

20
24

INTPOLSEC
INTERNATIONAL
SECURITY CONGRESS

ÜÇÜNCÜ ULUSLARARASI GÜVENLİK KONGRESİ
TAM METİN KİTABI

DEĞİŞEN KÜRESEL POLİTİKA ORTAMINDA
GÜVENLİK

SECURITY IN THE CHANGING GLOBAL POLITICS

EDİTÖRLER

Fikret Birdişi
Bezen Balamir Coşkun
M.Cüneyt Özşahin
Fatih Tekin

intpolsec
PUBLISHING

intpolsec publishing

ULUSLARARASI POLİTİKA VE
GÜVENLİK ÇALIŞMALARI
DERNEĞİ YAYINLARI

INTPOLSEC PUBLISHING
YAYINEVİ SERTİFİKA NO:49567

İletişim

Yeni Hamam Mh. Hendek Sk.
Zafer İşhanı Battalgazi,
Malatya/Türkiye

info@intpolsec.org

www.intpolsec.org

INTPOLSEC Uluslararası
Güvenlik Kongresi 2024
Tam Metin Kitabı

DEĞİŞEN KÜRESEL POLİTİKA
ORTAMINDA GÜVENLİK

SECURITY IN THE CHANGING
GLOBAL POLITICS

Derleyenler: Fikret Birdişi-Bezen Balamir
Coşkun, M. Cüneyt Özşahin, Fatih Tekin

ISBN 978-625-94193-3-6

1. BASKI, MALATYA, AĞUSTOS 2024

Names: Fikret Birdişi, Compiler/ Bezen Balamir
Coşkun, Compiler/M.Cüneyt
Özşahin, Compiler/Fatih Tekin, Compiler
Title: INTPOLSEC Uluslararası Güvenlik Kongresi
2024, Tam Metin Kitabı/Derleyenler: Fikret
Birdişi, Bezen Balamir Coşkun, M.Cüneyt
Özşahin/Fatih Tekin

Description: A Publish of Association of
International Politics and Security Studies, 2024
Series: INTPOLSEC Congress
Subject: Security Studies/ International
Politics/Foreign Policy
Clasification: LCC: AS, H

Yayına Hazırlayanlar:

F.Birdişi, B.B.Coşkun, M.C.Özşahin, F.Tekin

Kapak Tasarım: INTPOLSEC Publishing
Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık: INTPOLSEC
Publishing

Bu eserin yayın hakkı Uluslararası Politika ve Güvenlik
Çalışmaları Derneği adına INTPOLSEC Publishing'e aittir. Bu eser
5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun hükümlerine
tabidir. Akademik amaçlı çoğaltılabilir, kullanılabilir. Ticari amaçla
kullanılmaz satışı yapılamaz.

INTPOLSEC PUBLISHING
YAYINEVİ SERTİFİKA NO:49567

Yayın Editörü
Fikret Birdişli

Yardımcı Editörler
Bezen Balamir Coşkun
M. Cüneyt Özşahin
Fatih Tekin

Yayın Kurulu

Bezen Balamir Coşkun
Helin Sarı Ertem
M. Cüneyt Özşahin
şerife Ö. Nesimioğlu
Arshi Khan

Adres: Yeni Hamam Mh. Hendek Sk.
Zafer İşhanı
Battalgazi, Malatya/Türkiye
www.intpolsec.org
info@intpolsec.org

INTPOLSEC
Publishing

INTPOLSEC
ULUSLARARASI GÜVENLİK KONGRESİ 2024
International Security Congress 2024

DEĞİŞEN KÜRESEL POLİTİKA ORTAMINDA GÜVENLİK
SECURITY IN THE CHANGING GLOBAL POLITICS

BİLDİRİ TAM METİNLERİ
FULL TEXT BOOK

ISBN 978-625-94193-3-6

Derleyenler/Editors

Fikret Birdişi
Bezen Balamir Coşkun
M. Cüneyt Özşahin
Fatih Tekin

Bu kongre Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA)'nın destekleriyle Uluslararası Politika ve Güvenlik Çalışmaları Derneği (INTPOLSEC) tarafından Necmettin Erbakan Üniversitesi'nin ev sahipliğinde gerçekleştirilmiştir.

INTPOLSEC Uluslararası Güvenlik Kongresi 2024
Bildiri Tam Metinleri
Değişen Küresel Politika Ortamında Güvenlik

Derleyenler: Fikret Birdişli-Bezen Balamir Coşkun-M. Cüneyt Özşahin- Fatih Tekin

Uluslararası Politika ve Güvenlik Çalışmaları Derneği Yayınları
INTPOLSEC Publishing
Yayınevi Sertifika No:49567

ISBN 978-625-94193-3-6

1. Baskı, Malatya, Ağustos 2024

Uluslararası Politika ve Güvenlik Çalışmaları Derneği (INTPOLSEC)
Adres: Yeni Hamam Mh. Hendek Sk. Zafer İşhanı Battalgazi, Malatya/Türkiye
www.intpolsec.org
info@intpolsec.org

Yayına Hazırlayanlar:
F.Birdişli – B. B. Coşkun- M. C. Özşahin- F. Tekin

Kapak Tasarım: INTPOLSEC Publishing
Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık: INTPOLSEC Publishing

Names: Fikret Birdişli, compiler/ Bezen Balamir Coşkun, compiler/ M. Cüneyt Özşahin, compiler/ Fatih Tekin, compiler
Title: Değişen Küresel Politika Ortamında Güvenlik, INTPOLSEC Üçüncü Uluslararası Güvenlik Kongresi 2024, Bildiri Kitabı/Derleyenler: Fikret Birdişli, Bezen Balamir Coşkun, M. Cüneyt Özşahin, Fatih Tekin
Description: Uluslararası Politika ve Güvenlik Çalışmaları Derneği Yayınları, 2024
Series: INTPOLSEC Congress 3
Subject: Security Studies/ International Politics/Foreign Policy
Classification: LCC: AS, H

Bu eserin yayın hakkı Uluslararası Politika ve Güvenlik Çalışmaları Derneği (INTPOLSEC) adına INTPOLSEC Publishing'e aittir. Bu eser 5846 Sayılı Fikir ve SanatEserleri Kanunu'nun hükümlerine tabidir. Akademik amaçlı çoğaltılabilir, kullanılabilir. Ticari amaçla kullanılamaz satışı yapılamaz.

INTPOLSEC PUBLISHING
YAYINEVİ SERTİFİKA NO:49567

Yayın Editörü
Fikret Birdişli

Yardımcı Editörler
Bezen Balamir Coşkun
M. Cüneyt Özşahin
Fatih Tekin

Yayın Kurulu
Bezen Balamir Coşkun
Helin Sarı Ertem
M. Cüneyt Özşahin
şerife Ö.Nesimioğlu
Arshi Khan

Adres: Yeni Hamam Mh. Hendek Sk.Zafer İşhanı Battalgazi,Malatya/Türkiye
www.intpolsec.org
info@intpolsec.org

INTPOLSEC

Üçüncü Uluslararası Güvenlik Kongresi

“DEĞİŞEN KÜRESEL POLİTİKA ORTAMINDA GÜVENLİK”

23-24 Mayıs 2024, Necmettin Erbakan Üniversitesi, KONYA

2000'lerin ikinci yarısına hızla yaklaşırken modern uluslararası sistemin temel taşları pandemi, doğal afetler, iklim değişikliği, ekonomik krizler, terörizm ve yapay zeka teknolojilerinin yaygınlaşması gibi küreselleşmeye koşut meydan okumalarla sınanmaktadır. Küresel ve yerelin sürekli etkileşim halinde olduğu düşünüldüğünde, güvenlik çalışmalarının bir akademik disiplin olarak güncel gelişmeleri analiz etmenin ötesine geçerek, insalığının geleceğini yakından ilgilendiren güvenlik konularına dair projeksiyonlar yapması ve önümüzdeki sorunlar karşısında alternatif çözümler/modeller ortaya koyması kaçınılmazdır.

Uluslararası sistemdeki güç dengelerinin sarsıldığı, jeopolitik kaygıların biteviye ön plana çıktığı ve uluslararası normların ve kurumların meşruiyetlerinin sorgulandığı bir dönemden geçerken 23-24 Mayıs 2024 tarihlerinde toplanacak olan III. Uluslararası Güvenlik Kongresi'nde küresel güvenliğin ve adaletin sağlanabilmesi için alternatif sistem önerilerini tartışacağız. Bu bağlamda konferansımız, yeni çağın fırsatlarını ve tehditlerini anlayıp sistemdeki eğilimleri tartışarak küresel güvenliğin geleceğine dair alternatif vizyonlar ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu nedenle, INTPOLSEC III. Uluslararası Güvenlik Kongresi, aşağıdaki kavram ve temalarda farklı disiplinlerden gelecek olan felsefi, teorik ve ampirik çalışma ve araştırmaları paylaşmayı hedeflemektedir:

- Güvenliğe yönelik yeni kuramsal yaklaşımlar
- Güvenliği Yeniden Düşünmek: Postmodernizm/ Post-Truth ve Güvenlik
- Büyük güç politikası ve küresel Güvenlik
- Geleceğin teknolojileri ve küresel güvenlik
- Sürdürülebilir bir güvenlik için küresel yönetim
- Güvenliğim yerel, küresel ve küre-yerel boyutları
- Değişen jeopolitik dinamikler ve küresel güvenlik
- Asimetrik tehditler ve asimetrik tehditlere karşı küresel ve bölgesel ittifaklar
- Bölgesel Güvenlik Yaklaşımları
- Dış Politika ve Güvenlik Mimarisi
- Uluslararası Örgütler ve Yeni Güvenlik Kodları
- Siber Güvenlik

INTPOLSEC
3rd International Security Congress
“SECURITY IN THE CHANGING GLOBAL POLITIC”
23-24 May 2024, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya, TÜRKİYE

As the second half of the 2000s is rapidly approaching, the cornerstones of the modern international system are facing numerous asymmetric security challenges caused by globalization, such as pandemics, natural disasters, climate change, economic crises, terrorism, and the spread of artificial intelligence technologies. In this context, global and local levels of security issues are in constant interaction. Thus, it becomes inevitable for scholars of security studies to go beyond analyzing current developments and make projections on security issues that closely concern the future of humanity. Moreover, it is also essential to put forth alternative models/solutions in the face of upcoming threats.

While we are going through a period in which the balance of power in the international system is shaken, geopolitical concerns come to the fore again, and the validity of international norms and international institutions are questioned, the 3rd International Security Congress will discuss the future of global security and alternative systems/models to global security and global justice. In this context, this conference aims to reveal the future of global security by understanding the opportunities and challenges of the new era and discussing new trends in the system. Therefore, the 3rd INTPOLSEC International Security Congress aims to share philosophical, theoretical, and empirical studies and research from different disciplines on the following concepts and themes:

- Technological trends and global security Geleceğin teknolojileri ve küresel güvenlik
- Global governance for sustainable security
- Rethinking Security: Post-modernism, post-truth & security
- Politics of great powers & global security
- Global and glocal dimensions of security
- Changing geopolitical dynamics and global security
- Asymmetric security threats and global and regional alliances to overcome these threats
- Regional security issues
- Cyber security

Kongre Onursal Başkanı/ Honored President of Congress

Prof.Dr. Cem Zorlu	Rector, Necmettin Erbakan University/TÜRKİYE
--------------------	--

Kongre Başkanı /President of Congress

Assoc. Prof. Dr. Bezen Balamir Coşkun	TED University/TÜRKİYE
---------------------------------------	------------------------

Düzenleme Kurulu / Organizing Committee

Prof. Dr. Muzaffer Ercan	Necmettin Erbakan University/TÜRKİYE
Prof. Dr. Murat Cemrek	Necmettin Erbakan University/TÜRKİYE
Prof. Dr. Fikret Birdişi	İnönü University/TÜRKİYE
Prof.Dr. Yaşar Sarı	İbn Haldun University/TÜRKİYE
Assoc. Prof. Dr. Bezen Balamir Coşkun	TED University/TÜRKİYE
Assoc. Dr. Şerife Özkan Nesimoğlu	Karatay University/TÜRKİYE
Assoc. Prof. Dr. Mustafa Cüneyt Özşahin	Necmettin Erbakan University/TÜRKİYE
Res. Assist. Dr. Ahmet Göksel Uluer	Necmettin Erbakan University/TÜRKİYE
Res. Assist. Dr. Fatih Tekin	İnönü University/TÜRKİYE
Res. Assist.İpek Coşkun	İnönü University/TÜRKİYE
Res. Assist Zehra Korkmaz Kökdere	Necmettin Erbakan University/TÜRKİYE
Res. Assist. Büşra Yılmaz	Necmettin Erbakan University/TÜRKİYE

Danışma Kurulu / Advisory Board

Prof. Dr. Arshi Khan	Aligarh Muslim University /INDIA
Prof. Dr. Mehmet Dalar	Bolu Abant İzzet Baysal University/TÜRKİYE
Prof.Dr. Abdulkadir Baharçiçek	İnönü University/TÜRKİYE
Prof. Dr. Gökhan Tunçel	İnönü University/TÜRKİYE
Prof. Dr. Ahmet Karadağ	İnönü University/TÜRKİYE
Prof.Dr. Akbota Zoholdasbekova	Eurasian National University/KAZAKHISTAN
Prof.Dr. Birol Mercan	Necmettin Erbakan University/TÜRKİYE
Prof.Dr. R. Kutay Karaca	İstanbul Aydın University/TÜRKİYE
Prof.Dr. Barış Özdal	Uludağ University/TÜRKİYE
Prof. Dr. Parvas Azharul Huq	University of Rajshahi/BANGLADESH
Assoc.Prof. Dr. Katerina Dalacura	The London Economy of School /UK
Assoc. Prof. Dr. Ali Aslan	İbn Haldun University/TÜRKİYE

Assoc. Prof. Dr. Najiba Mustafayeva	İbn Haldun University/TÜRKİYE
Assoc. Prof. Dr. Deine Abdelkadir	University of Massachusetts Lowell/USA
Assoc. Prof. Dr. Abdulfattah Mohammad	Ministry of State for Foreign Affairs/QATAR
Assoc. Prof. Dr. Göktuğ Sönmez	Ahmet Yesevi University, KAZAKHISTAN
Assoc.Prof.Dr. Helin Sarı Ertem	Istanbul Medeniyet University /TÜRKİYE
Assoc.Prof.Dr.Ali Bilgin Varlık	İstanbul Arel University/TÜRKİYE
Assoc.Prof. Dr.Mansoureh Ebrahimi	University Technology/MALASIA
Assoc.Prof.Dr.Yusuf Sayın	Necmettin Erbakan University/TÜRKİYE
Assoc.Prof.Dr. Osman Ağır	İnönü Üniversitesi/TÜRKİYE
Assoc.Prof.Dr. Murat Sezik	İnönü Üniversitesi/TÜRKİYE
Assoc.Prof.Dr. Abdullah Torun	İnönü Üniversitesi/TÜRKİYE
Assoc. Prof.Dr. M.Murat Payam	Adıyaman University/TÜRKİYE
Asst.Prof.Dr. Hakan Kıyıcı	Polis Academy /TÜRKİYE
Asst.Prof.Dr. Ramzi Bendebka	International Islamic University Malesia/MALEZIA
Asst.Prof.Dr. Hüseyin Tamer Hava	Milli Savunma Üniversitesi, İzmir /TÜRKİYE
Dr.Araz Aslanlı	Tourism and Management Uni./ AZERBAIJAN
Dr.Konstantinos Zarras	University of Macedonia/GREECE
Dr. Muhammad Manzoor Elahi	Government College University Lahore PAKISTAN
Res. Asst.Zoltan Egeresi	National University of Public Service/HUNGARY
Asist.Prof.Dr. Ahmet Ateş	İğdır University/TÜRKİYE
Dr. Hüseyin Fazla	STRASAM/TÜRKİYE

Bilim Kurulu / Scientific Board

Prof. Dr. Bülent Açma	Anadolu University/TÜRKİYE
Prof. Dr. Tayyar Arı	Uludağ University/TÜRKİYE
Prof. Dr. Harun Arıkan	Çukurova University/TÜRKİYE
Prof. Dr. Davud Ateş	Selçuk University/TÜRKİYE
Prof. Dr. Hüseyin Altay	İnönü University/TÜRKİYE
Prof. Dr. Abdulkadir Baharçiçek	İnönü University/TÜRKİYE
Prof. Dr. Selahattin Bakan	İnönü University/TÜRKİYE
Prof. Dr. Kamer Kasım	Bolu Abant İzzet Baysal University/TÜRKİYE
Prof. Dr. M. Hakkı Çaşın	İstinye University /TÜRKİYE
Prof. Dr. A.Aslihan Çelenk	Adana A.Türkeş Bilim ve Tekn. Uni./TÜRKİYE
Prof. Dr. Elif Çolakoğlu	Jandarma Sahil Güv. Enst/TÜRKİYE
Prof. Dr. Hasret Çomak	İstanbul Kent University/TÜRKİYE
Prof. Dr. Birgül Demirtaş	Türk-Alman University/TÜRKİYE
Prof. Dr. Cengiz Dinç	Osmangazi University/TÜRKİYE
Prof. Dr. Nejat Doğan	Anadolu University/TÜRKİYE
Prof. Dr. Akhtem Dzhelilov	Crimea Businnes Institue, Simferefol/CRIMEA
Prof. Dr. Mansoureh Ebrahimi	Akademi Tamadun Islam/ MALESIA
Prof. Dr. Ertan Efegil	Sakarya University/TÜRKİYE
Prof. Dr. Ayman Zain Hayajneh	Yarmouk University/JORDAN
Prof. Dr. Bilal Karabulut	Ankara Hacı Bayram Veli University/TÜRKİYE
Prof. Dr. Birol Mercan	Necmettin Erbakan University/TÜRKİYE
Prof. Dr. Tarık Oğuzlu	Istanbul Aydın University/TÜRKİYE
Prof. Dr. Barış Özdal	Uludağ University/TÜRKİYE
Prof. Dr. Iqbalur Rehman	Aligarh Muslim University/INDIA
Prof. Dr. Mehmet Şahin	Ankara Hacı Bayram Veli University/TÜRKİYE
Prof. Dr. Mihriban Şengül	İnönü University/TÜRKİYE
Prof.Dr. Akbota Zholdasbekova	L. N. G. Eurasian National Uni./KAZAKHSTAN

Assoc. Prof. Dr. Anar Valiyev	ADA University/AZERBAIJAN
Assoc. Prof. Dr. Osman Ağır	İnönü University/TÜRKİYE
Assoc. Prof. Dr. Faisal Ahmed	FORE School of Management, INDIA
Assoc. Prof. Dr. Hamid E. Ali	The American University of Cairo/EGYPT
Assoc. Prof. Dr. Arif Bağbaşıoğlu	İzmir Demokrasi University/TÜRKİYE
Assoc. Prof. Dr. Orhan Battır	Necmettin Erbakan University/TÜRKİYE
Assoc. Prof. Dr. Katerina Dolacura	London School of Economics, London/UK
Assoc. Prof. Dr. Zülfikar A. Kışman	Fırat University/TÜRKİYE
Assoc. Prof. Dr. Debasish Nandy	Kazi Nazrul University, W.Bengal/INDIA
Assoc. Prof. Dr. Buket Önal	Kocaeli University /TÜRKİYE
Assoc. Prof. Dr. Fatma Anıl Öztop	Kocaeli University/TÜRKİYE
Assoc. Prof. Dr. Yusuf Sayın	Necmettin Erbakan University/TÜRKİYE
Assoc. Prof. Dr. Aşkın İnci Sökmen	İstanbul Arel University/TÜRKİYE
Assoc. Prof. Dr. Murat Sezik	İnönü University/TÜRKİYE
Assoc. Prof. Dr. Bülent Şener	Karadeniz Teknik University/TÜRKİYE
Assist. Prof. Dr. Z. A. Dmitrievich	Financial University /RUSSIA
Assist. Prof. Dr. Federico Donelli	University of Trieste, Trieste/ITALY
Assoc. Prof. Dr. Gökhan Sarı	Penta Group/TÜRKİYE
Assist. Prof. Dr. R. K. Sun Lau	North South University/BANGLADESH
Assist. Prof. Dr. Masom J. Masomy	Afghanistan Academy of Science/AFGHANISTAN
Assist. Prof. Dr. Konstantinos Zarras	University of Macedonia/GREECE
Dr. Altynbek Joldoshev	Kyrgyz-Turkish Manas University/KYRGYZSTAN
Dr. Raffaele Mauriello	University of Rome/ITALY
Gulnoza Ismailova	World Econ. and Diplomacy Uni./UZBEKISTAN
Victor Kipiani	GEOCASE, Tbilisi/ GEORGIA
Anar Valiyev	ADA University/AZERBAIJAN

BİLDİRİ TAM METİNLERİ
FULL TEXT BOOK

İÇİNDEKİLER

Küresel Güvenlikte Yapısal Dönüşüm ve Büyük Güçler NATO Örneği	3
Özdemir Akbal	
Küresel Güvenlikte İnternetin Şekli: Fiber ve Uydu İnterneti	12
Elif Gürdal Limon ve Onur Limon	
Rethinking Climate Change, Conflict, and Security in a Changing World	22
Harun Talha Ayanoğlu	
Türkiye'nin Güvenlik Paranoyasının Dönüşümünün Tarihsel Süreci Üzerine Bir Değerlendirme	32
Fatih Tekin	
Doğal Afetler Sonucu Ortaya Çıkan Zehirli Endüstriyel Kimyasal Maddelerin KBRN Ajansı Olarak Değerlendirilmesi: Marmara Depremi Örneği	39
Mehmet Alboga ve Mehmet Eyyuphan Yakıncı	
Consequences of the Ukraine War On Global Security from the Geopolitics of Energy Perspective	52
Rahmat Hajimineh ve Ebrahim Rezaei Rad	
Maritime Security Challenges to Gwadar Seaport	60
Mussarat Jabeen	
Ulusal Güvenlik Bağlamında Tek Taraflılık Politikası	78
Muhammed Resul Eroğlu	
Analysis of National Security Advisory System in True Communication of National Security Issues	94
Muhammet Mağat ve Bekir Parlak	
Güvenliğin Belirsizleşmesi: Her Şey Güvenlik Konusu ise Hiçbir Şey Güvenlik Konusu Değildir	108
Fatih Tekin ve Kemal Asiltürk	
İslam'ın Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika Kuramı	117
Yusuf Sayın	
Afrika'da Faaliyet Gösteren Terör Örgütlerinin İncelenmesi	124
Yusuf Zakir Baskın	
Amerika Birleşik Devletleri ile Almanya Güvenlik Politikalarının Değerlendirilmesi: İki Almanya'nın Yeniden Birleşmesi (Deutsche Wiedervereinigung) Süreci Örneği	137
Bedri Şahin	
Challenges of Transcultural Security in South Asia and the Idea of Responsible Irredenta	151
Houma Siddiqi	
Epistemological Classification of Security Studies and Critique of Ontological Security	159
Fikret Birdişli	
Uluslararası Bir Risk unsuru Olarak Gıda Güvenliği, Bazı Ürünler Açısından Türkiye'nin Durumu Ve Uygulanan Bürokratik Tedbirler	176
Murat Karakoyunlu ve Betül Karakoyunlu	

KÜRESEL GÜVENLİKTE YAPISAL DÖNÜŞÜM VE BÜYÜK GÜÇLER NATO ÖRNEĞİ

Özdemir Akbal¹

Öz

Büyük güç kapasitesine sahip devletlerin yapıyı etkilediği ve bu etkisi dolayısıyla güvenlik faaliyetlerini de etkilediği çalışmanın temel hipotezini oluşturmaktadır. Bu noktada bir büyük gücün kriz yaşayarak yapıdaki eyleme biçiminin etkilendiği bir dönem yaşanmıştır. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) 1945'te 2. Dünya Savaşı'nın galibi olarak yapıda eyleme kapasitesini genişletmiş ancak 1991'deki dağılımının ardından kriz yapı içinde uzun bir süre devam etmiştir. Bu süreçte özellikle Balkanlar ve Doğu Avrupa'daki devletlerin durumu önemli bir inceleme konusu haline gelmiştir. Zira NATO karşısında oluşturulan Varşova Paketi güç dengesi açısından iki kutbu ifade ederken 1991 sonrası dengenin Varşova Paketi tarafında bulunan devletlerde çok önemli bir değişim ve dönüşüm gerçekleşmiştir. Bu değişim de yeni bir yapının oluştuğu bunun bir sonucu olarak da yeni bir dünya düzeninin ortaya çıktığı yönünde çalışma konuları ortaya çıkmıştır. Bu çabalara ek olarak eski SSCB müttefiki ve sosyalist devletlerdeki özellikle 1989-1991 yılları arasında gerçekleşen olayların da sosyalizmin daha iyi bir türevinin uygulanabilmesi için ortaya çıktığı yönünde çalışmalar yürütülmüştür. Bu çalışmada temel ana önermeye ek olarak 1991 itibarıyla Balkan ve Doğu Avrupa devletlerinde gerçekleşen değişim ve dönüşüm sonucu ortaya çıkan ittifak ilişkisinin bir yapısal değişim değil yapının içinde gerçekleşen bir değişim olduğu öne sürülmüştür. Buna ek olarak Balkanlar ve Doğu Avrupa devletlerinde yaşanan sosyal olayların da sosyalizmin daha iyi bir türevi arayışı ile tetiklenmiş olsa bile neticede liberal ekonomi ilkeleri bağlamında bir devlet düzeni ile sonuçlandığı öne sürülmüştür. Bu önermelerin bir sonucu olarak çalışmada yeni bir yapısal durumun değil büyük güçlerin güç kapasitesinde değişimi ve yeteneklerin yeniden dağılımı sonucunda alt-sistemik yapılarıdaki değişimin gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın bir başka sonucu da sosyal güçlerin Cox'un önermelerinde olduğu gibi üretim ilişkilerine dayalı inter-subjektif anlamlar bütünü sosyalist bir eğilimden ziyade liberal ekonomi ilkelerine yönelimi olmuştur. Çalışmada ulaşılan son sonuç da yapıda eyleme biçimlerini ve dolayısıyla güvenlik ilişkilerini de etkileyen büyük güçlerdeki değişim yeni bir yapının oluşmasını değil yapıda eyleyen alt-sistemik yapı unsurlarının yeniden ittifak ilişkileri oluşturmasını sağlamış olduğudur.

Anahtar Kelimeler: Küresel Güvenlik, Büyük Güçler, NATO

STRUCTURAL TRANSFORMATION IN GLOBAL SECURITY AND THE GREAT POWERS: THE CASE OF NATO

Abstract

The main hypothesis of the study is that states with great power capacity affect the structure and therefore affect security activities. At this point, there was a period in which a great power experienced a crisis and affected the way it acted in the structure. The Union of Soviet Socialist Republics (USSR) expanded its capacity to act within the structure as the winner of World War II in 1945, but after its dissolution in 1991, the crisis continued within the structure for a long time. In this process, the situation of the states in the Balkans and Eastern Europe has become an important subject of study. While the Warsaw Pact formed against NATO represented two poles in terms of the balance of power, a very important change and transformation took place in the states on the Warsaw Pact side of the balance after 1991. Studies have emerged that a new structure has been formed based on this change and, as a result, a new world order has emerged. In addition to these efforts, studies have been carried out that the events that took place in the former USSR ally and socialist states, especially between 1989 and 1991, emerged as a result of the search for a better variant of socialism to be implemented. In addition to the basic main proposition in this study, it is argued that the alliance relationship that emerged as a result of the change and transformation that took place in the Balkan and Eastern European states as of 1991 was not a structural change but a change that took place within the structure. In addition, it has been argued that even though the social events experienced in the Balkans and Eastern European states were triggered by the search for a better derivative of socialism, they ultimately resulted in a state order in the context of liberal economic principles. As a result of these propositions, it was concluded in the study that the change in sub-systemic structures occurred as a result of the change in the power capacity of the great powers. The distribution of capabilities, not a new structural situation. Another result of the study was that social forces turned towards liberal economic principles rather than a socialist tendency, which is a set of inter-subjective meanings based on production relations, as in Cox's

¹ Dr. Öğretim Görevlisi, Trakya Üniversitesi, ozdemirakbal@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7030-7946.

propositions. The final result reached in the study is that the change in the great powers, which affects the forms of action in the structure and therefore the security relations, has not enabled the formation of a new structure, but has enabled the sub-systemic structure elements acting in the structure to re-establish alliance relations.

Keywords: Global Security, Great Power, NATO

1. Giriş

Yeni bir dünya düzeni var mıdır? Bu soru çalışmanın temel araştırma sorusudur. Uluslararası politikanın sistemik yapısı anarşik bir haldedir. Dolayısıyla bu özelliğiyle uluslararası politikanın sistemik yapısında değişiklikler gerçekleşmektedir. İşte bu değişiklikler çoğu zaman yeni bir dünya düzeni söylemi ile ortaya konmaktadır. Özellikle SSCB'nin dağılması sonrası dönemde gerçekleşen hadiseler ve kurulan ilişkiler yeni dünya düzeni söylemi bağlamında ele alınmaya çalışılmakta ve bu cümleden olarak yeni dünya düzeni neredeyse her analizin konusu haline gelmektedir. Bu çalışmada temelde yeni dünya düzeni olarak tanımlanacak dönemin II. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan ve Soğuk Savaş dönemi ile netleşen gelişmelerin ortaya çıkardığı sonuçlar olduğu ileri sürülecektir. Buna ek olarak çalışmanın bir başka önermesi de yapının yani dünya düzeninin içinde yaşanan krizlerin bu düzeni değiştirmedeği yönünde olacaktır.

Bu önermeler yapısal değişikliğin yani ittifak ilişkilerinin nasıl gerçekleştiğinin tartışılması ile test edilecektir. Zira devletlerin birbirleri ile ilişkilerinde önemli olan iki faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerin biri güvenlik bağlamındaki çabaları diğeri de ekonomi bağlamındaki çabalarıdır. Bu iki faktörün birleşmesi uluslararası politika ortamında eyleyen birimler olarak devletlerin karşılıklı konumlanmasını etkilemektedir. Ekonomi ve güvenlik faktörlerine bağlı olarak sistemik yapıdaki krizin sona erdiği II. Dünya Savaşı sonrası dönemde bir yandan liberal ekonomi ilkeleri bağlamında ortaya çıkan blok ile öte yanda sosyalist ekonomi ilkeleri bağlamında ortaya çıkan blok karşılıklı konumlanmıştır. Bu konumlanma sosyalist ekonomi ilkeleri üzerine kurulu sistemin lideri SSCB'nin dağılması ile farklı bir boyut kazanmıştır. Soğuk Savaşın sona erdiği olarak da değerlendirilen bu dönem yeni bir dünya düzeninin kurulduğu iddialarına da sahne olmuştur. Ancak bu dönem hem güvenlik ilişkileri hem de bu ilişkilere dayalı olarak ortaya çıkan diplomatik ve ekonomik ilişkilerin devletlerin yeniden konumlanması açısından incelenebileceği bir alandır. Bu çerçevede devletler sistemik yapının oluşumu hususu sabit kalmak suretiyle yeniden konumlanmıştır. Bu önermeye dayanarak çalışmada öncelikli olarak Soğuk Savaş sonrası dönemde yeniden karşılıklı konumlanma ele alınacaktır.

2. Varşova Paktı'nın Dağılması

II. Dünya Savaşı'nın ardından ABD-SSCB'nin hakimiyet yarışı olarak başlayan çekişme bir müddet sonra NATO'nun ardından da Varşova Paktı'nın kuruluşuyla birlikte iki kutuplu bir yapıyı ortaya çıkarmıştır. Bu yapıda her ne kadar güvenlik odaklı bir yaklaşımın öne çıktığı görülse de bu yaklaşımın temelinde liberal ve sosyalist görüşe dayalı ilişki ağlarının etkileşimi belirgindir. Waltzgil bir yaklaşımla liberal ve sosyalist imajlara (Waltz, 2018) dayalı yaklaşımlar bir müddet sonra ekonomik ve güvenlik ilişkilerini de barındıran yapıları oluşturmuştur (Waltz, 2010). Bu yapılara eğer sadece güvenlik çalışması bağlamında bakılırsa tanımlama elbette eksik kalacaktır. Buna mukabil sadece ekonomik bağlamda ele alınması da yapının bir ayağının tanımlanmasını sağlayacağı için bu durum da çalışmayı eksik bırakacaktır. Bundan dolayı bu iki kavramın bir de sosyal güçler bağlamında tanımlanması yerinde olacaktır. Tam olarak bu bileşim uluslararası politikanın sistemik yapısının tarifi üzerine bir kurguyu oluşturmaktadır. Bu yapının alt-sistemik yapılar tarafından etkilendiği ve yönlendirildiği görüşü de gün geçtikçe daha fazla dikkat çekmektedir (Mearsheimer, 2019). Bu çerçeve dahilinde alt-sistemik yapıların da sistemik yapı seviyesinde etkili olduğu önermesi ileri sürülebilir. Bu önermeye dayalı olarak sistemik yapı etkisi ele alındıktan sonra bir diğer bölümde de alt-sistemik yapının oluşumu ortaya konacaktır.

Sistemik yapıda eyleyen iki temel birim olarak ABD ve SSCB'nin eyleme biçimleri karşılıklı olarak birbirini etkilemiş ve oluşan bu güç dengesi yapısı da 1991'e kadar olan dönem için genel geçer ve tanımlayıcı olmuştur. Ancak SSCB'nin 1991 itibarıyla dağılması (Webber, 1992) sistem içinde bir kriz yaratmıştır (Waltz, 2000). Ancak yapısal seviyede SSCB sonrası dönemde Rusya Federasyonu'nun dengeleyici bir güç unsuru olarak zuhur etmesi güç dengesi yapısında benzeri bir içeriğin SSCB'nin dağılışı sonrasında da devam ettiğinin en önemli göstergesidir. Bu noktada asıl sorun sistemik seviyedeki krizden ziyade alt-sistemik seviyedeki kriz ortamında eyleme biçimlerinin nasıl olduğunun tanımlanması hususundadır. Güç dengesinde eyleme biçimlerinin tanımlanmasında en önemli unsurlardan biri olan Varşova Paktı'nın dağılışı bu konunun izahı için önemli bir örneği oluşturmaktadır.

Varşova Paktı'nın dağılışı (Miles, 2024) yeteneklerin dağıtımını üzerine yoğunlaşılması gereken bir aşamayı oluşturmaktadır. Zira bir dönem SSCB ittifakında yer alan devletlerin tam tersi bir politik tutum neticesinde ABD ve dolayısıyla NATO ittifakında yer alması alt-sistemik yapıda dönüşüm ve değişimin en temel göstergesi olarak ortaya çıkmaktadır. Bu değişimin oldukça çarpıcı bir örneği Korg. Janusz Adamczak'tir. Korg. Adamczak askerlik hayatına Varşova

Paktı'nın bir üyesi hatta pakta adını veren Varşova şehrinin başkenti olduğu Polonya Silahlı Kuvvetlerinde tankçı teğmen olarak 1983'te başlamış, korgeneral rütbesinde uluslararası kurmay heyet başkanı olarak NATO'da görev yapmıştır (Lieutenant General Janusz Adamczak, 2024). Bu dönüşüm şekli bile tek başına yapıda bir krizin değil dönüşümün olduğunu gösterirken Waltz'un 2000 yılında yazdıklarını da doğrular niteliktedir. Zira çeşitli görüşlere göre (Kuran, 1991), Doğu Avrupa'da yaşanan dönüşümün sosyalist ideolojinin daha iyi imkânlarla ortaya konması için yaşandığı ifade edilse de Korg. Adamczak örneğinde olduğu gibi bir sosyalist uygulama geliştirmesinden ziyade bağlı bulunulan yapının değişmesi durumu söz konusu olmuştur. İşte Varşova Paktı'nın yıkılması ve üye devletlerin yeniden konumlanması uluslararası politikanın sisteminin içinde yaşanan krizin yeniden konumlanma başka bir deyişle yeteneklerin dağıtımının yeniden düzenlenmesi ile sonuçlandığını göstermektedir. Varşova Paktı'nın dağılması ile birlikte bu paktın üye devletleri ve eski SSCB müttefiki devletler yeni bir yön arayışına girişmiştir. Bu girişimin sosyal güçler, ekonomi ve güvenlik başlıkları ile ilgili tanımlamaları mevcuttur.

3. Yapısal Dönüşümün Ekonomik, Sosyal Güç ve Güvenlik Boyutu

Bir konunun politik kavramsallaştırma açısından incelenebilmesi için ekonomik olaylar, sosyal güç etkileri ve güvenlik ilişkileri ele alınmalıdır. Bu inceleme şekli Varşova Paktı'nın dağılması sonrası ilgili devletlerdeki dönüşüm ve ardından NATO dolayısıyla da Batı Yarımküre ittifakına katılmanın nasıl gerçekleştiğinin tahlil edilmesi için de önemlidir. Güvenlik boyutu ile ekonomik boyutun politik uygulama için önemine dair klasik bir anlatı Wenger tarafından NATO'nun kuruluşunda ekonomik olarak zayıf durumda bulunan Avrupa'nın SSCB'nin politik etkisinden uzak tutma arayışının da etkili olduğu (Wenger, 2007: 221) görüşü ile ifade edilmektedir. Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere ekonomik faaliyetin güvenlik faaliyeti ile oldukça yakın bir ilişkisi mevcuttur. Bu ilişkinin en önemli kaynağı olan sosyal güç faktörü ise bir başka etki kapasitesini oluşturmaktadır (Cox, 1981, 1987; Walt, 1985, 1990). Dolayısıyla; sosyal güç unsurları ekonomik faaliyeti de etkilemek suretiyle güvenlik etkileşimini ortaya çıkarmaktadır. Bu durum daha sonra güvenlik faaliyetlerinin gerek uygulanması gerek de ortaya çıkışı açısından ekonomik faaliyetlerle birleştirilmiştir (Waever, 1995: 400). Bu çalışmalar özellikle de Waever ile ele alınan örneklem Avrupa'da gerçekleşen yapısal değişim ve dönüşüm süreçleri ile ilgilidir.

3.1. Vişegrad Dörtlüsü: Yapısal Dönüşümün İlk Aşaması

Doğu Avrupa'da gerçekleşen dönüşüm hareketleri sonrası bir alt-sistemik yapı unsuru olarak ilk önce Vişegrad Dörtlüsü ortaya çıkmıştır (Kim, 2021). Dörtlü'nün tarihi her ne kadar 1335'e

kadar dayandırılmaya çalışılsa da asli olarak dikkate alınması gereken kuruluş tarihi 1991'dir (Schmidt, 2017: 119). Çekoslavakya'nın Çekya ve Slovakya şeklindeki ayrılışının ardından grup dört devletten oluşmuştur. Grubun üyeleri 2004 yılı itibarıyla Avrupa Birliği (AB) üyesi olmuştur. Çekya, Macaristan ve Polonya 1999, Slovakya ise 2004 yılı itibarıyla NATO üyesi olmuştur. 1991 yılı itibarıyla başlayan bu dönüşüm Avrupa'dan başlayarak küresel çapta önemli bir kırılma noktası yaratmıştır. Daha önce SSCB müttefiki ve Varşova Paktı üyesi olan devletler artık hem AB'nin onun öncesinde de NATO üyesi olarak yapısal bir değişimin alt-sistemik seviyede değişimini başlatmıştır.

Anılan dört devletin coğrafi konumu olarak Beyaz Rusya ve Ukrayna ile sınır hattı boyunca uzanması stratejik konumları açısından da önemlerini artırmaktadır. Vişegrad Grubu üyesi devletlerin öncelikle NATO üyesi olmaları bir yandan NATO'nun genişlemesi öte taraftan da ekonomik faaliyetler öncesi güvenlik alt yapısının oluşturulması açısından dikkate çekici bir örneği oluşturmaktadır. Vişegrad devletlerinin göreceli olarak ekonomik istikrarlarının sürekli olması buna ek olarak 2023 yılı itibarıyla Polonya'nın Gayrisafi Yurtiçi Hasılası (GSYH) açısından %3,90, Slovak Cumhuriyeti %2,03, Çekya %1,5, Macaristan ise %2,43'ünü askeri harcamalara ayırması NATO taahhütlerini gerçekleştirdiğinin önemli bir göstergesidir (Defence Expenditure of NATO Countries, 2023: 8). Vişegrad Grubu devletlerinin GSYH'sına oranla yaptıkları askeri harcamalar dikkate alındığında Çekya hariç tüm devletlerin ABD tarafından talep edilen %2 oranının üzerinde olduğu görülmektedir. Bu şartlar altında ilgili devletlerin güvenlik politikaları bağlamında önemli bir çekirdeği oluşturduğu söylenebilir.

3.2. Bükreş Dokuzlusu: Yapısal Dönüşümde Alt-Sistemik Yapı Etkisinin Sonucu

Vişegrad grubunun ardından Bükreş Dokuzlusu 4 Kasım 2015 yılında kurulmuştur (Gerasymchuk, 2019: 5). Rusya Federasyonu'nun Kırım Yarımadasını ilhak edişinin ardından ortaya çıkan bu yapılanma yapının içindeki krizin dengelenmesi hususunda bir başka adımı göstermektedir. Vişegrad grubunun üyeleri sabit kalmak kaydıyla Bükreş Dokuzlusu, Bulgaristan, Estonya, Letonya, Litvanya ve Romanya eklenerek oluşmuştur. Böylece kuzeyden güneye doğru; Rusya Federasyonu, Beyaz Rusya ve Ukrayna hattı boyunca eski SSCB müttefiki yeni ABD ve NATO müttefiki devletler tarafından ortaya çıkarılan bir başka alt-sistemik yapı oluşmuştur. Bu oluşum ile Vişegrad grubunun etkileşimi dikkate alındığında SSCB'nin yıkılışından itibaren Rusya Federasyonu'nun çevrelenmesi hususunda daha net ve geniş adımlar atıldığı görülmektedir (Banasik, 2021: 31). Bu şartlar altında 1947'de ABD'deki politika yapıcılar ve güvenlik bürokratlarının George Kennan tarafından ortaya konan çevreleme politikası bağlamında hareket etmeye devam ettiğini ifade etmek de mümkündür.

ABD ve SSCB'nin karşılıklı bir dengede bulunduğu iddia edilen iki kutuplu sistemi tanımlayan yaklaşımlar bağlamında da Çin Halk Cumhuriyeti'nin uluslararası politikadaki güç uygulama ve kullanma açısından etkin bir aktör olduğu ve buna Bağlantısızlar Hareketi benzeri alt-sistemik yapıların etkili olduğu çaptaki incelemeler açısından da sistemik yapıda bir krizden ziyade sistemik yapının içinde gerçekleşen ve yeniden dengelenme şeklinde açıklanabilecek bir krizin ortaya çıktığı Vişegrad Dörtlüsü, Grubu ve Bükreş Dokuzlusunun oluşumları ile de açıklanabilmektedir. Her iki yapıya üye devletler de bir dönem SSCB'nin yakın müttefiki olmuştur. Bu ittifak ilişkisi SSCB'nin dağılması ile nihayete ermiştir. Ortaya çıkan bu durum bazı akademikerler için Hegel'den öykünerek Tarihin sonu ile ilişkilendirilmiş (Fukuyama, 1992), bazı akademikerler için de yeni bir dünya düzeninin başlangıcı (Wallerstein, 1995) olarak ele alınmıştır. Ancak hem Vişegrad Grubu hem de Bükreş Dokuzlusunda görüleceği üzere bu durum yeniden bir ittifak oluşumu ile sonuçlanmış, bu ittifak yapısında eski SSCB müttefikleri artık NATO ve ABD müttefiki haline gelmiştir. Bu durum da sistemik yapıda bir kriz oluşmasından ziyade sistemik yapının içindeki bir krizin artık durulma noktasına geldiği, SSCB'nin ardılı Rusya Federasyonu'nun ise ittifak ilişkilerinde SSCB dönemine nazaran daha az etki alanına sahip olduğunu göstermektedir.

Zira Vişegrad Grubunda olduğu gibi Bükreş Dokuzlusunun diğer devletleri de 2023 yılı itibarıyla GSYH'sının askeri harcamaya düşen oranları Bulgaristan %1,84, Estonya %2,73, Letonya %2,27, Litvanya %2,54 ve Romanya %2,44 şeklinde gerçekleşmiştir (Defence Expenditure of NATO Countries, 2023: 8). Bu tabloda da Bulgaristan hariç tüm devletler GSYH'sının %2'sinden fazla askeri harcama yaparak taahhüdünü yerine getirmektedir. Bu dönüşüm bir sebepten ziyade bir sonuç olarak değerlendirilmelidir. Çünkü anılan devletler SSCB sonrası sosyal dönüşüm ve değişim geçirmişler anılan devletlerin hemen hepsi liberal ekonomi ilkeleri ve yönetim şekillerini benimsemek suretiyle yeniden yapılanmıştır. Bu dönüşüm neticesinde de bir güvenlik teşkilatlanması olarak NATO üyesi olmuşlardır.

Sonuç

İkinci Dünya Savaşı sonrasında temelde ABD ile SSCB arasında gerçekleşen bir güç dengesi politikası SSCB'nin dağılması sürecine kadar devam etmiştir. Bu süreç genel olarak iki kutuplu dünya sistemi şeklinde izah edilmiştir. Ancak bu izahatın ABD-SSCB ilişkisinin Avrupa merkezli bakış açısının da bir sonucu olduğu buna nazaran Çin Halk Cumhuriyeti'nin eyleme biçimlerinin dikkate alınmadığı da bir not olarak düşünülmelidir. Her ne kadar SSCB'nin yıkılışını takip eden erken dönemde Doğu Avrupa devletlerinde gerçekleşen toplumsal olaylar sosyalist sistemin daha iyi uygulanabilme çabası olarak tanıtılmaya çalışılsa da sonuç olarak anılan tüm

devletlerin liberal ekonomi sistemine geçişi gerçekleşmiştir. Bu durum da ilgili devletlerdeki toplumların sosyalizm arayışından ziyade daha yönetilebilir bir sistemin peşinde olduğunun göstergesidir. Bir başka deyişle sosyalist yapının başat eyleme birimi olarak SSCB'nin dağılması ittifak ilişkisini de tamamen ortadan kaldırmıştır.

Güç dengesinin başat güçlerinden biri olan SSCB'nin ortadan kalkması bu politika bağlamında otaa çıkan yapının da derinden sarsılmasına neden olmuştur. Bu aşamada yeni bir dünya düzeninin oluştuğu görüşleri ortaya çıkmış olsa da aslında gerçekleşen durum eski SSCB müttefikleri bazı devletlerin yeni bir ittifak yapısı içine dahil olmasıdır. İşte bu durum İkinci Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan uluslararası politikanın sistemik seviyesinde bir grup devletin eskiden tarafı olduğu ittifak yapısından uzaklaşarak daha önce karşıtı olduğu ittifak yapısına dahil olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla sistemik seviyedeki yapıda bir kriz yani sistemik seviye yapısının başka bir formda ortaya çıkmasından ziyade bu seviyede etkili olan bir devlet (SSCB) yerine onun farklılaşması (Rusya Federasyonu) dolayısıyla sistemik seviyede etkili başka bir devlet (ABD) ile yapılan ittifak faaliyeti görünür olmuştur. İşte bu nokta sonucu güvenlik politikaları bağlamında değerlendirilen sosyal ve ekonomik kapasitenin dönüşümü ve değişimi faaliyetinin tanımlanmasını ifade etmektedir. Bu şartlar altında da yeni bir yapıdan bahsetmek yerine yapı içinde eyleyen birimlerin konum değiştirme süreçlerinden bahsedilmiştir.

Bu sürecin ilk örneği Vişegrad Dörtlüsü yahut Grubu olarak anılan yapı ile gerçekleşmiştir. Yukarıda da bahsedildiği gibi 1991 itibarıyla başlayan bu dönüşüm eski SSCB müttefikleri devletlerin bir yandan AB diğer yandan da NATO ile irtibat kurmak suretiyle yapıda eyleme biçimleri açısından Batı Yarıküre cenahında bulunmanın ilk emaresini ortaya çıkarmıştır. Vişegrad Grubu hem ekonomik hem sosyolojik hem de güvenlik nedenleri ile Rusya Federasyonu karşısında konumlanmıştır. Bu hususa dayalı olarak bir yandan da ABD ile yakınlaşan devletlerin aynı zamanda ekonomik iş birliği alanında da Vaşington ile daha önceki dönemle kıyaslanmayacak seviyede bir ilişkisi oluşmuştur.

Bu ilişkilerin gelişimi 2015 yılı itibarıyla ekonomik ve sosyal güç kapasitesindeki dönüşüm bununla birlikte Rusya Federasyonu'nun Kırım'ı ilhak etmesi ile ortaya çıkan yeni politik durum söz konusu devletlerin daha geniş bir kapasite ile birlikte hareket etmesini tetiklemiştir. Böylece dört devletle başlayan alt-sistemik yapıdaki değişim beş devletin daha eklenmek suretiyle Bükreş Dokuzlusu adı altında yeni bir oluşumu ortaya çıkarmıştır. Bu noktada bir yandan ABD, NATO ve AB'nin ekonomik, sosyal güç kapasitesi ve güvenlik politikalarındaki dönüşümü tetikleyici tutumları öte yandan eski müttefik yeni rakip Rusya Federasyonu'nun

bölgeye yönelik negatif yönlü güvenlik tutumu yeniden yapılanmanın hızlanmasında önemli bir etken olmuştur. Buna ek olarak Rusya Federasyonu'nun ekonomik bir cazibe merkezi olamayışı, II. Dünya Savaşı sonrası dönemde gerçekleşen politikalar neticesi ortaya çıkan olumsuz politik algı yeniden konumlanma hususunda etkili olmuştur. Dolayısıyla ekonomik ve sosyal güç politikaları neticesi ortaya çıkan etkin güvenlik faaliyetlerine de yansıtılarak sistemik yapıda eyleme biçiminde yeniden konumlanmayı ortaya çıkarmıştır.

KAYNAKÇA

- Banasik, M. (2021). Bucharest Nine in the process of strategic deterrence on NATO's eastern flank. *The Copernicus Journal of Political Studies*, (1), 27-53.
- Cox, R. W. (1981). Social forces, states and world orders: beyond international relations theory. *Millennium*, 10(2), 126-155.
- Cox, R. W. (1987). *Production, power, and world order: Social forces in the making of history*. Columbia University Press.
- Fukuyama, F. (1992). *The end of history and the last man*. New York, NY: The Free Press.
- Gerasymchuk, S. (2019). Bucharest Nine: Looking for Cooperation on NATO's Eastern Flank. *Foreign Policy Council Ukrainian Prism*.
- Kim, S. (2021). *Discourse, hegemony, and populism in the Visegrád Four*. Milton Park, Abingdon, Oxfordshire: Routledge.
- Kuran, T. (1991). Now out of never: The element of surprise in the East European revolution of 1989. *World politics*, 44(1), 7-48.
- Lieutenant General Janusz Adamczak (2024, March 11). 15 Haziran 2015 tarihinde erişildi https://www.nato.int/cps/en/natohq/who_is_who_153541.htm.
- Mearsheimer, J. J. (2019). Bound to fail: The rise and fall of the liberal international order. *International security*, 43(4), 7-50.
- Miles, S. (2024). We All Fall Down: The Dismantling of the Warsaw Pact and the End of the Cold War in Eastern Europe. *International Security*, 48(3), 51-85.
- NATO Public Diplomacy Division Pres Release. (2023). *Defence Expenditure of NATO Countries (2014-2023)*. Bruxelles: NATO Press & Media. Erişim: 15 Haziran 2024.
- Schmidt, A. (2016). Friends forever? The role of the Visegrad Group and European integration. *Politics in Central Europe*, 12(3), 113-140.
- Waever, O. (1995). Identity, integration and security: Solving the sovereignty puzzle in EU studies. *Journal of international affairs*, 389-431.
- Walt, S. M. (1985). Alliance formation and the balance of world power. *International security*, 9(4), 3-43.
- Walt, S. M. (1990). *The origins of alliance*. Cornell University Press.
- Wallerstein, I. (1995). The modern world-system and evolution. *Journal of World-Systems Research*, 512-522.
- Waltz, K. N. (2000). Structural realism after the Cold War. *International security*, 25(1), 5-41.

- Waltz, K. N. (2010). *Theory of international politics*. Waveland Press.
- Waltz, K. (2018). *Man, the state, and war: A theoretical analysis*. Columbia University Press.
- Webber, M. (1992). The Third World and the Dissolution of the USSR. *Third World Quarterly*, 13(4), 691-713.
- Wenger, A. (2007). NATO's transformation in the 1960s and the ensuing political order in Europe. Andreas Wenger, Christian Nuenlist ve Anna Locher (Der.) *Transforming NATO in the Cold War: Challenges beyond deterrence in the 1960s* (221-242). Milton Park, Abingdon, Oxfordshire: Routledge.

KÜRESEL GÜVENLİKTE İNTERNETİN ŞEKLİ: FİBER ve UYDU İNTERNETİ

Elif Gürdal Limon¹
Onur Limon²

Öz

Her geçen gün gelişen teknoloji, hızı önemli bir rekabet konusu yapmıştır. İnternetin erişim şekli ve bunu dünyaya sağlayan şirketler ve devletler önemli etki gücü haline gelmektedir. İnternet kabloları okyanus altında ve toprak altında bir örümcek ağı şeklinde yayılmıştır. Dünya internet iletişiminin neredeyse tamamı bu şekilde sağlanmaktadır. Bu durumun belirli riskleri ve güvenlik sorunları ortaya çıkmıştır. Bu tür riskleri giderebilecek yere altından değil de uzaydan sağlanan internet gibi yeni rekabet unsurları gündeme gelmiştir. Ayrıca kablo internetindeki riskler bazen maliyetli olabilmektedir. İnternet kesintisizden kaynaklı devletleri oldukça etkileyecek maliyetler bu konuda tedbirlere zorlamaktadır. Bu açıdan kesintisiz, sürdürülebilir bilgi erişimi önemli bir güç unsuru haline gelmektedir. Fiber optik kablolar alternatif uydu bağlantılı örneğin Space X şirketinin projesi olan Starlink internet projesi bu açıdan değerli görülmüştür. Dünyanın en ücra yerlerine dahi internetin sağlanabilmesi iletişimde gücü elinde tutmak anlamına gelecektir. Starlink projesinin tamamlanması halindeki hedefi bu yöndedir. Bu konuda da ulus aşırı şirketler arasında bir rekabet söz konusudur. Bu adeta bir uzay yarışına dönüşmüştür. Ancak mevcut haliyle uydu interneti pahalı ve sınırlıdır. Dünya halen daha fiber optik kablolarının şekillendirdiği internet erişimindedir. Yakın gelecekte uydu internet projelerinin hukuk, maliyet ve erişim hızı problemini çözmesi durumunda zorlu coğrafyalarda dahi internetin sağlanabilmesi önemli bir rekabet konusunu oluşturacaktır. Diğer yandan bu da devlet telekomünikasyon şirketleri ile Space X, Amazon gibi özel teşebbüsler arasında bilgi sağlayıcılık konusunda hukuksal sorunlara zemin açacaktır. Şirketler arası rekabete ek olarak devletler ile şirketler arasında bir bilgi savaşının büyümesi söz konusu olabilecektir.

Anahtar Kelime: Fiber İnternet, Uydu İnterneti, Dijitalleşme, Starlink, Küresel güvenlik.

SHAPE OF INTERNET IN GLOBAL SECURITY: FIBER AND SATELLITE INTERNET

Abstract

Technology, which develops day by day, has made speed an important competitive issue. The way the internet is accessed and the companies and states that provide it to the world are becoming important powers of influence. Internet cables are spread like a spider web under the ocean and under the ground. Almost all of the world's internet communication is provided this way. This situation has created certain risks and security issues. New competitive elements such as internet provided from space rather than underground, which can eliminate such risks, have come to the fore. Additionally, risks in cable internet can sometimes be costly. The costs resulting from internet outages, which will greatly affect states, force them to take measures in this regard. In this respect, uninterrupted, sustainable information access becomes an important element of power. The Starlink internet project, which is a satellite-connected alternative to fiber optic cables, a project of the Space X company, has been deemed valuable in this respect. Providing internet to even the most remote parts of the world will mean retaining the power in communication. This is the goal of the Starlink project upon completion. There is also competition among transnational companies in this regard. This has almost turned into a space race. However, in its current form, satellite internet is expensive and limited. The world still has internet access shaped by fiber optic cables. In the near future, if satellite internet projects solve the legal, cost and access speed problems, providing internet even in difficult geographies will be an important competitive issue. On the other hand, this will pave the way for legal problems regarding information provision between state telecommunication companies and private

¹ Dr., Gümüşhane Üniversitesi, elif.gurdal@gumushane.edu.tr, orcid: 0000-0001-5110-6524

² Dr., Bağımsız Araştırmacı, onurlimon2538@gmail.com, orcid: 0000-0002-4097-303X

enterprises such as Space X and Amazon. In addition to competition between companies, an information war may grow between states and companies.

Keywords: *Fiber Internet, Satellite Internet, Digitalization, Starlink, Global security.*

1. Giriş

Teknoloji geliştikçe uluslararası ilişkiler açısından giderek genişleyen bir inceleme alanından bahsetmek her geçen gün daha mümkündür. İnternetin hayatımıza girmesiyle ve artan dijitalleşme ile toplumsal, siyasi, ekonomik ve askeri alanlarda farklı uzmanlık gerektiren konuların sayısı artmaktadır. Toplumsal olarak bilginin manipülatif gücünden yararlanmak ve birbirine bağlantılı yüksek kitleler oluşması, siyasal olarak dijital iletişimin diplomasiye çevrilebilir bir etki gücünün olması, askeri olarak artan dijitalleşme ile doğru orantılı olarak siber güvenlik riskinin de artması veya askeri kapasitelerin dijital bir güç rekabetine dönüşmesi gibi onlarca sıralanabilecek gelişme ve örnek yaşanmaktadır.

İnternet 1968 yılındaki ARPANET isminde ABD askeri ağ projesi ile başlamış, daha sonra 1980'li yıllarda bilgisayarlar arası ağ bağlantı çalışması ile geliştirilmiştir (Stanford Üniversitesi, 2024). 1990'lı yıllarda tüm dünya sivil hayatına girmiştir. O günden beri de hayatımızın her aşamasında riskleri ve faydalarıyla beraber yer almaktadır.

İnternet erişimi ilk icat edildiğinden beri büyük oranda yeraltı kabloları ile dünyayı sarmaktadır. Bilinen anlamdaki telgraf kablo ağının bir kopyası şeklinde geliştirilerek okyanus altında ve toprak altında bir örümcek ağı şeklinde yayılmıştır. Dünya internet iletişimin neredeyse tamamı bu şekilde sağlanmaktadır. Bu durumun belirli riskleri ve güvenlik sorunları ortaya çıkmıştır.

Her geçen gün gelişen teknoloji, hızı önemli bir rekabet konusu yapmıştır. Bu da daha hızlı internet erişimi için yeni projeleri ortaya çıkarmıştır. Space X'in Starlink projesi ve Amazon'un Kuiper projesi bunlardandır. Elon Musk'a ait Space X şirketinin uyguladığı proje Musk'ın önemli bir uluslararası ilişkiler aktörü olabileceğini göstermiştir. Starlink projesi ve Kuiper projesi yer kabloları olan fiber optik ağlara alternatif uzaydan uydu aracılığı sağlanan internet projesidir. Böylelikle kabloların erişemediği noktalara internetin sağlanabilmesini hedeflemektedir.

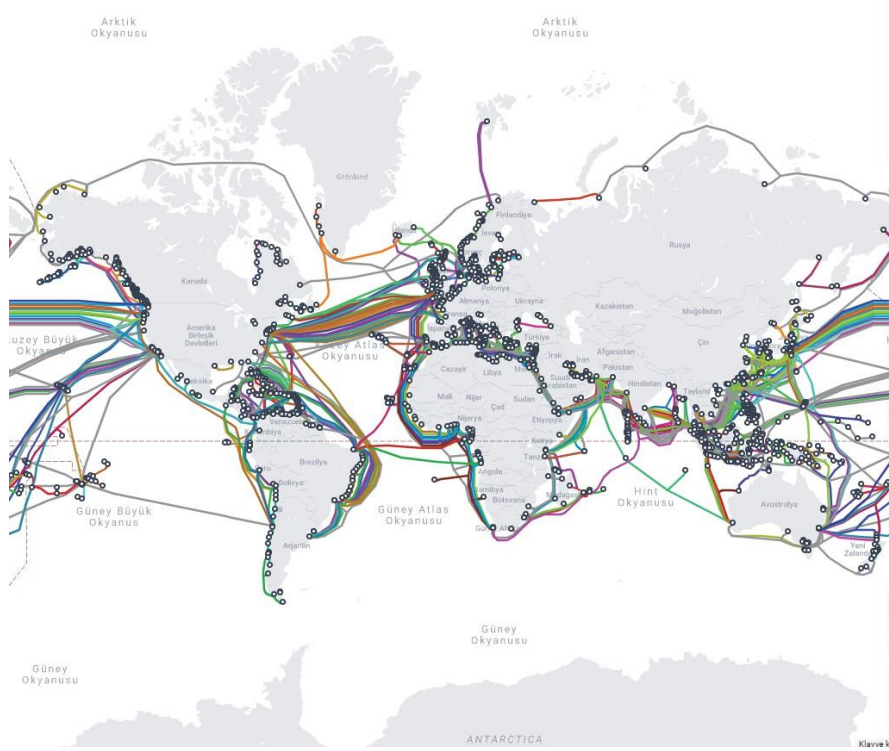
İnternetin erişim şekli ve bunu dünyaya sağlayan şirketler ve devletler önemli etki gücü haline gelmektedir. Dijital gözetim, siber güvenlik, dijital diplomasi, kamu diplomasisi, finans, askeri iletişim gibi farklı ama uluslararası ilişkilerin ana konuları olan bu alanlarda internet erişiminin nasıl ve ne ile sağlandığı önemlidir. Bu çalışma internetin iki farklı sağlayıcı şeklini güvenlik

açısından mukayese etmektedir. Fiber optik ağ bağlantıları ile uydu internetinin uluslararası ilişkilere etkisi, riskleri ve avantajlarının ele alındığı bir çalışmadır.

2. Uluslararası İlişkilerde Fiber ve Uydu İnterneti Etkisi

Dünyada internet erişiminin tamamına yakını yeraltı kabloları ile sağlanmaktadır. Kablolu ağlar kıtadan kıtaya ülkeden ülkeye bağlantılardır. Dünyada **Harita 1**'de görüleceği üzere 500'e yakın kablo uzantısı vardır. Bu bağlantılar şirketlerin ve devletlerin yatırımları ile şekillenmiş ayrı bir iletişim sektörüdür. Genellikle büyük telekomünikasyon şirketleri ve ulus aşırı teknoloji şirketleri iş birliğinde devletlerce döşenir. Google, Microsoft, Amazon ve Facebook önemli yatırımcılardandır. Ancak yine de devletler politik nedenlerden dolayı iletişim ağ yatırımlarını ulusal şirketlere öncelik vermektedir.

Harita 1. Dünya yeraltı kablo ağ haritası, 2024

Kaynak: *Submarine Cable Map (2024).* <https://www.submarinecablemap.com/>

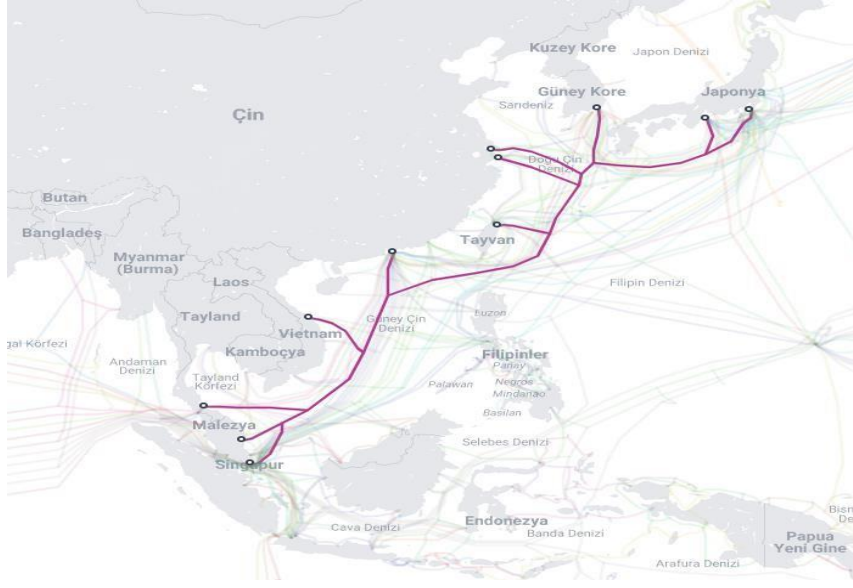
Devlet şirketlerince döşenen kablolara örneğin KAFOS verilebilir. Romanya ile Türkiye arasındaki denizaltı ağı KAFOS hisselerinden bir kısmı devlete bir kısmı halka arz edilen Türk Telekom'a aittir. Başka bir örnekte; Kanada, Grönland ile İzlanda'yı bağlayan 4580 km uzunluğundaki Grönland Connection ağı Grönland'a ait bir devlet şirketi olan Tussass'ındır (Submarine Cable Map, 2024).

Arktik Bölgesinden bir başka örneğe bakıldığında Finlandiya bölgede internet iletişim projesi Arctic Connect ile bir girişimde bulunmuştur. Arctic Connect Finlandiya Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı'nın bir deniz altı kablo girişimidir. Finlandiya devletine ait bu plan, Kuzey Deniz Rotası (NSR) boyunca deniz altından Avrupa ile Asya'yı birbirine bağlamayı amaçlamaktadır (Saunavaara, 2018: 51–67).

İnternet döşeyen şirketlerden Asya'dan bir örneğe bakılacak olunursa **Harita 2**'de görülen Asia Pacific Gateway (APG) verilebilir. Hat 2016'da inşa edilmiştir. Sahipleri ise China Mobile, China Telecom, China Unicom, Chunghwa Telecom gibi Çin ve Tayvan menşeli şirketlerin konsorsiyum yaparak oluşturdukları bir hattır. Yeraltı kabloları genellikle bu tür konsorsiyumlarla işletilmektedir. Bu da iletişim için birbirine bağlı devletlerin bir arada hareket etmesini gerektirmektedir. Asya Pasifik Gateway'deki gibi deniz altından tek büyük bir ortak hat inşa edilip her devlet kendi kıyısından bir hat ile bu ağa bağlanarak bir büyük ağ oluşturmaktadır. Bir diğer örnek hat Tayvan devlet şirketi Chunghwa Telecom sahipliğinde Japon şirketi NEC'in inşa ettiği Taiwan Penghu Kinmen Matsu No.2 (TPKM2) hattıdır. Çin ve Tayvan arasından kurulan tek bağlantılı bir hattır (Submarine Cable Map, 2024).

Kablolar devletlerin öncülüğünde konsorsiyumlarca döşenirken burada şirketler bu kabloların yatırımcıları ve sahipleri konumundadır. Ancak bu kabloların inşa edilmesi her devletin teknolojisinin yettiği bir durum değildir. Öne çıkan bazı büyük teknoloji şirketleri döşeme işlemini yapmaktadır. Örneğin yukarıdaki Tayvan-Çin hattındaki kabloyu Tayvan şirketi için döşeyen Japon şirketi NEC (Nippon Electric Company) bunlardandır (Nippon Electric Company, 2024). Dünyada nerdeyse 400 bin km'den fazla denizaltı kablo döşemiştir (Nippon Electric Company, 28 Eylül 2023). Bir Nokia şirketi olan ve merkezi Fransa'da olan ASN (Alcatel Submarine Networks) de denizaltı kablo döşeme konusunda öne çıkan şirketlerdendir. Dünyada 800 bin km'den fazla fiber optik kablo döşemiştir (Alcatel Submarine Networks, 2024). Bu tür farklı şirketler üzerinden sağlanan internet trafiği bu şirketler tarafından yönetilmekte ve bir güç kaynağı haline gelmektedir. Bu internet sağlayıcılarına farklı bir yolla interneti uydudan daha hızlı ve maliyetli sağlayabilen tek bir rakibin çıkması ve başarılı olması güç dengelerini değiştirebilecektir.

Harita 2. Asia Pacific Gateway (APG) kablo hattı

Kaynak: Submarine Cable Map (2024). <https://www.submarinecablemap.com/>

Yer altı kablolarının coğrafyadan kaynaklı kimi durumda döşenme zorluğu vardır. Örneğin Kutup Bölgeleri için bu geçerlidir. Arktik dünyanın kalanına oranla deniz altı kablolarının inşasında daha fazla zorluğa sahiptir. Bu açıdan internet erişiminde maliyet daha fazladır. Örneğin Grönland'ın sadece 2 ve Svalbard adalarının 1 yeraltı kablo bağlantısı vardır (Submarine Cable Map, 2024). Nüfusun da bu coğrafyalarda az olması coğrafi zorlukla birleşince maliyetli bir interneti ortaya çıkarmaktadır. Dünyada en pahalı interneti Norveç ve İzlanda kullanmaktadır (Atlas & Boots, 11 Ekim 2023). Özellikle Grönland'da karanın büyük nüfusun az olması internette kişi başı maliyeti yükseltmektedir (Ellekrog, 6 Mart 2024).

Coğrafi zorluklar nedeniyle maliyetli olan fiber optik kablo meselesi Antarktika için daha da zorlayıcıdır. Antarktika'nın herhangi bir devletin sorumluluğunda olmaması ve bilimsel çalışmalar haricinde yaşayan bir topluluğun olmaması coğrafi zorluğun yanında fiber optik kablo döşenmesindeki güçlüklerdendir. Antarktika gibi böylesine zorlayıcı yerlerde uydu interneti gerekebilmektedir. Ancak bunun da hız, kapasite sorunu gibi problemleri olmaktadır.

Antarktika'daki iklim değişikliklerine dair veriler ve diğer bilimsel araştırma verilerinin aktarılmasında yaşanan zorlukların giderilmesi için internet erişiminin kesintisiz ve etkin olması istenmektedir. Bunu da 2022 yılında örneğin, bölgeye en yakın devletlerden olan ve Antarktika'da toprak hakkı iddiasında bulunan Şili gerçekleştirmek istemektedir. Kıtadaki ilk fiber optik kablo sahibi olarak kıtada lider devlet olmak isteyen Şili hükümeti kablo döşeme

projesine 800 milyon dolarlık yatırımı göze almak istemektedir (Wenger, 2021). Yani fiber optik kablo projesinin sahibi olarak bölgedeki varlığını da güçlendirmek istemektedir.

Avustralya da 2022 yılında Antarktika istasyonlarına fiber optik kablo döşemeyi planladığını duyurmuştur. Avustralya Antarktika'daki meteorolojik koşullar hakkında daha hızlı ve daha iyi bilgi elde etmek ve böylece hava ve iklim modellerini iyileştirmek istemektedir. Şili ve Avustralya arasındaki bu rekabette en büyük engel birbirleri değildir. Güç rekabetine ek olarak asıl engel coğrafyadır. Buzullar ve okyanus altı volkanik alanların kablo döşemesinde zorluklara neden olacağı ya da zor olsa da döşenmesinde maliyeti arttıracacağı söylenebilir (Wenger, 2021). Bu durum kıtaya bir an evvel ilk kablo döşeyen devlet olma ve veri akışının sağlayan kaynak ülke olma pozisyonu için değerlidir.

Deniz altı kablolarının bazı riskleri vardır. Doğal afetler bunların başından gelmektedir. Deprem, tsunami, sualtı volkan patlamaları gibi büyük ölçekli gerçekleşebilecek doğa durumları kabloları tahrip edebildiğinden erişim kesintiye uğrayabilir. İnternete bağlı bir dijital dönüşüm düşünüldüğünde bu kesinti maddi hatta ölümlerin olabileceği kayıplara neden olabilir.

Diğer bir risk insan faktörüdür. Gemilerin kazara kabloları bağlantısını kesmesi veya korsanlar tarafından sabotaj veya hırsızlık durumlarında internet erişimi kesilebilir. Örneğin 2018'de Africa Coast to Europe (ACE) kablosu Fransa'dan başlayan ve Afrika'nın batı sahilini kapsayan 17 bin km uzunluğundaki bir hattır. 22 ülkeyi internete bağlamaktadır. Bir balıkçı teknisinin yanlışlıkla kabloları çarpması ile hat kesilmiş ve 10 ülkenin interneti kesilmiştir (BBC, 28 Şubat 2012). Bu kesintiler kazara gerçekleşmiştir. Ancak bilinçli yapılan müdahaleler de söz konusudur.

2007'de ise korsanların Tayland, Vietnam ve Hong Kong hattındaki kabloların bir kısmını çalması bilinçli yapılan bir kesintiye sebep olmuştur (LirneAsia, 2 Haziran 2007). Diğer bir örnek 2002'den beri fiber optik kablo ağı ile internet erişimi olan Kuzey Kutup bölgesindeki Svalbard takımadalarının internetinin 2022'de aniden kesilmesidir. Buraya Space Norveç Şirketince kablo döşenmiştir. Hasarın insan kaynaklı olduğu şüphesinden dolayı Rusya'yı suçlamaktadırlar. Ukrayna savaşının başlamasından sonra Norveç'in tehdit analizlerinden biri bu tür veri kesintilerine maruz kalmaktı. Bu yüzden yaşanan bu kesintinin de kaynağının Rusya olduğundan şüphelenilmektedir (McGwin, 2022).

Devletlerarası çatışmalarda devlet destekli bazı grupların kabloları zarar vermesi de veri trafiğini kontrol etme, bilgi çalma veya müdahale etme riskleri arasındadır. Ayrıca bu kabloların belirli aralıklarla kesintisiz bir iletişim için bakım ve onarımının yapılması gerekmektedir. Kimi

durumda kabloların yerini tespit etmek zorlaşabilir. Ayrıca deniz altındaki kabloların değişebilen siyasi durumlar nedeniyle onarımına izin verilmeyebilir ya da zorluk çıkartılabilir.

Devletler riskler için bazı tedbirler almak zorundadır. Deniz altı kabloları izlemek için sistemler bunlardandır. Bu aşamada tehditlere olası müdahale edilmek amaçlanmıştır. Devletler genel olarak güvenlik için kabloları inşa etme aşamasındaki gibi uluslararası iş birlikleri çerçevesinden ortak politikalar sergilemek zorunda kalabilmektedir. Hukuksal anlaşmalar bunun bir somut sonucudur. Uluslararası Telekomünikasyon Birliği'nin (ITU) denizaltı kablolarının korunması ve kullanımıyla ilgili anlaşmaları bulunmaktadır. Hatta ITU deniz altı kablolar aracılığı ile iklimin izlenebileceği ile ilgili bir rapor çıkarmıştır (International Telecommunication Union, Kasım 2010).

ABD'de ise deniz altı kabloları ile ilgili telgraf kabloları döneminden var olan denizaltı kabloları ve internet için de kasten yaralama ceza yasası geçerli olmaktadır (U.S. Office of the Law Revision Counsel The United States Code, 2024). Güncel uygulamalar ile ilgili "Submarine Cables-Domestic Regulation" başlığında ABD yetki ve haklarını belirleyen düzenlemeler vardır (U.S. Department of Commerce National Ocean and Atmospheric Administration, 2024). ABD'de 2023'te sunulan Denizaltı Kablo Kontrol Yasası hakkında bir tasarıda ise yabancı rakiplerim deniz altı kablo projelerinin inşasını, bakımını veya işletmesini destekleyebilecek mal ve teknolojileri satın almasını engellemeyi amaçlamaktadır. Buna göre Ticaret Bakanlığı, bu tür teknolojiler için uygun ihracat ve transfer kontrolünü yabancı düşmanların eline geçmesini önlemek için müttefikler ve ortaklarla anlaşmalar yapmak için sağlamalıdır (U.S. Congress, 27 Mart.2023).

Kablo internetinde görülen riskler kesintilere neden olmaktadır. Doğal ya da beşerî nihayetinde ortada bir erişim sorunu ortaya çıktığında bunun maliyetleri küçümsenmeyecek orandadır. Devletler tarafından bilinçli kesinti maliyeti örneğin İran'da 176 milyon dolardır (Kurşun, 10.12.2019). Rusya'nın yapmış olduğu internet kısıtlaması maliyeti ise 4 milyar dolardan fazla olmuştur. Genel olarak 2023 yılı 25 ülkede yapılan internet kesintisinin dünya ekonomisine maliyeti 9 milyar dolara mal olmuştur (Singh, 11 Ocak 2024).

Bu tür yeraltı kablolarının riskleri alternatif iletişim araçlarını değerli yapabilmektedir. Bu da uydu yoluyla sağlanan ve bu tür bahsi geçen riskleri olmayan internet erişimine geçektir. Bu da uydu internetinde öne çıkan Starlink projesi için günümüzde alternatif bir güç olabilir mi tartışmasını çıkarmıştır. 2015'te duyurduğu Starlink projesiyle dünyanın en ücra köşelerine dâhi internet erişimi sağlamak ve iletişim gücünü elinde tutmak isteyen Elon Musk'ın Space X şirketi gündeme gelmiştir. Toplamda 30 binin üzerinde uydu takımıydızı fırlatılması

planlanmaktadır (Starlink, 2024). Bunun için son yıllarda düzenli olarak uzaya uydular göndermektedir. Grönland gibi bazı yerlerde yine de internet sağlamaya başlamıştır. Ancak şu an oldukça pahalıdır.

Kuiper projesi de Amazon tarafından 2019 yılında duyurulan bir diğer uydu internet projesidir. 3 binin üzerinde uydudan oluşacak bir projedir. Bu da Starlink gibi alçak dünya yörüngesine yerleştirilmesi planlanmaktadır. İlk uydular 2023 yılında fırlatılmıştır (Amazon, 2024). Bu proje doğaldır ki başta Space X olmak üzere diğer şirketlerle rekabet içerisinde. Elon Musk ve Amazon CEO'su Jeff Bezos arasındaki rekabetin uzay yarışına bu açıdan sıçraması devam eden bir teknoloji liderliği savaşıdır.

Bir başka uydu interneti projesi Eutelsat One Web'tir. Şirketin kökeni 2012'de kurulmuş, internet projesi ise 2019'da ilk uydunun fırlatılmasıyla başlamıştır (Eutelsat OneWeb, 2024). Ancak uydu fırlatma anlaşmalarındaki sorunların oluşması ve Elon Musk'a ait olan Falcon 9 aracı ile fırlatma yapılması hem rekabeti hem de Musk'a zorunlu bir mecburiyeti göstermektedir. Bundandır ki sert bir rekabet havasını kırmak için One Web Starlink ile doğrudan bir rekabet alanının olmadığını, kendilerinin kurumsal müşterilere odaklandığını belirtmektedir (Sheetz, 2021).

Şimdiden bu tür projelerin ortaya çıkardığı sorunlar gündeme gelmiştir. Şirketlerin kendi aralarındaki liderlik savaşı yanı sıra devletlerin de şirketler ile problemleri baş göstermiştir. Örneğin Grönland'ın tekeli olan kablo internet sağlayıcısı TUSASS ile Starlink arasında problemler başlamıştır. TUSASS, Starlink'in ülkede illegal bir kullanımı olduğunu dile getirmiştir. Bu örnekler göstermektedir ki özel teşebbüsleri kamuya ait tekel iletişim şirketleri ile rekabete görmekte ve hukuksal sorunlara neden olmaktadır. Bu açıdan günümüzde halen daha kara kabloları daha etkindir.

Sonuç

Genel olarak mukayeseye bakıldığında iletişim ağının kontrol etme üzerine bir güç yarışından bahsedilebilir. Geleneksel yeraltı kablolarının şuan hız ve maliyet açısından önde olduğu söylenebilir. Ancak kesinti riski ve sürdürülebilir bir erişimi hızlı sağlamak hedefiyle başlayan Starlink projesinin yakın gelecekte üstünlüğü ele geçirebileceği öngörülebilir. Hedefinde olan uyduları uzaya fırlatmasıyla daha hızlı, kesintisiz ve rakip devletlerin internet kesintisini koz olarak kullanabilecekleri durumu egale edebilen bir başarı olarak yakında üstün konuma gelebilecektir. Dünyanın en ücra yerlerine dahi internetin sağlanabilmesi iletişimde gücü elinde tutmak anlamına gelecektir.

İletişimde liderliği elinde tutmak önemli bir güç unsuru olduğundan bu konuda devletlerarası bir rekabet dışında önemli ölçüde şirketler arası bir rekabet de söz konusudur. Uzay yarışında Soğuk Savaşın Sovyetler ve Amerikan savaşından günümüzdeki Elon Musk ve Jeff Bezos rekabetine geçiş olmuştur. Şirketler iletişim teknolojilerinde bu açıdan kayda değer yatırımları göze almaktadır. Bunun için devletlerle olan ilişkileri de şekillendirici olmaktadır. Devletler ile Amazon ve Space X gibi şirketlerin önemli bağlantılarının oluşması bundandır.

Hali hazırda bazı uydu internet hizmetinin nüfus azlığı veya coğrafi zorluklardan kaynaklı internetin pahalı olduğu yerlerde alternatif olarak yer almaya başlaması, bu yerlerdeki tek el kamusal şirketlerinin rahatsızlığına neden olmakta ve hukuksal bir sorun olarak dillendirilmektedir. Diğer yandan fiber optik kablo sağlayıcısı şirketlerle uydu internet sağlayıcısı şirketler arasından bir hukuksal yetkinlik sorunu ortaya çıkacaktır. Fiber optik kablo konusunda şirketler fiziksel sınırlar çerçevesinde faaliyet gösterirken uydudan sınırların öneminin olmadığı bir internet sağlayıcılığı meselesi bu hizmeti karmaşık bir zemine getirmektedir. Bu açıdan uydu internet sağlayıcıları genellikle duruma internet erişimi ve özgürlüğü vurgusu üzerinden bakmaktadır. İnternet erişiminin bir insan hakları meselesi olarak gören aktörler için uydu internet sağlayıcılığının desteklenmesi internet erişimini kontrolünü elinden barındırmak isteyen devletlere karşı etkin bir güç olabilecektir. Bilginin güç olduğu çağımızda bu önemli bir silahtır. Yönlendirilebilir kitlelerin oluşması iletişim ile bilgi akışının sağlanması ile mümkün olacaktır. Bunun için iletişim ağını kontrol edebilir olmak değerli bir yatırımdır.

KAYNAKÇA

Alcatel Submarine Networks (2024). *ASN*. <https://www.asn.com/about-us/>.

Amazon (2024). *Project Kuiper*. <https://amazon.jobs/content/en/teams/devices-services/project-kuiper>

Atlas & Boots (11 EKİM 2023). *Countries with the cheapest internet in the world 2023*. <https://www.atlasandboots.com/remote-work/countries-with-the-cheapest-internet-world/>

BBC (28 Şubat 2012). *Ship's Anchor Slows Down East African Web Connection*. <https://www.bbc.com/news/world-africa-17179544> erişim, 28 .05.2024

Ellekrog, O. (6 Mart 2024). Elon Musk Starlink is disrupting Greenland's expensive internet market. *Polar Journal*. <https://polarjournal.ch/en/2024/03/06/elon-musks-starlink-is-disrupting-greenlands-expensive-internet-market/>

Eutelsat OneWeb (2024). <https://oneweb.net/our-network>

International Telecommunication Union (Kasım 2010). *ITU-T Technology Watch Report November 2010*, <https://www.itu.int/en/ITU-T/techwatch/Pages/submarinenetworks.aspx>.

- Kurşun, M. (10.12.2019), *İran'daki internet kesintisinin ülkeye günlük zararı 176 milyon dolar*, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irandaki-internet-kesintisinin-ulkeye-gunluk-zarari-176-milyon-dolar/1669634#!>
- LirneAsia (2 Haziran 2007). *Vietnam's submarine cable 'lost' and 'found'*. <https://lirneasia.net/2007/06/vietnams-submarine-cable-lost-and-found/>, erişim 28.05.2024
- McGwin, K. (2022). *Svalbard is looking to find out who broke its internet*. <https://polarjournal.ch/en/2022/01/18/svalbard-is-looking-to-find-out-who-broke-its-internet/>
- Nippon Electric Company (2024). *Learn about NEC's history*. <https://www.nec.com/en/global/about/history.html?>
- Nippon Electric Company (28 Eylül 2023). *NEC sets record for 800 Gbps long-distance transmission over an optical submarine cable system*. https://www.nec.com/en/press/202309/global_20230928_01.html
- Saunavaara J. (2018). Arctic subsea communication cables and the regional development of northern peripheries. *Arctic and North*, No. 32, 51–67. doi: 10.17238/issn2221-2698.2018.32.63
- Sheetz, M. (25 Mart 2021). OneWeb CEO: Here's why our product is different than Elon Musk's SpaceX Starlink. <https://www.cnbc.com/2021/03/25/onewebs-different-approach-to-satellite-internet-vs-elon-musks-spacex-starlink.html>
- Singh, N. (11 Ocak 2024). *Rusya'nın sosyal medya yasağı geçen yıl ekonomisine 4 milyar dolara mal oldu*, <https://www.indyturk.com/node/689096/d%C3%BCnya/rusyan%C4%B1n-sosyal-medya-yasa%C4%9F%C4%B1-ge%C3%A7en-y%C4%B1-ekonomisine-4-milyar-dolara-mal-oldu>
- Stanford Üniversitesi. (2024). *A Brief History of the Internet*. <https://cs.stanford.edu/people/eroberts/courses/soco/projects/distributed-computing/html/history.html>
- Starlink (2024). *Satellite technology*. <https://www.starlink.com/technology>
- Submarine Cable Map (2024). <https://www.submarinecablemap.com/submarine-cable/greenland-connect>
- U.S. Congress (03.27.2023). H.R.1189 — 118th Congress (2023-2024) Undersea Cable Control Act <https://www.congress.gov/bill/118th-congress/house-bill/1189>
- U.S. Department of Commerce National Ocean and Atmospheric Administration (2024). *International Section Submarine Cables - Domestic Regulation*. <https://www.noaa.gov/general-counsel/gc-international-section/submarine-cables-domestic-regulation>
- U.S. Office of the Law Revision Counsel The United States Code (2024). 47 USC Ch. 2: Submarine Cables. From Title 47—Telecommunications. <https://uscode.house.gov/view.xhtml?path=/prelim@title47/chapter2&edition=prelim>.
- Wenger, M. (2021). *Chile plans fiber optic cable to Antarctica*. <https://polarjournal.ch/en/2021/11/30/chile-plans-fiber-optic-cable-to-antarctica/>

RETHINKING CLIMATE CHANGE, CONFLICT, AND SECURITY IN A CHANGING WORLD

Harun Talha Ayanoglu¹

Öz

İklim değişikliğinin etkilerinin giderek daha fazla hissedilmesi, insanlığın karşılaştığı en büyük sorunlardan biri olarak bu konuya olan akademik ilgiyi de artırmaktadır. Dönemin BM Genel Sekreteri Ban Ki-Moon'un, iklim değişikliğinin Sudan ve Suriye'deki çatışmalarda oynadığı önemli rolü vurgulayan açıklamalarının ardından, iklim değişikliği-çatışma bağlantısı araştırmaların odak noktası haline geldi. Ancak her iki kavram arasında gözlemlenen güçlü korelasyona rağmen, iklim değişikliği ve çatışmalar arasında nedensellik bağı kurmak metodolojik olarak hala oldukça zordur. Bunun temel nedeni, çatışmalara yol açan sosyoekonomik, politik ve tarihsel nedenlere kıyasla iklim değişikliğinin daha zayıf bir doğrudan öneme sahip olmasıdır. Bu çalışma, literatürdeki tarihsel ve güncel vakalara dayanarak iklim değişikliği ve çatışma arasındaki ilişkiyi üç sütunlu bir model üzerinden çerçevelemeye ve güçlendirmeye çalışmaktadır. Bu model şu üç temel üzerinde yükselmektedir; iklim değişikliğinin etkilerine karşı kırılganlık ve maruz kalma, sosyo-ekonomik ve politik kırılganlık, örgütlü ve silahlı muhalefetin varlığı. Literatürden damıtılan bu modele göre, ekonomik performansı zayıf ve sosyo-politik yapıları kırılgan olan gelişmekte olan ülkeler, yüksek gelir grubunda olan diğer ülkelere kıyasla iklim değişikliğinin etkilerine karşı daha fazla duyarlılık sergilemektedirler. İklim değişikliğinin etkileri temel ihtiyaçlara erişimin kısıtlı hale gelmesinden mali sıkıntılara, ekonomik ve siyasi istikrarın bozulmasına kadar geniş bir yelpazede sonuçlar doğurarak toplumsal fay hatlarını görünür hale getirip çatışmaların fitilini ateşleyebilmektedir.

Abstract

The intensifying impacts of climate change are one of the paramount challenges to humanity, hence they drive the scholarly interest in climate change. After Ban Ki-moon's statement highlighting the essential role of climate change in conflicts in Sudan and Syria, the climate change-conflict link has become a focal point of research. However, although a strong correlation is evident in the literature, establishing a strong causality between climate change and conflict is still methodologically elusive. The main reason is climate change has a relatively smaller significance in conflict onset compared to socioeconomic, political, and historical root causes. This study focuses on climate change and conflict literature and proposes a three-pillar model aimed at reinforcing the link between the two, based on historical and modern-day cases. Three pillars of this model are exposure and vulnerability to climate, socioeconomic and political fragility, and the presence of well-organized and armed opposition. In line with this model, a relational pattern emerges: developing nations with poor economic performance and fragile socio-political dynamics exhibit heightened susceptibility to the implications of climate change, owing to their lower resilience compared to their developed counterparts. These implications, stretching from constrained access to basic needs to fiscal strains and disruptions in economic and political stability, lead to popular unrest by unearthing societal fault lines.

1. Introduction

By the end of the 20th century, global security concepts had to expand their scope and meaning encompassing a wide array of threats that were ignored during the Cold War. In this new era, the concept of human security coined by the United Nations Development Program (UNDP) report in 1994, emphasized the new sources and levels of threats transcending social classes, and political borders. In the middle of this shifting security landscape, climate change appeared to be undeniably one of the most pressing and standing challenges that humankind faces in the 21st century. The intensifying pace of global warming and environmental degradation has led

¹ PhD Candidate, National Chengchi University, htayanoglu@hotmail.com, 0000-0002-8194-8703

to increasing volatility and unpredictability in the global climate system. Skyrocketing carbon emissions have reached unprecedented levels in human history in the 21st century and stood out as a significant threat to ecosystems in the world. However, climate change's far-reaching, multidimensional, and intertwined consequences not only lead to environmental degradation, which is significantly profound for the human race but also generate global security implications by reshaping the socioeconomic and political landscape. Despite the many consequences of climate change, the link between climate change and conflict has attracted substantial attention from scholars and policymakers. Particularly in 2013, following United Nations Former Secretary-General Ban Ki-moon's statement on the role of climate change in the conflict in Sudan and Syria, the intricate interplay between climate change and conflict became frequently voiced in the context of new global challenges.

Since then, numerous studies have concentrated on framing the link between environmental stressors and politically motivated violence and investigating the causality between the two. However, although the number of studies inquiring this link has increased, establishing a causality between these two concepts remains methodologically challenging. On one hand, empirical studies exhibit the correlation between climatic shocks and conflicts. On the other hand, it is significantly elusive to unscramble the causality puzzle amidst the many socioeconomic, political, historical, and cultural factors.

This study intends to frame the link between climate change and conflict, aiming to reach a plausible relational pattern that expands our understanding of how climate change may lead to politically motivated violence. Extracted from a comprehensive review of the empirical studies in the literature, this study introduces a three-pillar model that expounds the dynamics through which climate change interacts with socioeconomic and political factors to lead the conflict. By elucidating these underlying factors, this study aims to illuminate the delicate relationship between climate change and conflict, offering an understanding that can inform more effective strategies for mitigating the security risks posed by environmental stressors. By doing so, this article attempts to contribute to the existing literature on climate change and security challenges, encouraging a profound understanding that the impacts of climate change reach far beyond the environmental dimensions.

2. Literature Review

Climate is perhaps the most significant player in shaping the trajectory of human societies. Local climatic conditions have driven the societal development by profoundly affecting agricultural production and productivity. For example, due to restrained water availability, arid and semi-

arid regions have needed centralized state interventions to cope with challenges in sustaining basic needs. Thus, historically these regions have been home to strong state apparatuses to manage water resources effectively. The historical link between climate, agricultural practices, and civilization exhibits the pivotal role of climate change in civilization. The impacts of climate on human societies are also observed in security realm. In the face of a looming climate crisis, it is imperative to delve into the details of the climate-security link. Climate change, similar to other non-traditional security challenges, often manifests its impacts through indirect effects on social and political systems, rather than immediate and destructive events. As experienced in the COVID-19 pandemic, which occurred as a global health crisis but rapidly disrupted global economic stability and caused economic contractions, multidimensional and indirect impacts of climate change may affect economic and political equilibrium to a much larger extent than its direct consequences suggest. The World Climate and Security Report 2021 further illuminated the potential implications of climate change on socioeconomic and political stability. In this report, a group of distinguished climate scientists highlighted that in the coming two decades, the multidimensional impacts of climate change will substantially erode core governmental functions, including the provisions of basic needs. The erosion of governmental capacity stands as a significant threat to stability because disruptions in socioeconomic and political systems are prone to fuel popular unrest within countries (Brock et al., 2021).

The impacts of climate change spare no regions and nations (Campbell et al., 2007; Dalby, 2014), but the security challenges stemming from climate change are highly dependent on geographical contexts. For example, the recession of the Arctic Ice Sheet triggers strategic rivalry over the fossil resources in the Arctic region (Brock et al., 2021). While countries in Sub-Saharan Africa and Southeast Asia grapple with challenges in food and water insecurity rooted in more frequent and intense droughts and floods (Fetzek et al., 2021).

In security studies, conflict emerges as a focus within the context of climate change. The nexus of climate change and conflict covers a spectrum of socioeconomic, political, and environmental challenges. As climate change intensifies, the potential for conflicts over diminishing resources, deepened by vulnerabilities becomes crucially salient. Although modern literature acknowledges the correlation between climate change and conflict, the lack of strong causality remains an important challenge. Some historical and modern research confirmed the causality. For example Goldstone (1988) and Anderson (2015) pointed out the direct impacts of cooling conditions during the Little Ice Age on the emergence of revolts in Ming and Yuan China, Ottoman Turkey, and Stuart England. To their findings, dramatically decreased

agricultural production in these countries have led to popular unrest and eventually nationwide revolts (Goldstone, 1988; M. Anderson, 2015). Similarly, Anderson et al. (2017) studied the violence against Jewish communities in 936 European cities between 1100 and 1800; they concluded that warmer periods observed 1.5-2% more violence against Jewish communities (R. W. Anderson et al., 2017).

Studies presenting the causal link between climate change and conflict are not exclusive to historical cases. Additionally, studies focused on modern times underscore the potential for climate change to ensure an optimal environment for societal crises and conflicts. Hsiang and colleagues (2011) discussed the effects of climate anomalies on conflict onset drawing on data from the 1950s onward. Their conclusions revealed that during El Niño years the annual risk of conflict doubled from 3% to 6%, with climatic anomalies playing a pivotal role in 21% of all conflicts during the same period (Hsiang et al., 2011). Burke et al. (2009) presented similar results in the Sub-Saharan Africa context between 1981 and 2002. According to their findings, each 1-degree Celsius increase in temperature led to a 4.5% rise in conflicts in the region (Burke et al., 2009).

The threat posed by climate change in the context of conflict extends beyond temperature increases, covering rainfall anomalies. Levy and colleagues (2005), Fjelde and von Uexkull (2012), and Hsiang and Burke (2014) have all exhibited the link between precipitation anomalies and the emergence of violent conflicts in their research. According to their conclusions, erratic rainfall patterns often lead to constrained water availability for the agriculture sector, consequently provoking conflicts over limited water and food resources (M. Levy et al., 2005; Fjelde & Von Uexkull, 2012; Hsiang & Burke, 2014). However, it is also important to note that water abundance may also lead to conflicts as exemplified in studies conducted by Hendrix and Salehyan covering the periods from 1979 to 2006 and 1991 to 2007, respectively (Hendrix & Salehyan, 2012; Salehyan & Hendrix, 2014). These studies provided empirical evidence of the intricate and direct interplay between climate change and conflict.

On the other hand, a predominant view among researchers underscores the threat/stress multiplier role of climate change rather than a direct cause of conflict. Campbell et al. (2007) acknowledged the threat multiplier role of climate change within the context of security issues, particularly concerning non-state political violence such as terrorism (Campbell et al., 2007). In this manner, contrary to historical water wars that took place 4500 years ago in Mesopotamia (Wolf, 2009, p. 68), climate change-induced conflicts today are byproducts of a complex interplay of political, economic, and sociocultural factors. Plante and Anderson (2017) further

elaborated on this multifaceted relationship between climate and conflict through three interconnected pathways; first increasing heat can ignite aggressive behaviors in human beings; second, climatic anomalies disrupt agricultural production, leading to large-scale food insecurity; and third, adverse impacts of climate change on agriculture and other sectors trigger internal displacement and fuel hostilities among communities (Plante & Anderson, 2017). Maystadt and colleagues (2013) and Hendrix (2018) empirically argued the stress multiplier role of climate change in the emergence of social and political crises. Climate change-related extreme weather events create additional burdens on governments for relief and rebuilding efforts. Failure to address these needs may tarnish the legitimacy of governments. Consequently, as witnessed in Somalia and Syria, climate-induced crises can deepen preexisting socioeconomic and political issues, leading to popular unrest in which extremist groups could thrive (Maystadt et al., 2013; Hendrix, 2018). Scheffran and colleagues (2014) point out the intricate relationship between climate change and conflict through stress multiplier aspect. Their findings suggest that in the event of climatic disasters such as drought, flood, and storms, governments grappling to maintain core functions may experience social instability and public unrest (Scheffran et al., 2014). In such an atmosphere, weakened governments often reallocate their already limited resources in favor of security and defense procurement, rather than exercising measures to mitigate the impacts of climate change. The power vacuum created by weak and/or failing states, and popular grievance and frustration are exploited by non-state actors like warlords, extremist groups, and local militias for their own political agenda (Scheffran et al., 2014; Fetzek et al., 2021). This argument was reinforced by Opiyo et al. (2012) and Levy et al. (2017), who have documented how climate change-related natural resource crises in Northern Kenya and multiyear drought in Syria have fueled severe conflicts by exacerbating existing socio-cultural, economic, and political issues (Opiyo et al., 2012; B. S. Levy et al., 2017). At this point, it is a must to note that while countries with high agricultural dependency may be particularly vulnerable to the impacts of climate change, the threat multiplier effect extends beyond this context to encompass any country struggling with socioeconomic and political vulnerabilities (Bollfrass & Shaver, 2015). In sum, while climate crisis may not directly affect the security environment, they undermine the capacity and legitimacy of state authority in dealing with the implications of climate change, and hence, precipitating insecurities within the countries (Brock et al., 2021).

Helman and colleagues (2020) studied the direct and indirect link between climate change and conflict over the last three decades in the Middle East and Africa, utilizing satellite data and

various climate models. Also, Ide and colleagues (2021) investigated the role of climate change in the emergence of small-scale conflicts between 2015 and 2018 in Asia, Africa, and the Middle East. Both studies concluded that the nexus between climatic anomalies and political violence is highly complex and not strongly causal. Rather, they found that climatic anomalies coupled with several other socioeconomic and political factors like population density, climate vulnerability, ineffective governance, poor socio-economic structures, and politically marginalized groups played a crucial role in conflict onsets (Helman et al., 2020; Ide et al., 2021). Mach et al. (2019) emphasized this perspective and argued the link between climate change and conflict is too complex to be considered solely causal. Although the impacts of climate change may not be as deterministic as other socioeconomic and political dynamics, they still amplify and accelerate the emergence of conflict in conjunction with these factors. Nevertheless, as climate change intensifies and its new implications are unveiled, it may likely be observed an increased role of climate change in conflict onset in the near future (Mach et al., 2019). In a nutshell, the nexus between climate change and conflict is complex but significant, particularly when climate change is coupled with preexisting socioeconomic and political problems.

3. Proposed Three-Pillar Model

The complex, and often indirect link between climate change and conflict is better understood through the three-pillar model diluted from the literature. According to this model's theoretical framework, climate change interacts with socioeconomic and political factors to precipitate conflicts. These three pillars are exposure and vulnerability to climate change, socioeconomic and political fragility, and the presence of organized and armed opposition (or history of political violence). This section introduces a detailed explanation of how each pillar works in the context of climate change-conflict nexus.

Although nowhere is immune to the impacts of climate change, these impacts are experienced in various forms and degrees across different regions. Depending on the geographical features, infrastructure, and adaptive capacity, a wide variety of impacts of climate change such as sea level rise, rising temperatures, extreme precipitation patterns, and storms can increase the vulnerability of countries and societies. Climate change directly disrupts the sustainability of critical resources for survival like food and water. As the theory of environmental scarcity expounds, when critical resources are at stake due to climatic anomalies, conflict over already limited and decreasing resources naturally occurs (Homer-Dixon, 1999). In this manner, countries with high exposure to climate change are more likely to face severe consequences,

such as disrupting livelihoods, constraining access to fundamental resources, and straining social services.

The second pillar of this model signifies the underlying weaknesses in a society's economic, social, and political structures. These weaknesses heightening the fragility of a country including high levels of unemployment, poverty and income inequality, poor governance, and political instability. Countries with significant socioeconomic and political problems tend to experience destructive impacts of climate change because of the lack of economic and governance capacity to effectively respond to and recover from the impacts of climate change. For example, typhoons have significantly different impacts on Japan and the Philippines, despite being in the same Pacific Typhoon Belt. In other words, countries with adequate economic and governance capacities are better equipped to handle environmental stress that may lead to conflicts over limited resources. On the other hand, countries with weak institutions and poor economic performance are more likely to experience instability and conflict when the effects of climate change take the stage.

Exposure to climate change and socioeconomic and political fragilities are two necessary conditions for conflict onset in the context of this study's argument. Nevertheless, these two main factors are insufficient to spark conflict in any country. Since conflicts are consequences of a delicate compound of multiple factors, another crucial factor comes into play; the presence of well-organized and armed opposition. These radical groups may likely exploit the vulnerabilities created by climate change, as they did in many different socioeconomic and political turbulences in favor of their political agenda. This is particularly true when climate change-induced environmental anomalies lead to a natural resource crisis.

These three pillars do not operate independently, rather they interact and fortify each other creating optimal conditions for the emergence of conflict. For instance, high exposure to climate change deteriorates socioeconomic and political fragility through eroding governmental capacities and creating resource scarcity. Climatic shocks or fluctuations can lead to agricultural underperformance or crop failure leading to nationwide food insecurity, economic strains, and societal tensions. Countries with socioeconomic fragilities are prone to experience these conditions severely, as their coping capacities are much more limited. On the other hand, socioeconomic and political fragilities produce societal tension which nonstate armed groups may exploit. Poor economic performance and lack of governance create misery and frustration among people and nonstate armed groups can use this societal turbulence for effective recruitment and to incite violence. In such an atmosphere, the cycle of instability and violence

may reinforce each other. In addition, climate change-induced stress may lead to a power vacuum in some regions due to disrupted governmental functions, and armed opposition will likely fill this vacuum by controlling access to scarce resources, thereby increasing their influence and capacity for violence.

Conclusion

In conclusion, the three-pillar model extracted from the climate-conflict literature integrates multiple approaches to provide a comprehensive understanding to frame the climate change-conflict link. Also, this model underscores the complex interplay between exposure to climate change, socioeconomic and political fragility, and the presence of armed opposition, by highlighting the multifaceted and intertwined nature of this relationship. This model may serve as a significant indicator of conflict risk in the looming climate crisis, exhibiting the fragilities and fault lines. Additionally, the theoretical implications of this model suggest that effective conflict prevention and mitigation strategies must address all three pillars simultaneously. Policies focusing solely on climatic factors without addressing underlying socioeconomic and political fragilities are likely insufficient. Similarly, efforts to boost governance and social cohesion help governments prevent radical groups from exploiting climate change-induced weaknesses. In a nutshell, the three-pillar model delineates the framework for understanding how climate change can lead to conflict onsets. This model is one of the answers to the need for a new approach to modern and non-traditional security issues. It is clear that security threats in the contemporary world are not solely state-centric, but rather more complex and intricate. Coping with climate change, as one of these new non-traditional security threats, requires an integrated and holistic approach, and by framing and introducing the three-pillar model, this study intended to contribute to the climate change-conflict literature.

REFERENCES

- Anderson, M. (2015). The Not So Little Little Ice Age: Climate Change Impacts on the Collapse of the Yuan and Ming Dynasty. In *From Climactic Destruction to Economic Revitalization: Commerce, Disease and War in Eurasia, 1200-1900* (pp. 12–29). CreateSpace Independent Publishing Platform;
- Anderson, R. W., Johnson, N., & Koyama, M. (2017). Jewish Persecutions and Weather Shocks: 1100–1800. *The Economic Journal*, 127(602), 97–111.
- Bollfrass, A., & Shaver, A. (2015). The Effects of Temperature on Political Violence: Global Evidence at the Subnational Level. *PLOS ONE*, 10(5), e0123505. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0123505>

- Brock, S., Barrett, O.-L., & Birkman, L. (2021). *The World Climate and Security Report 2021*. The Center for Climate & Security. <https://imccs.org/wp-content/uploads/2021/06/World-Climate-and-Security-Report-2021.pdf>
- Burke, M. B., Miguel, E., Satyanath, S., Dykema, J. A., & Lobell, D. B. (2009). Warming increases the risk of civil war in Africa. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, *106*(49), 20670–20674. <https://doi.org/10.1073/pnas.0907998106>
- Campbell, K., Gullede, J., McNeill, J. R., Podesta, J., Ogden, P., Fuerth, L., Woolsey, R. J., Lennon, A., Smith, J., Weitz, R., & Mix, D. (2007). *The Age of Consequences: The Foreign Policy and National Security Implications of Global Climate Change* (p. 125). CSIS. <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA473826.pdf>
- Dalby, S. (2014). Rethinking Geopolitics: Climate Security in the Anthropocene. *Global Policy*, *5*(1), 1–9. <https://doi.org/10.1111/1758-5899.12074>
- Fetzek, S., Fleishman, R., & Rezzonico, A. (2021). *Climate Security and the Strategic Energy Pathway in Southeast Asia*. Center for Climate & Security, an institute of the Council on Strategic Risks. https://imccs.org/wp-content/uploads/2021/01/Climate-Security-and-the-Strategic-Energy-Pathway-in-SOUTHEAST-Asia_February-2021.pdf
- Fjelde, H., & Von Uexkull, N. (2012). Climate triggers: Rainfall anomalies, vulnerability and communal conflict in Sub-Saharan Africa. *Political Geography*, *31*(7), 444–453. <https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2012.08.004>
- Goldstone, J. A. (1988). East and West in the Seventeenth Century: Political Crises in Stuart England, Ottoman Turkey, and Ming China. *Comparative Studies in Society and History*, *30*(1), 103–142.
- Helman, D., Zaitchik, B. F., & Funk, C. (2020). Climate has contrasting direct and indirect effects on armed conflicts. *Environmental Research Letters*, *15*(10), 104017. <https://doi.org/10.1088/1748-9326/aba97d>
- Hendrix, C. S. (2018). Searching for climate–conflict links. *Nature Climate Change*, *8*(3), 190–191. <https://doi.org/10.1038/s41558-018-0083-3>
- Hendrix, C. S., & Salehyan, I. (2012). Climate change, rainfall, and social conflict in Africa. *Journal of Peace Research*, *49*(1), 35–50. <https://doi.org/10.1177/0022343311426165>
- Homer-Dixon, T. F. (1999). *Environment, Scarcity, and Violence*. Princeton University Press; JSTOR. <http://www.jstor.org/stable/j.ctt7pgg0>
- Hsiang, S. M., & Burke, M. (2014). Climate, conflict, and social stability: What does the evidence say? *Climatic Change*, *123*(1), 39–55. <https://doi.org/10.1007/s10584-013-0868-3>
- Hsiang, S. M., Meng, K. C., & Cane, M. A. (2011). Civil conflicts are associated with the global climate. *Nature*, *476*(7361), 438–441. <https://doi.org/10.1038/nature10311>
- Ide, T., Kristensen, A., & Bartusevičius, H. (2021). First comes the river, then comes the conflict? A qualitative comparative analysis of flood-related political unrest. *Journal of Peace Research*, *58*(1), 83–97. <https://doi.org/10.1177/0022343320966783>
- Levy, B. S., Sidel, V. W., & Patz, J. A. (2017). Climate Change and Collective Violence. *Annual Review of Public Health*, *38*(1), 241–257. <https://doi.org/10.1146/annurev-publhealth-031816-044232>
- Levy, M., Thorkelson, C., Vörösmarty, C., Douglas, E., & Humphreys, M. (2005). *Freshwater Availability Anomalies and Outbreak of Internal War: Results from a Global Spatial*

- Mach, K. J., Kraan, C. M., Adger, W. N., Buhaug, H., Burke, M., Fearon, J. D., Field, C. B., Hendrix, C. S., Maystadt, J.-F., O'Loughlin, J., Roessler, P., Scheffran, J., Schultz, K. A., & Von Uexkull, N. (2019). Climate as a risk factor for armed conflict. *Nature*, *571*(7764), 193–197. <https://doi.org/10.1038/s41586-019-1300-6>
- Maystadt, J.-F., Ecker, O., & Mabiso, A. (2013). *Extreme Weather and Civil War in Somalia: Does drought fuel conflict through livestock price shocks?* International Food Policy Research Institute. <https://www.ifpri.org/publication/extreme-weather-and-civil-war-somalia-does-drought-fuel-conflict-through-livestock-price>
- Opiyo, F., Wasonga, O. V., Schilling, J., & Mureithi, S. M. (2012). Resource-based conflicts in drought-prone Northwestern Kenya: The drivers and mitigation mechanisms. *Wudpecker Journal of Agricultural Research*, *1*(11), 442–453.
- Plante, C., & Anderson, C. A. (2017). *Global Warming and Violent Behavior*. Association for Psychological Science. <https://www.psychologicalscience.org/observer/global-warming-and-violent-behavior>
- Salehyan, I., & Hendrix, C. S. (2014). Climate shocks and political violence. *Global Environmental Change*, *28*, 239–250. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2014.07.007>
- Scheffran, J., Ide, T., & Schilling, J. (2014). Violent climate or climate of violence? Concepts and relations with focus on Kenya and Sudan. *The International Journal of Human Rights*, *18*(3), 369–390. <https://doi.org/10.1080/13642987.2014.914722>

TÜRKİYE’NİN GÜVENLİK PARANOYASININ DÖNÜŞÜMÜNÜN TARİHSEL SÜRECİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Fatih TEKİN¹

Öz

Türkiye'nin dış politikasında güvenlik odaklı bir anlayış bulunmaktadır. Pek çok dış politika yazınında Türkiye'nin güvenlik sendromuna sahip bir ülke olduğu belirtilmektedir. Hatta bazı metinlerde Türk siyasi elitlerinin ve Türk toplumunun güvenlik konusunda kuşkucu olduğu ve abartılmış korkulara sahip olduğu belirtilmektedir. Bu bildiri Türkiye'nin sahip olduğu güvenlik endişelerinin coğrafi realitelerden ve tarihsel travmalardan kopuk endişeler olmadığını savunmaktadır. Ancak buna ek olarak güvensizlik hissinin Türk güvenlik kültüründe yerleşik olduğunu ve siyasi elitlerin bazı dönemlerde bu güvensizlik endişelerini söylem yoluyla abarttığını da belirtir. Ayrıca bildiride Türkiye'nin güvensizlik hissinin de dönüştüğü belirtilmektedir. Günümüzde askeri güç ve kapasitesi artan ve bölgesel bir güç haline gelen Türkiye'nin beka ve ulusal bağımsızlık endişelerini aştığı belirtilmektedir. Yine de Türkiye'nin ulusal çıkarlarına yönelik güvenlik endişeleri sürmektedir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Tarihsel ve betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik, Türk Dış Politikası, Güvenlik Politikası

AN EVALUATION ON THE HISTORICAL PROCESS OF THE TRANSFORMATION OF TURKEY'S SECURITY PARANOIA

Abstract

Turkey's foreign policy has a security-oriented approach. In many foreign policy literature, it is stated that Turkey is a country with a security syndrome. Some texts even state that Turkish political elites and Turkish society are sceptical about security and have exaggerated fears. This paper argues that Turkey's security concerns are not detached from geographical realities and historical traumas. However, it also argues that a sense of insecurity is embedded in Turkish security culture and that political elites sometimes exaggerate these insecurity concerns through discourse. The paper also argues that Turkey's sense of insecurity has been transformed. Today, as Turkey's military power and capacity have increased and it has become a regional power, it is stated that Turkey has overcome concerns of survival and national independence. Nevertheless, security concerns about Turkey's national interests persist. Qualitative research methods were used in this study. Historical and descriptive analysis techniques were used.

Keywords: Security, Security Policies, Foreign Policy of Türkiye

¹ Arş. Gör. Dr., İnönü Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, e-posta: fatihtekin@inonu.edu.tr ,
ORCID: 0000-0003-2227-0784

1. Giriş

Paranoya, bir kişinin diğeri tarafından saldırıya uğrayacağı, kötülük göreceği, aldatılacağı ya da aşığılanacağı dair aşırı korku duymasıdır (Atmaca, 2016: 2). Bir diğeri ifadeyle sürekli bir kuşkuculuk halidir. Yani paranoya aşırı endişe ve korku hali ve yersiz kuruntudur. Türk dış politikasında yüz yıllık bir dönem kabaca incelendiğinde bir güvensizlik sendromu ve güvenlik arayışı görülmektedir. Türk dış politikasındaki tarihsel süreçte güvenlik konusunu öncelikli ve acil olarak değerlendirmek bir paranoya mıdır yoksa Türkiye için güvenlik konusu paranoya olmaktan ziyade gerçekten acil ve ehemmiyetli bir konu mudur?

Türkiye'nin güvenlik kavramsallaştırması genel olarak jeopolitik ve jeostratejik konumu tarafından şekillendirilmiştir (Aydın, 2003: 164). Türkiye'de jeopolitik söylem hem iç hem de dış politikada önemli sonuçlara neden olabilmektedir. Siyasal tartışmanın kapsamını daraltarak siyasal alandaki tartışma alanını kısıtlayabildiği gibi siyasal alanı yeniden inşa ederek kurucu bir iktidar pratiği olarak da kullanılabilir (Özcan, 2020: 119). Siyasi elitler tarafından bazen riskleri vurgulama bazen de fırsat olarak değerlendirilmiştir. Siyasal elitlerin meşruiyet kazanma ve iktidarı elde tutma amacıyla sürekli güvensizliklere işaret etmeye çalışması ve bayrağın etrafında toplanma stratejisi uygulaması nedeniyle yani güvenlikleştirme nedeniyle güvensizlik kaynakları yer yer paranoya, sendrom, kuşkuculuk gibi kavramlarla ifade edilmektedir. Ancak bu çalışma Türkiye'nin güvensizlik kaygılarını tarihten ve realitelerden kopuk bir kuşkuculuk olarak görmemektedir ancak bununla birlikte siyasi elitlerin güvenlik kavramını istismar ettiği görüşünü de paylaşmaktadır.

2. Türkiye'nin Güvenlik Kaygılarının Coğrafi ve Tarihsel Nedenleri

Uluslararası politikada büyük güç kategorisinde yer alması da Türkiye; İstanbul ve Çanakkale boğazlarına sahip olması, Balkanlar, Ortadoğu, Kafkaslar bölgelerinin bağlantı noktasında yer alması, Batılı ülkelerin enerji kaynaklarını temin etmesindeki geçiş yolu ülkesi olması gibi nedenlerle önemli bir ülkedir. Büyük güçlerin Osmanlı Devleti'ne ait toprakları paylaşım planları, SSCB'nin İkinci Dünya Savaşı sonrası Türkiye'den toprak talepleri ve boğazlarda askeri üs talebi, Soğuk Savaş'ın sona ermesinin akabinde ortaya çıkan istikrarsızlıkların Türkiye'nin yakın çevresinde cereyan etmesi gibi gelişmeler Türkiye'nin coğrafi konumunun yarattığı birtakım risk ve tehditlerden bazılarıdır (Pakin Albayraklıoğlu, 2012: 115). Bununla birlikte Aydın ve Ereker'e göre Türkiye bir ulusal güvenlik sendromuna sahiptir. Türkiye'de güvenlik kavramı toplumsal ve siyasal zeminde hâkimdir ve hemen hemen her hükümetin politikalarını topluma benimsetmesinde bir araç olarak kullandığı bir kavramdır. Aynı zamanda

hükümetlerin kendilerine yönelik eleştirilere karşı savunma aracı olarak sarıldığı bir kavramdır (Aydın ve Ereker, 214: 128).

Türkiye'nin güvenlik odaklı dış politikasının izleri Türkiye'nin tarihsel deneyimlerinin bir sonucudur (Kaya, 2005: 213). Türkiye'nin güvenlik kültürünün tarihsel boyutu göz önüne alındığında Osmanlı Devleti'nin saldırgan reel politikten savunmacı reel politik anlayışa evrilmesi önemli bir faktördür. Osmanlı Devleti 17. yüzyıla kadar saldırgan bir reel politik izlemiş ve bu döneme kadar toprak, nüfus ve zenginlik elde ederek gücünü pekiştirmiştir. Osmanlı Devleti'nin gerilemeye başladığı 1699'dan itibaren toprak kaybetmemek için savunmacı reel politik ve 19.yüzyılda ise kendisine yönelik tehditleri diğer güçler ile dengeleme politikası takip ettiği söylenebilir. Osmanlı Devleti'nden miras kalan uluslararası alanda yalnız kalma korkusu ve toprak kaybetme korkusu Türkiye Cumhuriyeti'nin güvenlik kültürünü şekillendiren faktörler arasındadır (Karaosmanoğlu, 2000: s. 201-202). Bu korku, nihayetinde Osmanlı Devleti'nin topraklarının düşmanlar tarafından paylaşılmasını öngören Sevr Antlaşması ile Türkiye Cumhuriyeti'nin devraldığı bir korku haline gelmiştir (Aydın, 2003: 167).

Türkiye, Osmanlı Devleti'nin sancılı bir şekilde dağılması sonrasında istikrarsız bir bölgede kurulmuştur. Bu istikrarsızlığın üstesinden gelmek için komşularıyla iyi ilişkiler geliştirme ve bölgesel istikrarı sağlamaya yönelik adımlar atmak istemiştir (Ergüvenç, 1998). Çünkü komşu ülkelerle ve halklarla ilgili acı hatıralar, yanılıcı imajlar ve büyük devletlerin geçmişteki işgalci politikaları Türk toplumunda sürekli bir güvensizlik hissi bir başka ifadeyle güvenlik sendromu oluşturmaktadır (Aydın, 2003: 165). Diğer devletlere karşı şüphecilik ve komşularla yaşanan tarihsel hadiseler Türkiye'yi her an savaşa hazır olma psikolojisine dayanan bir strateji benimsemeye sürüklemiştir. Çevreye karşı duyulan geleneksel güvensizlik hissi hem dış politika elitlerinin hem de toplumun Türkiye'nin bölgede güçlü olması gerektiğine yönelik inancını pekiştirmiştir (Aydın ve Ereker, 214: 130-131).

Türk dış politikasını biçimlendiren faktörlerin başında ülkenin bağımsızlığı ve toprak bütünlüğünü korumak yani güvenlik kaygısı gelmektedir. Türk dış politika elitleri, 1923-1930 yılları arasında Batı'dan kaygı duyduğu için yönetim felsefesi ve rejimi farklı olan SSCB ile Kurtuluş Savaşı esnasında başlayan diplomatik yakınlığı perçinlemeye çalıştı. 1930'lu yıllarda bu kaygıyı revizyonist güçler oluşturmaktadır. İtalyan yayılmacılığı karşısında SSCB ile yakın ilişkilerle yetinilmeyerek İngiltere ve Fransa ile de yakınlaşıldı. 1939-1945 yılları arasında bağımsızlığı riske atabilecek olan İkinci Dünya Savaşı'na ülkeyi sokmamak dış politika karar vericilerince güvenliği sağlamanın en iyi yolu olarak görüldü. Bu noktada Batılı ülkelerin ve

SSCB'nin hoşnutsuzluğu pahasına olsa bile Almanya ile saldırmazlık antlaşması imzalandı. İkinci Dünya Savaşı sona erer ermez SSCB'nin Türkiye'den istekleri bağımsızlık ve toprak bütünlüğüne yönelik tehditler oluşturduğunda Batı güvenlik şemsiyesi içerisinde yer almak ve NATO üyeliği elde etmek temel politika haline geldi (Ülman, 1968: s. 244-245). Soğuk Savaş sonrası dönemde bölgesel istikrarsızlık ve terör sorunu nedeniyle Yunanistan, Suriye ve PKK terör örgütü temel tehdit kategorileri içine alındı ve dış politika bu kapsamda güvenlik politikaları odaklı yürütüldü. Yüz yıllık dış politikada güvenlik politikalarının dış politikayı yönlendirme noktasında diğer faktörler kadar etkili olmadığı tek dönem 2002-2010 arası dönem olarak ifade edilebilir. Ancak 2010 sonrası dönemden sonra da ABD ve Avrupa Birliği ülkeleriyle ilişkilerin bozulması, bölgedeki Arap Baharı sonrası ortaya çıkan istikrarsızlık sonucunda bazı bölge ülkeleriyle gerilimli ilişkiler yürütülmesi, PKK, IŞİD ve FETÖ gibi terör örgütleri ile mücadele yeniden ulusal güvenlik temelli dış politika takip edilmesini zorunlu kıldı.

3. Türkiye'nin Güvenlik Odaklı Dış Politikasının Tarihsel Dönüşümü ve Özgüveni

Türkiye Cumhuriyeti, kuruluş yıllarında Lozan'dan kalan sorunları çözmeye, uluslararası alanda saygınlığını artıran bir devlet olmaya ve ayaklanmaları bastırmaya odaklanmıştır. 1930'lu yıllarda revizyonist güçlerin uluslararası barışı tehdit etmesi üzerine savaşın yaklaştığını fark eden Türk dış politikası karar vericileri bu dönemde de bölgesel istikrar arayışına yönelmiş ve hem batısında hem doğusunda paktlar oluşturmaya yönelirken büyük güçler arasında da denge siyaseti izlemiştir. İkinci Dünya Savaşı yıllarında Türkiye'nin savaş dışı kalma konumunu sürdürmek temel amaç olarak görülmüştür. İkinci Dünya Savaşı sonrasında SSCB tehdidi ile yüzleşen Türkiye, bu dönemde güvenlik arayışını Batı Bloğu'na yaslanarak sürdürmüştür. Bu dönemde Batı güvenlik şemsiyesi altında yer almak ulusal güvenlik için temel amaç olarak görülmüştür. Soğuk Savaş dönemi boyunca uzunca bir süre Türkiye, blok siyaseti temelinde bir dış politika takip etmiş ve kendi ulusal güvenliğini NATO'ya endekslemiştir. Bu dönemde 1960'lı yılların ortalarında ve 1970'li yılların ortalarında çok yönlü dış politika arayışları olsa da temelde Batı dünyası ile ittifak ve işbirliği temel politika olarak kalmıştır.

Soğuk Savaş sonrası dönemde yeni dış politika açılımları ortaya çıkmıştır. Ancak bu dönemde de hem Özal döneminde ABD ile müttefiklik ilişkisi sürdürülmüş hem de Özal'ın ölümünden sonra Türk dünyasına yönelik ilgi azalmıştır. Özal sonrası dönemde kendini hem ekonomik hem siyasi krizler içinde bulan Türkiye, dışarıda Yunanistan ve Suriye'yi içeride ise PKK terör örgütünü tehdit olarak algılamış ve bir tür kuşatılmışlık duygusu içine girmiştir. Bu dönemde

de TSK'nın siyaset kurumu ve dolayısıyla dış politika elitleri üzerindeki etkisi nedeniyle ABD'yle ve bölgede de İsrail ile yakın ilişkiler üzerine kurulu dış ve güvenlik politikası takip edilmiştir. Bu dönemde kısa süreliğine iktidar deneyimi yaşayan İslamcılar, D-8 gibi projelerle İslam dünyasına yönelik bir açılım gerçekleştirmek isteseler de Batı ve İsrail ile olan ilişkilere zarar veren politikalar üretememişlerdir.

2000'li yıllara gelindiğinde önceki on yıldaki temel tehdit algılamaları birer birer ortadan kalkmaya başlamıştır. Suriye ve Yunanistan ile ilişkiler düzelmeye başlamıştır. İrtica kaynağı olarak görülen Refah Partisi'nin kapatılmış ve Milli Görüş'te kopan AKP merkez sağ siyasetin mirasına oturmuştur. Bu dönemden itibaren Türkiye'nin bağımsızlık, egemenlik, toprak bütünlüğü, bölünme, çevresindeki küçük komşu ülkelerle savaşın eşliğinde yaşama gibi endişelerini geride bırakma emareleri gösterdiği bir sürece girilmiştir. Hatta bu dönemde Stratejik Derinlik tezi temelinde komşularla sıfır sorun politikası olumlu sonuçlar vermiştir. Hem komşularıyla sorunlarını çözen hem de uluslararası alanda itibarı artan Türkiye 2008-2010 arası dönemde BM Güvenlik Konseyi geçici üyeliğine Birleşmiş Milletler üyesi ülkelerin %60'ından fazlasının desteğini alarak seçilmiştir.

Ne var ki bölgesel krizlerin 2010 sonrasında yeniden ortaya çıkması, Arap Baharı süreci, Kırım'ın ilhakı ve Rusya-Ukrayna Savaşı, Türkiye'nin AB şüpheliği, Türk-Amerikan İlişkilerinde sürekli krizler süreci gibi gelişmeler Türkiye'nin yeniden güvenlik merkezli politikalar takip etmesini zorunlu kılmıştır. Ancak bu yeni dönemde takip edilen güvenlik politikaları, tarihsel süreçte Türkiye'nin üzerindeki Sevr Sendromu'ndan farklı bir görünüm arz etmektedir. Çünkü bu dönemde Türkiye, büyük güçlerle pazarlık yapabilen bir bölgesel güç, silahlanma ve askeri kapasitesini artıran bir aktör, ulus ötesi operasyonlar gerçekleştiren ve yurt dışında askeri üsleri bulunan bir ülke olarak bölünme, bağımsızlığını kaybetme gibi kaygılar taşımamaktadır.

Sonuç

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu dönemden günümüze kadar pek çok güvenlik tehdidiyle karşı karşıya kalmıştır. Bu noktada Türkiye'nin güvenlik tehditleri bazen uluslararası sistemdeki bir süper güçten algıladığı tehdit, bazen büyük güçlerle yaşadığı gerilimli ilişkiler, bazen komşu ülkelerle yaşanan kronik ve tarihsel sorunlar, bazen de terör örgütleri ve bölgesel istikrarsızlıktan kaynaklanmaktadır. Hatta öyle ki Türkiye çoğu dönemde bu tehditlerin bir kaçını aynı anda yaşamıştır. Buna tarihsel travmalar da eklenince Türkiye'nin güvenlik kültürü ulusal bağımsızlık konusunda hassas olarak şekillenmiştir. Elbette her dönemde farklı siyasi ideolojilere sahip siyasi elitler, toplumun güvenlik konusundaki bu hassasiyetini söylemsel

zeminde hem yeniden inşa etmiş hem de bu hassasiyet sayesinde siyasal iktidarını güçlendirmeye çalışmıştır.

Türkiye’de toplumsal yapının ve siyasi yapının güvenlik konusunda abartılmış korkulara ve paranoyaya sahip olup olmadığı konusu önemli bir sorudur. Bu çalışma Türkiye’nin güvenlik kaygılarının suni, abartılmış, kuşkucu olmadığını coğrafi koşulların, tarihsel süreçteki güvenlik tehditlerinin ve günümüzde dış politika hedefleri konusunda diğer güçlerle çatışan çıkarların Türkiye’de güvenlik odaklı bir anlayışa sahip olunmasında önemli gerekçeler oluşturduğunu savunmaktadır. Elbette bir tehdit kaynağı varsa siyasi elitler tarafından o tehdit kaynağını kullanarak siyasal kazanımlarını sürdürme ya da artırma için bir fırsat bulunur. Siyasi elitler söz konusu tehdidi abartarak siyasi kazanım elde etmeye çalışırlar. Tarihsel olarak Osmanlı Devleti’nin parçalanması acı bir travma olarak ve Kurtuluş Savaşı yoktan bir varoluş olarak Türk eğitim sisteminde yetişen bireylerin zihninde yerleşik bir düşünce haline gelmektedir. Böylece toplumun güvenlik kültürü kuşatılmışlık ve uluslararası alanda yalnızlık hissine zaten yatkın bir durumdadır. Türk toplumunda güvenlik kültürüne yönelik atasözleri ve deyimler de uluslararası alandaki yalnızlık duygusunu yansıtır niteliktedir. Örneğin “Türk’ün Türk’ten başka dostu yoktur” atasözünde ya da “yedi düvele karşı savaştık” deyiminde ifade edilen anlamlar Türkiye’nin uluslararası alandaki yalnızlığını toplumsal hafızadaki yansımalarıdır. Yani Türk toplum yapısında güvensizlik hissine yatkınlık bulunmaktadır. Ancak bunu Türk dış politikasında güvenlik paranoyası olarak isimlendirmek zordur. Çünkü Türkiye’nin güvenlik kaygıları realitelerden kopuk bir kuşkuculuk hali değildir.

KAYNAKÇA

- Atmaca, S. (2016). Paranoya: Bir Vaka Değerlendirmesi ve Klinik Uygulamalardaki Farklılıklar. *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi*, 3(3), 1-9.
- Aydın, M. (2003). Securitization of History and Geography: Understanding of Security in Turkey, *Southeast European and Black Sea Studies*, 3:2, 163-184.
- Aydın, M. ve Ereker, F. (2014). Türkiye’de Güvenlik: Algı, Politika, Yapı. *Uluslararası İlişkiler*, 11 (43), 127-156.
- Ergüvenç, Ş. (1998). Turkey’s Security Perceptions. *Perceptions: Journal of International Affairs*, 3(2).
- Karaosmanoğlu, A. L. (2000). The evolution of the national security culture and military in Turkey. *Journal of International Affairs*, 54 (1), 199-216.
- Özcan, G. (2020). Türkiye Siyasetinde Jeopolitik Söylem. Editörler: M. Yeşiltaş, S. Durgun ve P. Bilgin. *Türkiye Dünyanın Neresinde? Hayali Coğrafyalar, Çarpışan Anlatılar içinde* (119-153). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Pakin Albayrakoğlu, E. (2012). Güvenlik kültürü ve dış politika: Türkiye’nin güvenlik kültüründeki dönüşüm ve Türk dış politikasına yansımaları. M. S. Erol ve E. Efeğil

(Editörler), *Türk Dış Politikasında Güvenlik Arayışları: Temel Faktörler, Kavramlar, Aktörler, Süreç ve Gelişmeler* içinde (s. 109-135). Ankara: Barış Kitapevi.

Ülman, A. H. (1968). Türk dış politikasına yön veren etmenler (1923-1968) I, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 23 (3), 241-273.

DOĞAL AFETLER SONUCU ORTAYA ÇIKAN ZEHİRLİ ENDÜSTRİYEL KİMYASAL MADDELERİN KBRN AJANI OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ: MARMARA DEPREMİ ÖRNEĞİ

Mehmet, ALBOGA¹
Mehmet Eyyuphan, YAKINCI²

Öz

Bu çalışma, doğal afetler sonucu ortaya çıkan endüstriyel kimyasal risklerini ve bu risklerin KBRN (Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer) ajanları olarak değerlendirilmesini incelemiştir. 1999 Marmara Depremi, bu tür tehditlerin potansiyel etkisini anlamak için bir vaka çalışması olarak kullanılmıştır. Deprem, bölgedeki endüstriyel tesislerde hasara yol açarak tehlikeli kimyasalların salınımına neden olmuş ve insan sağlığı, çevre ve altyapı üzerinde ciddi etkilere yol açmıştır. Çalışmada, KBRN ajanlarının türleri, etkileri ve yönetimi detaylı olarak ele alınmıştır. Afet yönetimi sürecinin üç aşaması olan afet öncesi hazırlık, afet anı müdahale ve afet sonrası iyileştirme süreçleri incelenmiş ve KBRN tehditlerinin her aşamada dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Marmara Depremi örneği, risk değerlendirmesi, acil durum planlaması, eğitim ve farkındalık ile uluslararası işbirliğinin önemini ortaya koymuştur. Sonuç olarak, doğal afetlerin yol açtığı KBRN tehditleri, toplumlar için ciddi bir risk oluşturmaktadır. Bu riskleri yönetmek ve afetlere karşı dirençli toplumlar inşa etmek için kapsamlı bir yaklaşım benimsenmesi ve sürekli çaba sarf edilmesi gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Doğal afetler, KBRN ajanları, Marmara Depremi

EVALUATION OF TOXIC INDUSTRIAL CHEMICAL SUBSTANCES EMERGING AS A RESULT OF NATURAL DISASTERS AS CBRN AGENT: THE EXAMPLE OF MARMARA EARTHQUAKE

Abstract

This study examined industrial chemical risks arising from natural disasters and their assessment as CBRN (Chemical, Biological, Radiological and Nuclear) agents. The 1999 Marmara Earthquake was used as a case study to understand the potential impact of such threats. The earthquake caused damage to industrial facilities in the region, resulting in the release of hazardous chemicals and causing serious impacts on human health, the environment and infrastructure. In the study, the types, effects and management of CBRN agents are discussed in detail. The three phases of the disaster management process, namely pre-disaster preparation, disaster response and post-disaster recovery, are analysed and it is emphasised that CBRN threats should be taken into account at every stage. The example of Marmara Earthquake revealed the importance of risk assessment, emergency planning, training and awareness and international co-operation. In conclusion, CBRN threats caused by natural disasters pose a serious risk for societies. In order to manage these risks and build resilient societies against disasters, a comprehensive approach should be adopted and continuous efforts should be made.

Keywords: Natural disasters, CBRN agents, Marmara Earthquake

1. Giriş

Doğal afetler, beraberinde getirdikleri yıkıcı etkilerin yanı sıra, endüstriyel tesislerde bulunan tehlikeli maddelerin salınımı riskini de doğurmaktadır. Bu kimyasallar, kontrolsüz bir şekilde çevreye yayıldıklarında, insan sağlığı ve çevre için ciddi tehditler oluşturur. Özellikle Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer (KBRN) ajanları olarak sınıflandırılan maddeler, afet sonrası

¹ Y.Lisans Öğrencisi, İskenderun Teknik Üniversitesi, mehmet.alboga@afad.gov.tr, 0009-0008-3356-3092.

² Prof.Dr. , İskenderun Teknik Üniversitesi, meyyuphan.yakinci@iste.edu.tr, 0000-0002-3244-6432.

müdahale çalışmalarını daha da karmaşık hale getirir. Bu çalışma, doğal afetler sonucu ortaya çıkan zehirli endüstriyel kimyasal maddelerin KBRN ajanı olarak değerlendirilmesini ve bu tehditlere karşı etkili afet yönetimi stratejilerinin geliştirilmesini amaçlamaktadır.

Bu araştırmanın temel amacı, doğal afetler sonucu ortaya çıkan endüstriyel kimyasalların KBRN ajanı olarak değerlendirilmesi ve bu tehditlere karşı alınabilecek önlemlerin belirlenmesidir. Bu bağlamda, 1999 Marmara Depremi'nden elde edilen deneyimler, benzer afetlerde yaşanabilecek risklerin anlaşılması ve etkili müdahale stratejilerinin geliştirilmesi için önemli bir örnek teşkil etmektedir. Araştırmanın önemi, günümüz dünyasında doğal afetlerin sıklığı ve şiddetinin artmasıyla birlikte daha da belirginleşmektedir. Özellikle endüstriyel tesislerin yoğun olduğu bölgelerde meydana gelen afetler, KBRN tehditlerinin ortaya çıkma riskini arttırmaktadır. Bu tehditlere karşı hazırlıklı olmak, insan hayatını korumak, çevresel hasarı azaltmak ve toplumun afetlere karşı direncini güçlendirmek açısından hayati önem taşımaktadır.

KBRN Ajanları, Afet Yönetimi ve Endüstriyel Riskleri genel olarak tanımlayacak olursak; KBRN ajanları, kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer maddeler olmak üzere dört ana gruba ayrılır. Her bir grup, kendine özgü tehlikeler ve etkiler barındırır. Kimyasal ajanlar, solunum yolu tahrişi, cilt yanıkları ve sistemik zehirlenmelere yol açabilirken; biyolojik ajanlar, salgın hastalıklara ve enfeksiyonlara neden olabilir. Radyolojik ve nükleer ajanlar ise radyasyon zehirlenmesi ve uzun vadeli kanser riskine yol açabilir (Güven, 2015).

Afet yönetimi, afetlerin etkilerini azaltmak ve toplumun afetlere karşı direncini arttırmak için planlama, organize etme, koordine etme ve uygulama faaliyetlerini içeren bir süreçtir (AFAD, 2023). KBRN müdahalesi ise, KBRN ajanlarının neden olduğu tehlikelerin tespiti, izolasyonu, kontrol altına alınması ve bertaraf edilmesini içerir. Bu müdahaleler, özel eğitimli ekipman ve ekipler gerektirir. Doğal afetler, endüstriyel tesislerde bulunan tehlikeli maddelerin salınımı riskini arttırır. Depremler, seller, yangınlar gibi afetler, depolama tanklarının hasar görmesine, boru hatlarının patlamasına ve kimyasalların çevreye yayılmasına neden olabilir. Bu nedenle, endüstriyel risklerin yönetimi, afet yönetimi planlarının önemli bir parçasını oluşturur. Marmara Depremi ve Kimyasal Tehlikeler genel olarak değerlendirildiğinde;

17 Ağustos 1999 tarihinde meydana gelen Marmara Depremi, Türkiye'nin sanayi bölgelerinden birinde büyük hasara yol açtı ve birçok endüstriyel tesiste kimyasal maddelerin salınımına neden oldu (Özceylan, 2003). Deprem sonrasında yaşananlar, endüstriyel kimyasalların KBRN ajanı olarak değerlendirilmesinin ve afet yönetimi planlarında bu tehditlere karşı önlemler alınmasının önemini bir kez daha gözler önüne serdi.

Bu araştırma, Marmara Depremi örneği üzerinden doğal afetler sonucu ortaya çıkan endüstriyel kimyasalların KBRN ajanı olarak değerlendirilmesine odaklanacak ve bu tehditlere karđı alınabilecek önlemleri ele alacaktır. KBRN, Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer kelimelerinin baş harflerinden oluşan bir kısaltmadır ve bu dört farklı ajan grubunu ifade eder. Her biri kendine özgü tehlike ve etki mekanizmalarına sahip olan KBRN ajanları, kasıtlı olarak ya da doğal afetler gibi istenmeyen olaylar sonucu çevreye yayılabilir (Güven, 2015).

2. KBRN Ajanlarının Çeşitleri

Kimyasal Ajanlar

Kimyasal ajanlar, insan sağlığına ve çevreye zarar verebilecek toksik özelliklere sahip kimyasal maddelerdir. Bu ajanlar, sinir sistemi, solunum sistemi, cilt ve gözler gibi vücudun farklı sistemlerini etkileyebilir. Kimyasal ajanlar, fiziksel hallerine (katı, sıvı, gaz) ve etki mekanizmalarına göre farklı sınıflara ayrılır:

- Sinir ajanları: Sinir sistemi fonksiyonlarını bozarak kasılmalara, felce ve ölüme yol açabilir (örn. Sarin, VX).
- Kan ajanları: Oksijen taşınmasını engelleyerek dokularda oksijen eksikliğine ve ölüme neden olabilir (örn. Siyanür).
- Boğucu ajanlar: Akciğerlerde sıvı birikimine ve solunum yetmezliğine yol açar (örn. Klor, Fosgen).
- Yakıcı ajanlar: Ciltte ve solunum yollarında ciddi yanıklara neden olur (örn. Hardal gazı).

Biyolojik Ajanlar

Biyolojik ajanlar, bakteri, virüs, mantar veya toksin gibi canlı organizmalar veya bunların ürettiği zehirli maddelerdir. Bu ajanlar, insanlarda ve hayvanlarda hastalıklara ve salgınlara yol açabilir. Biyolojik ajanlar, bulaşma yollarına ve etki mekanizmalarına göre sınıflandırılır:

- Bakteriler: Şarbon, veba, bruselloz gibi hastalıklara neden olabilir.
- Virüsler: Çiçek hastalığı, Ebola, grip gibi hastalıklara yol açabilir.
- Toksinler: Botulinum toksini, risin gibi maddeler sinir sistemini ve diğer organları etkileyerek ölüme neden olabilir.

Radyolojik Ajanlar

Radyolojik ajanlar, alfa, beta, gama ve nötron gibi iyonlaştırıcı radyasyon yayan maddelerdir. Bu radyasyon, hücrelere zarar vererek radyasyon hastalığına, kansere ve genetik mutasyonlara yol açabilir. Radyolojik ajanlar, yaydıkları radyasyon türüne ve kaynağına göre sınıflandırılır:

- Radyoaktif izotoplar: Tıpta, sanayide ve nükleer silahlarda kullanılır.
- Kirli bombalar: Konvansiyonel patlayıcılarla birleştirilmiş radyoaktif maddeler.

Nükleer Ajanlar

Nükleer ajanlar, nükleer fisyon veya füzyon reaksiyonları sonucu açığa çıkan enerji ve radyasyon yayan maddelerdir. Nükleer silahlar, bu ajanların en yıkıcı örnekleridir. Nükleer patlamalar, yoğun ısı, şok dalgaları, radyasyon ve elektromanyetik darbe (EMP) etkileriyle büyük yıkıma yol açabilir. KBRN ajanlarının çeşitliliği ve potansiyel etkileri göz önüne alındığında, doğal afetler sonrasında bu tehditlere karşı hazırlıklı olmak ve etkili müdahale stratejileri geliştirmek büyük önem taşımaktadır (World Health Organization,2023).

3. KBRN ajanlarının etkileri

KBRN ajanlarının etkileri, maruz kalınan ajanın türüne, dozuna ve maruz kalma süresine bağlı olarak değişkenlik gösterir. Bu etkiler, insan sağlığından çevreye ve sosyo-ekonomik yapıya kadar geniş bir yelpazede değerlendirilebilir.

Sağlık Etkileri

KBRN ajanları, vücudun farklı sistemlerini etkileyerek akut ve kronik sağlık sorunlarına yol açabilir. Kimyasal ajanlar, solunum yolu tahrişi, cilt yanıkları, sinir sistemi hasarı ve sistemik zehirlenmelere neden olabilir. Örneğin, sinir ajanları solunum kaslarını felç ederek ölüme yol açabilirken, kan ajanları dokularda oksijen taşınmasını engelleyerek doku ölümüne neden olabilir (Güven, 2015). Biyolojik ajanlar ise enfeksiyonlara, salgın hastalıklara ve ölüme yol açabilir. Bu ajanlar, solunum yoluyla, açık yaralardan veya kontamine yiyecek ve su yoluyla bulaşabilir. Radyolojik ve nükleer ajanlar ise radyasyon zehirlenmesi, kanser ve genetik mutasyonlara neden olabilir (UNSCEAR, 2022).

Çevresel Etkiler

KBRN ajanları, çevreye de ciddi zararlar verebilir. Kimyasal ajanlar, toprak ve su kaynaklarını kirleterek bitki ve hayvan yaşamını olumsuz etkileyebilir. Biyolojik ajanlar ise ekosistem dengesini bozarak biyolojik çeşitliliğe zarar verebilir. Radyolojik ve nükleer ajanlar ise radyoaktif kirliliğe yol açarak uzun süreli çevresel sorunlara neden olabilir. Bu kirlilik, toprakta, suda ve bitkilerde birikebilir ve besin zinciri yoluyla insanlara ulaşabilir (IAEA, 2023).

Ekonomik ve Sosyal Etkiler

KBRN olayları, ekonomik ve sosyal yapı üzerinde de yıkıcı etkiler yaratabilir. Afet sonrasında sağlık hizmetlerine olan talep artabilir, iş gücü kaybı yaşanabilir ve tarım ve hayvancılık faaliyetleri sekteye uğrayabilir. Ayrıca, KBRN olayları toplumsal paniğe, göçe ve psikolojik

sorunlara yol açabilir (OECD, 2018). KBRN ajanlarının çok yönlü etkileri göz önüne alındığında, afet yönetimi planlarında bu tehditlere karşı hazırlıklı olmak ve etkili müdahale stratejileri geliştirmek büyük önem taşımaktadır.

4. Afet yönetimi

Afet yönetimi, afetlerin etkilerini azaltmak ve toplumun afetlere karşı direncini artırmak için planlama, organize etme, koordine etme ve uygulama faaliyetlerini içeren bir süreçtir. Bu süreç, afet öncesi hazırlık, afet anı müdahale ve afet sonrası iyileştirme olmak üzere üç ana aşamadan oluşur.

1 Afet Öncesi Hazırlık

Afet öncesi hazırlık aşaması, afetlerin etkilerini en aza indirmek için alınan önlemleri kapsar. Bu aşamada, risk değerlendirmesi yapılarak afet senaryoları belirlenir ve bu senaryolara göre acil durum planları hazırlanır. Ayrıca, afet müdahale ekiplerinin eğitimi, halkın bilinçlendirilmesi ve erken uyarı sistemlerinin kurulması gibi faaliyetler yürütülür. Afet öncesi hazırlık ne kadar etkili olursa, afetin etkileri o kadar az olur ve toplum o kadar hızlı bir şekilde toparlanır (UNISDR, 2015).

2 Afet Anı Müdahale

Afet anı müdahale aşaması, afet meydana geldiğinde acil yardım ve kurtarma çalışmalarını kapsar. Bu aşamada, arama kurtarma ekipleri, sağlık ekipleri, güvenlik güçleri ve diğer ilgili kurumlar koordineli bir şekilde çalışarak can ve mal kaybını en aza indirmeye çalışır. Ayrıca, afetzedelere barınma, beslenme ve sağlık hizmetleri gibi temel ihtiyaçların karşılanması sağlanır (FEMA, 2023). KBRN olaylarında, özel eğitimli ekipler tarafından tehlikeli maddelerin tespiti, izolasyonu ve bertarafı gibi işlemler gerçekleştirilir.

3 Afet Sonrası İyileştirme

Afet sonrası iyileştirme aşaması, afetin yol açtığı hasarın giderilmesi ve toplumun normal yaşamına dönmesi için yapılan çalışmaları kapsar. Bu aşamada, altyapının onarımı, konutların yeniden inşası, ekonomik faaliyetlerin canlandırılması ve psikolojik destek hizmetleri gibi faaliyetler yürütülür. Afet sonrası iyileştirme süreci uzun ve zorlu olabilir ve uluslararası yardım ve işbirliği gerektirebilir (UNDP, 2023). Afet yönetimi sürecinin tüm aşamalarında, KBRN tehditlerine karşı özel önlemler alınması gerekir. Bu önlemler, risk değerlendirmesinden acil durum planlamasına, müdahale ekiplerinin eğitimine ve halkın bilinçlendirilmesine kadar geniş bir yelpazeyi kapsar.

KBRN Ajanı Yönetimi

KBRN ajanı yönetimi, KBRN tehditlerinin etkisini azaltmak ve insanların güvenliğini sağlamak için alınan bir dizi önlem ve müdahale sürecini kapsar. Bu süreç, risk değerlendirmesi, algılama ve izleme, koruma ve önleme, dekontaminasyon ve tıbbi müdahale gibi birbirini tamamlayan aşamalardan oluşur.

Risk Değerlendirmesi

Risk değerlendirmesi, KBRN tehditlerinin olasılığını ve potansiyel etkilerini belirlemek için yapılan sistematik bir çalışmadır. Bu çalışmada, endüstriyel tesislerin konumu, içerdikleri tehlikeli maddeler, olası afet senaryoları ve toplumun kırılganlığı gibi faktörler değerlendirilir. Risk değerlendirmesi, afet yönetimi planlarının hazırlanmasında ve kaynakların etkili bir şekilde tahsis edilmesinde önemli bir rol oynar (FEMA, 2018).

Algılama ve İzleme

KBRN ajanlarının erken tespiti, etkili bir müdahale için hayati önem taşır. Bu amaçla, kimyasal sensörler, biyolojik algılama sistemleri ve radyasyon dedektörleri gibi teknolojik araçlar kullanılır. Ayrıca, çevresel izleme ve hava kalitesi ölçümleri de KBRN tehditlerinin izlenmesinde önemli bir rol oynar (EPA, 2023).

Koruma ve Önleme

KBRN ajanlarına maruz kalmayı önlemek için kişisel koruyucu ekipman (KKE) kullanımı, barınma ve tahliye gibi önlemler alınır. KKE, gaz maskeleri, koruyucu giysiler ve eldivenler gibi ekipmanları içerir. Barınma, insanların güvenli bir yapı içinde kalarak dışarıdaki tehlikelerden korunmasıdır. Tahliye ise, insanların tehlikeli bölgeden güvenli bir bölgeye taşınmasıdır (CDC, 2023).

Dekontaminasyon

KBRN ajanlarına maruz kalan kişiler, ekipman ve çevrenin temizlenmesi işlemine dekontaminasyon denir. Bu işlem, ajan türüne ve maruz kalma şekline göre farklı yöntemlerle gerçekleştirilebilir. Kimyasal ajanlar için su ve sabunla yıkama, biyolojik ajanlar için dezenfektanlar ve radyolojik ajanlar için özel temizleme solüsyonları kullanılabilir (NATO, 2020).

Tıbbi Müdahale

KBRN ajanlarına maruz kalan kişilere acil tıbbi müdahale uygulanması gerekir. Bu müdahaleler, ajanın türüne ve maruz kalma seviyesine göre değişiklik gösterir. Solunum sıkıntısı çekenlere oksijen tedavisi, zehirlenenlere antidotlar ve radyasyona maruz kalanlara

destekleyici tedavi uygulanabilir (WHO, 2023). KBRN ajanı yönetimi, karmaşık ve çok yönlü bir süreçtir. Etkili bir yönetim için, risk değerlendirmesi, algılama ve izleme, koruma ve önleme, dekontaminasyon ve tıbbi müdahale aşamalarının birbirini tamamlayan bir şekilde uygulanması gerekir.

Doğal Afetler ve Endüstriyel Kimyasal Riskleri

Doğal afetler, sadece fiziksel yıkıma yol açmakla kalmaz, aynı zamanda endüstriyel tesislerde bulunan tehlikeli kimyasalların salınımını tetikleyerek KBRN risklerini de beraberinde getirir.

5. Doğal Afet Türleri ve Özellikleri

Doğal afetler, jeolojik, meteorolojik veya hidrolojik kökenli olabilir ve şiddetine, etki alanına ve süresine göre farklılık gösterir.

Depremler

Depremler, yer kabuğundaki ani hareketler sonucu oluşan sismik dalgaların neden olduğu afetlerdir. Depremler, binaların yıkılmasına, toprak kaymalarına, yangınlara ve tsunami gibi ikincil afetlere yol açabilir. Özellikle fay hatlarına yakın bölgelerde ve zayıf zemin yapısına sahip alanlarda deprem riski daha yüksektir (USGS, 2023).

Seller

Seller, aşırı yağış, kar erimesi veya baraj göçmeleri gibi nedenlerle su seviyesinin yükselmesi sonucu oluşan afetlerdir. Seller, altyapıya zarar verebilir, tarım alanlarını yok edebilir ve su kaynaklarını kirletebilir. Nehir yatakları, kıyı bölgeleri ve düşük kotlu alanlarda sel riski daha yüksektir (NOAA, 2023).

Fırtınalar

Fırtınalar, şiddetli rüzgarlar, yağış ve yıldırım gibi meteorolojik olayların bir araya gelmesiyle oluşan afetlerdir. Kasırgalar, hortumlar ve tropik fırtınalar gibi farklı fırtına türleri vardır. Fırtınalar, binalara zarar verebilir, ağaçları devirebilir, elektrik kesintilerine yol açabilir ve seller tetikleyebilir (NWS, 2023).

Diğer Doğal Afetler

Volkanik patlamalar, çığlar, orman yangınları ve kuraklık gibi diğer doğal afetler de endüstriyel kimyasal risklerini artırabilir.

6. Endüstriyel Tesisler ve Kimyasal Madde Kullanımı

Birçok endüstriyel tesis, üretim süreçlerinde tehlikeli kimyasalları kullanır ve depolar.

Kimya Endüstrisi

Kimya endüstrisi, çok çeşitli kimyasalların üretimi, işlenmesi ve dağıtımı ile ilgilenir. Bu kimyasallar arasında yanıcı, patlayıcı, toksik ve aşındırıcı maddeler bulunabilir.

Petrokimya Endüstrisi

Petrokimya endüstrisi, petrol ve doğal gazdan plastik, gübre, ilaç ve diğer ürünlerin üretimini gerçekleştirir. Bu endüstri, yanıcı ve patlayıcı hidrokarbonlar gibi tehlikeli maddelerle çalışır.

Enerji Santralleri

Enerji santralleri, elektrik üretmek için kömür, petrol, doğal gaz veya nükleer yakıt kullanır. Bu santrallerde, yanıcı yakıtlar, toksik gazlar ve radyoaktif maddeler bulunabilir.

Diğer Endüstriyel Tesisler

Madenler, metal işleme tesisleri, kağıt fabrikaları ve gıda işleme tesisleri gibi diğer endüstriyel tesisler de tehlikeli kimyasallar kullanabilir ve depolar.

Doğal Afetlerin Endüstriyel Tesisler Üzerindeki Etkileri

Doğal afetler, endüstriyel tesislerde ciddi hasara ve tehlikeli kimyasalların salınımına neden olabilir.

Kimyasal Sızıntılar ve Salınımlar

Depremler, seller ve fırtınalar, depolama tanklarının ve boru hatlarının hasar görmesine ve kimyasal sızıntılarına yol açabilir. Bu sızıntılar, toprağa, suya ve havaya karışarak çevre kirliliğine ve insan sağlığına zarar verebilir.

Yangın ve Patlamalar

Yanıcı ve patlayıcı maddeler içeren tesislerde, doğal afetler yangın ve patlama riskini artırabilir.

Altyapı Hasarları

Doğal afetler, yollar, köprüler, elektrik hatları ve iletişim ağları gibi altyapılara zarar verebilir. Bu hasarlar, acil durum müdahalesini ve iyileştirme çalışmalarını zorlaştırabilir.

Risk Değerlendirmesi ve Yönetimi

Endüstriyel kimyasal risklerini yönetmek için, risk değerlendirmesi ve yönetimi süreçleri büyük önem taşır. Bu süreçler, tehlikeli maddelerin belirlenmesini, risklerin analiz edilmesini, önleyici tedbirlerin alınmasını ve acil durum planlarının hazırlanmasını içerir. Doğal afetlerin endüstriyel kimyasal risklerini artırdığı göz önüne alındığında, afet yönetimi planlarında bu tehditlere karşı hazırlıklı olmak ve etkili müdahale stratejileri geliştirmek hayati önem taşımaktadır.

7. Marmara Depremi Örneği: Bir Vaka Çalışması

17 Ağustos 1999 tarihinde meydana gelen Marmara Depremi, Türkiye'nin yakın tarihindeki en büyük doğal afetlerden biri olarak kayıtlara geçmiştir. Deprem, sadece büyük can ve mal kaybına yol açmakla kalmamış, aynı zamanda endüstriyel tesislerde bulunan tehlikeli kimyasalların salınımını tetikleyerek KBRN risklerini de ortaya çıkarmıştır. Bu bölümde, Marmara Depremi ve genel özellikleri, depremin endüstriyel kimyasal riskleri üzerindeki etkileri ve alınan dersler ele alınacaktır.

Marmara Depremi ve Genel Özellikleri

Marmara Depremi, 7.4 büyüklüğünde ve yaklaşık 45 saniye süren şiddetli bir depremdir. Depremin merkez üssü, Kocaeli ili Gölcük ilçesi yakınlarındadır ve etkileri İstanbul'dan Adapazarı'na kadar geniş bir bölgede hissedilmiştir. Deprem sonucunda resmi rakamlara göre 17.480 kişi hayatını kaybetmiş, 43.953 kişi yaralanmış ve yüz binlerce kişi evsiz kalmıştır (Emre et al., 2000). Deprem, aynı zamanda bölgedeki birçok endüstriyel tesiste hasara yol açmış ve tehlikeli kimyasalların salınımına neden olmuştur. Marmara Depremi, Türkiye'nin sanayi ve nüfus yoğunluğunun yüksek olduğu bir bölgede meydana gelmesi nedeniyle büyük bir felakete dönüşmüştür. Depremın şiddeti ve süresi, binaların yıkılmasına, altyapının çökmesine ve endüstriyel tesislerde ciddi hasara yol açmıştır. Özellikle Kocaeli, İstanbul ve Sakarya illerinde yoğunlaşan sanayi tesisleri, depremden en çok etkilenen bölgeler arasında yer almaktadır. Marmara Depremi, endüstriyel tesislerde meydana gelen hasarlar nedeniyle tehlikeli kimyasalların çevreye yayılmasına neden olmuştur. Bu kimyasallar, insan sağlığı, çevre ve altyapı üzerinde ciddi etkilere yol açmıştır.

Tespiti Yapılan Kimyasal Maddeler

Deprem sonrasında tespit edilen kimyasal maddeler arasında yanıcı, patlayıcı, toksik ve aşındırıcı maddeler bulunmaktadır. Bu maddeler arasında şunlar yer almaktadır:

- Yanıcı ve patlayıcı maddeler: LPG, benzin, dizel yakıt gibi maddeler, depolama tanklarının hasar görmesi veya boru hatlarının patlaması sonucu çevreye yayılmıştır. Bu maddeler, yangın ve patlama riskine neden olmuştur.

- Toksik maddeler: Klor, amonyak, asitler ve siyanür gibi maddeler, solunum yolu tahrişine, cilt yanıklarına, sistemik zehirlenmelere ve hatta ölüme yol açabilir.

- Aşındırıcı maddeler: Asitler ve bazlar gibi maddeler, ciltte ve solunum yollarında yanıklara neden olabilir.

Etkilenen Bölgeler ve Nüfus

Depremden etkilenen bölgelerde yaşayan nüfus, kimyasal maruziyet riski altındadır. Özellikle endüstriyel tesislerin yakınında bulunan yerleşim yerlerinde yaşayanlar, daha yüksek risk altındadır. Kimyasal maruziyetin etkileri, ajanın türüne, dozuna ve maruz kalma süresine bağlı olarak değişkenlik gösterir.

Çevresel Etkiler

Deprem sonucu ortaya çıkan kimyasal tehlikeler, çevreye de ciddi zararlar vermiştir. Kimyasalların toprak ve su kaynaklarına karışması, bitki ve hayvan yaşamını olumsuz etkilemiştir. Özellikle Marmara Denizi'ne karışan kimyasallar, deniz ekosistemine zarar vermiş ve su ürünleri yetiştiriciliğini olumsuz etkilemiştir. Marmara Depremi örneği, doğal afetlerin endüstriyel kimyasal risklerini artırdığını ve bu tehditlere karşı hazırlıklı olmanın önemini bir kez daha göstermektedir. Marmara Depremi sonrasında, ortaya çıkan kimyasal tehlikelere karşı acil müdahale çalışmaları başlatılmıştır. Bu çalışmalar, ilk müdahale ekipleri, KBRN uzmanları ve uluslararası yardım ekipleri tarafından koordineli bir şekilde yürütülmüştür.

İlk Müdahale Ekipleri

Deprem sonrasında, arama kurtarma ekipleri, itfaiye ekipleri ve sağlık ekipleri enkaz altındaki kişileri kurtarmak, yangınları söndürmek ve yaralılara ilk yardım sağlamak üzere bölgeye sevk edilmiştir. Bu ekipler, aynı zamanda kimyasal tehlikelere maruz kalma riski taşıdığı için kişisel koruyucu ekipman kullanımı ve güvenlik önlemleri konusunda bilgilendirilmiştir.

KBRN Uzmanlarının Rolü

KBRN uzmanları, deprem sonrasında ortaya çıkan kimyasal tehlikeleri tespit etmek, izlemek ve bertaraf etmek üzere görevlendirilmiştir. Bu uzmanlar, kimyasal sensörler, dedektörler ve diğer teknolojik araçları kullanarak tehlikeli maddelerin türünü ve yoğunluğunu belirlemiş ve dekontaminasyon çalışmalarına rehberlik etmiştir.

Dekontaminasyon ve Temizleme Çalışmaları

Deprem sonrasında, kimyasal maddelere maruz kalan kişiler, ekipman ve çevrenin temizlenmesi için dekontaminasyon çalışmaları başlatılmıştır. Bu çalışmalar, ajanın türüne ve maruz kalma şekline göre farklı yöntemlerle gerçekleştirilmiştir. Kimyasal ajanlar için su ve sabunla yıkama, biyolojik ajanlar için dezenfektanlar ve radyolojik ajanlar için özel temizleme solüsyonları kullanılmıştır. Marmara Depremi, doğal afetlerin ardından ortaya çıkan endüstriyel kimyasal tehlikelerin KBRN ajanı olarak değerlendirilmesi ve bu tehditlere karşı hazırlıklı olmanın önemini gösteren önemli bir vaka çalışmasıdır. Deprem sonrasında yaşananlar, aşağıdaki hususların önemini vurgulamaktadır:

- Risk değerlendirmesi: Endüstriyel tesislerin konumu, yapısal özellikleri ve içerdikleri tehlikeli maddeler açısından risk değerlendirmesi yapılmalıdır.
- Acil durum planlaması: Doğal afetler durumunda kimyasal salınımlarına müdahale etmek için acil durum planları hazırlanmalı ve tatbikatlar yapılmalıdır.
- Eğitim ve farkındalık: Hem afet müdahale ekipleri hem de halk, kimyasal tehlikeler ve korunma yöntemleri konusunda eğitilmelidir.
- Uluslararası işbirliği: KBRN tehditleriyle mücadele etmek için uluslararası bilgi paylaşımı ve işbirliği esastır.

Marmara Depremi'nden alınan dersler, Türkiye'nin afet yönetimi politikalarının ve KBRN müdahale kapasitesinin geliştirilmesinde önemli rol oynamıştır. Ancak, doğal afet risklerinin azaltılması ve endüstriyel kimyasal güvenliğinin sağlanması için sürekli çaba sarf edilmesi gerekmektedir.

8. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışma, doğal afetler sonucu ortaya çıkan zehirli endüstriyel kimyasal maddelerin KBRN ajanı olarak değerlendirilmesi ve bu tehditlere karşı alınması gereken önlemler üzerine odaklanmıştır. Marmara Depremi örneği üzerinden yapılan inceleme, doğal afetlerin endüstriyel kimyasal risklerini artırdığını ve bu risklerin yönetimi için kapsamlı bir yaklaşım gerektiğini göstermektedir.

Araştırma bulgularının özeti ve yorumlanması

Araştırma bulguları, doğal afetlerin endüstriyel tesislerde hasara yol açarak tehlikeli kimyasalların salınımına neden olabileceğini göstermektedir. Bu kimyasallar, insan sağlığı, çevre ve altyapı üzerinde ciddi etkilere yol açabilir. Marmara Depremi örneği, bu etkilerin ne kadar yıkıcı olabileceğini göstermektedir. Deprem sonrasında, yanıcı, patlayıcı, toksik ve aşındırıcı maddeler çevreye yayılmış ve insan sağlığına ve çevreye zarar vermiştir.

Doğal afetlerde KBRN ajanı yönetiminin önemi

Doğal afetler sonucu ortaya çıkan KBRN tehditleri, afet yönetimi sürecinde özel bir dikkat gerektirir. Bu tehditlere karşı hazırlıklı olmak, can ve mal kaybını en aza indirmek ve toplumun afetlere karşı direncini artırmak için hayati önem taşır. KBRN ajanı yönetimi, risk değerlendirmesi, algılama ve izleme, koruma ve önleme, dekontaminasyon ve tıbbi müdahale gibi birbirini tamamlayan aşamalardan oluşur.

Gelecekteki afetlere hazırlık ve önleme stratejileri

Gelecekteki afetlere hazırlık ve önleme stratejileri, KBRN tehditlerinin azaltılması ve etkili bir müdahale kapasitesinin geliştirilmesi üzerine odaklanmalıdır. Bu stratejiler arasında şunlar yer almaktadır:

Endüstriyel tesislerin güvenliğinin artırılması: Deprem, sel ve fırtına gibi afetlere dayanıklı tesislerin inşa edilmesi ve mevcut tesislerin güçlendirilmesi.

Tehlikeli maddelerin yönetimi: Tehlikeli maddelerin depolanması, taşınması ve kullanımıyla ilgili güvenlik önlemlerinin artırılması.

Acil durum planlaması: KBRN olaylarına müdahale etmek için acil durum planları hazırlanması ve düzenli tatbikatlar yapılması.

Eğitim ve farkındalık: Afet müdahale ekiplerinin ve halkın KBRN tehlikeleri ve korunma yöntemleri konusunda eğitilmesi.

Uluslararası işbirliği: KBRN tehditleriyle mücadele etmek için uluslararası bilgi paylaşımı ve işbirliğinin geliştirilmesi.

Araştırmanın Sınırları ve Gelecekteki Araştırma Önerileri

Bu araştırmanın sınırları arasında, Marmara Depremi örneği üzerinden yapılan incelemenin diğer doğal afetler için genellenebilirliğinin sınırlı olması ve KBRN müdahalesinde karşılaşılan zorlukların detaylı olarak ele alınmaması yer almaktadır. Gelecekteki araştırmalar, farklı doğal afet senaryolarına göre KBRN risklerinin değerlendirilmesi, KBRN müdahalesinde karşılaşılan zorluklara çözüm bulunması ve yeni teknolojilerin kullanımı gibi konulara odaklanabilir.

Doğal afetler sonucu ortaya çıkan KBRN tehditleri, günümüz dünyasında giderek artan bir risk oluşturmaktadır. Bu riskleri yönetmek ve afetlere karşı dirençli toplumlar inşa etmek için kapsamlı bir yaklaşım benimsenmesi ve sürekli çaba sarf edilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

AFAD. (2023, Mart 27). Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP). <https://www.afad.gov.tr/tr/afet-ve-acil-durum-yonetimi/turkiye-afet-mudahale-plani-tamp>

Altuğ, H., & Özerdem, A. (2000). 17 Ağustos 1999 Kocaeli depremi sonrası kimyasal madde kaynaklı çevre kirliliği. *Ekoloji*, 9(35), 47-52.

Balkan, A. (2000). 17 Ağustos 1999 Kocaeli depremi ve çevre sorunları. *Türk Coğrafya Dergisi*, 35, 17-30

CDC. (2023). Emergency Preparedness and Response. <https://www.cdc.gov/nceh/features/preparedness/index.html>

- Emre, Ö., Düzgün, H. S., & Yüçemen, M. S. (2000). 17 Ağustos 1999 Kocaeli depremi. İMO Teknik Dergi, 34(3), 43-50.
- EPA. (2023). Air Sensor Toolbox for Citizen Scientists. <https://www.epa.gov/air-sensor-toolbox>
- Erdik, M., & Durukal, E. (2000). 17 Ağustos 1999 Kocaeli depremi ve etkileri. Türkiye Bilimler Akademisi Yer Bilimleri Dergisi, 23(1), 1-18.
- FEMA. (2018). Threat and Hazard Identification and Risk Assessment (THIRA). <https://www.fema.gov/emergency-managers/national-preparedness/threat-hazard>
- FEMA. (2023). National Response Framework. <https://www.fema.gov/emergency-managers/national-preparedness/frameworks>
- Güven, K. (2015). Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer (KBRN) Savunma. Gazi Üniversitesi, Savunma Bilimleri Enstitüsü.
- IAEA. (2023). Environmental consequences of the Chernobyl accident and their remediation: Twenty years of experience. <https://www.iaea.org/publications/10885/environmental-consequences-of-the-chernobyl-accident-and-their-remediation-twenty-years-of-experience>
- NATO. (2020). NATO Glossary of Terms and Definitions (AAP-06). <https://nso.nato.int/natoterm>
- NOAA. (2023). National Weather Service. <https://www.weather.gov/>
- NWS. (2023). National Weather Service. <https://www.weather.gov/>
- OECD. (2018). The economic and social costs of terrorism. <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/9789264286573-en/index.html?itemId=/content/component/9789264286573-en>
- Özceylan, V. (2003). 17 Ağustos 1999 Kocaeli Depreminin Endüstriyel Tesisler Üzerindeki Etkileri. İTÜ Dergisi/d Mimarlık Planlama.
- Özdilek, Z. (2003). Deprem sonrası endüstriyel atıklar ve çevre kirliliği. İMO Teknik Dergi, 35(1), 71-78.
- UNDP. (2023). Disaster Recovery. <https://www.undp.org/sustainable-development-goals/disaster-recovery>
- UNISDR. (2015). Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030. <https://www.undrr.org/implementing-sendai-framework/what-sendai-framework>
- UNSCEAR. (2022). Sources and effects of ionizing radiation. https://unscear.org/unscear/en/publications/2022_1.html
- USGS. (2023). Earthquake Hazards Program. <https://www.usgs.gov/natural-hazards/earthquake-hazards>
- WHO. (2023). Chemical emergencies. https://www.who.int/health-topics/chemical-emergencies#tab=tab_1
- World Health Organization. (2023). Public health preparedness and response to biological and chemical threats. <https://www.who.int/emergencies/diseases/managing-epidemics-interactive/bcr>

CONSEQUENCES OF THE UKRAINE WAR ON GLOBAL SECURITY FROM THE GEOPOLITICS OF ENERGY PERSPECTIVE

Rahmat Hajimineh¹

Ebrahim Rezaei Rad²

Abstract

Ukraine war shows more than ever the geopolitical importance of the energy-producing countries in the world, which is of interest to the countries. In this article, we use the theoretical framework of energy geopolitics and the combined method (quantitative-qualitative) to answer this question, what effect has the war in Ukraine had on global security from the perspective of energy geopolitics? The main hypothesis of the research indicates that the war in Ukraine has affected global security, and in fact, global security due to energy changes has caused renewed attention to energy geopolitics and energy-producing countries, and global geopolitics has again undergone changes. and has strengthened the position of some countries in the world. The findings of the research indicate that after the war in Ukraine, the countries that produce energy have been paid attention to, and it has led to the promotion of the position of these countries in geopolitics and global security. Energy-producing countries have been given a lot of attention and their position in global security has been strengthened. For this reason, the countries of the world have tried to replace the lack of supply of Russia in the field of energy, so that new areas in the world regarding energy supply are invested and politicized. which has caused the traditional energy regions of the world like the Middle East as well as the new regions i.e. Africa or Central Asia and the Caucasus to receive attention, which can lead to the formation of the shift to new regions and emerging countries due to the use of energy and its effects on focus on global security from the point of view of energy, which is a significant issue. For this reason, it is important to conduct research in this regard, and this article tries to investigate this matter.

Keywords: Ukraine war, Global Security, Geopolitics, Energy, Russia

Introduction

The war in Ukraine has spread different dimensions and dimensions since its beginning in different global issues. This has caused the Ukrainian war to become one of the most important events in the field of international relations, especially after the Cold War. The dimensions of the war were not only limited to political and military issues and the economic dimensions specifically on energy prices(Ferrianiwere,2023). Considering Russia's presence as the world's energy giant, the most important dimension that the war in Ukraine has affected is energy. From the past to the present, the world's political and military developments have strongly affected the energy aspect. Oil and natural gas shocks in the Ukraine war have been affected by military and political crises from the beginning until today even can be world war(ACHUDUME,2023). The war in Ukraine is one of these events. Russia, as a major supplier of energy to Europe in the field of natural gas, as well as one of the largest producers in the world, caused fundamental changes in the world during the war. The energy shock created by the Ukraine war, unlike other

¹ Associate professor in International Relations, Department of Law, East Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran r.hajimineh@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1225-9541>.

² PhD Student of International Relations, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran, ebrahimradrezaei.r@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-1169-1508>.

shocks, was not focused on oil, and this caused its impact on world security. Also, due to its impact on all dimensions, especially security, energy has caused challenges in the world in the field of security, which has created new borders(Rad,2022). We will briefly examine the two works that have been worked on in this regard.

Ateed(2024). An article titled The Impact of Russia-Ukraine War on the Global Energy Crisis said that the war in Ukraine caused severe effects on energy and the cause of the energy crisis in the world. This caused a decrease in the supply of natural gas to European countries so these countries led to alternative paths and the use of renewable energy. solve the shortage. Also, the author believes that the war in Ukraine has increased geopolitical tensions over energy sources and the prioritization of their energy security, and provides a perspective on the future effects of energy. Schreurs(2023). In an article entitled Implications of the Russian War on Ukraine for Climate Policy and the Geopolitics of Energy, the author suggests that The war in Ukraine led to fundamental changes in European energy policy, and this caused urgency and interest in Europe on plans to expand renewable energy and increase energy efficiency. Fossil fuel imported from Russia has been replaced from other regions. The attack forced Europe to speed up its energy transition, which in turn has fueled European climate policy. New alliances are also forming that will have long-term implications for energy geopolitics and could influence greater cooperation on climate change globally.

In this article, we use the theoretical framework of energy geopolitics and the combined method (quantitative-qualitative) to answer this question, what effect has the war in Ukraine had on global security from the perspective of energy geopolitics? The main hypothesis of the research indicates that the war in Ukraine has affected global security, and in fact, global security due to energy changes has caused renewed attention to energy geopolitics and energy-producing countries, and global geopolitics has again undergone changes. and has strengthened the position of some countries in the world. The findings of the research indicate that after the war in Ukraine, the countries that produce energy have been paid attention to, and it has led to the promotion of the position of these countries in geopolitics and global security. Energy-producing countries have been given a lot of attention and their position in global security has been strengthened.

1. Theoretical Framework

We can point to the concept of the heartland as being important in the geopolitical energy issue. A concept that was raised and expanded by Mackinder, based on which, by examining the Heartland theory, we find out that the areas with oil, gas, and coal resources are considered to

be one of the affluent areas in the field of underground resources(Mughal,2021). Also, with the reconstruction and economic growth of the world's countries in the years after the World War and the energy demand, the importance of geopolitics of energy has increased more than before—the importance today and with the start of the war in Ukraine. An issue that has strengthened the energy geopolitics of countries with energy reserves or, in other words, energy-producing countries(Wu,2018).

Therefore, energy as a geopolitical variable has opened a unique position in the power games of the world system and Access to energy resources has gained strategic importance for all levels of the global power hierarchy. Therefore, Each of the actors of the global system is looking for a definition of their energy security position in the world. In international relations, control over the centers of production of hydrocarbon substances and the route of their transfer in the future for many actors(Hajimineh,2022).

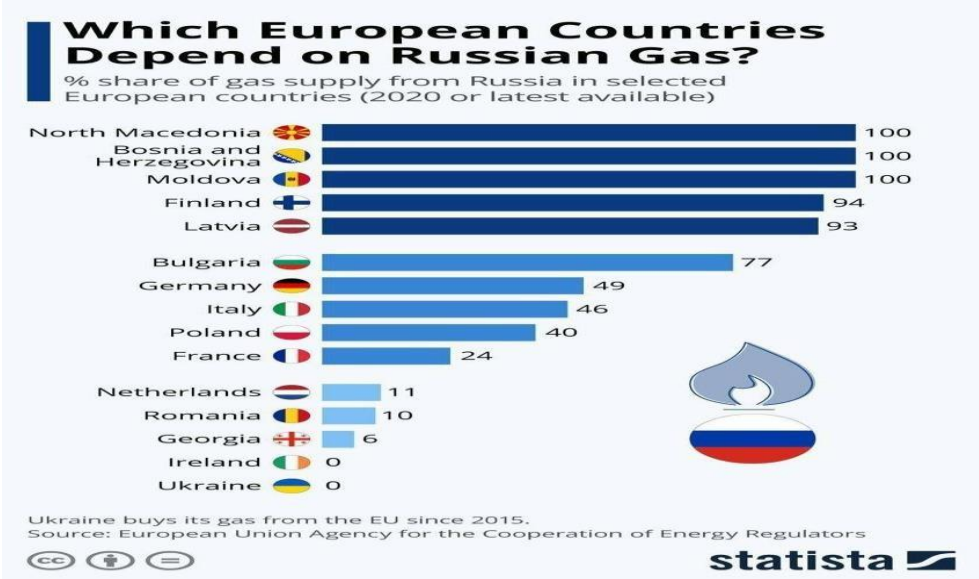
Before the war in Ukraine, the global geopolitics of energy, especially in the natural gas field, was the mainstream for Europe by Russia. However, the energy geopolitics changed after the Ukraine war, and from traditional regions such as Russia and other regions to other regions of the world such as the North American continent and the United States of America or Australia, causing the traditional energy flows to change and witness the formation of new sources(Hrytsenko,2022). To be in the global arena, this issue has caused attention to change from the traditional energy routes and to diversify the energy import route for different countries. Based on this, the theoretical framework of energy geopolitics has been tried to show that we are witnessing changes and transformations in energy geopolitics. Countries worldwide are trying to reduce dependence on this country as an energy center, like Russia.

2. Ukraine War

After the Second World War, the reconstruction of the ruins of the World War began, and the efforts to grow and develop, the countries of the world sought to access energy resources around the world. In fact, after the Second World War, we witnessed that the countries of the world paid particular attention to all the places that had energy resources and tried to use these resources to strengthen the economy and rebuild the ruins of the war. In this regard, one of the most important regions and countries in the world with rich oil and gas resources was the Soviet Union. Russia, which we can consider as the heir of the Soviet Union, has vibrant oil and gas reserves(www.eia.gov.com).

In this regard, European countries started importing natural gas from Russia due to the proximity of Russia in terms of distance and economic efficiency. One of the best ways to import gas from Russia is through gas pipelines from Russia to Europe. According to statistics, European countries supplied more than 38% of their gas needs from Russia before the start of the war in Ukraine(Aitken,2023). Of course, the percentage of dependence of European countries on Russian gas varies; some countries have more dependence, and some countries have less dependence on Russian gas. The figure 1 shows Russia's gas dependence percentage before the war and Ukraine.

Figure 1: European countries depend on Russian gas

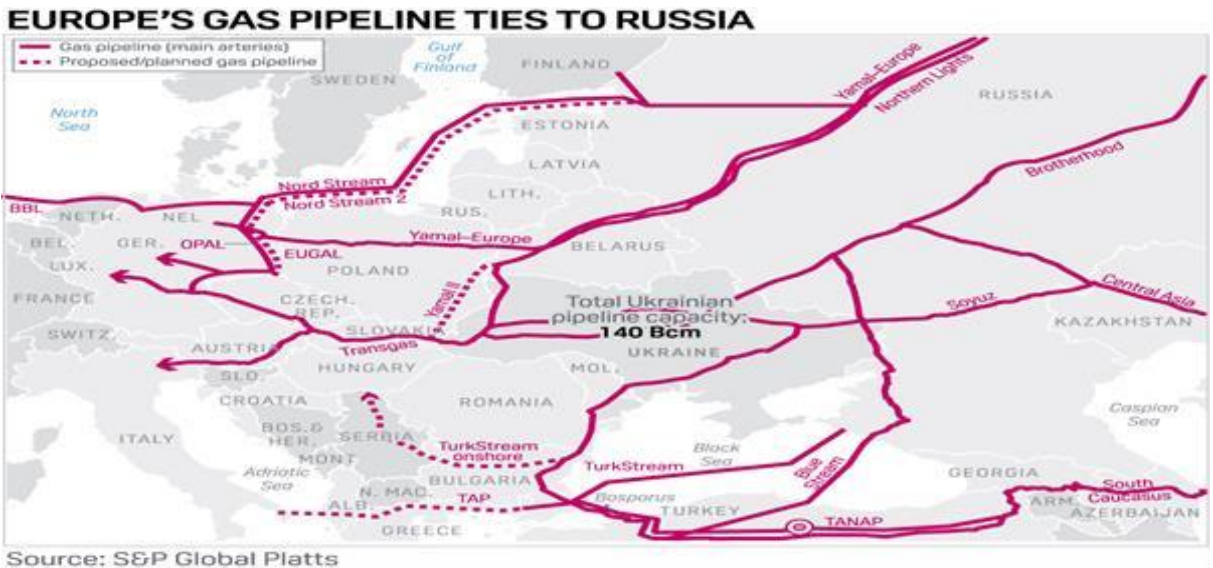
Source: Statista.com

According to the above picture, it can be seen that European countries are highly dependent on Russian gas, and this import is mainly done through pipelines. The diversity of the four main routes for Russian pipeline gas to Europe is a testament to the complexity of the European gas market. These routes, including Nord Stream 1 via the Baltic Sea to Germany. Europe pipeline to Germany via Belarus and Poland, various Ukrainian routes to Slovakia, Hungary, Romania, and Poland, and the Pipeline to Turkey Blue Stream(hydrocarbons-technology.com) and TurkStream(turkstream.info) with further connections to Bulgaria, Serbia, and Hungary, provide a multifaceted view of the gas supply to Europe.

In addition, there are pipelines for direct delivery to the Baltic States and Finland, which play a crucial role in the regional gas supply. These pipelines connect directly to the European gas network, ensuring a steady supply to these regions. The Nord Stream 2 pipeline, a major

development in the Russian gas supply to Europe, is being built in parallel with Nord Stream 1. To give an estimate of the relative importance of these routes, it should be considered that in 2021, Russia will have 58.1 billion cubic meters via Nord Stream 1, 26.5 billion cubic meters via the Yamal-Europe pipeline, 37.5 billion cubic meters via Ukraine, 12.1 billion cubic meters via Turkish Stream to EU member states in Southeast Europe and 4.3 billion cubic meters directly to countries The Baltics and Finland (plus another 2 billion cubic meters for Kaliningrad) supplied gas, and the remaining 3.7 billion cubic meters were delivered to Poland via Belarus(www.nord-stream.com).

Figure 2: Europe gas pipeline ties to Russia

Source: Spglobal.com

The war in Ukraine pushed consumers of energy carriers to explore new technologies to further develop renewable energy and invest in the field of renewable energy(Liu,2023). New methods in the access to energy carriers, such as how to produce hydrogen or use clean energy. Also, the cost of generation from solar and wind power plants continues to decline. Because the cost of electricity generation by clean power plants is the same as that of fossil fuels. Also, the war in Ukraine caused the European countries to continue using coal and fossil fuels and not reach the goals they were looking for and seek to expand the use of natural gas in their industries as a clean fuel.

The increased focus on energy security due to concerns about energy shortages and vulnerability to geopolitical events has led countries and regions to try to reduce their dependence on imported energy and instead consume more of their own produced energy. This process will continue. Also, the change in the composition of energy sources is one of the

critical effects of the war between Russia and Ukraine on the global energy system. Also, there is a greater incentive to improve energy efficiency. On the other hand, it challenges the need to diversify the energy portfolio. This war slows the progress of world trade. Because different countries and regions focus on the domestic economy and reduce the risk of exposure to international shocks(Maleki,2023).

3. Geopolitics of Energy

The start of the war between Ukraine and Russia caused European countries to worry about their needed gas supply. In fact, at the beginning of the war, Russia threatened European countries to cut gas exports. Although European and Western countries tried to adopt a policy of boycotting the Russian oil and gas industry, the dependence of these countries on Russian gas is not an issue that can be ignored. Most countries also know that an alternative route for Russian gas cannot be considered in the short term. Therefore, countries like Germany, which supplies 42% of its gas from Russia, tried not to join the sanctions against purchasing Russian gas. Other European countries such as Greece and Turkey have also suffered with 80 and 67% dependence on gas imports from Russia(www.statista.com).

In a way, the dependence of European countries on Russian gas is high. The factor that caused the European countries, both at the beginning of the war and now, to take a more rigid position regarding the developments in Ukraine and often show neutrality, at least regarding the embargo on Russian oil and gas; A stance in which one can see the economic roots and dependence, especially in the field of gas imports. Due to their high dependence on Russian gas, European countries even gave in to the demand to pay the price of Russian gas in rubles(www.politico.eu). They tried to prevent the interruption of gas flow and the recurrence of the crisis of 2009. The energy crisis, especially the gas crisis, is similar to the 2009 crisis(Ozili,2023).

The changes that the war in Ukraine has precipitated in the geopolitics of energy are not just significant, but also urgent. The war and the subsequent energy supply issues from regions like Russia have prompted countries worldwide, especially in Europe, to swiftly diversify their import routes. This global crisis has not only altered the traditional geopolitics of the world but also brought new players like the United States of America and Australia into the spotlight(Sachs,2023). The marginalization of traditional energy areas once considered a significant development, is now a pressing global concern.

Conclusion

As mentioned, the war in Ukraine is considered a significant event in the field of energy. The presence of a large country that produces energy, especially natural gas, Russia, has significantly disrupted the supply of natural gas, especially for European countries. This disruption has led European countries and other parts of the world to diversify their energy sources, thereby altering the traditional geopolitics of energy. New geopolitical areas have emerged, and new energy-producing countries, such as the United States of America, Australia, and Qatar, have gained prominence.

In this regard, technology, especially in the extraction of oil and shale gas, has played a pivotal role in reshaping the traditional geopolitical concept of energy. The extensive discoveries of fossil fuels in different places and continents, coupled with technological advancements, have led to the diversification of the energy export route and a reduction in reliance on a specific country or region for energy supply. This has accelerated the transformation of the geopolitical concept of energy, marking a fundamental shift in the energy landscape.

Ultimately, the war in Ukraine marks the beginning of a global wave of energy exploration and transformation. New world areas are being considered, and new resources are coming to the forefront. This shift has led to a decrease in the geopolitical importance of regions like the Middle East. While a complete role reduction is not feasible in the short term due to global dependence and energy volume, the future holds promise. With the increasing use of shale oil and gas, and the growing adoption of renewable energy, we can anticipate a significant decrease in our reliance on specific regions for energy, offering hope for a more balanced and sustainable energy landscape.

REFERENCES

- Aitken, C., & Ersoy, E. (2023). War in Ukraine: The options for Europe's energy supply. *The World Economy*, 46(4), 887-896.
- Ateed, E. H. (2024). The Impact of Russia-Ukraine War on the Global Energy Crisis. In *Analyzing Energy Crises and the Impact of Country Policies on the World* (pp. 119-138). IGI Global.
- Ferriani, F., & Gazzani, A. (2023). The impact of the war in Ukraine on energy prices: Consequences for firms' financial performance. *International Economics*, 174, 221-230.
- Hajimineh, Rahmat. (2022). Energy diplomacy of global and regional powers (3+3). Institute for Middle East Strategic Studies, Tehran, Iran .

Hrytsenko, A. (2022). HOW DOES THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR CHANGE ASIAN GEOPOLITICS?. *Ukraine Analytica*, (02 (28)), 27-36.

<https://turkstream.info/project/benefits>.

<https://www.eia.gov/international/analysis/country/RUS>.

<https://www.hydrocarbons-technology.com/projects/bluestream-pipeline>.

<https://www.nord-stream.com/the-project/pipeline>.

<https://www.politico.eu/article/ruble-gas-paid-russia-eu>.

<https://www.spglobal.com/commodityinsights/en/market-insights/blogs/natural-gas/010720-so-close-nord-stream-2-gas-link-completion-trips-at-last-hurdle>.

<https://www.statista.com/chart/26768/dependence-on-russian-gas-by-european-country>.

Liu, J. L., Fu, J., Wong, S. S., & Bashir, S. (2023). Energy Security and Sustainability for the European Union after/during the Ukraine Crisis: a perspective.

Maleki, Abass. (2023). Implications of the Ukraine conflict on the global energy market. <https://www.ipis.ir/portal/subjectview/728770>.

Mughal, R. H., & Khan, A. (2021). Imperial Perspective Of Geography: An Assessment Of Afghanistan's Geography In The Light Of Imperial Theories Of Halford John Mackinder. *Webology* (ISSN: 1735-188X), 18(1).

Ozili, P. K., & Ozen, E. (2023). Global energy crisis: impact on the global economy. The impact of climate change and sustainability standards on the insurance market, 439-454.

Rad Rezaei, Ebrahim. (2022). Comparing the energy shock of the war between Russia and Ukraine with the oil shock of 1973. <https://www.iras.ir/%d9%85%d9%82%d8%a7%db%8c%d8%b3%d9%87-%d8%b4%d9%88%da%a9-%d8%a7%d9%86%d8%b1%da%98%db%8c-%d8%ac%d9%86%da%af-%d8%b1%d9%88%d8%b3%db%8c%d9%87-%d9%88-%d8%a7%d9%88%da%a9%d8%b1%d8%a7%db%8c%d9%86-%d8%a8%d8%a7>.

Sachs, J. D. (2023). The new geopolitics. *Horizons: Journal of International Relations and Sustainable Development*, (22), 10-21.

Schreurs, M. A. (2023). Implications of the Russian War on Ukraine for Climate Policy and the Geopolitics of Energy. *Canadian Journal of European and Russian Studies*, 16(2), 90-113.

Wu, Z. (2018). Classical geopolitics, realism, and the balance of power theory. *Journal of Strategic Studies*, 41(6), 786-823.

MARITIME SECURITY CHALLENGES TO GWADAR SEAPORT

Mussarat Jabeen¹

Abstract:

This study is to identify the marine security threats; being faced by the Gwadar seaport in Balochistan province of Pakistan. In today's world, access to sea is crucial and the construction of seaports, roads and highways is important for trade and connectivity. Pakistan is blessed with the sea frontage of 1046 kilometres, which is stretched westward. Gwadar is vital source of communication among the continents and oceans as well as a focal point of the China-Pakistan Economic Corridor (CPEC). Its strategic location is imperative for economic perspectives, particularly with respect to trade links with other regions. It provides opportunities for shipping, with the shortest route to warm waters. Evaluating the significance of international trade, marine threats cannot be sidelined or ignored as they hinder the smooth flow of trade and communication worldwide. The study is an attempt to highlight these threats and figure out a way to address them. It has raised the question; why critical measures and joint strategies taken by the two states are not much successful in addressing the maritime security, despite several inter-state benefits. Looking at available literature and empirical evidence, it is observed that the threat factors are the result of political instability, tussle among internal, regional, extra-regional powers and ocean littoral states, preventing to pursue a joint venture, despite threats of piracy, terrorism, smuggling, human trafficking, etc. It is suggested that a region-centric maritime security design is to be envisaged that would secure region-specific security interests as such issues can best be solved by the concerned parties. In the case of ensured security, all the stake holders can reap their economic and strategic interests. To explain this phenomena, a mixed method approach is applied. It is concluded that lack of regional unity in formulating a joint strategy to address maritime insecurity with poorly equipped maritime forces are incapable of handling this grim situation. It is recommended that serious attention is to pay for economic perspectives. The port security also demands closer links of regional actors, instead of making it an arena of competition for strategic interests as each one tries to follows its chosen course for its desired interests and benefits.

Key Words: economic corridor, integration, maritime threats, seaport, trade, route.

1. Introduction

In today's world, access to sea is crucial for bright prospects of a state's economy. Seaports are important hub of regional trade and energy transportation. They provide access to other regions and land-locked countries. Gwadar seaport with its strategic location is surrounded by sea on three sides, at the joint point of the Gulf of Oman and the Arabian Sea with a closer link to entrance of the Persian Gulf, which increases its significance. It is in vicinity of three important Asian regions; Western, Central and South Asia. Central Asia has the two-third of the world's energy reserves. Iranian border is 72 km away in western side, while Oman's Cape Al Hade is at the distance of 320 km (Zaheer, 2006; Karden, et al., 2020). The Strait of Hormuz is only 180 nautical miles from Gwadar seaport and is the lifeblood of Europe as 60% of the global oil passes through it (Ejaz & Jamshed, 2018). One third of international trade is carried through Strait of Malacca and approximately 90,000 ships per year or 200 vessels per day pass through it. Middle Eastern oil rich countries are 180 nautical miles away from it (Hussain, 2017).

¹ Prof. Mussarat Jabeen (PhD), Department of Politics & International Relations, University of Sargodha-Pakistan.

Gwadar's location also connects it with China, Central Asian Republics (CARs), South Asian countries, oil rich Middle East, and East Africa (Lee, 2006). All this enhances Pakistan's importance from the Persian Gulf to the Indian Ocean, and the Far East. Gwadar Port is at distance of 460 km from Karachi seaport and 400 km from Port Qasim (Khan, et al., 2024: 2).

China is the major investor of Gwadar seaport and both neighbours have close relations from the time of their independence. For their friendship, a proverb is used, calling it higher than the Himalaya, deeper than Indian Ocean and sweeter than honey. The world's highest paved international road; Karakoram Highway (KKH) connects China to the Central Asian Republics and widening process of the KKH on the Pakistani side is to link Gwadar to the semi-autonomous region of Xinjiang and the Khunjerab Pass through an all-weather highway. China has helped Pakistan in construction of a number of large-scale projects (Jabeen, 2012).

Although the port offers enormous economic potential, yet it faces numerous obstacles, both conventional and unconventional, such as threats to marine security. China and Pakistan have the ability to avail opportunities for economic growth in light of the geopolitical dynamics of the region; nevertheless, there are possible hurdles as well. Here those threats have been looked upon, with viewing the supportive measures to overcome them. Apart from external opposing views, Pakistan's domestic situation, particularly militancy, violence and insecurity can affect the smooth function of Gwadar seaport and CPEC as well. This study is an attempt to identify the maritime security challenges and way to address these impediments for implementation of the project and availing opportunities. The paper is divided in different parts.

2. Theoretical Framework and Research Methodology

This study is aimed to analyze the maritime security threats and suggesting a few strategies for addressing insecurity at Gwadar seaport. It is an important global trade hub, and the study has identified its economic and geo-political surrounding to discuss its significance. Being a flash-point of CPEC, which is part of Belt and Road Initiative (BRI), it has strengthened Pak-China relations. To explore it, the study has scrutinizes Pak-China's interests, and the multiple security challenges. The evaluation has expanded to encompass the part played by various actors like government agencies, analyzing economic disparities and domestic resentment. Keeping in view all these aspects, the study aims to present a comprehensive understanding of the factors influencing the maritime security. The study has adopted a qualitative research method and interpretive (hermeneutic) analysis to explain the geopolitical and strategic significance of the port. It has used literature review to examine the security threats. For this purpose, wide range of scholarly journals, policy statements, periodicals, reports and other available literature has

been reviewed. Being a new topic, available literature has attempted to cover various features, however, all aspects have not been explored in the published material. A few published dissertations, reports of think-tanks and data on official websites has supported a lot to depict a true picture, the citation for consulted material has been added.

3. Construction of Gwadar Seaport

District Gwadar has the longest coastline of 600 kilometers, constituting 78 percent of Balochistan and 55 percent of Pakistan's coastline (Gwadar Port Authority). Gwadar was under the Omani rule at the time of a geological survey in 1954, taken by Worth Condrick, an American surveyor, who explored it as a naturally occurring location for a deep seaport. Pakistan regained its control in December 1958 by paying Rs. 5.5 million (US\$3 million). Until 1900 Gwadar was the single port on the northern shore of the Persian Gulf (R. Hussain, 2016).

Following the occupation of Gwadar, the first assigned task was project-study along with planning, re-planning, and re-studying, as well as contacting funding agencies and organisations to acquire finance for the project. Almost half of the century was wasted on this pointless endeavor. Besides the far past, Gwadar's history is jam-packed with events of the last two decades. Owing to its strategic location, foreign investors showed interest in port's construction. The United States considered sharing its construction in 1998, but for a variety of reasons, it decided against it (Khan et al., 2024: 2). China offered technical and financial assistance to begin the port's building in May 1999, but for unspecified reasons, the plan remained in limbo (Zaheer, 2006). In 2001, significant steps were taken toward port's construction when President of Pakistan, General Pervez Musharraf personally took up the matter with Chinese Premier Zhu Rongji during his visit to Beijing. The latter consented for the project's support. Initially China was hesitant to assist the project, but ultimately agreed to provide the funds with condition of having "sovereign guarantees to the port facilities" (Niazi, 2005). Pakistan accepted this condition, which annoyed the US. In October 2001, Chinese engineers prepared port's master plan. However, terrorist attacks of 9/11 and war in Afghanistan delayed the process and it was being speculated that the Chinese would pull out of the project due to the expected use of the area by the US as a logistics corridor for Afghanistan. Finally, the groundbreaking ceremony was launched on March 22, 2002, and the project was inaugurated by President Musharraf and China's Vice-Premier Wu Bangguo. It was decided to complete the port by March 2005. China provides \$198 million for joint project of \$248 million and first phase was completed by this amount (Board of Investment, cited in Aneja, 2006). China also invested in supporting infrastructure by financing a highway, linking Gwadar to central Balochistan, connecting

Karachi and Quetta (Aneja, 2006). The port was scheduled to be inaugurated on June 30, 2006, but it faced further delay and could not become functional in 2005.

With the passing of time, doubts increased due to ground realities, which were entirely discouraging (Rizvi, 2008). The delay nullified all official claims regarding project's completion. Probably, the authorities neglected several aspects, including the required equipment for handling the cargo and ships, and hiring of a port-operator for operationalizing the port. Above it, the port's depth (11 metres) was insufficient for entry of big vessels. China provided equipment, boats and amount for channel's dredging to increase its capacity (Depth of Gwadar..., 2022). The cost was revised from \$248 to \$298 million. Ultimately, these issues were resolved and port was inaugurated by General Musharraf in 2007, while Chinese Premier was not taken to ceremony due to security concerns. The Pos Glory was the first largest ship to anchor in Pakistan with 70,000 metric tonnes of wheat from Canada. It was partially unloaded at the anchorage to MV Hyderabad due to inadequate depth of the port for entry of such panama class vessel (Anwar, 2011).

Gawadar seaport was handed over to Singapore International Ports Group Limited (PSA) in February 2007 for 40 years lease after winning the bidder ((Barillé, 2020; Siddiqa, 2023). Despite second-largest global company for port management, PSA could not spur the economic growth, and no development displayed in seven years and ultimately both parties had to abolish the contract (Barillé, 2020). The port was handed over to China Overseas Port Holding Company (COPHC) in February 2013. The company raised hopes of a new life to the lackluster performance of Gwadar. China has the necessary expertise and equipment to run a port. Despite it, fears were still there as troublemaking forces were against the Balochistan's prosperity, while strategic importance of the port might also put Pakistan under pressure by rival powers of both countries (Jabeen, 2020).

The COPHC acquired the port for 40 years. About 91 percent share of revenue (profit) was to be taken by it and remaining nine per cent was fixed for federal government (China to get 91pc..., 2017; ICG, 2018). Since then, the quick development is persisted and regular shipment has greatly enhanced Pakistan's strategic and economic standing. According to estimates by Kardon et al. (2020), CPEC would bring in US\$70 billion in transit revenue annually through the seaport. It received significant funding from the CPEC. The project's initial valuation was \$46 billion, however, it eventually raised above \$50 billion. Approximately 3,000,000 persons are anticipated to gain benefit from the port, strengthening China's energy and food security (Khan et al, 2024).

3.1. Construction of Second Phase

As part of the CPEC and other related projects, the second phase (2,221 acres) of construction started in July 2021 and is currently underway. Initially, China promised of an aid of \$ 500 million for the phase-II (Omer, 2007). The major projects are still to construct and are in the planning stage. In 2015, the port and city were decided to be developed under CPEC at a cost of \$1.62 billion (Chinese firm to..., 2015). The main purpose is to link port with north-west Pakistan and western China. The approach channel is to dredge up to a maximum of 14.5 metres max draft (hull). However, the port has not yet got the natural operational depth (14.5 metres), despite passing two decades, while ambitious target of 20 metres still remains elusive (Fazl-e-Haider, 2023). The port's poor road system and insufficient depth of the 18 metres needed to manoeuvre big vessels. The expressway is to link the port to the Makran Coastal Highway and a link to Karachi. The 600 km coastal highway would boost crab exports and help the fishing and food processing industries (PM inaugurates..., 2022). Gwadar is a promising location for offshore gas and oil production because of its links to the oil-rich Gulf region.

4. Prospects of Bilateral Development in Pak-China Economic Relations

Pakistan had lot of expectations from the Gwadar seaport. It was formally opened for commercial activities on November 14, 2016 and prime minister of Pakistan inaugurated the port. Ninety-five percent of Pakistan's seaborne trade is handled by the ports of Karachi and bin Qasim; however, their capacities have been fully utilised, and there is no room for future growth (Pakistan's Gwadar Port, 2017). Owing to its location on major shipping lanes, the port depends entirely on transshipment of cargo. The port opened transit trade for Afghanistan in June 2020. In November 2020, a ship travelled from the global waters and arrived at the port with 200 tonnes of fish in refrigerated containers for China (Operations at Gwadar, 2020). These advancements demonstrate the trust of world community and neighbouring countries in the port for their shipments.

4.1. Strategic Value of Port

Evaluating the port in terms of opportunities, it creates strategic value for Pakistan and China, securing their defence. This aspect supplements Pakistan's importance in the region, while allowing China to diversify and secure its crude oil import routes and simultaneously gain access to the Persian Gulf. The port and communication infrastructure upon completion would enable China to have an easy access to the Middle Eastern countries with its strategic presence around the Indian Ocean. The port also provides an alternative route for Chinese transportation

in case of any blockade of its trade in the Strait of Malacca. The blockade could harm China's trade and energy supply (Aneja, 2006). Here, Gwadar seaport would ensure economic security, reducing susceptibility to the Malacca Dilemma. It will give the Chinese Navy a base in the Indian Ocean region (IOR) to closely monitor the US naval operations and Indo-US maritime cooperation (Fazl-e-Haider, 2023). The US has already developed bases closer to choke points in the IOR. Indian nervousness over opposing the two rivals has further intensified due to presence of Pak-China's navel-ships in the ocean. Two thirds of China's oil imports come from the Middle East, and Gwadar has shortened travel time and distance. Concurrently, the port has facilitated direct transportation from China to the IO. China's oil and other commodities have to pass through the Malacca Strait, which is under Indian influence. The port will allow China to protect its energy shipments from the Persian Gulf, and providing a safer route for energy resources imports of Central Asia in a hostile situation. According to a Pentagon report titled *Energy Futures in Asia*, Beijing has allegedly already set up electronic listening posts at Gwadar to monitor naval traffic passing through the Strait of Hormuz and the Arabian Sea (Ejaz and Jamshed, 2018). It will act as an alternative shipping route and a storage place of oil tankers (up to 200, 000 tons) in case of the blockade of the Straits of Hormuz. It confirmed American misgivings about the presence of the Chinese at Gwadar. Additionally, the port has backed China's "String of Pearls" policy, which characterises the growing exercise of China's geopolitical power to gain access to airfields, ports, and diplomatic relationships in addition to the modernization of its armed forces (China builds..., 2005). According to some quarters, the USA, India and Iran had concerns about the Chinese help in building of seaport. They viewed that China would exploit the port for stationing its warships (*Daily Times*, May 11, 2006).

4.2. Connectivity

Karakoram Highway (KKH) is the highest paved international road connecting China to the region. KKH is currently single feasible route for connectivity between Pakistan and China. A railway track was completed in 2008, which was the first ever train routes near KKH. This highway would connect the Chinese side of the KKH to the Russian-built highway, which is already linked all the five Central Asian Republics. As part of the One Belt One Road initiative, the Silk Road is being extended to connect Kashgar with the Gawadar harbor (PM inaugurates..., 2022). Though the port is not yet able to offer shipping of the larger container for logistic facility, but it will soon be ready to accommodate the vast number of containers and vessels for international seaborne trade. The coastline highway and the KKH are essential trade routes for securing economic interest. The construction of the Ratodero-Khuzdar road would

create the shortest path between Gwadar and Western China, transforming the area into the centre of an enormous economic activity (Zaheer, 2006). It would act as an alternate to sea route that pass through the Straits of Malacca because of safe and short path. Expansion of these routes would boost trade and economic cooperation that is crucial for strategic cooperation between the two countries.

4.3. Trade and Commercial Activity

Through the port, regional states will get access to abundant energy resources of Central Asia and then to global markets, generating transit fees. Pakistan would benefit financially from its investment in Balochistan. The Pakistani business community claims that Gwadar port will attract Chinese traders, which will strengthen the country's economy (Ejaz & Jamshed, 2018). The area is drawing attention of new players in Afghanistan who hope to profit from Gwadar's transit commerce to Central Asia. By strengthening ties between Kabul and Islamabad, this initiative may improve the situation in the war-torn country. Beijing will acquire significant sway over the region with the full operationalization of the Gwadar seaport, providing it a gateway to both the Arabian Sea and the Indian Ocean.

Gwadar City is home to CPEC's first special economic zone (SEZ). China would accommodate agricultural items such as food processing and livestock along with mines, and minerals resources for industrial units. The construction of 27 SEZs on the same pattern is scheduled to be completed soon (Dawn, 2016, January 28). Forty Chinese companies initially committed to provide funding for the SEZ in phase-1 and later 200 companies registered with the COPHC for investment in SEZ (Gwadar), which is completed now (Abrar, 2021). The industrial complex of port would handle large commodities of the chemical and oil sectors. Pakistan is expected to earn one billion dollars annually via terrestrial to maritime trade and energy supply lines. Over 36,000 seafaring vessels pass through the area under Pakistan's jurisdiction annually. Over the next 20 years, Pakistan expects to receive \$60 billion in transit fees per year (Hussain, 2021).

Pakistan had lot of expectations from the port, but it could not attract the expected business, which was required to make it a hub of business activities, job opportunities and prosperity to the area. Unfortunately, peace and stability in region in general and Pakistan in particular is a big question and available opportunities cannot be materialized unless this situation is addressed. Owing to meddling from neighbouring countries in internal affairs of Pakistan, certain areas remain unstable, which limits perceived Sino-Pak commercial activity.

5. Marine Security of Gwadar Seaport and Challenges

The sea is generally considered as a conduit for multiple activities occurring on land, but all are not human friendly and damage in one way or other. These have been viewed through the prism of interstate conflicts and power projection. No doubt, Gwadar seaport has immense economic and strategic importance, yet several threatening factors are hindering its track to development. Pakistan's 90 percent of trade and oil imports pass through waters (Gul & Shah, 2021). Without security, trade activities cannot flourish and Gwadar seaport is confronted with an intricate web of obstacles including marine issues. The persistent risk of hijacking, which comprises the wrongful seizure of ships for ransom or the unlawful diversion of goods and human, never goes away. Vital commodities like oil, natural gas, or chemicals are vulnerable to piracy, while terrorist strikes during transit are to gain other goals. This section of the study has scrutinized these challenges.

5.1. Maritime Terrorism

Threats to maritime security have escalated as a result of transnational interaction following the 9/11 terrorist attacks. The terrorist groups and their sister organisations commit crimes in order to fulfill political demands. Their goal is to incite fear and occasionally violence in the civilian population. They exert pressure on the relevant agencies and authorities to comply with their demands. Simultaneously, they purposefully public their attacks and operations just to frighten people, increasing political pressure for obtaining their heinous designs. Underdevelopment of Baluchistan (site of Gwadar seaport) in itself is a big issue, while its terrorist organizations are continuously damaging domestic inadequate infrastructure. In such circumstances, state security becomes priority for smooth working and deterring the threats. Baluchistan is experiencing a number of terrorist incidents as a result of terrorist organisations such as the Baluchistan Republic Army, Baluchistan Liberation Army, Baluchistan Liberation Front, etc. These organisations are responsible for eighty percent of terrorist incidents in Pakistan (Khan et al., 2024: 10). The Baloch separatists are the most vocal opponents of China's investment in Pakistan. In 2006, the BLA killed three Chinese engineers, a week before visit of the US President to Pakistan. BLF took responsibility of killing 20 Pakistani labourers in Turbat on April 11, 2015 (Dawn, June 1, 2015). Additionally, separatists often target public offices, power plants, and transmission lines (Falak, 2015). However, in early years of port construction, the situation was better and site was not facing frequent threats. But now Pakistan is victim of the worst terrorism.

Transportation of logistics from one port to the other is usually through containers and their usage has changed the traditional delivery of goods from port to port method to modern way of door to door delivery. Eventually, goods are delivered at their final destination without opening/damaging during shipping process. But all seaports have not such logistic facilities and only mega ports provide this service (Amri, 2016). Mega ports are generally situated near sea routes that have a lot of ship traffic. They have occasionally been the target of terrorism due to their security measures, keeping in view their significance for world economy. Bombs have been planted on multiple occasions to intimidate port officials, with the intention of targeting both ports and ships (Ho, 2006). The loss of toll from closure of mega port of Singapore is estimated US\$ 200 billion annually (Coulter, 2002: 133). In 2002, closure of the US west coast port is a well-known example as billion dollars' loss (Ho, 2006: 563). Taking into account, the damage of Gwadar seaport's closure, security is crucial. There are several stories of voyages when ships' crew changed routes to avoid or reduce the risk of being attacked. However, this is likely to increase transportation burden for business community, and the consumers indirectly.

Apart from Balochistan, numerous terrorist organisations exist in the Asian region, possessing marine capabilities and are well-equipped to launch terrorist strikes against targets located in the maritime domain. Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE) was the first group that started maritime terrorism, hiring 3000 people and 100 vehicles with surface and undersea equipment. Sri Lanka was its operational region. The most notorious terrorist organisations are Abu Sayyaf Group, Moro Islamic Liberation Front and Eastern Turkestan Islamic Movement (Acharya, 2015: 21; Khan et al., 2024). The Turkestan Islamic Party is a branch of ETIM, and based in the Afghan provinces of Kunar and Nuristan, which share a border with Balochistan (Abid and Ashfaq, 2015: 156). Al-Qaeda, Jemaah Islamiyah, Lashkar-e-Tayyiba are also blamed for hitting the region directly. Tehrik-e-Taliban Pakistan attacked on the Karachi Naval Dockyard in September 2014 (Farid, 2021). However, due to capacity constraints and limited agendas, not every terrorist organisation is able to carry out maritime terrorism. It does not engage in robberies like piracy does, but if it happens, it is out of need for money to accomplish its designs.

Compared to land terrorism, maritime terrorism is much difficult to combat, and launching operations for marine security are not easy. For Chinese interests in the area, the port serves as a gateway to other regions and their security is crucial. Trade activity of the seaport requires smooth flow of maritime traffic, and this safety is equally important to the success of the CPEC.

5.2. Drug trafficking and Narcotics

Large-scale criminal networks produce and distribute narcotics via ports and highways throughout the world. Drug trafficking destroy lives and harmed social cohesion, undermining political and economic stability. According to Pakistan's Anti-Narcotics Force (2023), narcotics claim the lives of roughly 685 people worldwide every day, while terrorism claims 49 lives per day. With 183,000 hectares of cultivation, Afghanistan is the world's largest producer of poppy opium. Pakistan is a victim of Afghan drug trafficking even though the country is ranked as poppy-free, having less than 1000 hectares of poppy fields (Government of Pakistan, 2022). About 40% of the Afghan drugs cross through commercial routes of Pakistan. In order to smuggle drugs to China, South East Asia, Africa, Europe, etc., Afghan drug traffickers misuse Pakistan's coastal regions.

Drugs are shipped in large quantities along the Makran coastal zone, the site of Gwadar seaport. Small wooden boats are taken by armed drug smugglers to continue this illegal trade. These boats can occasionally outpace naval vessels due to their rapid speed. Drug traffickers navigate via these boats to elude from coastal authorities and transport drugs into the ocean to be loaded into larger naval vessels. It is observed that huge quantities of drugs are found when the loaded boats are seized. For instance, in 2020, the Pakistan Maritime Security Agency (PMSA) assisted in the recovery of 5,000 kg of hashish from the open sea. Around 2280 kg of hashish was seized from a yacht called Al Adnan near Pasni (Balochistan) in September of same year. The PMSA has been working since 1990, conducting several operations against the drug gangs and seizing about 85 tonnes of drugs valued at 15 billion Pakistani rupees. In addition, the PMSA has curtailed efforts of human trafficking in Pakistan's maritime zones on multiple occasions and has captured illicit products valued at millions of dollars (Maritime Study Forum, 2019). Drug traffickers also get profit greatly from the nearby coastal communities. Time to time, raids are taken by the PMSA to control the transit facilities of smugglers' networking.² The strict checking and seizures of drugs at seaports help in controlling the illegal shipments of narcotics and save the human lives from its horrible effects. This checking also help in disrupting the seaborne narcotics deliveries, which take place on the high seas. Pakistan Navy is managing the maritime security, and making hard efforts along with its different branches. Task Force 88 is also established to provide security to sea lanes and the seaports. For controlling the narcotics

² PMSA is a uniform service branch within the Pakistan Navy tasked with providing protection to Pakistan's maritime interests and enforcement of maritime laws with jurisdiction over the domestic and international waters. It has helped in diverting much needed funds towards securing the maritime frontier.

the port's neighbouring areas, the PMSA maintains liaison with other intelligence agencies like Anti Narcotic Force, Customs intelligence, etc.

5.3. Piracy, Banditry and Armed Robbery

Piracy is similar to act of banditry and only difference is its occurring in water. Both are unlawful acts. Piracy and maritime terrorism are two distinct acts; the former is motivated by political goals, while the latter is done for financial and personal gains (Farid, 2021). Piracy and armed robbery in SAARC countries is a big marine threat. The function of the port and international shipping is threatening by piracy in the Indian Ocean and the Arabian Sea. Pirates always operate in areas with strategic locations, while traditional zones are equally profitable for this crime, such as the Straits of Malacca. In 2022, the Indian Ocean Region (IOR) had 84 reported cases of piracy, which mainly occurred in the Malacca Strait (de laRasilla, 2022). The annual report of the Maritime Information Cooperation and Awareness Centre (2020) warned about the rise of armed piracy in Southeast Asian waters, particularly in the Straits of Singapore and Malacca. To operate in territorial waterways and high seas, pirates join hands with regional forces and local mafias. They steal crude oil, destroy cargo and ships, and never hesitant to take human lives in case of any danger. Such acts also result in ecological devastation due to oil spills, resulting from oil stealing or accidents during oil transportation (Khan et al., 2024).

The widespread activities of Somali pirates extended in the Arabian Sea, Gulf of Aden and IOR from 2008 to 2010 and continued until 2012 (Hamza & Priotti, 2020). However, most of these attacks are targeting Africa now a days. Nigeria and the Gulf of Guinea comprise a sizable portion of West Africa and are the main destinations of pirates. Numerous surveys have identified the Gulf of Guinea as the world's most dangerous marine environment. A report of 2020 identifies that it had 130 marine kidnapping out of 135 worldwide, while the number of kidnapped sailors was 121 in 2019 (Teixeira & Pinto, 2022). An important marine route for the two-way transportation of goods (petrol and oil) between the US, Europe and Asia is the Gulf of Guinea. About 20 commercial seaports in the region handle 25% of all marine traffic in Africa. Despite the efforts of Nigeria and other coastal states, piracy is still unbridle.

The International Maritime Organisation (IMO) and the International Maritime Bureau (IMB) have paid attention to this threat for last few years. Piracy is highlighted in their published reports of Asian countries. China and Pakistan have been cooperating with the international community to combat piracy and safeguarding the Gwadar port since 2008. Pak-China's navies have collaborated more and utilizing their skills and experiences. Gwadar and the surrounding waters are undoubtedly significant maritime locations, but they are also attractive places for

pirates to carry out their illicit activities. It is observed that the majority of pirates in these regions are fishermen who are committing this crime and chosen it as a way out of destitution.

Pakistani government's efficient security management has decreased the piracy incidents in the waters surrounding Gwadar seaport. This highlights the critical impact of strong security measures and demonstrates the effectiveness of security forces at Gwadar seaport (Hamza & Priotti, 2020). Although the reasons for this efficacy are obviously complex, and combined efforts of the foreign and Pakistani navies have ultimately led to a decrease in piracy in the IOR. Furthermore, the growth of local security forces in Gwadar seaport and its role cannot be overlook along with other variables, which have limited the role of Somali pirates' activities. The port of Gwadar is no longer considered to be a high-risk location for pirate assaults, as is reported by the Contact Group on Piracy off the Coast of Somalia (Khan et al., 2024).

5.4. Human Smuggling and Trafficking

Human smuggling generally occurs through seaports, pushing human lives in dangerous situation due to its hazardous nature. Human trafficking is common trend in developing countries, with a significant proportion of refugees and asylum seekers being ahead of others. For the smuggled migrants, South Asia is being used as a major transit region, providing access to Australia and Canada. The more horrific the circumstances, the more often lives are lost before reaching the target nation. In certain cases, "immigrants" even passed away while travelling. One such example is of the Muslim Rohingya community of Myanmar, whose overcrowded boats were stopped as they attempted to escape from Myanmar to enter in neighbouring states. Without food, drink, or fuel, these boats were turned back into the sea, leaving the boat people in lurch to drown. Additionally, dead bodies were reported to have been found in smugglers' camps; the victims were reportedly from Bangladesh and Myanmar (Jabeen, 2018).

In the recent past, an overcrowded fishing ship drowned in the Meditation Sea near the coast of Greece, killing 300 Pakistanis on June 14, 2023. The ship was chartered by the traffickers to bring these people into Greece illegally. According to the survivors, each of them paid USD 4,500 for the trip (Sharma, 2023). In such cases, the risk of travelling is taken by the people along perilous routes suggested by human traffickers in order to reach Europe (CNN, 2023). Regretfully, such efforts and tragic events have led the European states to tighten their border security, making crossing difficult.

Balochistan's territorial vastness and proximity to Iran and Afghanistan have made it the hub of a thriving human smuggling industry for many years. On various sites, corrupt authorities are allegedly involved, making it a significant source of revenue. Both Pakistani men and women travel overseas in search of low-skilled work, mostly in the Gulf States and Europe, where many of them are trapped by human traffickers with false promises of jobs. One of the most common way is to drive from Karachi to Taftan (Balochistan) and then to Zahedan (Iran). Furthermore, human traffickers use the Gwadar port for sea routes between Iran and Pakistan (Sharma, 2023).

The main cause of people smuggling is increasing population in the country and in case of Balochistan, poverty and unemployment are equally reason of this wrongdoing. The current spike in migration is due to certain reasons, such as inflation, political instability, weak economy, and lack of job opportunities for unskilled workers. Due to these circumstances, many young people have been forced to move abroad in search of employment, leaving themselves at the mercy of human traffickers.

As far as management of illicit human trafficking is concerned, significant financial resources are needed for port security. The fact that authorities have issued mostly unheeded warnings that highlights the vulnerability of small, sometimes unmanned ports to human trafficking. Tragic events, regrettably, do not offer enough evidence to warrant change. Seaports handle 90% of Pakistan's foreign trade, yet the country's leadership is not focusing proper attention on thinking that how much the country relies on maritime trade.

5.5. Illegal, Unreported and Unregulated Fishing in Southeast Asia

The exploitation of fisheries resources has become a significant concern worldwide. One of the primary human food is protein and fish is its one source. IUU fishing is a practice, where fishing vessels bypass the regulations, which govern fisheries in high seas, coastal waters, or areas under Regional Fisheries Management Organisations. The restrictions inscribed in the United Nations Convention on the Law of the Sea 1982, benefits the operators and owners of these illicit IUU fishing vessels.

Illegal trawler fishing is a significant issue at the Gwadar seaport. It is against the laws and guidelines of the state regarding fisheries. It happens when foreign ships enter the port without permission and target high-quality fish that is normally forbidden. These acts not only decreases the amount of fish accessible for local fisheries, but also pose a threat to the environment. The usage of large fishing nets puts habitats of sea grass, seaweed, reefs and corals at jeopardy. The shoreline of Makran has been the site of illegal fishing since the 1960s, if not earlier. The

government enacted the Balochistan Fisheries Ordinance in 1971 to stop this threat. Since then, the act has undergone many amendments. According to this law, fishing with big nets and trawlers is prohibited within 12 nautical miles of deep waters zones away from the coast (Mukhtar, 2023).

The violation is still continued and snatched the livelihood of local fishermen. They have struggled on numerous times to seize illegal trawlers and turn over to the fisheries authorities, but they have repeatedly complained that the trawlers were later released after being charged as a minor offence. These trawlers belonged to influential persons. Apart from domestic trawlers, international trawlers are equal threat to fishing, particularly Korean and Taiwanese due to their huge size and number, even they did not approach the Makran coastline (Notezai, 2022). It is also important to control local trawlers, which enter the port at night and leave at dawn after fishing the whole night. They left no fish in the waters of Sindh and is repeating the same practice in Gwadar now (Mukhtar, 2023).

5.6. Pollution Damages to Marine Life

Marine pollution is enlisted as a threatening issue to marine life that is due to offshore oil and gas activities. Oil spills, can have devastating effects on marine life. Marine mammals, birds, fish and other species may ingest or get harm into contact with oil, leading to various health issues, including reproductive ability. Additionally, oil pollution can disrupt food chains and harm species at different levels, from plankton to top predators. Oil spills and pollution can severely impact the economies of coastal communities as that rely on marine resources. Contaminated waters can lead to fish killing, rendering fisheries unproductive and inflicting financial damage to local fishermen. Overfishing is equally threatening problem in the Indian Ocean to marine biodiversity and the sustainability of fisheries. The growing demand for seafood and commercial profits has reduced the number of fish supplies in waters, and disruption of marine ecosystems is also damaging due to unsustainable fishing methods. Another important industry in the area is tourism. Its income can have negative impact due to greasy and dirty beaches, shores and waters, which not only discourage tourism but also hurt related businesses. All the littoral states are aware about the maritime threats and need of coordination for countering the threats. Strategies for eradication of these menaces is to prepare to secure the shipping, seaports and “Blue Economy” (Farid, 2021). Due to the vastness of the maritime sector, the issues and challenges emanating from the maritime domain are multifaceted and wide-ranging. Addressing such challenges requires tremendous resources and infrastructure at the disposal of these agencies.

Conclusion

Gwadar seaport, being a commercial hub and part of CPEC (promising pillar of BRI), offers huge opportunities for trade, connectivity and economic growth. China and Pakistan are making efforts to utilize the full potential of seaport by making it fully functional. The various features of the port provide opportunities for domestic as well regional and global actors as discussed in the study. Simultaneously, risks to the port are equally important. There are several reservations and questions regarding the projects. In this context, the port's hinterland, its depth, route of CPEC, the competition of regional seaports, and the local persons' perception regarding the projects have become cause of doubts for the investment and policies pursued. Various security threats, particularly maritime threats are jeopardizing the opportunities, gains and fate of investment and projects. Gwadar seaport can provide China with access to the Indian Ocean if the road network is improved, allaying worries about the Malacca Dilemma. China continues to invest in Pakistan despite its security worries because it sees growth as a way to guarantee stability. However, the port is vulnerable in a number of ways and introduces complexity to a security system that exposes flaws. It has been battling with the multiple issues, particularly to its security, which is basic requirement for smooth commercial activities. Due to the infiltration of terrorists, weapons, drugs, pirates and individuals within commercial areas, the seaport is facing significant security challenges. The killing of Chinese workers generate concerns and demands necessary investigation to control such terrorist incidents. The growing prevalence of smuggling/human trafficking in international marine trade with maritime terrorism and environmental degradation emphasise how vital it is to address these threats.

Recommendation

The intricate problems facing the marine industry necessitate a more forceful and proactive response from law-enforcement agencies. The security architecture of the port require proactive steps to be taken to resolve it. Law-enforcement is doing its job, but reducing these dangers require more resources as there are flaws in port security, allowing criminal persons to exploit the loopholes. Furthermore, concrete assurances is required to provide security to Chinese workers in Pakistan and no person is allowed to engage in violent actions within Chinese borders or working sites in Pakistan. To overcome the various security issues of the mega projects, political stability in Balochsitan is crucial. To reduce the maritime threats, UN regimes, protocols, conventions, etc. must be pursued for ensuring security of sea lanes. Special attention can reduce maritime threats, which may increase in coming times, if not address properly.

REFERENCES

- Abid, M., & Ashfaq, A. (2015). CPEC: Challenges and opportunities for Pakistan. *Journal of Pakistan Vision*, 16(2), 142-169.
- Abrar, M. (2021, February 21). CPEC in full swing: Gwadar SEZ to be declared tax-free zone soon. *Pakistan Today*.
- Acharya, A. (2015). *Whither Southeast Asia Terrorism?* Imperial College Press, 2015.
- Amri, A. A. (2016). *Maritime security challenges in Southeast Asia: Analysis of International and Regional Legal Frameworks*. Doctor of Philosophy thesis, School of Law, University of Wollongong. <https://ro.uow.edu.au/theses/4863>
- Anti-narcotics Force Pakistan (2023). <http://anf.gov.pk/qf.php>
- Aneja, U. (2006, June 26). Pakistan-China relations recent developments (Jan-May 2006). *IPCS Special Report*.<https://www.files.ethz.ch/isn/95438/IPCS-Special-Report-26.pdf>
- Anwar, Z. (2010). Gwadar deep sea port's emergence as regional trade and transportation hub: Prospects and problems. *Journal of Political Studies*, 17(2), 97.
- Barillé, M. (2020). *The Belt and Road Initiative: Case Study on Chinese infrastructure Projects in Pakistan*. PhD Dissertation. Rotterdam (Netherlands): Erasmus University.
- China to get 91pc Gwadar income, minister tells Senate (2017, November 25). *Dawn*.
- Chinese firm to develop SEZ in Gwadar (2015, December 11). *China Daily USA*. Retrieved December 1, 2021.
- China builds up strategic sea lanes (18 January 2005). *The Washington Post*.
- CNN.(2023, June 23).Greek migration tragedy: CNN investigation raises. <https://edition.cnn.com/2023/06/23/europe/greece-migrant-boat-disaster-investigation-intl-cmd/index>
- Coulter, D. Y. (2002). Globalization of maritime commerce: The rise of hub ports. In J. Sam Tangredi (ed.), *Globalization and Maritime Power*. National Defense University Press.
- Depth of Gwadar deep-seaport reduces to 11 metres due to siltation. (2022, May 13). *The Nation*, <https://www.nation.com.pk>.
- De la Rasilla, I. (2022). The paths not taken? Episodic crises and international adjudication of the crime of piracy. *Journal of International Criminal Justice*, 20(3), 571–596.
- Ejaz, A. & Jamshed, U. (2018). Review of China's Role in Development of Gwadar Port. *Journal of Pakistan Vision*, 19 (2), 270-280.
- Falak, J. (2015, June 2). CPEC: internal significance and challenges. *Stratagem*, 15–18. Retrieved from <http://www.stratagem.pk/pdf/Stratagem-June-2015.pdf>.
- Farid, F. (2021). Necessity of maritime security in Gwadar Port Complex. *P-JMR*, 2 (1), 1-1.
- Fazl-e-Haider, S. (2023). Will Pakistan's Gwadar port resolve China's Malacca dilemma? <https://www.think-china.sg/will-pakistans-gwadar-port-resolve-chinas-malacca-dilemma>.
- Government of Pakistan, Ministry of Narcotics Control (2022). *Year Book 2021-22*. <https://narcon.gov.pk>
- Gul, A. & Shah, K. A. (2021). Policy Insights to Maritime Economy in Pakistan. <https://pide.org.pk/research/policy-insights-to-maritime-economy-in-pakistan/>

- Gwadar (2006). *Government of Pakistan Board of Investment Report*. <http://www.pakboi.gov.pk/html/Gwadar.html> Cited in *IPCS Special Report 26 June 2006*.
- Gwadar Port Authority, About Gwadar. <https://gwadarport.gov.pk/gwadar.aspx>
- Hamza, F. R., & Priotti, J. P. (2020). Maritime trade and piracy in the Gulf of Aden and the Indian Ocean (1994–2017). *Journal of Transportation Security*, 13, 141–158.
- Hussain, R. (2016). Gwadar in Historical Perspective. *Muslim Institute, March, 18*. [/https://www.muslim-institute.org/newsletter-op-gwadar.pdf](https://www.muslim-institute.org/newsletter-op-gwadar.pdf)
- Hussain F. (2021). China-Pak strategic entente with respect to search for reciprocated security through Gwadar Port. *Psychology and Education Journal*, 58(1): 3320-3333.
- Hussain, J. (2016, January). China Pakistan Economic Corridor. *Defence Journal*. 19 (6).
- Hussain, M. (2017). *China Pakistan Economic Corridor (CPEC): challenges and the way forward*. Doctoral dissertation, Monterey (California): Naval Postgraduate School.
- International Crisis Group. (2018). *China-Pakistan Economic Corridor: Opportunities and risks*. International Crisis Group.
- ICC-International Maritime Bureau (2023, January). Piracy and armed robbery against ships. <https://www.icc-ccs.org/reports/2022>.
- Jabeen, M. (2012, February). Developments in Pak-China Strategic Alliances. *Berkeley Journal of Social Sciences*, 2 (2): 1-16.
- Jabeen, M. (2018). Identity Crisis: Citizenship and Myanmar’s Muslim Ethnic Group. *Journal of the Punjab University Historical Society*, 31(2).
- Jabeen, M. (2020). Autonomy-seeking Movements in Balochistan and the Role of the Federal Government. In Ryan Brasher (ed.) *Ethno-Federalism in Pakistan*. Karachi: Oxford University Press, pp. 127-163.
- Kardon, I. B., Kennedy, C. M., & Dutton, P. A. (2020). China Maritime Report No. 7: Gwadar: China's potential strategic strongpoint in Pakistan. <https://digital-commons.usnwc.edu/cmsi-maritime-reports/7>
- Khan, A., Shi, C., & Ali, F. (2024). An integrated approach to strengthening maritime security: a case study of Gwadar Port of Pakistan. *Marine Development*, 2(1), 14.
- Maritime Study Forum (2019, December 31). Pakistan in war with global maritime drug trafficking. <https://www.maritimestudyforum.org/pakistan-in-war-with-global-maritime-drug-trafficking/>
- Mukhtar, M. (2023, January). Where did the Fish Go? The Problem of Fishing and the Locals in Gwadar. *Pivot*, 5(1).
- Niazi, T. (2005, February 28). Gwadar: China’s Naval Outpost on the Indian Ocean. *The Jamestown Foundation*. http://www.jamestown.org/news_details.php?news_id=93>
- Notezai, M. A. (2023). The scourge of illegal trawling. *Dawn*. <https://www.dawn.com/news/1705370>.
- Omar, K. (2007, April 22). Gwadar: An emerging gateway to Central Asia. *The News*.
- Operations at Gwadar port started, Pakistan starts reaping fruits of CPEC’s connectivity (2020, November 30). *Daily Times*, dailytimes.com.pk.

- PM inaugurates Eastbay Expressway connecting remote Gwadar port to Pakistan's financial hub (2022, June 4). *Arab News* <https://www.arabnews.pk/node/2096346/pakistan>
- Rizvi, Z. (2008, April 14). Gwadar port: History making milestones, *Dawn*. <https://www.dawn.com/news/297994/gwadar-port-history-making-milestones>.
- Sharma, V. B. (2023, June 25). Identifying the steep increase in human smuggling and trafficking from Pakistan. <https://moderndiplomacy.eu/2023/06/25/identifying-the-steep-increase-in-human-smuggling-trafficking-from-pakistan/>
- Shahid, S. (2015, April, 12). 20 labourers gunned down in Turbat. *Dawn*. Siddiqa, A. (2023). Gwadar & Chabahar-Competition or cooperation. *Pivot*, 5(1).
- Teixeira, C. A. & Pinto, J. N. (2022, March 28). Maritime piracy in the Gulf of Guinea. <https://www.gisreportsonline.com/r/piracy-gulf-guinea/>.
- Zaheer, C. K. R. (2006). Development and Operations of the Port of Gwadar. *International Federation of Shipmaster's Associations*.

ULUSAL GÜVENLİK BAĞLAMINDA TEK TARAFLILIK POLİTİKASI

Muhammed Resul EROĞLU¹

Öz

Günümüzde, çeşitli güvenlik tehditleri ve asimetrik risklerle karşılaşan devletler, sadece askeri boyutu değil, aynı zamanda askeri olmayan unsurları içeren geniş bir yaklaşım benimsemek durumundadır. Bu bağlamda, devletler strateji geliştirip dış politika hedefleri belirlemektedirler. Ancak, bu hedeflere ulaşma çabaları, zaman zaman diğer ülkelerle olan ilişkileri ve uluslararası dengeyi etkileyebilecek tek taraflı politikalar ve kararlarla çatışma potansiyelini taşıyabilir. Son yıllarda, ulusal güvenlik stratejilerini belirleyen önemli bir faktör olarak öne çıkan tek taraflılık politikaları, devletlerin dış politika tercihlerinde belirleyici bir etken haline gelmiştir. Bu politika, bir devletin kendi çıkarlarını koruma veya ilerletme amacı güderek, diğer devletlerle işbirliği yapma yerine kendi başına hareket etmeyi tercih etmesini ifade etmektedir. Tek taraflılık, devletin ulusal çıkarlarını önceliklendirerek, kendi kaynaklarına ve gücüne güvenmeyi hedefleyen bir dış politika yaklaşımını içermektedir. Bu durum, devletler arası ilişkilerde bağımsızlık ve özerklik arayışlarını yansıtabilme eğilimindedir. Kısacası, tek taraflılık, bir devletin kendi çıkarlarını daha öncelikli hale getirerek uluslararası ilişkilerde diğer aktörleri dikkate almadan aldığı kararlar olarak tanımlanmaktadır. Tek taraflılığın ulusal güvenlik politikaları üzerindeki etkileri incelendiğinde, uluslararası işbirliğinin zorlaşabileceği ve özellikle bölgesel çatışmaların şiddetini artırabileceği gözlemlenmektedir. Bu durum, bir ülkenin diğerleriyle etkili bir şekilde işbirliği yapma ve ortak çözümler bulma kapasitesini zayıflatabilir. Bu politika eğilimi, devletler arası ilişkilerde çeşitli sonuçlara yol açabilir. Diğer ülkelerle işbirliği yapma konusundaki çekince, uluslararası arenada güven artışı engelleyebilir ve çatışma potansiyelini artırabilir. Ayrıca, tek taraflılık politikasının uygulandığı alanlarda, devletlerin kendi çıkarlarını koruma amacı, uluslararası işbirliği ve dayanışma prensipleriyle çatışabilir. Tek taraflı politikaların bölgesel istikrarsızlık ve çatışmalara katkıda bulunabileceği ve uluslararası toplumun bu tür durumlarla başa çıkma çabalarını olumsuz etkileyebileceği bilinmektedir. Bu noktada, günümüzde artan küresel bağlantılar ve karşılıklı bağımlılıklar göz önüne alındığında, çok taraflı ve işbirlikçi bir yaklaşımın daha etkili ve sürdürülebilir olabileceği vurgulanmaktadır. Bu, uluslararası ilişkilerde daha geniş çaplı ve kapsamlı bir güvenlik anlayışını gerektirmektedir.

Bu makale tek taraflı politikanın daha geniş bir perspektiften ele alınmasını hedefleyerek, özellikle ulusal güvenlik bağlamında bu politikanın nasıl şekillendiğini ve etkilerini anlamaya odaklanmaktadır. Çalışma ayrıca literatürde tek taraflı politika üzerine yapılan çalışmaların nicelik olarak eksikliğini kapatmayı hedeflemektedir. Çalışmada, ulusal güvenlik bağlamında tek taraflılık politikasının karmaşıklığı ve etkileri ele alınarak bu dinamiklerin örnek olaylar üzerinden daha iyi anlaşılması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, devletler arası ilişkilerdeki bu politikanın karmaşıklığını daha iyi kavramak ve gelecekteki ulusal güvenlik stratejilerini şekillendirmek için yeni bakış açıların sunulması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tek Taraflılık, Ulusal Güvenlik, Dış Politika

POLICY OF UNILATERAL IN CONTEXT OF NATIONAL SECURITY

Abstract

In today's world, states facing various security threats and asymmetric risks are required to adopt a comprehensive approach that includes not only the military dimension but also non-military elements. In this context, states develop strategies and determine foreign policy objectives. However, efforts to achieve these objectives may conflict with other countries' relations and the international balance, potentially resulting from unilateral policies and decisions. In recent years, unilateralism policies, which have emerged as a significant factor in shaping national security strategies, have become a decisive factor in states' foreign policy preferences. This policy refers

¹ Doktora Öğrencisi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, mresuleroglu@outlook.com, ORCID: 0000-0003-1761-5928.

to a state's choice to act alone rather than collaborate with other states in order to protect or advance its own interests. Unilateralism entails prioritizing a state's national interests and pursuing a foreign policy approach that relies on its own resources and power. This approach tends to reflect the pursuit of independence and autonomy in interstate relations. In short, unilateralism is defined as a state making decisions in international relations without considering other actors, prioritizing its own interests. When examining the impact of unilateralism on national security policies, it is observed that international cooperation can be challenging, and it may particularly escalate the violence of regional conflicts. This situation can weaken a country's capacity to collaborate effectively and find common solutions with others. The inclination to avoid collaboration with other countries can hinder an increase in trust on the international stage and may escalate conflict potential. Additionally, the pursuit of unilateral policies in specific areas can conflict with international principles of cooperation and solidarity. Moreover, it is known that unilateral policies can contribute to regional instability and conflicts, negatively affecting international efforts to deal with such situations. At this point, considering the increasing global connections and interdependencies today, it is emphasized that a multilateral and collaborative approach may be more effective and sustainable. This requires a broader and more comprehensive security understanding in international relations. This article aims to take a broader perspective on unilateral policy, focusing on how this policy shapes and affects the national security context, especially by understanding how this policy has evolved and its implications. The study also aims to address the quantitative shortage in the literature on unilateral policy. By examining the complexity and effects of unilateralism policy in the context of national security, the study aims to provide a better understanding of these dynamics through case studies. In this context, the goal is to present new perspectives to better comprehend the complexity of this policy in interstate relations and shape future national security strategies.

Keywords: *Unilateralism, National Security, Foreign Policy*

1. Giriş

Ulusal güvenlik kavramı günümüzde karmaşık ve dinamik bir dünya düzeninde bir devletin varlığını sürdürme ve vatandaşlarını koruma çabasını yansıtmaktadır. Bu bağlamda, devletler ulusal güvenlik politikalarını belirlerken farklı yaklaşımları benimsemekte ve çeşitli stratejiler geliştirmektedirler. Son yıllarda, ulusal güvenlik çabalarını yönlendiren bir faktör olarak tek taraflılık politikaları dikkat çekmektedir.

Tek taraflılık politikası, bir devletin kendi çıkarlarını koruma veya ilerletme amacıyla, diğer devletlerle işbirliği yapmak yerine kendi başına hareket etme eğiliminde olduğu bir dış politika yaklaşımını ifade etmektedir (Skidmore, 2005). Bu politika, devletin ulusal çıkarlarını öne çıkaran, kendi başına hareket etmeyi ve diğer devletlerle bağlantı kurmaktan ziyade kendi kaynaklarına ve gücüne güvenmeyi amaçlayan bir davranış tarzını benimsemektedir. Devletler nezdinde tek taraflılık politikası, birçok farklı bağlamda ortaya çıkabilmektedir. Ekonomik tek taraflılık, güvenlik politikalarındaki tek taraflılık ve uluslararası anlaşmalardan çekilme gibi farklı alanlarda bu politika uygulanabilir. Her bir durum, o ülkenin özel koşullarına ve çıkarlarına bağlı olarak şekillenmektedir.

Tek taraflılık politikası, uluslararası ilişkiler literatürüne, devletlerin kendi çıkarları doğrultusunda hareket etme eğilimlerini ifade etmek için girmiştir. Bu politika, uluslararası ilişkilerde diğer aktörlerin çıkarlarını dikkate almadan, kendi çıkarlarını ön planda tutan bir yaklaşımı ifade etmektedir. İlk uygulayan devletler arasında ABD (Amerika Birleşik

Devletleri) verilebilir zira özellikle Soğuk Savaş döneminde, kendi çıkarları doğrultusunda diğer devletlerle kurduğu ilişkiler ve geliştirdiği politikalar örnek olarak gösterilmektedir. ABD'nin tek taraflılığı, uluslararası ilişkiler çerçevesinde önemli bir yere sahiptir. Bu kavram, ABD'nin çıkarlarını ön planda tutma gerekliliğini ifade etmektedir.

“Ulusal Güvenlik Bağlamında Tek Taraflılık Politikası” başlığını taşıyan bu makale, tek taraflılık politikalarının ulusal güvenlik üzerindeki etkilerini anlamaya ve bu politikaların evrimini tarihsel, ulusal ve uluslararası bağlamda nitel perspektiften değerlendirmeye odaklanmaktadır. Bu bağlamda, tek taraflılık politikalarının, ulusal güvenlik stratejileriyle nasıl bir ilişki içerisinde olduğunu anlamak ve bu politikaların geçmişten günümüze nasıl değiştiğini izlemek, güçlü bir analiz sunmanın temelini oluşturmaktadır.

Makalede ilk etapta tek taraflılık ve ulusal güvenlik kavramlarını tanımlanarak genel bir çerçeve çizilecektir. Daha sonra, dünya genelinde ve ülkemizde bu politikaların tarihsel gelişimini ve uygulama örnekleri incelenecek olup, bu politikaların ulusal güvenlik politikaları üzerindeki etkileri analiz edilecektir. Ayrıca, uluslararası bir perspektiften bu politikaları değerlendirerek, ulusal güvenliğin küresel bağlamdaki rolünü ele alınacaktır. Son olarak, dünya siyasetinde tek taraflılık politikası örneklerinden genel hatlarıyla bahsedilip mevcut durumu değerlendirerek gelecek perspektifleri tartışılacak ve alternatif politika noktasında öneriler sunulmaya çalışılacaktır.

2. Ulusal Güvenlik ve Tek Taraflılık İlişkisi

Ulusal güvenlik, devletlerin karşılaştığı değişen dinamiklere paralel olarak sürekli evrilen ve çeşitli yorumlara gebe olan bir kavramdır. Günümüzde ulusal güvenlik, askeri ve askeri olmayan yöntemleri dengeleyen, siber ve asimetrik tehditleri göz önünde bulunduran ve kapsamlı bir yaklaşım gerektiren bir yapıya sahiptir (Şengöz, 2022). Bu evrimin önemli bir unsuru, devletlerin benimsediği tek taraflı politika ve eylemleri olarak değerlendirilmektedir. Genellikle, ulusal güvenlik kavramı, bir ülkenin iç ve dış tehditlere karşı korunması ve bu tehditlerle başa çıkılması için oluşturduğu politika ve stratejiler bütünü olarak tanımlanmaktadır. Ancak, bu hedeflere ulaşma çabaları, zaman zaman diğer ülkelerle olan ilişkileri ve uluslararası dengeyi etkileyebilecek tek taraflı politika ve kararlarla çatışma potansiyeli taşımaktadır (Brooks & Wohlforth, 2005: 514).

Tek taraflılık, bir devletin kendi çıkarlarını ön planda tutarak, uluslararası ilişkilerde diğer aktörleri dikkate almadan aldığı kararları ifade etmektedir. Bu durum, o devletin ulusal güvenlik politikalarını belirleme ve uygulama biçimini etkileyebilirken, aynı zamanda uluslararası

sistemin denge noktalarını da değiştirebilmektedir (Gündüz & Göçoğlu, 2020: 728). Bu ilişki, ulusal güvenlik ve tek taraflılık arasındaki dinamiklerin karmaşıklığını ortaya koymaktadır.

Tek taraflılığın ulusal güvenlik politikaları üzerindeki etkileri incelendiğinde, bazen uluslararası işbirliğini zorlaştırabileceği ve mevcut sorunların çözümünü engelleyebileceği görülmektedir. Özellikle çatışma bölgeleri veya uluslararası anlaşmazlık durumlarında, tek taraflı politikaların ulusal güvenlik stratejilerine olan etkisi daha belirgin hale gelmektedir. Bu tek taraflı kararlar, ulusal güvenliği sağlama amacına hizmet etse de uluslararası toplumda güvenilirliği ve işbirliği potansiyelini zayıflatma potansiyeli taşımaktadır. Bununla birlikte, birçok durumda, devletler ulusal güvenliklerini sağlamak için aldıkları bu kararların, iç ve dış politika üzerinde derin etkilere sahip olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum, ulusal güvenliği sağlama çabaları ile uluslararası alanda etkileşimin karmaşıklığını ve denge unsurunu bir arada gösterirken, politika ve uluslararası ilişkilerin birbirini nasıl etkilediğini açıkça ortaya koymaktadır (Howell, 2005: 421).

Tek taraflılık politikalarının ulusal güvenlik politikaları üzerinde olumsuz etkiler yapabileceğine dair görüşler mevcuttur. 11 Eylül olayları, Irak ve Afganistan'a yapılan müdahaleler, renkli devrimler ve Arap Baharı, çok boyutlu bir güvenlik paradigmasının göstergesidir. Ryakhovska (2014: 106)'ya göre bu gelişmeler, tek taraflı güvenlik yaklaşımının dünyadaki güvene hasar vermesinin tezahürüdür.

Tek taraflılık çerçevesinde gerçekleşen bu tarz olaylar, uluslararası siyasette baş gösteren kriz ve çatışmalarda çözümsüzlük üretmektedir. Güvenlik parametreleri devletlerarası yaklaşımdan, diplomasi ve güven artırıcı önlemlerin yanı sıra devlet ve devlet dışı faktörleri dikkate alan askeri ve yarı askeri önlemleri de içeren karma bir kimliğe doğru evrilmiştir. Böylece tehdit algısı daha geniş bir yelpazede değişmiş, düşman devletlerden gelmesi beklenen askeri tehditler, sosyoekonomik eşitsizlik, etnik ve mezhepsel çatışmalar, ulus ötesi organize suçlar gibi belirsiz, asimetrik, yıkıcı ve sınırların bulanıklaşmasına neden olmuştur (Şengöz, 2022: 67).

21. yüzyıl güvenliğinde güvenliğin yalnızca askeri boyutuyla ilgilenilmemesi, çok boyutlu yaklaşımları benimsemesinin gerekliliğiyle birlikte, yumuşak ve sert güvenlik yaklaşımlarının uyum içerisinde yürütülmesi gerekmektedir (Bakan, 2007: 38). Bu gerekliliğin hayata geçmesi için de eş zamanlı olarak geleneksel ve yenilikçi yeteneklerin sentez halinde bir arada kullanılmasına dair koşul ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla güvenliğin askeri boyutunun insan hakları, ekonomi ve çevre boyutlarını da içermesi, tek taraflılık politikalarının uluslararası güvenlik politikalarını anlamak noktasında yetersiz olduğu kanısını güçlendirmektedir. Tek

tarafllık politikaların değişen ulusal güvenlik tehditleri karşısındaki adaptasyon süreçlerinin zorluğu, devletleri işbirliğinden ve uluslararası sistem içerisindeki gelişmelerden uzak tutmaktadır.

Klasik güvenlik paradigması, Soğuk Savaş döneminin tehdit algısını, ulusal güvenlik stratejilerini belirlemede tek taraflı bir yaklaşımın uygun olduğu bir çerçevede ele almaktaydı. Ancak Soğuk Savaş'ın sona ermesi, güvenlik kavramını daha geniş bir perspektife taşımıştır. Özellikle 1990'larla birlikte, güvenlik anlayışı üzerinde yeni tartışmalar ve tanımlamalar ortaya çıkmıştır. Bu dönemde, güvenlik sadece hayatta kalma ile sınırlı olmayan, aynı zamanda iyi bir yaşamı da içeren bir olgu olarak ele alınmaya başlanmıştır (Birdişli, 2019: 60).

Eleştirel güvenlik, uluslararası ilişkiler literatürüne giren bu yeni anlayışın bir yansımasıdır. Bu yaklaşım, sadece askeri tehditlere karşı değil, aynı zamanda ekonomik, çevresel ve sosyal tehditlere karşı da dirençli olunması gerektiğini vurgulamaktadır. Geleneksel güvenlik düşüncesi, devlet merkezli ve silahlı kuvvetlere odaklanırken, eleştirel güvenlik, bireylerin, toplumların ve çevrenin güvenliğini de içeren daha kapsamlı bir perspektife sahiptir. Bu evrim, ulusal güvenlik politikalarının ve uluslararası ilişkilerin şekillenmesinde önemli bir dönemeçtir. Gelişen tehditler karşısında güvenlik anlayışındaki bu genişleme, uluslararası toplumun daha kapsayıcı ve işbirlikçi güvenlik stratejilerini benimsemesine olanak tanımıştır.

Eleştirel güvenlik yaklaşımında Soğuk Savaş sonrası merkezi güvenlik anlayışı reddedilerek eklektik bakış açısıyla güvenlik yeniden tanımlanmıştır. Beklentiler ve ilişkiler, güvenlik süreçlerini bizzat etkilediğinden dolayı teoriye göre güvenlik, determinist bir yaklaşımla ele alınmamakla birlikte çıkar ve tehdit arasında bir ilişki kurulmasını amaçlamıştır (Şengöz, 2022: 188). Böylelikle eleştirel güvenlik, güç ve güvenlik olgusunu yeniden tanımlayarak klasik tanımlamaların güç merkezleri ve gelişmiş devletler açısından yapılmasının yanlışlığını vurgulamaktadır. Eleştirel güvenlik, mevcut tanımların sorunlara çözüm ve çatışmasızlık getirmek yerine güçlü devletlerin politikalarını meşrulaştırmaya çalıştığını savunmaktadır (Şengöz, 2020: 69). Böylelikle hegemon devletler, uluslararası güvenlik sisteminin barışını sağlamak için tek taraflı bir anlayışla kuvvete başvurma hakları nedeniyle eleştirel teori tarafından paradoksal olarak eleştirilmiştir.

3. Bir Dış Politika Analizi Nesnesi Olarak Tek Taraflılık Politikası

Tek taraflılık politikası, bir dış politika analizi nesnesi olarak literatürde oldukça geniş bir alana yayılan bir kavram olarak görülmektedir. Bu kavram özellikle ABD dış politikasında sıklıkla kullanılmakla birlikte, kendi çıkarlarını korumak amacıyla diğer devletlere görece daha

mesafeli davranan devletlerin dış politikalarını analiz etmek için de başvurulan bir kavramdır. Tek taraflılığın ulusal güvenlik politikaları üzerindeki etkisi, uluslararası ilişkilerde ve ulusal güvenlik stratejilerinde önem arz eden bir meseledir. Bu kapsamda yapılan çalışmalara bakıldığında Mearsheimer, “*The Tragedy of Great Power Politics*” kitabında tek taraflılık kavramını ulusal güvenlik bağlamında tartışmaktadır (Mearsheimer, 2001).

Kitapta güç dengesi, tek taraflılık politikası ve gerçekçilik ve anarşi kavramlarına yoğunlaşan Mearsheimer, devletlerin sürekli güç biriktirme arayışında olacağını, devletlerarası işbirliğinin zor oluşunu ve bunun da bir “trajedi”ye yol açtığını öne sürmektedir. Bu bağlamda “Saldırgan Neorealizm” savını öne sürerek devletlerin, esasında toprak gücü bağlamında önceliklerini en üst düzeye çıkarma noktasında huzursuz arzusuna vurgu yapmaktadır. Nitekim büyük güçler saldırıya hazırdır ve nihai amaçları sistemdeki tek büyük güç olan hegemon olmaktır. Ayrıca büyük güçlerin işbirliğine ilişkin her türlü iyimserlik temelsiz olarak değerlendirilmektedir. Özetle Mearsheimer, devletlerin kendi güvenliklerini sağlamak için rekabet içinde olduklarını ve bu rekabetin doğal bir sonucu olarak tek taraflı davranışların ortaya çıkabileceğini savunmaktadır (Mearsheimer, 2001: 39).

Mearsheimer’in argümanları, uluslararası ilişkilerdeki devletler arasındaki rekabetin doğasını ve devletlerin güvenliklerini sağlama çabalarını anlamak için önemli bir perspektif sunmaktadır.

Bir diğer önemli çalışma Robert Jervis’in “*Perception and Misperception in International Politics*” adlı kitabıdır. Bu kitapta Jervis (1976: 81), ulusal güvenlik bağlamında tek taraflılığı tartışmaktadır. Jervis bu çalışmasında, algılama süreci ve aktörlerin kendilerini üstün görmesi gibi algısal faktörlerin üzerinde durmuştur. Sistem içerisindeki aktörlerin algıları ve yanlış algılamalarının politikalar üzerindeki etkileri oldukça yoğundur. Nitekim uluslararası politikada karar verme süreçlerinde aktörlerin sahip oldukları algıların ve bu algıların yanlış olabileceği durumu, önemli sonuçlar doğurabilmektedir. Bu yanlış algılamalar, devletlerin diğer devletlerin niyetlerini ve kapasitelerini hatalı bir şekilde algılayarak tek taraflı politikaların temelini oluşturma tehlikesi vardır (Doğan, 2012: 92).

Jervis (1982)’e göre ulusal güvenlik, devletlerin dış politika kararlarını etkileyen kritik bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Örneğin bir devlet, diğer bir devletin savunma amaçlı askeri faaliyetini saldırgan bir hamle olarak yanlış yorumlayabilir. Bu doğrultuda söz konusu devlet, yanlış algılama neticesinde kendi güvenliklerini sağlamak için çeşitli stratejiler geliştirerek tek taraflılık politikalarına yönelebilmektedir (Jervis, 1982: 14).

Jervis'in çalışmaları, uluslararası politikada algıların ve yanlış anlamaların önemini vurgulayarak, tek taraflılığın kökenini ve ulusal güvenlik politikalarının şekillendirilme sürecindeki rolünü anlama noktasında yardımcı olmaktadır. Bu doğrultuda yanlış algılamalar, taraflar arasındaki güveni zedelemekle birlikte krizlere neden olmaktadır. Jervis, bu durumun önüne geçilmesi için diplomatik girişimlerin ve iletişimin önemine vurgu yapmaktadır (Jervis, 1982: 14-21). Jervis'in bu fikirleri 19. ve 20. yüzyıl Avrupa tarihindeki önemli olayları analiz ederek günümüzde uluslararası ilişkileri anlamak için oldukça önem arz etmektedir.

Uluslararası sistem, ABD'yi tek taraflı hareket etmeye zorlayan "tek kutuplu dönem" veya "iyi huylu tek kutupluluk" olarak nitelendirilmiştir. Krauthammer (1990: 28)'e göre ABD'nin dünyada ekonomik, kültürel ve siyasi açıdan hegemonik olan Batı'ya odaklanması gerekmektedir ve ABD'nin, Batı ile birleşerek tek kutuplu bir dünya oluşturmasını önerilmiştir. Bu bağlamda tek kutupluluğun kalıcı ve barışçıl olacağına dair görüşler olan yapısal gerçeklik, klasik gerçeklik ve hegemonik istikrar teorisine göre ABD'nin başını çektiği tek kutupluluk, askeri çatışmaları azaltacaktır ve bu bağlamda Batı'nın dış politikası ABD'nin arkasında hizalanmalıdır (Wohlforth, 2007: 45-47).

ABD dış politikasında tek taraflılık kavramı hem balistik füzeler meselesinde hem de Kyoto anlaşmasında kendini göstermiştir ki bu durum da Akçay (2013: 12)'a göre Bush Doktrini'nin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. 11 Eylül saldırıları sonrasında artan güvenlik endişeleri, Başkan Bush'un "*ya bizimlesiniz ya da teröristlerle*" söylemi ile beraber, Amerikan yanlısı olmanın "zorunluluğunu" vurgulamaktadır (Akçay, 2013: 12). 2002 yılından itibaren Bush yönetimi, ABD'nin tek taraflı politikasının ana göstergesi olarak "ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi" belgesini yayınlamıştır (The White House, 2002). 2002 yılında yayında yayınlanan Ulusal Güvenlik Stratejisi'nin ardından ABD'nin tek taraflı eğilimi daha da belirgin bir hal almıştır.

ABD bürokrasisi ve dış politikasındaki neo-muhafazakâr görüş, terörle mücadeleyi, güç kullanarak rejim değişikliği yapılmasını ve Ortadoğu'da yeni bir düzen kurulmasını desteklemiştir. Özellikle Irak ve Afganistan işgalleri sırasında ABD'nin teröre karşı yürüttüğü savaşın meşruiyeti, tek taraflılık politikası bağlamında değerlendirildiğinde önemli bir tartışma konusu olmuştur (Efegil, 2008: 108). Ülger (2015: 67)'e göre ABD, bu dönemde Soğuk Savaş'ın liberal uluslararası yükümlülüklerinden uzaklaşmıştır. Bu kapsamda atılan ilk adımlardan birisi, Bush yönetiminin Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin yargı yetkisini tanımadığı olay olarak Roma Statüsü antlaşmasından geri çekilmesidir.

Ataman ve Gökcan (2012: 205)'in çalışmasına göre Jack Snyder'in Hitler Almanya'sının dış politika anlayışını açıklarken kullandığı "Büyük Birleşik Teori"², Ulusal Güvenlik Stratejisi belgesinden sonra ABD dış politikasıyla özdeşleştirilmiştir. Güçlü devletlerin yayılcılığa meyilli olması, tek taraflılık politikasıyla özdeşleşmektedir ancak Snyder (1991: 28)'e göre yayılcı devlet için maliyetli bir durumdur. Nitekim bir devlet ne kadar saldırgan bir strateji izlerse kendisine yönelik karşı ittifaklar o kadar fazla olmaktadır. Bu bağlamda ABD, tek taraflılığını perçinlemek için diğer aktörleri ve toplumları da uluslararası sürece dâhil ederek "dost-düşman" dikotomisi çerçevesinde sert güce dayalı bir politika geliştirmiştir.

ABD'nin yürüttüğü bu tek taraflılık politikasının, Sovyet Rusya'nın Soğuk Savaş sonrası güç kaybetmesi sonrası daha da şiddetlendiği görülmektedir. Öyle ki bu durum, Birleşmiş Milletler (BM)'e de sirayet etmiştir. Körfez Krizi öncesinde ABD, uluslararası toplumu kendi çizgisine getirmek ve dost-düşman anlayışına entegre etmek için tüm imkanlarını seferber etmiştir. ABD ve İngiltere'nin bu dönemde BM'ye yönelik ısrarı, ABD'nin Irak'a müdahalesini BM nezdinde meşru kılmıştır (Birdişli, 2019: 137). ABD'nin yürüttüğü tek taraflılık politikasının şiddetini gösteren bir diğer gelişme olarak ABD Ulusal Güvenlik Danışmanı Rice'in tutumu örnek verilebilir. Rice, Irak işgalinden önce BM bünyesinde ABD'ye muhalif tutum sergileyen Fransa'nın cezalandırılmasını önermiştir (Fidan, 2004: 36).

Sert güç temelli tek kutupluluk fikrinin dışında farklı bakış açılarına da değinilecek olursa Joesph Nye'dan örnek verilebilir. Nye (1999: 24-28)'a göre güç üç farklı boyuttadır. Askeri boyut tek kutupludur ve burada yalnızca ABD etkindir. Ekonomik boyutta ise ABD, Avrupa ve Japonya gibi birden fazla güç mevcuttur. En düşük seviyede ise, farklı güç boyutlarında devletler arasındaki ilişkiler önem taşımaktadır. Kupchan (2000: 138), iyi huylu tek kutupluluk kavramını, ABD, Asya ve Avrupa ile entegre edip "iyi huylu üç kutupluluk" olarak adlandırmıştır. Kupchan (2000: 138)'a göre iyi huylu tek kutup, Asya'da tam olarak şekillenmediğinden dolayı ABD'nin bölgesel bütünleşmeye önem vermesi gerekmektedir (Göksel, 2003).

Göksel (2003: 538)'in çalışmasında bir başka husus olarak Huntington'ın tek kutuplu bir dünyayı benimsediği aktarılmaktadır. Huntington (1999: 39)'a göre tek kutuplu sistemden sonra çok kutuplu bir sisteme geçişin gerçekleşmesi mümkündür ve bu çerçevede süper güç olan ABD'nin "yalnız bir süper güç" olma riskine karşı uluslararası işbirliği kapsamında özellikle Avrupa'ya ihtiyacı vardır.

² Realizm, bilişsel teori ve iç politika modelinin sentezlenmesidir. Ayrıntı için Bkz. (Snyder, 1991).

Uluslararası sistemde yer alan bir süper gücün, tek taraflı ve yayılcı politikalarından vazgeçerek çok taraflı dış politikaya dayalı bir davranış geliştirilmesinin daha sürdürülebilir olduğuna dair eleştirel görüşler mevcuttur. Bunlara Joseph Nye, Richard N. Haas, John Ikenberry, Anne-Marie Slaughter ve Fareed Zakaria gibi isimler örnek olarak verilebilir. Nye (2010: 215-216), ABD'nin dünya liderliğini sürdürmesi için diğer ülkelerle işbirliği geliştirmesi gerektiğini savunmaktadır.

Haas (2008: 48)'a göre, devletlerin tek taraflı yaklaşımının uluslararası toplumda yalnızlaşmasına neden olabileceğini ve bu nedenle çok taraflı bir yaklaşımın benimsenmesi gerekmektedir. Aynı şekilde Ikenberry (2011: 104)'e göre, çok taraflı bir dünya düzeninin varlığı, uluslararası toplumun sürdürülebilirliği açısından ciddi bir öneme sahiptir. Nitekim Slaughter (2005: 49), küresel sorunların işbirliği yoluyla çözülmesinin elzem olduğunu savunmaktadır. Son olarak Zakaria (2008: 101) ise ABD'nin tek taraflı yaklaşımının uluslararası toplumda ABD'ye karşı bir tepki oluşabileceğini ve bu nedenle çatışmadan uzak bir uluslararası sistem için çok taraflılık yaklaşımının benimsenmesi gerektiğini savunmaktadır.

Uluslararası ilişkilerde güvenlik, bir ülkenin temel önceliklerinden birisi olduğundan dolayı ittifaklar, ulusal güvenliği sağlamak ve güçlü bir hale getirmek için de en önemli araçlardan biri olarak görülmektedir. Bu bağlamda Stephen Walt, *"The Origins of Alliances"* adlı kitabında, 1955'ten 1979'a kadar Ortadoğu'daki ittifak oluşumlarını baz alarak ulusal güvenlik çerçevesinde ittifakların nedenlerini analiz etmiştir. Walt (1987: 64-69), ittifakların, ulusal güvenlik politikalarının ve uluslararası ilişkilerin dinamiklerini anlama hususunda kapsamlı bir perspektif ortaya koymaktadır. Bu minvalde, devletlerin kendi çıkarlarını koruma stratejileri ve bunların ittifakla olan ilişkisi, tek taraflılığın temelini anlamak ve çok taraflılığın daha tercih edilebilir bir seçenek olduğunu gözlemlemek için önemli bir bağlam oluşturmaktadır.

Walt (1987: 128), ittifakların nedenleri hakkında beş genel hipotezin ana hatlarını çizmektedir. Bunlar: Bir tehdide yanıt olarak dengeleme (balancing), yükselen bir güçle birlikte hareket etmek (bandwagoning), karşı çıkmak (buck-passing), zincir-çeteleşme (chain-ganging) ve önleyici hizalama (preemptive alignment) olarak gösterilmektedir. Walt ayrıca, ittifak oluşumunda algıların, coğrafyanın ve ideolojinin de önemli bir rol oynadığını savunmaktadır. Walt, ulusların güçlü devletlere karşı birlik olma olasılığının, onların kervanına katılmaktan daha muhtemel olduğunu ve ideolojinin ittifakların oluşumunda dengeleyici bir faktör kadar güçlü olmadığı sonucuna varmaktadır (Stuenkel, 2013).

Walt'ın analizinden hareketle tehdide yanıt olarak dengeleme, tek taraflılığın bir sonucu olarak da ortaya çıkabilme potansiyeli taşımaktadır. Bir devlet, belirli bir tehdit algıladığında, tek

tarafli olarak stratejiler gelistirme eglimine girebilir ve bu da ittifaklara olan ihtiyaci ve gereksinimi minimum seviyeye indirebilir. Bununla birlikte bu durum, diger devletlerin endiselerini artırma yoluna giderek potansiyel olarak dengeleme eylemlerine sebebiyet vermektedir (Stuenkel, 2013). Bandwagoning, yükselen bir gücün yanında yer alma eğilimi olarak açıklanırken, bazı devletler tek tarafli olarak güçlü bir aktörün yanında yer alma stratejisi izleyebilmektedir. Bu durum, ulusal güvenliklerini maksimize etme amacı taşıyan devletlerin, ittifaklar yerine tek tarafli olarak güçlü bir devlete bağlanma eğiliminde olmalarına sebep olabilir (Walt, 1987: 130).

Tek taraflilik politikası, bir devletin kendi çıkarlarını öncelikli hale getirerek diger devletlerin de bu çıkarlara uygun hareket etmesini beklemek ile açıklanırken bu politikanın ittifaklar ve uluslararası işbirliği çerçevesinde birtakım zorlukları da beraberinde getirdiğini söylemek doğru olacaktır. Dolayısıyla tek taraflilik politikası, ittifaklar içinde uyum ve işbirliği sağlama çabalarını zorlayabilmektedir. Eğer bir ülke diğerine karşı tek tarafli adımlar atarsa, bu durum karşılıklı güveni azaltabilir ve ittifakların zayıflamasına yol açabilir. Çünkü uluslararası ilişkilerdeki pek çok konu ve tehdit genellikle birden fazla ülkeyi etkiler ve bu tür tehditlere karşı koymak için genellikle çok tarafli çabalar gerekebilir.

İttifakın ortaya çıkış sebebi bir devletin ulusal çıkarları ise, ittifaklar bağlamında tek tarafli politikanın varlığından söz edilebilir. Nitekim bir önceki paragrafın başında bahsedildiği gibi diger devletlerin, tek tarafli politika anlayışını benimseyen devletin çıkarlarına uygun hareket etmesi halinde bir devletin ulusal çıkarların korunduğu bir ittifak mekanizması oluşabilir. Bu mekanizmayı oluşturabilecek durum, diger devletlerin de ulusal çıkarlarının bu şekilde korunacağına dair ikna edilmesi veya ittifaktan kazanımlar elde edeceğinin vaat edilmesi ile gerçekleşebilmektedir. Bu duruma net ve somut bir örnek verilememektedir. Ancak 2000’li yıllarda ABD’nin şer ekseni olarak tabir ettiği devletlerle (Irak-İran-Kuzey Kore) ilişkilerini negatif seviyede tutan, bu devletlere ambargo uygulayan veya ABD’nin Körfez işgaline tepki göstermemekle birlikte operasyonel kolaylıklar sağlayan devletler, örnek olarak verilebilir.

4. Dünya Siyasetinde Tek Taraflilik Politikası Örnekleri

Tek taraflilik politikası, dünya siyasetinde birçok örnek ile karşımıza çıkmakta olup, bu politikaların uygulanma şekilleri ve sonuçları çeşitlilik göstermektedir. Özellikle askeri operasyonlar, tek taraflilik politikasının somut örneklerinden biridir. Bu bağlamda, Türkiye'nin 1974 yılında gerçekleştirdiği Kıbrıs Barış Harekâtı, tek taraflilik politikasının bir yansıması olarak öne çıkmaktadır. Kıbrıs Barış Harekâtı, Türkiye'nin Kıbrıs Türklerini koruma amacı güderek yürüttüğü ve 1959’da imzalanan Zürih ve Londra Antlaşmalarını gerekçe göstererek

yapılan meşru bir askeri operasyondur (Vatansever, 2010). Türkiye'nin bu operasyonu, Kıbrıs Türklerine yönelik tehditleri bertaraf etmek, kendi bağımsız devletlerini kurmalarına olanak tanımak ve Kıbrıs Türklerinin varlığını korumak adına gerçekleşmiştir. İkinci operasyon bu antlaşmalara gerekçe gösterilemediği için başta ABD olmak üzere uluslararası kamuoyunun da tepkisini çekmiştir. Hatırlanacağı üzere ABD, Türkiye'ye ekonomik ve askeri alanda ambargo uygulayarak tecrit girişimlerinde bulunmuştur (Algür, 2020). Nihayetinde harekâtın başarıya ulaşmasıyla birlikte, Kıbrıs Türkleri kendi bağımsız yönetimlerini oluşturmuş ve bu durum, tanınmış bir devlet statüsü kazanmıştır (Sırım, 2018: 89-95).

Kıbrıs Barış Harekâtı, Türkiye'nin tek taraflılık politikası izleyerek uluslararası destek almadan, bölgesel bir meseleye müdahale etme ve kendi çıkarlarını koruma yeteneğini gösteren önemli bir örnektir. Ayrıca, Türkiye'nin Kıbrıs Barış Harekâtı ile ilgili kararlı tutumu, bölgedeki denge dinamiklerine etki etmiş ve Türkiye'nin ulusal çıkarlarını koruma adına aldığı kararların etkili bir örneğini oluşturmuştur. Bu örneğin yanı sıra, tek taraflılık politikalarının dünya genelinde farklı bağlamlarda nasıl uygulandığı ve bu politikaların sonuçlarının ne şekilde değerlendirildiği de önemli bir konudur. Dünya siyasetinde, ülkelerin kendi çıkarları doğrultusunda hareket etme eğilimleri, uluslararası ilişkileri etkileyen kritik bir faktördür. Bu bağlamda, tek taraflılık politikalarının uygulanmasının beraberinde getirdiği zorluklar, çatışmalar ve uluslararası toplumla ilişkilerdeki dinamikleri anlamak, küresel siyasetteki gelişmeleri değerlendirmek açısından önemlidir.

Güncelliğini koruyan bazı çatışmalar da tek taraflılık politikalarına örnek olarak gösterilebilir. Örneğin 2000'li yıllardan itibaren Rusya'nın Kırım ve Ukrayna işgalleri, bu kapsamda değerlendirilebilir. Bu operasyonlar, Rusya'nın bölgesel güç olarak konumunu pekiştirmek ve bölgedeki hegemonyasını sağlamak için atılan adımlar olarak görülmektedir.

2000 yılında iktidara gelen Putin'in liderliğinde, Rusya'nın dış politikasındaki önemli değişiklikler hem iç hem de dış politikadaki dinamiklere dayanmaktadır. Putin, Rusya'yı uluslararası alanda daha etkili bir aktör haline getirme ve bölgesel liderlik konumunu sağlamlaştırma hedefiyle hareket etmiştir. Putin dönemindeki Rus dış politikasının belirgin bir özelliği, ülkenin uluslararası alandaki konumunu güçlendirmeye yönelik kararlılığıdır. Bu çerçevede, Rusya'nın stratejik hedefleri arasında, bölgesel ve küresel arenada etkin bir rol oynama isteği öne çıkmaktadır.

Özellikle enerji kaynakları, askeri güç ve diplomatik girişimlerle Rusya, kendisini uluslararası sahnede daha belirleyici bir aktör haline getirmiştir. Putin'in dış politika anlayışı, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra oluşan jeopolitik dengesizlikleri düzeltmeye ve Rusya'nın eski

Sovyet ülkeleri ile ilişkilerini güçlendirmeye odaklanmıştır. Bu bağlamda, Rusya'nın bölgesel liderlik rolünü pekiştirmesi, bağımsız devletlerle ilişkilerini yeniden inşa etme çabalarına dayanmaktadır (McFaul, 2020: 99). Putin yönetimi altında, Rusya'nın dış politikasında öne çıkan bir diğer önemli boyut, enerji kaynaklarının stratejik kullanımı olmuştur. Rus enerji şirketlerinin küresel pazarlardaki etkin rolü, ülkenin enerji zenginliğini dış politika aracı olarak kullanma stratejisini göstermektedir (Akçapa, 2019: 48). Bu değişim sürecinin yanı sıra, Putin döneminde Rusya'nın uluslararası ilişkilerdeki rolü, özellikle Suriye iç savaşı gibi krizlerdeki aktif müdahaleleriyle ön plana çıkmıştır. Tüm bunların toplamı olarak Rusya'nın bölgesel sorunlara müdahalesi, bölgesel hegemonya ve tek taraflılık politikası bağlamında ülkenin uluslararası arenada etkin bir şekilde konumlanmasına katkı sağlamıştır.

Bölgesel hegemonya, tartışmalı bir kavram olmakla birlikte bir devletin çıkarlarına paralel olmasına karşın diğer devletin çıkarlarına ters olma potansiyeli taşımaktadır. Rusya'nın sınır dışı müdahaleleri (özellikle Ukrayna) uluslararası toplum tarafından ciddi bir şekilde eleştirilmiş ve Rusya'nın uluslararası hukuku ihlal ettiğine yönelik iddialar çoğalmıştır (Mankoff, 2019: 259).

Ekonomik alanda tek taraflılık politikasının birçok etkisi vardır. Özellikle ticaret anlaşmaları, uluslararası kuruluşlarla ilişkiler ve iklim değişikliği gibi konularda bazı ülkeler kendi çıkarlarını göz etmek adına diğer devletlerle olan ortak anlaşmalardan uzaklaşabilmektedir. Örnek olarak ABD'nin Trump döneminde Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması'nı (NAFTA) yeniden müzakere etmek için Meksika ve Kanada ile gerçekleştirdiği USMCA (ABD-Meksika-Kanada Anlaşması) örneği vardır (Küntay, 2019). Bu anlaşma, ABD'nin tek taraflı çıkarlarını gözetilen bir yaklaşımla müzakere edilmiş ve uluslararası ticaret alanında diğer ülkelerle çok taraflı anlaşmaların yerine geçmiştir. Yine Trump döneminde Paris İklim Anlaşması'ndan çekilmesi, tek taraflılık politikasına örnek olarak verilebilir (Pavone, 2018).

COVID-19 pandemi dönemi sırasında birçok ülke, kendi sınırlarını koruma adına tek taraflı kararlar almıştır. Örnek olarak seyahat kısıtlamaları, aşı stokları ve diğer sağlık kaynakları hususunda uluslararası işbirliği yerine kendi çıkarlarını önceliklendiren politikalar izlenmiştir. Bu kapsamda İngiliz DailyMail gazetesinin bir iddiasına göre, İngiltere'de Boris Johnson döneminde Covid kaynaklı ölümlerin hızla arttığı bir iklimde Johnson, Hollanda'daki bir fabrikadan 5 milyon doz aşı kaçırmayı planlayan askeri operasyon seçeneğini araştırması için İngiliz istihbaratına brifing vermiştir (DailyMail, 2023). Bu kapsamda iddiaların doğru olması halinde Johnson'un bu düşüncesi, net bir tek taraflılık politikası örneği olarak değerlendirilmektedir.

Askeri, uluslararası hukuk ve ekonomiden hareketle verilen bu örnekler, dünya genelindeki tek taraflı politikaların siyaset, ticaret, uluslararası kuruluşlarla ilişkiler, iklim değişikliği ve hatta küresel sağlık gibi birçok alanda nasıl etkili olduğunu göstermektedir. Bu durum uluslararası işbirliğini zorlaştırmakla birlikte küresel düzeyde ortak çözümleri de engelleme potansiyeli taşımaktadır.

Sonuç

Tek taraflılık politikaları, uluslararası ilişkilerde bir devletin kendi çıkarlarını diğer devletlerin çıkarlarından üstün olarak değerlendirdiği için bağımsızlık ve egemenlik vurgularına sıklıkla rastlanmaktadır. Tarihsel bağlamdan değerlendirildiğinde devletler, tek taraflı politikaları genellikle kısa vadeli çıkarları için kullanmaktadır. Aksi takdirde uzun vadede uluslararası ilişkilerde gerilmeler ve işbirliği eksikliğinden doğan karşılıklı güven azalmasını görmek mümkün olacaktır. Birçok durumda, çok taraflı işbirliği ve diplomasi, ortak çıkarların ve barışın korunması için daha etkili bir yol olarak görülmektedir. Özellikle 21. yüzyılda, küreselleşme ile birlikte uluslararası ilişkilerde işbirliği ve çok taraflılık önem kazanmıştır. Her devletin tarihte farklı zamanlarda tek taraflı politikaları benimsediği gerçeğini göz önüne almak gerekirse uluslararası ilişkilerde politika yapımında işbirliğinin ve çok taraflılığının ne kadar önem kazandığını da bilmek doğru olacaktır. Günümüzde küresel sorunlar çok taraflı yaklaşımlar gerektirmektedir ve uluslararası işbirliği, tek taraflılıktan daha fazla önem arz etmektedir.

Bu makale, ulusal güvenlik bağlamında tek taraflılık politikalarının analizini gerçekleştirmiştir. Ulusal güvenliğin günümüz dinamiklerine uyum sağlamak adına sürekli evrilen bir kavram olduğu vurgulanmış ve bu evrimin içerisinde devletlerin benimsediği tek taraflı politika ve eylemlerin önemli bir rol oynadığı ifade edilmiştir.

Makalede incelenen literatür ve örnek olaylar, tek taraflılık politikalarının ulusal güvenlik politikaları üzerindeki etkilerini açığa çıkarmıştır. Bu etkiler arasında uluslararası işbirliğini zorlaştırma, güvenilirliği zayıflatma, çatışma bölgelerinde çözümsüzlük üretme ve uluslararası toplumla ilişkilerde karmaşıklığa neden olma gibi faktörler önemli bir yer tutmaktadır.

Eleştirel güvenlik yaklaşımı çerçevesinde, tek taraflılık politikalarının olumsuz etkileri vurgulanmış ve bu politikaların, uluslararası ilişkilerde güç merkezli ve hegemonik bir perspektifi meşrulaştırma eğiliminde olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, tek taraflılık politikalarının uluslararası sistemi denge noktalarında etkileyerek güvenlik parametrelerini geniş bir yelpazede değiştirdiği ifade edilmiştir.

Makale, tek taraflılık politikalarının bir dış politika analizi nesnesi olarak ele alınabileceğini ve önemli teorisyenlerin bu konudaki görüşlerinin ulusal güvenlik bağlamında önemli perspektifler sunduğunu ortaya koymuştur. Bu teorik çerçeve, devletler arası ilişkilerdeki rekabetin doğasını anlamak ve ulusal güvenlik politikalarını değerlendirmek adına önemli bir bakış açısı sunmaktadır.

Dünya siyasetindeki tek taraflılık politikası örnekleri incelendiğinde, Türkiye'nin Kıbrıs Barış Harekâtı, Rusya'nın Kırım ve Ukrayna işgalleri, ABD'nin NAFTA ve Paris İklim Anlaşması'ndan çekilmesi gibi olaylar örnek olarak verilmiştir. Bu örnekler, tek taraflılık politikalarının farklı bağlamlarda nasıl uygulandığını ve uluslararası ilişkilerdeki dinamiklere nasıl etki ettiğini göstermektedir.

Tek taraflılık politikalarının ulusal güvenlik bağlamında karmaşık etkileri olduğu ve bu politikaların uygulanmasının uluslararası ilişkilerde çeşitli zorlukları beraberinde getirdiği sonucuna varılmıştır. Bu zorlukların aşılması için çok taraflılık, işbirliği ve diplomatik çözümlere daha fazla vurgu yapılması, ulusal güvenlik stratejilerinin daha sürdürülebilir ve etkili olmasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Akçapa, M. (2019). "Putin dönemi Rusya'nın enerji politikaları bağlamında Sırbistan ile ilişkileri: Gazprom örneği". (Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü)
- Akçay, E. (2013). ABD güvenlik politikasında söylem ve pratik. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 11(22), 7-29.
- Algür, B. (2020). Kıbrıs ve Doğu Akdeniz'deki Son Uluslararası Gelişmeler Işığında Değişen Türkiye, ABD ve NATO Politikaları. *Anadolu Strateji Dergisi*, 2(2), 55-70.
- Ataman, M., & Gökcan, Ö. (2012). Bush Dönemi Amerikan Dış Politikası: Bir Aşırı-Yayılmacılık Denemesi. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 7(2), 199-229.
- Bakan, Z. A. (2007). Soğuk Savaş Sonrasında Yeni Güvenlik Teorileri ve Türkiye'nin Güvenlik Algılamaları. 21. *Yüzyıl Dergisi*, 1(3), 35-50.
- Birdişli, F. (2019). *Teori ve pratikte uluslararası güvenlik: kavram-teori ve uygulama*. Seçkin Yayıncılık.
- Brooks, S. G., & Wohlforth, W. C. (2005). International relations theory and the case against unilateralism. *Perspectives on Politics*, 3(3), 509-524.
- Efegil, E. (2008). Bush Doktrini ve Dünya Güvenliğine Etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, (8), 103-122.
- Daily Mail (2023). Revealed: How Boris Johnson asked spies to plan a military raid on Dutch Covid vaccine factory to seize five million UK-bought AstraZeneca jabs that the EU 'stole' at the height of the pandemic when Britain's jab rollout left Brussels in the shade.

<https://www.dailymail.co.uk/news/article-12820877/Boris-Johnson-spies-raid-Dutch-Covid-vaccine-factory-EU-stole-doses.html>. (Erişim Tarihi: 18.01.2024).

- Doğan, N. (2012). Uluslararası ilişkiler ve rasyonellik: bürokratik politikanın alana katkısı ve geleceğin öngörülmesinde rasyonellik varsayımının önemi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(3), 85-103.
- Fidan, Ö. (2004). “11 Eylül'ün ABD dış politikasına etkisi: Irak işgali” (Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Göksel, N. K. (2003). From “Multilateral Engagement” to “New Unilateralism”. *Perspectives on Politics*, (1), 533-550.
- Groves, J. (2023). How Boris Johnson asked spies to plan a military raid on Dutch Covid vaccine factory to seize five million UK-bought AstraZeneca jabs that the EU 'stole' at the height of the pandemic when Britain's jab rollout left Brussels in the shade. *DailyMail*, <https://www.dailymail.co.uk/news/article-12820877/Boris-Johnson-spies-raid-Dutch-Covid-vaccine-factory-EU-stole-doses.html> (Erişim Tarihi: 11.12.2023).
- Gündüz, O., & Göçoğlu, V. (2020). Ulusal güvenlik politikası çerçevesinde ABD'nin güvenlik anlayışına kronolojik bir bakış. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(21), 725-755.
- Haass, R. N. (2008). The age of nonpolarity: what will follow US dominance. *Foreign affairs*, 44-56.
- Howell, W. G. (2005). Introduction: unilateral powers: a brief overview. *Presidential Studies Quarterly*, 35(3), 417-439.
- Jervis, R. (1976). *Perception and Misperception in International Politics: New Edition (REV- Revised)*. Princeton University Press.
- Jervis, R. (1982). Deterrence and perception. *International security*, 7(3), 3-30.
- Kolasi, K. (2014). Critical Theory and Security: Security for Whom. *International Security Theoretical Evaluations*, Emre Citak and Osman Sen (ed.), Tarcan Printing House, Istanbul.
- Kupchan, C. A. (2000). After Pax Americana: Benign power, regional integration and the sources of a stable multipolarity. *The New World Order: Contrasting Theories* içinde (ss. 134-166.). London: Palgrave Macmillan UK.
- Küntay, B. (2019). Uluslararası Sistemde ABD'nin Değişen Paradigmaları. *Management and Social Sciences*, 397.
- Krauthammer, C. (1989). Universal dominion: Toward a unipolar world. *The National Interest*, (18), 46-49.
- Krauthammer, C. (1990). The unipolar moment. *Foreign Affairs*, 70, 23.
- Huntington, S. P. (1999). The lonely superpower. *Foreign affairs*, 35-49.
- Ikenberry, J. (2001). Getting hegemony right: Analysis of the United States as a ‘hyperpower’ nation. *The National Interest*.
- Ikenberry, G. J. (2011). Liberal leviathan. In *Liberal Leviathan*. Princeton University Press.
- Mankoff, J. (2009). *Russian foreign policy: the return of great power politics*. Rowman & Littlefield Publishers.

- McFaul, M. (2020). Putin, Putinism, and the domestic determinants of Russian foreign policy. *International Security*, 45(2), 95-139.
- Mearsheimer, J. J. (2001). *The tragedy of great power politics*. WW Norton & Company.
- Nye Jr, J. S. (1999). Redefining the national interest. *Foreign Affairs*, 22-35.
- Nye Jr, J. S. (2010). 13 Responding to my critics and concluding thoughts. *Soft power and US foreign policy: Theoretical, historical and contemporary perspectives*, 215.
- Pavone, I. R. (2018). The Paris Agreement and the Trump administration: Road to nowhere?. *Journal of International Studies*, 11(1), 34-49.
- Rutland, P., & Dubinsky, G. (2008). US–Russian relations: hopes and fears. *US Foreign policy*.
- Ryakhovskaya, A. N. (2014). Transformation of Crisis Management in Crisis-Management Business. *Strategic decisions and risk management*.
- Skidmore, D. (2005). Understanding the unilateralist turn in US foreign policy. *Foreign Policy Analysis*, 1(2), 207-228.
- Slaughter, A. M. (2005). *A new world order*. Princeton University Press.
- Sırım, V. (2018). Türkiye'nin Ortadoğu ülkeleriyle ekonomik ilişkilerinin gelişmesinde Kıbrıs meselesinin rolü. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, (12), 75-107.
- Snyder, J. (1991). *Myths of empire: Domestic politics and international ambition*. Cornell University Press.
- Stuenkel, O. (2013). Book review: "The Origins of Alliances" by Stephen M. Walt. <https://www.oliverstuenkel.com/2013/09/10/book-review-the-origins-of-alliance-by-stephen-m-walt/>. (Erişim Tarihi: 10.12.2023).
- Şengöz, M. (2020). *Ulusal Güvenlik Yönetimi Felsefesi*. Astana Yayınları.
- Şengöz, M. (2022). An Examination of the National Security Paradigms Within the International Relations Discipline As On And Post-Cold War. *Mecmua*, (14), 182-198.
- The White House. (2002). The national security strategy. September. <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/nsc/nss/2002/>. (Erişim Tarihi: 08.12.2023).
- Ülger, İ.K. (2015). *Putin'in Ülkesi: Rusya Federasyonu Analizi Siyasal Sistem – Ekonomi – Güvenlik – Dış Politika*. Seçkin Yayıncılık.
- Vatansever, A. (2010). Kıbrıs Sorununun Tarihi Gelişimi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12, 1487-1530.
- Zakaria, F. (2008). *The post-American world*. WW Norton & Company.
- Walt, S. M. (1987). *The Origins of Alliances*. Cornell University Press.
- Wohlforth, W. (2007). Unipolar stability. *Harvard International Review*, 29(1), 44

ANALYSIS OF NATIONAL SECURITY ADVISORY SYSTEM IN TRUE COMMUNICATION OF NATIONAL SECURITY ISSUES

Muhammet Mağat¹

Bekir Parlak²

Abstract

National security issues have a significant exclusive contribution to the creation of news frames. It is also a fact that the media has an influence on national security policy making and decision-making stages. Journalists, academics and policy makers always need to act with guidance in their national security policies. National security organizations and actors make sense in this context. The national security establishment is depicted in most political cultures as navigating a labyrinth. Current network news and national security; together with its defense news, it represents a very high circulation. Although this situation brings with it the danger of disinformation, research motivation and breakthroughs in practice, public approaches and controlled systemic behavior of governments make the prism of "integrated management" and "integrated society" important in reporting and correctly perceiving and interpreting national security issues. Information notes, spokespeople or representatives of critical institutions and organizations motivate the tendency to elevate this integrity to a "culture of consultation". In this regard, the national security advisory system is positioned to ensure strong policy adaptation. The system, which is considered to be the best example in the world of the United States of America (USA), serves as a bridge between heads of state and the public on national security issues, while also strengthening the bureaucratic charisma of the president in his own country and in the world. While people, processes and policies constitute integrity in a state order; National security is also full of example events as a natural part of this integrity. Although the accurate reporting of these exemplary events depends on the president's potentially limited discourse, it is largely dependent on the political communication skills of a fully qualified national security advisor staff. In this regard, the purpose and importance of this study is based on the narrative mentioned above. In the method of the study, the application will be examined on a theoretical basis and a comparative approach will be adopted. Within the scope of the study, the topics will be covered: political communication and national security, news media and national security, journalists and academics in the formulation of national security policy, the national security organization as a labyrinth, media and national security consultancy. In the USA, news outlets with national security-specific publication content such as the National Security Agency (NSA), the intelligence community, the White House, think-tanks and The Wall Street Journal will be mentioned. In Turkey, the roles of TRT News, the Directorate of Communications, the Presidency's specific national security boards or units, and think-tanks in news media organs related to national security will be interpreted. In this respect, the focus of the study will be on the influence of emotions and beliefs of the public, conceptualized as post-truth, especially when making decisions on political issues or interpreting an event, and will be examined around the main debate of national security and media. Choosing the theme of "accurate reporting" when determining the title of the study naturally implies this situation. The main research question of the study is what is the bureaucratic scene in creating accurate news in national security policy on the main axis of the media-national security relationship? The context aimed to be reached in the study is that the need for professional and rational bureaucratic systems continues in addition to emotional approaches in clarifying and understanding the truth in the field of national security and influencing the making of the right decisions. In this context, it is a fact that accurate reporting will contribute to the production of accurate analyses. Naturally, the main narrative of the study emphasizes the difficulty of the picture on the subject. The challenge these facts pose to national security and the democratic process is a situation that should not be exaggerated. The world has become more complex and the challenges it poses cannot be met with simple solutions and require deep and explicit analysis. The concern is that decision-making is less influenced by emotions, beliefs, opinions, and lies than by professional fact-based analysis.

Keywords: *Public Policy, Media, National Security, Public Opinion, Decision Making, Disinformation, Post-Truth.*

¹ PhD Candidate, Bursa Uludağ University, muhammetmagat34@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-3237-2995>

² Prof. Dr., Bursa Uludağ University, bparlak21@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-8919-6481>

ULUSAL GÜVENLİK MESELELERİNİN DOĞRU HABERLEŞTİRİLMESİNDE ULUSAL GÜVENLİK DANIŞMANLIĞI SİSTEMİNİN ANALİZİ

Öz

Haber çerçevelerinin oluşturulmasında ulusal güvenlik meselelerinin önemli ölçüde münhasıran katkısı vardır. Ulusal güvenlik politikası oluşturma ve karar verme aşamalarında medya etkisinin olduğu da bir gerçektir. Gazeteciler, akademisyenler ve politika yapımcılar, ulusal güvenlik politikalarında her zaman bir kılavuz eşliğinde hareket etme ihtiyacı duyarlar. Ulusal güvenlik kuruluşları ve aktörleri bu bağlamda anlam göstermektedirler. Ulusal güvenlik kuruluşu, çoğu siyasal kültürde, bir labirentte gezmek şeklinde tasvir edilmektedir. Güncelde ağ haberleri ve ulusal güvenlik; savunma haberleriyle birlikte, oldukça yüksek bir tirajı temsil etmektedir. Bu durum dezenformasyon tehlikesini de beraberinde getirirse de araştırma motivasyonu ve uygulamadaki atılımlar, kamuoyunun yaklaşımları ve hükümetlerin kontrollü sistemik davranışı, ulusal güvenlik meselelerinin haberleştirilmesinde ve doğru algılanıp yorumlanmasında “bütünleşik yönetim” ve “bütünleşik toplum” prizmasını önemli kılmaktadır. Kritik kurum ve kuruluşların bilgi notları, sözcüleri ya da temsilcileri bu bütünlüğü bir “meşveret kültürüne” yükseltme yönelimini motive etmektedir. Bu doğrultuda ulusal güvenlik danışmanlığı sistemi de güçlü bir politika adaptasyonu sağlamada konumlanmaktadır. Dünyada en iyi örneğini Amerika Birleşik Devletleri (ABD) olduğu değerlendirilen sistem, devlet başkanları ve kamuoyu arasında ulusal güvenlik meselelerine dair bir köprü görevi görürken başkanın kendi ülkesinde ve dünyadaki bürokratik karizmasını da güçlendirmektedir. Bir devlet düzeninde insanlar, süreçler ve politikalar bir bütünlüğü arz ederken; ulusal güvenlik de bu bütünlüğün doğal bir parçası olarak örnek olaylarla doludur. İşte bu örnek olayların doğru haberleştirilmesi, haliyle başkanın kısıtlı olabilecek söylemine bağlı olsa da yoğunluklu olarak tam ehliyetli bir ulusal güvenlik danışmanlığı kadrosunun siyasal iletişim maharetlerine eklemlidir. Bu minvalde, bu çalışmanın amacı ve önemi de yukarıda zikredilen anlatıya yaslanmaktadır. Çalışmanın yönteminde, uygulamanın teorik temelde incelenmesi ve karşılaştırmalı yaklaşım benimsenmeye çalışılacaktır. Çalışmanın kapsamında; siyasal iletişim ve ulusal güvenlik, haber medyası ve ulusal güvenlik, ulusal güvenlik politikası formülasyonunda gazeteciler ve akademisyenler, bir labirent olarak ulusal güvenlik kuruluşu, medya ve ulusal güvenlik danışmanlığı başlıkları işlenecektir. ABD’de National Security Agency (NSA), istihbarat topluluğu, Beyaz Saray, think-tanklar ve The Wall Street Journal gibi ulusal güvenlik özel yayın içeriği olan haber yayın kuruluşlarına değinilecektir. Türkiye’de de TRT Haber, İletişim Başkanlığı, Cumhurbaşkanlığı’nun münhasır ulusal güvenlik kurulları veya birimleri, think-tankların ulusal güvenlikle ilgili haber medyası organlarındaki rolleri yorumlanacaktır. Bu doğrultularda çalışmanın odağında, post-truth olarak kavramlaşan kamuoyunun özellikle siyasal konularda karar verirken ya da bir olayı yorumlarken duygu ve inançların etkili olması hususu, ulusal güvenlik ve medya ana tartışması etrafında irdelenecektir. Çalışmanın künyesi belirlenirken de “doğru haberleştirme” temasının seçilmesi, doğal olarak bu durumu ima etmektedir. Çalışmanın temel araştırma sorusu, medya-ulusal güvenlik ilişkisi ana ekseninde ulusal güvenlik politikasında doğru haberlerin oluşturulmasında bürokratik sahne nasıldır? Çalışmada ulaşılmaya hedeflenen bağlam, ulusal güvenlik alanında gerçeğin açıklığa kavuşturulması ve anlaşılmasında ve doğru kararların alınmasına etki edilmesinde duygusal yaklaşımların yanında ve bundan daha ziyade profesyonel ve rasyonel bürokratik sistemlere olan ihtiyacın devam ettiğidir. Bu çerçevede doğru haberleştirmenin doğru analizlerin üretilmesine katkı sağlayacağı bir gerçektir. Haliyle çalışmanın ana anlatısı konuya dair tablonun zorluğunu vurgulamaktadır. Bu olguların ulusal güvenlik ve demokratik süreç açısından oluşturduğu zorluk, abartılması gereken bir durumdur. Dünya daha karmaşık hale geldi ve ortaya çıkardığı zorluklar basit çözümlerle karşılanamıyor ve derin ve açık analiz gerektirmektedirler. Buradaki endişe, karar verme sürecinin profesyonel gerçeklere dayalı analizlerden ziyade duygular, inançlar, görüşler ve yalanlardan daha az etkilenmesidir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Politikası, Medya, Ulusal Güvenlik, Kamuoyu, Karar Verme, Dezenformasyon, Post-Truth.

1. Introduction: Media, Politics and News Making

The term “media”, literally comes from the Latin word "medium" which means "tool". It has vital importance in terms of satisfying curiosity about people, objects, the course of the relationship between them, data collection, and decision-making processes. The media has acted as a transmitter for many years. In parallel with this, media has been understood as “the fourth power of democracy” that makes the black box of state more transparent. According to the "Social Responsibility Theory" and known with the Hutchins Commission Report published in 1947, the media has the obligation to explain the developments to the citizens in a comprehensive manner (Iggers, 1998, pp. 45-47).

After several economic, social and political developments, other than being the narrator, preferred to follow certain ideological discourses and even became the deceiving force in certain circumstances (Göka, 2011, p. 24). The relatively innocent method used by the media to create its own message is agenda setting. According to the theory put forward by Maxwell Combs and Donald L. Shaw in 1972, not all information obtained is presented to the audience verbatim. Within limited time and budget, certain data are pushed to the background, while others are brought to the fore. Based on this, individuals are primarily guided about what they need to know and what they need to think (1972, p. 177). Similarly, in 1947, Kurt Lewin put forward the gatekeeper theory to express which data become newsworthy within the said process, within the intervention of various actors and factors.

In the beginning of the 20th century, several academicians viewed mass media as a tool that conveyed one-way messages and had a clear audience. In this respect, media professionals and those in touch with them like bureaucrats have not hesitated to increase the dosage of propaganda. To exemplify, Lipmann argued that the idea of an "Enlightened Society" is impossible and sees a large segment of society as people who cannot grasp the essence of political and social developments or are not directly interested in them. According to him, decisions concerning the society should be handled by some kind of intellectual higher committee, and the media should be used to impose the decisions taken on the society (Lipmann, 1922, p. 310). Another academician who sees the media as a propaganda tool and mass communication as a one-way channel is Wilbur Schramm. According to him, the audience is just a passive object. He claims that the audience would automatically accept everything given to it and open to infinite influence on everything from political decisions to consumption habits. In this context, the media has the ability to penetrate people's skulls and spread inside them, like a "bullet" (Schramm, 1971, pp. 7-9).

The statecraft- no matter the reason to do so- has always been seen as a penetrator of the media. This idea became one of the most significant topics to study on, both for communication professionals and academicians. For instance, in his work titled "Ideology and Ideological Devices of the State", Althusser includes the press, radio-TV and other communication tools within this framework when talking about the "Communication ISA (Ideological State Device)" (Althusse, 2010). Additionally, Chomsky (1999, p. 21) asserts that companies' motivation to make profits, the influence of advertisers, and the fact that journalists' main source of news is based on people such as bureaucrats, business world, and experts; make them dependent and ultimately turn them into a propaganda machine that supports the status quo. Chomsky and Herman further present a list of filters that turns free news-making into a propaganda machine. According to this, there are six main filters as the size, ownership and profit orientation of mass media; advertising license to do business; who/what are the news sources of mass media; response generation and forcers; anti-communism control mechanism; propaganda campaigns and polarization (2012, pp. 72-107). In this sense, Gieber (1964, p. 235) claims that news does not have an independent existence but is a product that emerges as a result of the bureaucracy of those who collect or organize the news. He says, "News is created by journalists".

With the end of the Cold War period, globalization became widely effective. Together with the technological innovations, the concepts of mass communication and national security have undergone significant changes. New technological innovations have led to a paradigm shift in mass media called "communication globalism". This has led to a change between the media-politics relationship. National security has become more vulnerable to the machinations of hostile states and non-state actors through new avenues of media such as the Internet. Although it is still hard to undermine a nation's national security interests, vulnerabilities do exist. Wikileaks (2010) and the Panama Papers (2016) are most popular samples of this new trend. While the Panama Papers released personal information about off-shore accounts or private property of some politicians and used as an ambiguous delegitimization campaign, WikiLeaks contained classified information about criticism of the United Kingdom's military operations in Afghanistan by U.S. and Afghan officials, details of Pakistan's nuclear weapons program, and covert efforts of the U.S. to fight al Qaeda in Yemen- and plan to have a policy change (Fink, 2017, pp. 3-4). Currently, both the media and security organizations responsible for national security are adapting to changing nuances, and it is their cooperation strategy and mutual trust that can serve the interests of national security (Al-Rfouh, 2005).

2. New Media, Post-Truth and Politics

With the millennium, the internet usage has spreaded to almost whole globe. The term social media as new sources of entertainment, communication and information, emerged in the World scene. It was an unavoidable fact that such developments influenced the politics and way of doing it. At first, like the traditional media, several professionals thought that these technological innovations would enhance the global level of democracy. Recalling from the ancient tradition of the agora, direct democracy, or cyber democracy that would be strengthened the transparency, and welcomed with hope and happiness (Şener, 2006, p. 64). It was expected that at online, an alternative public sphere in Habermas's terms, would be created to feed civil society and improve its position as a mediator between people and the state. Habermas pointed out that critical rationality, equality, freedom of expression, and dissemination are the necessary conditions for the proper functioning of the public sphere (Habermas, 1991, pp. 398-405). Considering the appearance of themes like "post-truth", it could be seen that was not the case. In the most basic definition, post-truth means relating to or existing in an environment in which facts are viewed as irrelevant and emotional appeals are used to influence public opinion. In this sense, it should be reminded that, as Boudillard proposed, a super-reality that would overshadow the real world can easily be created within the scope of perception management. Hyper-reality is designed and disseminated by mass media. The made-up truth overshadows the real truth (Boudillard, 2013).

Since the US Presidential Elections in 2008 and Occupy Wall Street Movements, social media and the internet started to be used for political purposes. With the start of the Arab Spring events, the sphere of influence of such politically oriented movements on the internet became international. With the Russia-Ukraine War started in 2022, the internet and internet-based applications used not only as a source of cultural and technical embargo stuff, but also became a matter of disinformation and misinformation rivalry. Besides, it could be said that, the Cambridge Analytica Scandal that allegedly changed the faith of the US Presidential Elections in 2016 and referendum on the BREXIT, constitutes the most interesting cases in the field. In March 2018, news about cheating claims on the previous presidential elections published. It is claimed that Aleksandr Kogan, a lecturer at Cambridge University, created a personality and style-behavior modeling test called 'psychographics' and applied it on to about 80 million Facebook users in the USA and UK. One of the key points here is that people deliberately logged into many other applications gave important information such as names, locations, e-mail addresses, and friend lists to the relevant service providers. The company Cambridge

Analytica has enabled the collection, analysis, and use of all this information within a new marketing strategy. In this case, they not only violated laws on protecting personal data, but also nurtured polarization among people (Öztemel, 2022, pp. 45-48). At this point, it must be recalled that algorithms of the popular social media applications are created for making people more and more busy with these apps, by showing relevant content to appeal to each user's appetite all the time. This led to 'homophily', which means people who like to be with others who think like themselves. Hamdy (2010, pp. 6-10) argued that homophily makes civil mobilization (which is also a threat to national security), easier to occur. For example, DCMS (House of Commons Digital, Culture, Media and Sport Committee (UK)) released a report in 2018, in which they underlined that micro-targeting what spread hyper-partisan views and the negative impact of fake-news, could result in a "democracy crisis" (DCMS(House of Commons Digital, Culture, Media and Sport Committee), 2018, p. 3). A similar perception has also been added to the NATO's Strategic Concept as Western democracies are being challenged by authoritarian actors while hybrid threats turned out to be a permanent feature of contemporary security environment with hybrid threats, the spread of disinformation and propaganda, cyber-attacks, etc. At the Wales NATO Summit in September 2014, allies agreed to "ensure that NATO is able to effectively address the specific challenges posed by hybrid warfare threats" and highlighted the significance of strategic communications. Also, NATO Centre of Excellence on Strategic Communications in Riga, the European Center of Excellence on Countering Hybrid warfare in Helsinki established for information sharing and counter-propaganda; while in 2016 EU-NATO cooperation in the field guaranteed with Parallel and coordinated exercises (PACE) (Ratsiborynska, 2024, pp. 329-330).

This situation is not only limited to the new media or its impact on creation of homophily or hyper-reality which may cause civil unrests, but also because the content of traditional media inspired from its descendant. In the most basic scenario, social media could set traditional media's agenda by agents like Twitter's trend topic lists in each country. In spite of introduction of the regulations like EU's DMA or Türkiye's "Law on Amendments to the Press Law No. 7418 and Certain Laws", numbered 31987, dated October 18, 2022; there is no direct limitation or fast-checking mechanisms on these social media service providers. Main cause of such regulations is to after-event punishment to discourage further negative developments. Likewise the Turkish regulation orders imprisonment of those spread fake news and disinformation(Article 29), all news sites to keep the content they publish for two years (Article 6) and underscore that the removal decision made for a content has become valid on all websites

and platforms (Öztemel, 2023, pp. 130-131). In addition to these, President Recep Tayyip Erdoğan's call for a "Communication Mobilization" to spread Turkish narration of international developments and the speech of the Presidency's Directorate of Communications, Fahrettin Altun's label of what his leading institution does as "Working for the conscious(the inner man) of the Umma and even whole World" are crucial.

3. Journalists, Academicians, National Security Advisors and Newsmaking

In the light of the previous parts, it could be said that we have a projection which includes policy maker working in the field of national security, academicians that contribute to the process with their scientific reviews, journalists (whether working for traditional media news center or online news centers/blogs) that provide raw material to these two group of people, and the new media that meddle into this cycle, enlarge the scheme and make it relatively less controllable. Feldman (2024) argued that media's role in national security policymaking increased in the last two decades. National security issues together with factors such as publicizing demands and improving the image of institutions are evaluated within the integrated social approach of national security (Parlak & Mağat, 2021). Policymakers are obliged to understand what is happening, identify the issues at hand, evaluate possible options for action, and ultimately make decisions that will directly affect the lives of civilians and soldiers. Errors in understanding reality can lead to wrong decisions in policy design, operational planning, and force generation. While intelligence is designed to make it possible to understand the situation regarding the enemy and the environment, other institutions are designed to help understand the situation of one's own forces (Brun & Roitman, 2020). Moreover, as media and despite its failure to achieve a modern agora or a proper public sphere, social media are mediating between a country's government and its people. Therefore, the policies of a state are conveyed and interpreted by the media (Dairo, 2017).

Journalists

A reporter is not just an observer but a player in the national security enterprise. International journalists and foreign offices of media outlets provide continuous flow of information to the center and upgrade the level of consciousness at home. However, due to certain fiscal problems and privatization, several news agencies partnered with MNC's. Like in Reagan's term, conservative fiscal policies dominated by hefty tax cuts, immense defense spending and deregulation which boomed privatization and profit-centered understanding, applied. This moves increased competitiveness of certain goods and services but also hardened the public interest-oriented view of the media. In this era, several news agencies and media outlets

decreased the number of employees and closed down their foreign bureaus. This had resulted in poorer coverage of international developments and multiple shocks of American audiences to discover why majority of the African, Eurasian or European people do not like them. Satara asserted that the outdated images and film clips from Afghanistan and Pakistan, published after 9/11, evidenced the long-term absence of foreign reporters in the region (Satara, 2008, pp. 54-56).

Other than receiving raw data from on-the-ground narrators as journalists, government officers would use media and journalists to make people ready for certain foreign-policy moves too. As Bernard Cohen argues in his book "The Press and the Foreign Policy", even if the media cannot reach a sufficient influence on people "what to think", its persuasive ability in terms of "what to think about" is quite high (İrvan, 2001, p. 70). In a secondary step, terms such as the Responsibility to Protect or Just War in international law were distorted for the sake of national interests. In this regard, CNN live broadcasts, which came to the fore with the Gulf War in 1991 and irreversibly changed the media phenomenon, have a great impact. According to this phenomenon, which is also referred to as the "CNN Effect", any event taking place in a country is announced to the whole world through the work of global media companies, increasing national and international pressure on local governments, and thus causing policy, official and even regime changes in the country in question. It is foreseen. Of course, if we look at it chronologically, this phenomenon can be seen before the regime changes, by persuading the international public opinion by embellishing it with terms such as Democratic Peace Theory or Responsibility to Protect (R2P) (Öztemel, 2023, p. 22). It is claimed that Washington was waiting for an excuse to interfere into the Middle East and make military lobbyists happy for continuously increasing military spending. As General Colin Powell stated in 1991: "Think hard about it. I'm running out of demons. I'm running out of villains". In this respect, the war on terrorism was a gift from heaven (McChesney, 2004, p. 94). What's more, *USA Today*, at the time the nation's largest-circulation newspaper, began raising serious questions about the case for invading Iraq in July 2002 when was about three months before the Congress voted to authorize the use of force and eight months before sending troops to Iraq (Rishikof & George, 2011, pp. 325-326).

In the US-led invasion of Iraq in March 2003, about 800 reporters from diverse American news organizations signed contracts with the military, to travel with advancing troops- embedded journalism (2011, pp. 305-306). However, recalling from the notification of Lipmann, propaganda is also a version of censorship, Bush Administration of the term was unwilling to

cooperate with the media and share information with all, and even selected analysts and reporters to work with (Satara, 2008, p. 59). Even the term embedded journalism born from it, such traits have always been done in previous administrations. For example, in Franklin D. Roosevelt who claimed to have the best relations with the media, introduced certain rules for the White House press corps that define what information was on-background, off-the-record, or not-for-attribution, and reporters who did not follow the president's rules were dismissed. In 1933, the White House Press Office was founded to present most accurate news and analysis at the center. Meanwhile, the *Voice of America* (VOA) which's first broadcast was in 1942, have always been under the influence of the State Department and create basis for Washington's policies abroad. Another President that had relatively better relations with the media was John F. Kennedy who has often been called America's "first television president." He even allowed cameras to film both him and his family at the White House, to have a direct communication with the voters which no newspaper could alter by interpretation or omission. However, there were still disadvantaged people in this government-media relations likewise former reporter David Halberstam of *The New York Times* as he was removed from his position because of his critical reporting in Vietnam. President Lyndon B. Johnson had wire service feeds installed in the Oval Office so that he could better supervise the news coverage, other than typical President's Daily Brief Material (PDB) and allegedly had faster decision-making regarding the situation in Vietnam. After the American Press's pyrrhic victory against the government, the Watergate Scandal in Nixon's term, relations became more pre-installed and limited. In 1969, the White House Office of Communications was established 1969 to by-pass the critical filter.

Academicians, Researchers and Think-Tanks

Academicians, researchers and think-tanks that hire or cooperate with them are significant sources of national security policy, and relatively media content creation. They contribute to the intellectual synthesis that comes from breaking down bureaucratic barriers. Their autonomous position makes them more capable of disseminating relevant policy research within government than government agencies themselves and monitor the policy function (from data collection to knowledge to conceiving means of implementation) than government bureaucracies, which might be internally segmented along such lines. There are various think-tanks in the US which could be categorized under academic, party/university or government related, politically affiliated, private, independent etc. While some of them have their own publications and media establishments like the Cato Journal, Brookings Institute, Foreign Policy from the Carnegie Endowment for International Peace, or Foreign Affairs from the

Council on Foreign Relations (on publications); The Dialogue radio program of Woodrow Wilson Center for International Scholars, TV Channels of The Brookings Institution and the Heritage Foundation etc.). Furthermore, many of their think tank colleagues appear several times a week as regular political commentators on CNN and other cable channels and write down articles especially for the Wall Street Journal (McGann, 2005). Briefly while they provide a more detailed and elitist analysis of the recent developments to public the media, they add to the government's policy orientations as an ideally operating national security enterprise with reports and research.

The National Security Advisor Position

The Assistant to the President for National Security Affairs (APNSA), commonly referred to as the National Security Advisor serves as the principal advisor to the President of the United States on all national security issues. He/She participates in meetings of the National Security Council (NSC) and usually chairs meetings of the Principals Committee of the NSC with the Secretary of State and Secretary of Defense. Also, he/she sits on the Homeland Security Council (HSC). The national security advisor is supported by NSC staff who produce classified research and briefings; and his/her appointment does not need confirmation by the United States Senate.

Following the attack on the Pearl Harbor, debates about creation of a United States Department of Defense (DOD) started. In accordance to this, the United States Navy submitted the Eberstadt Report which called instead for the creation of the National Security Council (NSC). With the National Security Act of 1947, President Truman led to the foundation of the Secretary of Defense, NSC and NSA positions. In the most basic terms, NSA is supposed to set the agenda, engage in diplomacy, serve as a bridge between politics in policy, work as an intelligence official, be a congressional liaison, and for media relations (Halvorson, 2010). NSA ought to consider alternative policy directions, weigh the costs and benefits of each possible course, and ensure that all relevant bureaucratic actors receive a fair hearing in the process. This makes him/her to be a "honest broker" among supporters of all potential answers to problems, among professionals in statecraft, media, academy etc. He/she must not prioritize his/her ideas or interests as it was concluded by the Tower Commission in 1987 and "must not use his proximity to the President to manipulate the process so as to produce his own position" (Dueck, 2014, pp. 30-31).

Nevertheless, in some cases NSA works hard to make his/her boss, the president, satisfied in their ideals and somehow work for the grounding conditions, related public opinion and legal causes to be found out – rather than fulfilling their goal to be a mediator and honest broker.

Dueck (2014, p.16) argued that a similar orientation was taken by Bush's NSA, Rice. It is reported that she had even problems to persuade NSC to what to study-on (Brupbacher, 2017, pp. 79-80). Recalling from Chomsky's emphasis on media's dependent nature as one of the main sources of media is high-level state-bureaucrats, information-provider role for policy-makers became drastically less practical and with biased position of NSA in the term, media turned out to be an echoing, public opinion management gadget that underscored American national identity symbols and worked for demonization of the "enemy" (Hutcheson, Domke, Billieaudeaux, & Garland, 2004, pp. 30-31). A similar culture adopted by President Trump and his executives too. Trump had one of the most populous national security advisor team of six. Undoubtedly, he had a different style than we all got used to- which emphasize the alternative facts. This trait could be seen from Trump's denial to receive daily intelligence briefing, as is a "smart person" who did not need "to be told the same thing in the same words every single day for the next eight years". He also rejected conversation with several intelligence officers and related executives. In this sense, he called as a President that was far more interested in shaping reality than in understanding it. Copying from their boss, several counselors helped to the spread of false statements. To exemplify, Kellyanne Conway, a counselor to President Trump, defended false statements by the White House press secretary about the number of people who attended the President's inauguration ceremony in January 2017 (Brun & Roitman, 2020, pp. 6-8).

Conclusion

Fair news-making of national security issues has always been a quite hard issue that include diverse actors, filters, propagandists and dynamics. Regarding the developing technology and rising influence of the new media, non-official narrators, leaks and widespread fake news, this complex process became even harder to control. Such as former Director of CIA, Michael Hayden (2018) wrote a book named *The Assault on Intelligence: American National Security in an Age of Lies*, to highlight the threat of technological opening. He reported that even president Trump's habit to use social media as it provides foreign intelligence agencies with all manner of data that they can use to create profiles to assist their policy makers. In relation to this, national security policy making-process becoming full-of-raw material but majority of them could not be seen as trustworthy. Besides, securing classified data and controlling public opinion to not to focus on conspiracy theories or be radicalized, especially in democratic states, turned out to be an additional national security topic by-itself. In this labyrinth, NSA must act in a strong way that protect his/her neutrality, prioritize national interests over any

individualistic motives or any other loyalties, and perform as a honest broker with all of his/her diplomatic experience and leadership traits to lead NSC to search for proper documents.

REFERENCES

- Al-Rfouh, F. O. (2005). Mass Communication and National Security. *Democracy and National Security*, 1(1), 41-62.
- Althusse, M. (2010). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*. (A. T. (Translation), Dü.) İstanbul: İthaki Yayınları.
- Boudillard, J. (2013). *Simularklar ve Simülasyon*. (O. (. Adanır, Dü.) İstanbul: Doğu Batı Yayınları.
- Brun, I., & Roitman, M. (2020). *National Security in the Era of Post-Truth and Fake News*. Tel Aviv: Institute for National Security Studies(INSS).
- Brupbacher, J. J. (2017). People, Process, And Policy: Case Studies In National Security Advising, The National Security Council, And Presidential Decision Making. *A Thesis Presented To The Faculty Of The School Of Advanced Air And Space Studies For Completion Of Graduation Requirements*. Alabama, Usa: School Of Advanced Air And Space Studies Air University Maxwell Air Force Base.
- Chomsky, N. (1999). *Medya Gerçeği*. İstanbul: Tüm Zamanlar.
- Dairo, M. (2017). The Connection Between National Security and Communication. *Specialty Journal of Knowledge Management* , 1-11.
- DCMS(House of Commons Digital, Culture, Media and Sport Committee). (2018). *Disinformation and fake news: Interim Report*. Retrieved from <https://publications.parliament.uk/pa/cm201719/cmselect/cmcmds/363/36302.html>
- Dueck, C. (2014). The Role of the National Security Advisor and the 2006 Iraq Strategy Review. *Orbis*, 15(1), 15-38.
- Feldman, R. P. (2024). *National Security and Communications*. The Institute for National Security Studies (INSS): <https://www.inss.org.il/research/communications-national-security/> adresinden alınmıştır
- Fink, A. (2017). Responsible Whistleblowing: The Panama Papers, Wikileaks, and the National Security Enterprise. *The Dialectics: Journal of Law, Leadership and Society*, 1-7.
- Gieber, W. (1964). News is What Newspapermen Make It. In L. Dexter, & D. White, *People, Society and Mass Communication*. Newyork.
- Göka, Ş. (2011). *Medya, Siyaset ve Zihnime Yansımalar*. Ankara: Birleşik.
- Habermas, J. (1991). The Public Sphere. In C. Mukerji, & M. Schudson, *Rethinking Popular Culture: Contemporary Perspectives in Cultural Studies*. Berkeley University of California Press.

- Halvorson, R. d. (2010). Monograph. *The Interagency Cometh: Is the National Security System of 1947 Capable of Handling the Challenges of 2009?* Kansas, USA: United States Army Command and General Staff College School of Advanced Military Studies.
- Hamdy, N. (2010). Arab media adopt citizen journalism to change the dynamics of conflict coverage. *Global Media Journal: Arabian Edition*, 1(1), 3-15.
- Hayden, V. (2018). *The Assault on Intelligence: American National Security in an Age of Lies*. Newyork: Penguin Books.
- Herman, E., & Chomsky, N. (2012). *Rızanın İmalatı: Kitle Medyasının Ekonomi Polisiği*. (E. A. (Translation), Ed.) BGST Yayınları.
- Hernandez-Escayola, P. (2024). Journalistic Approaches to Information Sources, Fact-Checking, Verification and Detached Reporting. R. Arcos, I. Chiru, & C. Ivan içinde, *Routledge Handbook of Disinformation and National Security* (s. 239-250). NY: Taylor&Francis Group.
- Hutcheson, J., Domke, D., Billieaudeaux, A., & Garland, P. (2004). U.S. National Identity, Political Elites, and a Patriotic Press Following September 11. *Political Communication*, 21(1), 27-52.
- Iggers, J. (1998). *Good News Bad News, Journalism Ethics and the Public* . Westview Press.
- İrvan, Ş. (2001). Gündem Belirleme Yaklaşımının Genel Bir Değerlendirmesi. *İletişim*, 69-108.
- Ismaili, A., Sazdovska, M. M., & Sviderski, M. (2021). Article from Yearbook of Faculty of Security Studies of University of St. Kliment Ohridski. *The Security and Intelligence system of USA*. Skopje, Northern Macedonia: Faculty of Security Studies of University of St. Kliment Ohridski.
- Lipmann, W. (1922). *Public Opinion*. New York: The Macmillan Company.
- McChesney, R. W. (2004). September 11 and the Structural Limitations of US Journalism. In B. Zelizer, & S. Allan, *Journalism After September 11* (pp. 91-100). NY: Routledge.
- McCombs, M., & Shaw, D. (1972). The Agenda-Setting Function of Mass Media. *Public Opinion Quarterly*, 176-185.
- McGann, J. J. (2005). *Think Tanks and Policy Advice in The US*. Pennsylvania: Foreign Policy Research Institute.
- Mclean, E. (2011). M.A. Thesis. *Beyond the Cabinet: Zbigniew Brezinski's Expansion of the National security Advisor Position*. University of North Texas.
- Öztemel, İ. Ş. (2022). Digital Hegemony and the Russia-Ukraine War. *İletişim ve Diplomasi*, 43-57.
- Öztemel, İ. Ş. (2023). Türk Siyasal Hayatında Sosyal Medya Ve Dijital Platformların Kullanımı: 2002-2020 Dönemi. *Master Thesis*. Hacettepe University .

- Parlak, B., & Mağat, M. (2021). Whole of Society Approach to National Security Issues: Public Policy and Social Media Correlation. *Kamu Yönetimi Ve Politikaları Dergisi*, 2(2), 233-256.
- Ratsiborynska, V. (2024). The Strategic Security Environment and NATO's Perspectives in Developing Effective Strategic Communications. In R. Arcos, İ. Churi, & C. Ivan, *Routledge Handbook of Disinformation and National Security* (pp. 328-338). NY: Taylor& Francis Groups.
- Rishikof, H., & George, R. Z. (2011). *Navigating the Labyrinth of the National Security Enterprise*. Washington D.C.: Georgetown University Press.
- Satara, M. (2008). The George W. Bush Administration and the News Media: the Unfolding of a Turbulent Relationship. *M.A. Thesis*. the Department of Literature, Area Studies and European Languages at the University of Oslo.
- Schramm, W. (1971). The Process and Effects of Mass Communication. In W. Schramm, & D. Roberts, *The Nature of Communication Between Humans*. Chicago: The University of Illinois Press.
- Schudson, M. (2005). What's Unusual About Covering Politics as Usual. B. Zelizer, & S. Allan içinde, *Journalism After September 11* (s. 36-47). NY: Routledge.
- Şener, G. (2006). Küresel kapitalizmin yeni kamusal alanı olarak internet: Yeni Toplumsal Hareketlerin İnternet Kullanımı. *Dissertation Thesis*. İstanbul, Türkiye: Marmara University.

GÜVENLİĞİN BELİRSİZLEŞMESİ: HER ŞEY GÜVENLİK KONUSU İSE HİÇBİR ŞEY GÜVENLİK KONUSU DEĞİLDİR

Fatih TEKİN¹

Kemal ASİLTÜRK²

Öz

Güvenlik elde edilmiş bir değere yönelik tehditlerin yokluğu ile tanımlanmaktadır. Soğuk Savaş'ın ilk yıllarında güvenlik çalışmaları alanı, askeri güvenlik konular temelinde ortaya çıkmıştır. Bu dönemden itibaren güvenlik çalışmalarının ana akımı ulusal güvenlik ve uluslararası güvenlik konularıyla oluşmuştur. 1970'li yıllardan itibaren eleştirel güvenlik çalışmaları ortaya çıkmaya başlamıştır. Soğuk Savaş sonrası dönemde ise eleştirel güvenlik çalışmaları yükselişe geçmiştir. Günümüzde güvenlik çalışmalarının ana akımı halen askeri tehditler odaklıdır. Ulusal güvenlik ve uluslararası güvenlik konuları halen güvenlik çalışmalarının ağırlığını oluşturmaktadır. Buna ek olarak askeri konular dışında kalan eleştirel güvenlik çalışmaları da giderek artmaktadır. Ancak her türdeki konunun güvenlik çalışmaları kapsamında değerlendirilmesi çalışma disiplini açısından önemli bir soruna neden olmaktadır. Bu bildiri güvenlik çalışmaları alanının karşılaşılabileceği soruna karşı muhafazakâr güvenlik yorumu ile reformist güvenlik yorumu arasında bir orta yol önermektedir. Çalışmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmış ve yorumsamacı anlayış tercih edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik, Güvenlik Çalışmaları, Geleneksel Güvenlik Çalışmaları, Eleştirel Güvenlik Çalışmaları.

THE AMBIGUITISATION OF SECURITY: IF EVERYTHING IS A SECURITY ISSUE, NOTHING IS A SECURITY ISSUE

Abstract

Security is defined by the absence of threats to an achieved value. In the early years of the Cold War, the field of security studies emerged on the basis of military security issues. Since this period, the mainstream of security studies has been formed by national security and international security issues. Since the 1970s, critical security studies started to emerge. In the post-Cold War period, critical security studies have been on the rise. Today, the mainstream of security studies is still centred on military threats. National security and international security issues still constitute the weight of security studies. In addition to this, critical security studies other than military issues are also increasing. However, evaluating all types of issues within the scope of security studies causes an important problem for the discipline. This paper proposes a middle way between conservative security interpretation and reformist security interpretation against the problem that the field of security studies will face. Qualitative research methods were used in the study and interpretivist approach was preferred.

Keywords: Security, Security Studies, Traditional Security Studies, Critical Security Studies.

1. GİRİŞ

Wolfers'a (1952: 485) göre güvenlik: nesnel anlamıyla bir değere yönelik tehditlerin yokluğunu, öznel anlamıyla ise bu değere yönelik bir saldırı korkusunun yokluğunu ifade eden

¹ Arş. Gör. Dr., İnönü Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, e-posta: fatihtekin@inonu.edu.tr , ORCID: 0000-0003-2227-0784

² Yüksek Lisans Öğrencisi, İnönü Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, e-posta: asilturkemal@gmail.com , ORCID: 0009-0000-4865-3930

bir kavramdır. Nesnel anlamıyla güvenlik nasıl tehdit edildiğimizle ilgilidir. Öznel anlamıyla güvenlik ise bu tehditlerin nasıl algılandığıyla ilgilidir (Ağır, 2022: 2). Geleneksel güvenlik çalışmaları dış tehditlerle ilgili konulara odaklanmış ancak küreselleşmeyle birlikte ulus-ötesi, ulus-altı ve çok boyutlu konu ve sorunlara odaklanılmaya başlanmıştır (Aydınlı, 2003: 39). Geleneksel güvenlik çalışmalarının 1970’li yıllardan itibaren sorgulanmasıyla ve 1990’lı yıllarda eleştirel güvenlik çalışmalarının yükselişe geçmesiyle günümüzde insana dair her konu bir şekilde güvenlikle ilişkilendirilmekte ve güvenlik çalışmaları çerçevesinde akademik çalışmalara konu olmaktadır. Ancak bu durum güvenlik çalışmalarının önemini ve alanın entelektüel disiplinini erozyona uğratmaktadır.

Bu çalışma güvenlik çalışmalarıyla ilgili olarak geleneksel yaklaşım ile eleştirel yaklaşım arasında bir orta yol önermektedir. Güvenliğin referans nesnesinin devlet olduğu durumda ulusal güvenlik çalışmaları kapsamında değerlendirilmesi, referans nesne uluslararası toplum olduğunda uluslararası güvenlik çalışmaları kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ve referans nesne birey ve birey grupları olduğunda insan güvenliği kapsamında değerlendirilmesi gerektiği konusunda bu çalışmanın bir itirazı bulunmamaktadır. Yani güvenlik çalışmalarının derinleşmesi konusunda bir sorun yoktur. Güvenlik çalışmalarını muğlak hale getiren temel sorun genişleme konusudur. Yani her türden tehdit güvenlik kavramı çerçevesinde ele alındığında güvenlik kavramı ağırlığını, güvenlik çalışmaları ise entelektüel disiplinini kaybetmektedir. Bu nedenle bu çalışmada güvenlik çalışmaları konusunda muhafazakâr yorum ile reformist yorum arasında bir orta yol önerilmektedir. Referans nesne uluslararası düzen, devlet, insan ve toplum olabilir ancak bu referans nesnelere yönelik her tehdit güvenlik kapsamında değerlendirilmemelidir. Çalışmada öncelikle güvenlik kavramsal olarak ele alınmış, güvenlik çalışmalarının evrimine değinilmiş ve son olarak güvenlik çalışmalarını belirsizleştiren ve bulanıklaştıran her türden sorunun güvenlik kapsamı çerçevesinde çalışılması eleştirilmiştir.

2. Güvenlik Kavramı

Güvenliğin tek bir tanımı olmadığı gibi tek bir referans nesnesi de yoktur. Bu nedenle ulusal güvenlik, insan güvenliği, toplumsal güvenlik ve uluslararası güvenlik farklı tehditlere ve bu tehditlerle ilintili olarak farklı referans nesnelere işaret etmektedir (Ağır, 2022: 2). Brauch, güvenliği “tehlike, risk, düzensizlik ve korkunun karşıtı olarak koruma, risk yokluğu, kesinlik, güvenilirlik, itimat ve güven ile öngörülebilirliğe işaret etmektedir” şeklinde tanımlamıştır (Brauch, 2008: 4).

Latince “*sekurus*” kelimesinden türeyen ve İngilizce karşılığı “*security*” olan güvenlik emniyette bulunma durumu kaygı üzüntü endişe ve korkudan emin olmak anlamlarına gelmektedir (Birdişli, 2022: 18-19). Eski Yunan devletlerinin yıkılmasını önleme politikalarının ve çabalarının güvenliğe atfetmiş olduğu anlam, Romalıların, Roma barışı yaratma doğrultusunda yüklemiş oldukları siyasal ve kutsal anlam ve Hobbes felsefesinin iç savaşları önlemek için yüklediği anlam, batı düşüncesindeki güvenlik kavramının epistemolojik gelişimine katkı sağlayan ve tarihsel seyrini gösteren anlamlar olarak göze çarpmaktadır (Birdişli, 2022: 20). Türkçede ise güvenlik kelimesi kullanım olarak güvenlik, emniyet, asayiş gibi kavramları ihtiva etmekle birlikte, güvenlik derken ulusal güvenlik, emniyet derken iç güvenlik, asayiş derken kamu güvenliği ele alınmakta, İngilizcedeki “*security*” gibi can mal ve bu minvaldeki değerler hakkında endişe ve kaygı duyma anlamına eşdeğer olan kelime *emniyet* olarak öne çıkmaktadır (Birdişli, 2022: 21)

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Sovyetler Birliği’nin Avrasya ve Doğu Avrupa’daki yayılma politikaları sonucunda 1940’ların ABD’inde güvenlik kavramının ulusal güvenlik formatına uyarlanmasına başlandığı görülmektedir (Çiçekçi, 2012: 12). Collins (2017: 396-397) ise 1950 ve 1960’lı yılları güvenlik çalışmalarının tutarlı, verimli, etkili çalışmaların olduğu ve teori oluşturmanın zirve yaptığı bir dönem olarak değerlendirerek güvenlik çalışmalarının altın çağını bu dönemde yaşadığını belirtmiştir.

Siyasette güvenlik kavramı genellikle derinlemesine ve sürekli olarak ele alınan bir konu olmuştur. Bunun sebebi adalet özgürlük ve hoşgörü gibi değerlerin güvenlik sağlandığında anlam kazanmasından kaynaklanmaktadır. Bununla beraber güvenlik konusu genel olarak uluslararası siyasete atfedilmiştir. Düzenli istikrarlı bir yapının egemen bir devletin varlığı sayesinde sağlanırken uluslararası alan doğası gereği istikrarsız anarşik ve tehditkârdır (Heywood, 2020: 114). Siyaset biliminde kimin güvenliği veya neyin güvenliği sorularına verilen cevaplar güvenlik politikalarındaki referans noktalarını oluşturmaktadır. Bu soruların cevabını liberal düşünürler insan odaklıdır, realist düşünürler ise devlet odaklıdır diye cevaplandırır ve bu da güvenliğin iki temel yaklaşımını ortaya çıkarmıştır (Birdişli, 2022: 24) Bir subay açısından güvenlik kavramı, askeri güvenliği ihtiva ederken bir dışişleri bakanı bu kavramı daha geniş bir çerçevede algılayabilir. Realist anlayışa sahip biri için güvenlik kavramı ulusal güvenlik kavramını çağrıştırırken liberal anlayışa sahip biri güvenliğin sadece uluslararası toplumun güvenliği ile gerçekleşebileceğini düşünür. Amerikalı bir yeni muhafazakâr (neo-con), güvenliğin savaşarak elde edilebileceğini düşünürken izolasyonist bir anlayışa sahip birine göre güvenlik çatışmalara karışmamakla mümkündür. Çevreci biri

güvenlik kavramını çevrenin korunması bağlamında ele alırken feminist biri güvenlik kavramını cinsiyet ilişkilerinden bağımsız düşünemez (Yalçın, 2017: 54).

Güvenlik, oldukça kapsamlı bir kavram olmakla beraber, temelinde tehditlerden uzak olma ve güvende olma duygusunu ifade etmektedir. Bu tehditler, sosyal, politik, ekonomik, fiziksel, siber veya çevresel olabilir. Güvenlik, bireysel, toplumsal, ulusal ve uluslararası düzeylerde ele alınabilir. Bu ifadeler eşliğinde güvenlik kavramı, hangi alanda ele alınırsa alınsın, tehditlerin tespit edilmesi ve bu tehditlere karşı etkin koruma yöntemlerinin geliştirilmesi sürecini içerir.

3. Güvenlik Çalışmalarının Evrimi

Güvenlik kavramı tanımlanırken genelde ortak nokta, temel değer ne ise yani korunması gereken referans nesne ne ise onun tehditlerden korunması gerektiğidir. Ancak güvenlik konusundaki esas tartışma korunması gereken şeyin ne olduğu konusundadır. Yani korunması gereken birey mi, devlet mi yoksa uluslararası toplum mudur? İnsan güvenliği, ulusal güvenlik ve uluslararası güvenlik. Güvenlik çalışmaları ortaya çıktığı dönemde ulusal güvenlik konusu temel odak noktasıdır. Gerek entelektüeller gerekse devlet adamları tehdit kavramını devlete yönelik anlamda ele almış ve bu tehditlerin bertaraf edilmesi için gerekli olanın askeri güç ve kapasite olduğunu düşünmüşlerdir (Baylis, 2021: 375).

Soğuk Savaş döneminin askeri gündemi içinde hâkim ekol realizm olunca güvenlik çalışmaları da bu kapsamda şekillenmeye başlamıştır. Bu dönemde devlete yönelik tehditler öncelikli tehditler olarak görülmüştür. Güvenlik çalışmalarının geleneksel yaklaşımı olarak ifade edilen bu anlayış, devleti hem korunması gereken referans nesne hem de koruyan bir aktör olarak yorumlamıştır (Ağır, 2022: 3).

İkinci Dünya Savaşı'na kadar strateji ve askeri konular genellikle profesyonel askeri sınıfın alanıyken ilk kez İkinci Dünya Savaşı sonrasında siviller, askeri strateji konularına dâhil olmaya başlamış ve güvenlik çalışmalarının ilk dalgasında yer almaya başlamışlardır (Walt, 1991: 213-214).

Güvenlik çalışmaları ilk ortaya çıktığı zamanlardaki araştırmalar uluslararası gerilimin askeri olmayan kaynaklarını önemsemeye ve askeri dengelere odaklanmaya eğilimlidir. Örnek olarak caydırıcılık teorisi, muhtemel saldırgan gücün neden saldırgan olduğu ya da olabileceği ile ilgilenmemekte, nasıl caydırılabileceğine odaklanmaktadır. Bu nedenle literatür ilk başlarda uluslararası çatışmanın politik kökenleri ve diplomasinin potansiyel etkisini küçümseme eğiliminde olmuştur (Walt, 1991: 215).

Soğuk Savaş döneminin yumuşama evresinde güvenlik çalışmalarının gündemine çevre, ekonomi, ulus-aşırı suç, kimlik gibi konular girmeye başlamış ve askeri tehditler odaklı gündemin genişletilmesi yönünde etkiler uyandırmıştır (Ağır, 2022: 4). Güvenlik çalışmalarının 1980’li yıllardan itibaren çeşitli eleştirilere maruz kalmasıyla Kopenhag Ekolü, Aberystwyth Ekolü, Paris Ekolü gibi düşünce okullarının ortaya çıkmış ve post-kolonyal, post-yapısalcı ve feminist güvenlik anlayışlarının gelişmesi etkili olmuştur (Ağır, 2022: 5).

Gücün sadece askeri güç olarak algılanması, güvenliğin sadece egemenlik, bağımsızlık, toprak bütünlüğü çerçevesinde yorumlanması anlayışı Soğuk Savaş sonrası dönemde sorgulanır hale gelmiştir. Dolayısıyla bu dönemde hem güvenliğinin sağlanması gereken nesne olarak devlet dışındaki referans nesnelere dikkat çekilirken hem de güvenliğin sağlayıcısı olarak devlet sorgulanmaya başlanmıştır (Ağır, 2022: 6). Tehdit, güvenlik sorununun tanımlayıcı bir niteliği olarak ele alınmasına rağmen güvenlik çalışmalarının çoğunda tehdit ile güvenlik kavramları arasındaki ilişki yeterince incelenmemiştir (Ağır, 2022: 7).

Krahmann (2005: 4), tehdit kavramını “bir devlet, toplum ya da bireyin hayatına ya da sahip olduğu değerlerine yönelik olumsuz sonuçlar doğurma potansiyeli barındıran olaylar ya da olgular” şeklinde tarif etmektedir.

Güvenlik çalışmalarının altın çağı olarak ifade edilen dönemde (1955-1965) askeri konular çerçevesinde ele alınan güvenlik kavramı hakkında bir tartışma söz konusu değildir (Yalçın, 2017: 60). Bu dönemde güvenlik çalışmalarının ana gündemi nükleer silahlanma konusudur. Bu nedenle bu dönemdeki caydırıcılık, nükleer gerginliğin tırmanması, savaş gibi konular ekseninde çalışmalar yürütülmüştür (Birdişi, 2017: 85). Bu konuda Barry Buzan şu ifadeleri kullanmıştır:

“Uluslararası siyasetin salt güç mücadelesi olduğu yönündeki ham bir realist modelin bile, İkinci Dünya Savaşı’nın oldukça kutuplaşmış ortamında ve Soğuk Savaş’ın hemen sonrasında belirgin bir anlamlılığı olmuştur. Devletler bir güç mücadelesinin içine tıkmış gibi görülmüşler ve güvenlik de basit bir şekilde, gücün özellikle de askeri gücün bir yan ürünü olarak ele alınmıştır. Güvenlik kavramsal olarak, ya belirli bir devletin veya ittifak grubunun güç mücadelesini ne kadar iyi yürüttüklerini ya da güç dengesinin ne kadar istikrarlı göründüğünü söyleyebilmenin bir yolu olarak kısıtlı bir çerçevede değerlendirilmiştir” (Buzan, 2015: 30)

Soğuk Savaş sona erdiğinde kavramın sadece devletlerarası bir bağlamda ele alınmaması gerektiği, insan hayatına yönelik tehditlerin hem devlet altı düzlemde hem de devlet üstü düzlemde gelebileceği düşünmesi yaygınlık kazanmaya beslenmiştir (Yalçın, 2017: 60). Soğuk Savaş sonrası dönemde iki süper güç arasındaki rekabetin sonlanmasının bir sonucu

olarak etnik ve sivil çatışmalar, başarısız devletler, kırılğan rejimler ve ulusal terör gibi konulara dikkat çekilebildiği için güvenliğe yönelik tehditlerin devlet altı düzlemdeki konulardan oluştuğu düşüncesi güçlenmeye başlamıştır. Benzer bir şekilde aynı dönemde küresel iklim değişikliği, salgın hastalıklar, küresel terör, sınır aşan suç örgütleri gibi tehditler gündemin üst sıralarında yer bulabilmeye başladığı için devletler üstü düzlemde de güvenliğe yönelik tehditlerin olduğu fikri gelişmiştir (Yalçın, 2017: 61).

Bu nedenlerle geleneksel güvenlik yaklaşımının kıyasıya eleştiriye tabi tutulduğu yeni dönemde, güvenlik kavramının sadece ulus devletler arası konuları ifade etmesi eleştirilmiştir. Ayrıca geleneksel yaklaşımdaki “devletin güvenliği sağlanırsa vatandaşlar da güvende olacaktır” görüşü eleştirilmektedir (Yalçın, 2017: 61). Çünkü insan hayatına yönelik tehditler her zaman diğer devletlerden gelmemektedir. İnsan hayatına yönelik tehditler, devlet altı ve devlet üstü düzlemlerden gelebileceği gibi bizzat vatandaşların bağlı buldukları devlet de o vatandaşlara politik baskı, insan hakları ihlalleri, soykırım vb. gibi tehditler oluşturabilir. Buzan (2015: 49), “devlet, bireyler için hem tehditlerin hem de güvenliğin kaynağıdır. Bireyler, devletin güvenlik arayış eylemlerinde hem sebebin çoğunu hem de bazı kısıtlamaları oluşturur” ifadelerini kullanmıştır.

Genel Değerlendirme ve Bulanıklaşmanın Eleştirisi

Güvenlik kavramı, geleneksel yaklaşımda “savunma” anlamında daha dar anlamıyla ise “askeri savunma” anlamında yorumlanmıştır. Geleneksel yaklaşımın sorgulanmaya başlandığı yıllardan günümüze güvenlik konusu; iklim değişikliği ve çevresel konulardan toplumsal güvenlik konularına, kişisel hak ve özgürlüklere yönelik tehditlerden sağlık gibi konulara kadar genişlemiştir. Böylece bu geniş spektrumda güvenlik kavramına her türden anlam yüklenebilir hale gelmiştir. Sonuç olarak “tehditten korunma” teması ile tanımlanan güvenlik kavramı her türden tehdit bağlamında farklı farklı tanımlanmıştır (Yalçın, 2017: 59-60). Güvenlik konusunun genişlemesi ekonomik, çevresel, insan hakları, göç, salgın hastalıklar, gıda erişimi, kıtlık, suç gibi konuları içerisine alacak şekilde geniş bir yelpazede ele almayı içermektedir. Güvenlik konusunun derinleşmesi ise güvenliği ulusal güvenlik, bölgesel güvenlik gibi alanlardan küresel güvenlik seviyesine çıkararak ya da bireylerin güvenliği seviyesine indiren bir yaklaşımı öngörmektedir. Böylece denilebilir ki güvenliğin genişlemesi tehditlerin kaynağı ile ilgili konuları içerirken güvenliğin derinleşmesi ise neyin ve kimin güvenliğinin sağlanacağı ile ilgilidir (Krause ve Williams, 1996: 230).

Richard Ullman, güvenliğin tehditler temelinde tanımlanması gereken bir kavram olduğunu ve sadece askeri tehditlere odaklanmanın, askeri olmayan tehditleri göz ardı etmeye yönelttiğini

vurgulamaktadır (Ullman, 1983: 133). Bir devletin vatandaşlarının yaşam kalitesine zarar veren tehditlerin önemine dikkat çeken Ullman, güvenlik tehditlerinin askeri olanlarına odaklanmanın askeri olmayan sorunların çözümünün ihmal edilmesine yol açabileceğini ve bu sorunların çok daha fazla tehlikeler barındırdığını belirtmektedir (Ullman, 1983: 153).

Stephen Walt (1991: 213), askeri olmayan tehditlerin güvenlik kavramını genişletmeye yönelik bir çağrı olduğunu belirtmiş ve bunu eleştirmiştir. Çünkü Walt, güvenlik çalışmalarının askeri güç, askeri gücün kontrolü, askeri gücün kullanımı ve tehditler ekseninde ortaya çıktığını belirtmektedir. Walt'a göre çevresel bozulma, salgın hastalıklar, ekonomik zorluklar gibi sorunlar güvenlik çalışmalarının ortaya çıktığı devletlerarası düzlemin dışına doğru bir genişlemeye yol açmaktadır. Güvenlik çalışmaları alanını bu şekilde ele almak güvenlik çalışmalarının entelektüel tutarlılığına zarar vermektedir. Buna bağlı olarak güvenlik çalışmalarını önemli sorunlara çözüm üretmeyi zorlaştıran muğlak bir alan haline dönüşebilir (Walt, 1991: 212-213). Dorff ise ekonomi ve çevre gibi konuların önemli sorunlar olduğunu kabul etmekte ancak bu konuların güvenlik tehdidi niteliğine sahip olmadığını belirtmektedir (Dorff, 1994: 27).

Freedman'a göre (1998: 48), uluslararası güvenlik güçle ilgili soruları merkezine alır ve gücün nasıl analiz edileceği, durdurulabileceği, direnilebileceği ve tehdit olarak nasıl kullanılabilmesiyle ilgilenmektedir. Freedman (1998: 53), ekonomik, toplumsal ve çevresel faktörlerin şiddet eğilimlerini ve sınır ötesi çatışmaları etkileyebilecek potansiyellere sahip olduğunu kabul eder. Ancak endişe yaratan ve yaşam kalitesini etkileyen her sorunun "güvenlik sorunu" olarak etiketlenmesinin güvenlik çalışmalarının ana odağını kaybetme riskiyle karşı karşıya getireceğini belirtmektedir. İnsan hayatındaki her türden gündemin bir şekilde güvenlik konusu çerçevesinde ele alınmasının kapsayıcı olduğunu ancak belirsizliğe yol açtığını belirten Freedman, "halkın bulaşıcı hastalıklara karşı korunması, balistik füze saldırısına karşı korunmasından tamamen farklı bir sorundur" ifadelerinde bulunmuştur (Freedman, 1998: 53). Michael Smith (2020: 42), "eğer her güvenlik gündemi giderek parçalı ve karmaşık hale gelirse ve böylece hemen her güvenlik sorunu 'tekil bir oyun' olarak görülürse akademik araştırmacıların daha iyi araştırmalar yapmalarını pek bekleyemeyiz" ifadelerini kullanmıştır.

Güvenlik çalışmaları konusunda akademisyenlerin bir kısmı genişleme taraftarı bir tutum alırken bir kısmı alanın dar yorumu olan askeri sorunlar ekseninde kalınmasının gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Bu çalışma bu muhafazakâr yorum ile reformist yorumun bir orta yolunun benimsenmesi gerektiğini savunmaktadır.

Yani güvenlik konusunun derinleşmesi kaçınılmazdır. Yani sadece ulusal güvenlik çerçevesinde devlete ve onun güvenliğine odaklanmanın yerine referans nesnelerin birey güvenliğine ve küresel güvenliğe yönelik derinleştirilmesi gerekmektedir. Ancak çalışma, bu derinleşmeyle birlikte gelen genişleme konusunda muhafazakâr yorumcularla benzer argümanlara sahiptir. Bu bağlamda güvenlik çalışmaları, ulusal güvenlik, uluslararası güvenlik ve insan güvenliği olmak üzere üç ana referans nesnesine yönelik olarak ele alınmalıdır. Ancak bu referans nesneler açısından sorun oluşturan her konu güvenlik tehdidi oluşturmaz. Freedman'ın verdiği örnekteki gibi salgın hastalık önemlidir ancak güvenlik çalışmaları çerçevesinde ele alınmamalıdır. Tehdit eden gerçek bir fail ve tehdit altında olan bir nesne bulunmalıdır. Yani soyut ve fiziki bir zarar veremeyecek tehditlerin güvenlik tehditleri kapsamında ele alınmaması gerekmektedir.

Güvenliğe yönelik tehditte tehdit eden fail bir aktör olması gerekmektedir. Örneğin baskıcı bir devlet insan güvenliği yaklaşımı açısından politik güvenlik ve toplumsal güvenlik açısından tehdit edicidir. Ancak salgın hastalık ya da ekonomik krizler önemli sorunlar olsa da bilinen bir fail tarafından kasıtlı olarak fiziksel zarar veren bir özne bulunmadığından güvenlik çalışmaları kapsamında değerlendirilmemelidir. Eğer her türden zarar güvenlik çalışmaları kapsamında değerlendirilirse sosyal bilimlerdeki bütün akademik araştırmalar güvenlik çalışmaları kapsamına girer ve bu da çalışma alanını muğlak hale getirir. Birkaç örnekle bu çalışmadaki kasıt daha açık olarak ifade edilebilir. Örneğin GDO'lu gıdalar insan sağlığına zarar vermektedir. Bir araştırmacı GDO'lu gıdaların zararları üzerinden bir çalışma kurgulayabilir ve insan güvenliğinin bileşenlerinden olan gıda güvenliği çerçevesinde bu çalışmanın güvenlik çalışmalarında olduğunu belirtebilir. Benzer bir şekilde sosyal medyanın pek çok açıdan zararları bulunmaktadır. Bir başka araştırmacı da sosyal medya güvenliği temasıyla gerçekleştirdiği çalışmanın güvenlik çalışmaları alanında olduğunu belirtebilir. Bu örneklerden anlaşılabilceği gibi insana, topluma, devlete ve dünyaya dair hangi konuyu ele alırsanız alın bir şekilde güvenlik ile ilişkilendirebilir ve bunun güvenlik çalışmaları alanında yer aldığını iddia edebilirsiniz. Bu durum güvenlik çalışmaları için zararlı olmasından da öte bu çalışma alanının gelecekte yok olması demektir. Çünkü her şey güvenlik konusu ise hiçbir şey güvenlik konusu değildir ve her akademik araştırma güvenlik çalışmalarıyla ilişkili ise o zaman ortada güvenlik çalışmaları gibi münhasır bir alan kalmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Ağır, B. S. (2022). Güvenlik alışmaları: Kuram, Kavram ve Eleştiri. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Aydınlı, E. (2003). Küreselleşme ve Güvenlik: Teorik Yaklaşımlar. Avrasya Dosyası, 9 (2), 36-50.
- Baylis, J. (2021). Uluslararası ve Küresel Güvenlik.. Editör: J. Baylis, S. Smith, P. Owens. Küreselleşen Dünya Siyaseti Uluslararası İlişkilere Giriş içinde (373-394). İstanbul: Küre Yayınları.
- Birdişli, F. (2017). Teori ve Pratikte Uluslararası Güvenlik: Kavram, Teori, Uygulama. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Birdişli, F. (2022). Teori ve Pratikte Uluslararası Güvenlik: Kavram, Teori, Uygulama. İstanbul: Fidan Yayıncılık.
- Brauch, H. G. (2008). Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması: Barış, Güvenlik, Kalkınma ve evre Kavramsal Dörtlüsü. Uluslararası İlişkiler Dergisi, 5(18), 1-47.
- Buzan, B. (2015). İnsanlar, Devletler ve Korku....
- Collins A, (2017). Çağdaş Güvenlik alışmaları, ev. Nasuh Uslu: İstanbul: Röle Akademik Yayıncılık
- ieki C, (2021). Uluslararası Güvenlik alışmaları, Uluslararası ilişkililerde Eleştirel Güvenlik Kuramı, İstanbul: Kriter Yayınları.
- Dorff, R. H. (1994). A Commentary on "security studies for the 1990s" as a model curriculum core. International Studies Notes, 19 (3), 23-31.
- Freedman, L. (1998). International Security: Changing Targets. Foreign Policy, (110), 48-63.
- Heywood, A (2020). Siyasetin ve Uluslararası İlişkilerin Temel Kavramları, ev. Do Dr. Fahri Bakırcı Ankara: Felix.
- Krahmann, E. (2005). From State to Non-State Actors: Emergence of Security Governance. Editr: Elke Krahmann. New Therats and New Actors in International Security içinde (3-19). New York: Palgrave.
- Krause, K. ve Williams, M. C. (1996). Broadening the Agenda of Security Studies: Politics and Methods, Mershon International Studies, 40(2), 229-254.
- Ullman, R. (1983). Redefining Security. *International Security*, 8(1), 129-153
- Walt, S. (1991). The Renaissance of Security Studies. International Studies Quarterly, 35 (2), 211-239.
- Wolfers, A. (1952). National security as an ambiguous Symblol. Political Science Quarterly, 67 (4), 481-502.
- Yalçın, H. B. (2017). Ulusal Güvenlik Stratejisi: ABD, İngiltere, Fransa, Rusya, Çin. İstanbul: SETA.

İSLAM'IN ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE DIŞ POLİTİKA KURAMI

Yusuf SAYIN¹

Öz

İslam'ın uluslararası ilişkiler ve dış politikaya ilişkin yaklaşımları günümüzde hem siyaset bilimi/uluslararası ilişkiler hem de İslami İlimler çalışmalarının bir bakıma görmezden geldiği bir konu olduğu ifade edilebilir. Yüzerce yıllık İslami literatürün varlığına rağmen, söz konusu ihmal, sayıları 2 milyar bulan Müslüman toplumların etkilendikleri ve maruz kaldıkları ülke dış politikalarının yapımında kendi inançlarının hangi perspektiflere sahip olduğunu bilmemesi durumuna da paralel olduğu söylenebilir. Bu çalışmada, İslam'ın uluslararası ilişkiler ve dış politikaya ilişkin de yaklaşım, paradigma ve kuramlarının bulunduğu hususunu hatırlatmak amaç edinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dış Politika, Kuram, İslam, Uluslararası İlişkiler

Abstract

It can be said that Islam's approaches to international relations and foreign policy are a subject that both political science/international relations and Islamic sciences studies have somewhat ignored today. Despite the existence of Islamic literature for hundreds of years, it can be said that this neglect is parallel to the situation where the Muslim societies, whose number is around 2 billion, do not know which perspectives their own beliefs have in the making of the foreign policies of the countries they are affected by and exposed to. The aim of this study is to remind the fact that Islam also has approaches, paradigms and theories regarding international relations and foreign policy.

Keywords: Foreign Policy, International Relations, Islam, Theory

1. Modern Zamanlarda İslami Dış Politika

Dış politika bugün devletlerin birbirleriyle olan ilişkilerini düzenlemekle birlikte uluslararası kurum ve kuruluşlarla olan münasebetlerini de organize neden hem bir politika hem de bir uygulama alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Dış politikaların bir bakıma toplamı mahiyetinde oluşan uluslararası ilişkiler ise hem bir bilimsel disiplin olmakla birlikte devletlerin bireylerin, hükümetlerarası ve hükümetler dışı kurum ve kuruluşların ve bununla birlikte tüm küresel organizasyonların, sivil toplum kuruluşlarının oluşturduğu küresel politika alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilindiği üzere dış politikanın uygulandığı uluslararası ilişkiler alanında gerçekleşen siyasete ise uluslararası politika denmektedir.

Dün ve bugün pek çok ideoloji, düşünce sistemi, kuram ve yaklaşımın kültürden sanata, politikadan ekonomiye kadar çeşitli perspektifler manzumesi içerdiği gibi dine ilişkin ve dahi dinin bu alanlarda ne söylediğine dair yaklaşımları da ihtiva etmektedir. Hangi inanç sistemi olursa olsun öbür dünya perspektifiyle birlikte bu dünyaya ilişkin de adeta her şeyi açıklamaya dönük bir yaklaşımının olduğu gözlenmektedir. Tıpkı Hıristiyanlık düşüncesinin ve teolojisinin

¹ Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, ysayin@erbakan.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4246-9416

uluslararası hukuk düşüncesini ortaya çıkardığı gibi İslam dini de başta adalet ve hukuk alanlarında olmak üzere hayata, insanlara ve toplumlara dair tüm süreçleri açıklamaya ve tahkim etmeye yönelik yaklaşımlar içindedir.

Hanefi ekol başta olmak üzere, pek çok İslami yaklaşım, 7. Asırdan bu yana devletlerarası ilişkiler, diplomasi, dış politika ve uluslararası ilişkilere dair bugün de geçerli olarak kabul edilebilecek ilkeler ve kurallar koymuşlardır. Bundan 13 asır evvel kölelerin statüsünden tutalım da savaş esirlerinin göreceği muameleye kadar hemen hemen her konuda kurallar ve ilkeler konulduğu görülmektedir. Temelde İslam hukuku ekseninde doğan ve gelişen İslam'ın diplomasi ve devletler arası ilişkiler yaklaşımı sonraki yüzyıllarda güncellenerek varlığını bugüne kadar taşınmıştır. Günümüzde İslam'ın güncel olmadığına ilişkin ifade edilen iddiaların bütünüyle geçersiz olduğu en somut kanıtı; asırlarca evvel yüzyıllar sonrasına işaret eden yaklaşımların genel çerçevesinin belirlendiği ve bir hukuk kuralı haline getirildiğidir.

İslam dininin dış politika, uluslararası politika ve uluslararası ilişkilere dair bir şeyler söylemediği iddialarıysa tamamıyla İslam tarihine ve İslam bilimlerine uzak oluştan kaynaklı bir 'cehalet' durumunu ortaya koymaktadır. Şüphesiz ki bu durumun ortaya çıkmasında modern süreçlerin ve post modern zihin dünyasının etkisinin olduğu da bir vakadır. Şurası açıktır ki dinin uluslararası ilişkiler ve dış politika üzerindeki etkisi kesindir ve belirlidir. Bu sorunsalın din devlet ilişkisi, sekülerizm, dinin yeniden doğuşu ve uluslararası ilişkiler eksenli bir rasyonaliten onun yapılmasının mümkün olduğu ifade edilebilir. Ateizm, deizm ve agnostisizm düşüncelerinin tesiri altındaki insanoğlu modern zamanlarda ister İslam dini ister diğer inançlar olsun dini düşüncelerin ne dediğine kulak vermekten uzak bir noktada bulunmaktadır. Oysa İslam demek her şeyin en iyisini ve en güzelini ifade etmek ve kurallar ihdas etmek demektir.

İslami ilimlerde uluslararası ilişkiler ve dış politika çalışmaları temelde İslam devletlerarası hukuk zemininde ilerleye gelmiştir. Konu, ümmet, cihat, eman, dâr ve siyer kavramları ve çalışmaları etrafında şekillenmiştir. Hanefi Fıkhı çalışmaları evrensellik olarak tercüme edilebilecek prensipler belki geride kalan bir süreç olsa da küreselleşmeye dair bile bakış açıları sunduğu muhakkaktır. Bununla birlikte, bugün literatürde uluslararası hukuk olarak geçen devletler arası hukuk her ne kadar kökeni itibariyle Batı orijinli olarak lanse edilse de Hanefi Ekolünün bilgeleri ve temsilcilerinin çalışmalarına bakıldığında ister tarihsel isterse de modern anlamda olsun devletler arası hukukun kurucu babalarının Müslüman olduğu gerçeği tüm açıklığı ile izah edilebilir ve ispatlanabilir. İslami ilimlerden olan siyer kaynaklarına bakmak bile bu durumun en net argümanı olarak görülebilecektir.

İmam Muhammed Eş-Şeybani'nin *Siyer-i Kebir*'i, İmam Ebu Yusuf'un *Kitab-ül Haraç*'ı, Merginani'nin *El-Hidâye*'si ve Burhan El-Şeria'nın ise *El-Vikaye*'si söz konusu kaynakların en önemlilerini oluşturmaktadır (Pazarcı 2001: 42). Savaş hukukundan diplomasiye kadar pek çok konuya yer veren İslam düşünürlerinin eserleri dikkatlice incelendiğinde kendilerinin Uluslararası İlişkiler disiplininin doğuşunda, diplomatik geleneklerin inşasında ve günümüze kadar gelen uluslararası hukuk mevzuatının oluşumundaki katkıları daha iyi anlaşılmaktadır (Sayın, 2023: 25). Burada altı çizilmesi gerekli nokta, İslam bilgilerinin sadece cari işleyiş olarak devletlerarası ilişkilere bir hukuki çerçeve kazandırmakla kalmayıp, bir bilimsel disiplinin de doğuşuna katkı sağlamış olmalarıdır.

2. Alternatif Paradigma İhtiyacı

İslam dininin dış politika ve uluslararası ilişkiler yaklaşımının olup olmadığına ilişkin bir tartışmanın varlığının da altı çizilmeye değerdir. Sadece birkaçı sunulan siyer ve fıkıh kaynaklarının varlığı bile böyle bir tartışmanın anlamsızlığını göstermektedir. Vakıa; bu konulara çalışan İslami ilimler çalışanları ve uzmanlarının mevcut Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler disiplinlerine dair yeteri kadar malumatlarının ve bilimsel disipline hakimiyetlerinin bulunmayışı, aynı şekilde Siyaset Bilimi disiplinlerinde çalışan araştırmacılarınsa Siyer, Fıkıh ve Tefsir gibi İslami ilimlere dair yetersiz ve sınırsız bilgilerinin oluşudur. Mesela, mezhepler ve dinler tarihi konusundaki eksik bilgileri ise konuyu anlamayı ve anlatmayı oldukça zorlaştıran bir meydan okumadır. Ayrıca her iki disiplin çalışanlarının Arapça ve İngilizce gibi disiplinlere özgü literatür dillerine yeteri kadar vakıf olamayışı ise bir başka sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu noktada ortaya çıkan en temel ihtiyaç; interdisipliner çalışmalar yapılmasıdır. Her iki disiplin çalışanlarının da müşterek çalışmalara imza atmaları, diplomasi, politika, uluslararası hukuk, sosyoloji gibi pozitif bilimlerin ve tefsir, fıkıh, siyer gibi İslami bilimlerin aynı konu etrafında neler söyledikleri veya söyleyebilecekleri hususunu vuzuha kavuşturacaktır. Bu vaziyette, karşılıklı bir duyarsızlık ve herkesin kendi disiplinini 'en iyisi' olarak görme durumunun yattığı söylenebilir. Adeta 'bilimsel bir körlük' olarak adlandırılabilir tek-odaklı ve disiplinli düşünüş ısrarı, efradına cami bir bakışa ciddi hasarlar bırakacaktır. Ayrıca, her iki taraf çalışanlarıncı da kabul edilen interdisipliner çalışmaların yokluğu meselesine inisiyatif alınmaması da düşündürücüdür. Bilhassa Türkiye'de Siyaset Bilimi ve İslami İlimler çalışmalarında bu makasın gittikçe açıldığı da belirtilebilir.

Mevzuyu disiplinler arası bir bakışla anlamaya çalışmaksızın karşılıklı yapılacak yorumların ve eleştirilerin, daha çok 'bizde de var' şeklinde bir tezin ortaya çıkmasına yol açacağı ise kesindir.

İlaveten, meseleyi oryantalist veya oksidentalit bakış açılarıyla görme eğilimlerinin de gelişeceği ciddi bir olasılıktır. Ya karşıdakinin gözlüğü takılarak konu okunmaya çalışılacak veya anti bir duruş sergilenerek izaha kalkılacaktır. Bu noktada, dinin şimdiki zamanlarda diplomasi, dış politika, uluslararası ilişkiler, uluslararası politika ve uluslararası hukuk için ne dediğinin müşterek anlaşılmasından başka bir çare görünmüyor. Birlikte ve hüsnü niyet ve kabulle okumalar yapmak ve izaha kalkışmak çok daha doğru bir yaklaşım olacaktır muhakkak.

Günümüzde Müslüman toplumların çoğunlukta olduğu ve tartışmalı olsa da 'İslam devleti' olarak görülen ülkelerin, Gazze, Suriye ve Afganistan gibi çoğunlukla insani krizlerin yaşandığı hadiselerle bakışında yoğun ve çetrefilli bir bocalama içinde oluşu, alternatif paradigmlar arayışı, yukarıda bahsedilen karmaşa durumunu yansıtır nitelikte. Suudi Arabistan ve Bahreyn gibi Şer'i sistemle, anayasal olarak yönetilen ülkelerin dış politik bakış açılarında Gazze gibi meselelere dönük İslami bir paradigma takip etmelerine yönelik çağrılar karşılıksız kalışı bu durumun göstergesi mahiyetinde. Türkiye, Mısır ve İran gibi tarihsel olarak İslam mirasına sahip ülkelerinse küresel İslami ve insani meselelere bakışının daha çok Avrupa merkezli oluşu, toplumlarından ciddi tepkilerin yükselmesine neden oluyor. Bu noktada bu ve benzeri ülkelerin Gazze örneğinde olduğu gibi İslami bir dış politika ve uluslararası ilişkiler paradigması ve stratejisi takip etmesinin önünde engeller bulunduğunu açıklayamaması ise daha ciddi bir sorunsala neden olmaktadır.

Türkiye ve Mısır örneğini Batı paktlarına eklenmiş oluşlarından ötürü istisna tutarsak; İran? Anayasal olarak İslami bir rejim tesis eden ve bunu her fırsatta retorik olarak terennüm eden, ayrıca rejim ihracı siyasetiyle dış politikasını şekillendiren İran İslam Cumhuriyeti, konu Gazze ve İsrail olunca son derece samimiyetten uzak ve stratejik olarak başarısız bir sınav verebiliyor. Retoriğine kulak verdiğimizde Şiilik-Caferilik muhtevalı bir dış politikanın çok mutlak sonuçları beklenmesine rağmen, Gazze konusunda daha çok kendi stratejik ve milli çıkarlarını önceleyen bir tutum sergilemekten de geri kalmıyor. Her halükârda ve örneklerinde, 'İslami' olsalar da devletler yine kendi çıkarlarını maksimize etmekten geri durmayan bir görünüm sergiliyorlar. Müslümanların çoğunlukta olduğu devletlerde acaba temel sorun toplumların daha çok seküler oluşu mudur yoksa İslami bir dış politika izlemeye olan inanç eksikliği midir? Ya da Müslüman toplumların yönetildiği devlet sistemleri daha çok laiklik ve küresel bloklarla eklenmiş olduğundan, böylesi bir alternatif paradigmanın yürütülmesi mümkün olmuyor mu veya işlerine gelmiyor mu? gibi soruların gündeme gelmesine neden oluyor.

Müslüman dünyada alternatif paradigmlar aramaya dönük çabaların varlığı bilinse de bunların geneli itibariyle yetersiz oluşu ve siyaset kurumu tarafından sahiplenilmeyişi/kabul görmeyişini

de not etmek gerekmektedir. Bilhassa Türkiye, Pakistan ve Endonezya gibi ülkelerde İslami dış politikaya çalışan ciddi uzmanlar bulunmakta. Ayrıca, Avrupa merkezli enstitülerde de konuya ilişkin çabalar azımsanmayacak derece. Teori ile pratiğin bir araya getirilmesi zorunluluğu düşünüldüğünde, Müslüman siyasetçilerin ulusal çıkar algısını daha çok bir süper gücün liderliğindeki bloklara mensubiyette araması, yerli ve milli İslami kaidelere dayanan alternatif paradigmaların ortaya çıkışının önünde bir engel olarak görülebilir. Batı'nın bilim dünyasına etkisi, eş anlamlı olarak alternatif paradigma arayışları ve arayanlarda da bir nevi tutukluğa yol açtığı söylenebilir.

3. İslami Uluslararası İlişkiler Kuramı Mümkün Mü?

İslam tarihindeki uygulamalar (savaşlar, barış antlaşmaları vb.) ve İslami literatüre ilişkin kaynaklar (Siyer, İslam Tarihi, Fıkıh vb) göz önüne alınırsa, İslami uluslararası ilişkiler kuramı ortaya koymanın mümkün olduğu net bir şekilde ifade edilebilir. 2011 yılında savunduğum yüksek lisans tez çalışmasında (Din ve Uluslararası İlişkiler: İslam'ın Dış Politika Kuramı, Selçuk Üniversitesi) ve 2023 yılında yayınladığım kitabımda (Uluslararası İlişkiler Açısından İslam'ın Dış Politika Kuramı, Necmettin Erbakan University Press, ISBN:978-625-6802-17-9) bunun mümkün olabileceğine dair ancak bir giriş yapabildim. Giriş diyorum; zira devasa bir literatürün varlığında ancak bir dibace niteliğinde katkı sunabildim. Bununla birlikte, yaptığım araştırmalar ve çalışmalarda, aşağıda gerekçelerini sıraladığım bazı nedenlerden ötürü İslami bir dış politika ve diplomasi uygulamanın önünde bir takım meydan okumaların varlığından da bahsetmemiz gerektiği sonucuna ulaştım:

a) Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler disiplinleri literatüründe konuyla ilgili çalışmalar bulunmakla birlikte, henüz tam manasıyla kürsüleşmemesi ve bir ekol/okul haline gelmemesinden ötürü bu çalışmaların etkisi yeterince ortaya çıkamıyor.

b) Müslüman dünyadaki siyasetçiler ve devlet adamları, dış politika ve diplomasi uygulamalarında, modern zamanlara özgü ve temelde Batı orijinli uygulamalara daha çok yer vermeyi tercih ediyor.

c) Müslüman toplumlar, politika süreçlerine İslami olarak bakılmasından ziyade daha çok 'çağın ihtiyaçlarını karşılamıyor' teziyle İslami 'zaman dışı' olarak görmeyi ve İslam'ı tarihselci bir bakış açısına mecbur bırakmayı tercih ediyorlar.

d) Literatüre vakıf olmamak, dil sorunları ve kültürel farklılıklar gibi nedenlerden ötürü konu interdisipliner bir bakış açısıyla ele alınamıyor.

e) Ülke bazlı birtakım çalışmalar yapılsa da ellinin üzerindeki İslam ülkesi bütüncül bir yaklaşım ortaya koyamıyor. Bu konuda İslam İşbirliği Teşkilatı da üzerine düşen vazifeyi icra edemiyor.

f) Müslüman dünya son derece bölünmüş ve farklı çıkar hesaplarına duçar olmuş durumdayken, bütüncül ve birleştirici bir dış politika ve diplomasi çizgisi ortaya koyamıyor. Gazze, Suriye ve Afganistan gibi böyle fırsatların tezahür ettiği zamanlarda bile söz konusu bölünmeler had safhaya çıkıyor.

g) Tüm İslam ülkelerinin müştereken katılmadığı boykot ve ambargo gibi bir takım diplomatik yaptırımlar zaman zaman ortaya çıksa da bunlar daha çok ülke bazında ve bir takım çıkar hesaplarına muhtevi olarak gerçekleşiyor ve uzun sürmüyor.

h) Teorik olarak Uluslararası İlişkiler disiplininin çok açıklayıcı ve zamanın süreçlerini izah edici teorileri ve yaklaşımları olsa da İslami dış politika çalışanların disiplinin teorilerini harmanlamaları ve müşterek bir yaklaşım ortaya koymaları mümkün olmuyor. Sonuç olarak; devletler bugün küresel birçok sorunla karşı karşıya bulunmakta. Her ne kadar mevcut paradigma ve pratikler uygulanmaya devam edilse de yukarıda verilen Gazze gibi örnek olaylar göz önüne alındığında, geçerli dış politik yaklaşımların yetersiz olduğu ve yenilerine ihtiyaç duyulduğu görülüyor. İslami yaklaşım, bu ihtiyacı karşılamaktadır temelde. Fakat İslami uluslararası ilişkiler yaklaşımına olan ilgi ve inanç sorunlarının da varlığı aşikâr. Zira mevcut uluslararası ilişkiler yaklaşımları, gayri-insani uygulama çağrılarında da bulunabiliyor. İnsandan, insan haklarından daha ziyade devlet merkezli realist paradigmalardan etkisi altındaki cari bakış açıları, sorunlara çözüm üretmekten ziyade sorunu daha çok büyüten bir sürecin yaşanmasına yol açıyor. Bu noktada İslami dış politika ve uluslararası ilişkiler kuramını irdelemek ve pratik alanlara aktarmak, söz konusu yetersizliğe önemli oranda çözüm üretme potansiyeli taşıyacaktır.

KAYNAKÇA

ARROBA, Angel A. (2006). Strangers in the Night: Religion and International Relations. *The Talent*, Autumn.

BARTELSON, Jens (2000). Three Concepts of Globalization. *International Sociology*, 15(2).

BİLMEN, Ömer Nasuhi (1949). *Hukuk-ı İslâmiyye ve İstilahât-ı Fıkhiyye Kamusu*. İstanbul: Bilmen Yayınevi.

CARLSON, John D. and OWEN, Erik C. (Bkz.ler) 2003. *The Sacred and the Sovereign: Religion and International Relations*. USA: George Univeristy Press.

CROFT, Stuart (2009). Religion and Foreign Policy. *Renewal*, 17/1. <http://www.renewal.org.uk>.

- DURMUŞ, Zülfikar (2006). *Kur'ân-ı Kerim'de Ulus ve Uluslararası İlişkiler*. İstanbul: Gökkuşbe Yayınları.
- DURMUŞ, Zülfikar (2002). Kur'an-ı Kerim'de Uluslararası İlişkiler. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 2.
- EBU SÜLEYMAN, A.Ahmed (1985). *İslam'ın Uluslararası İlişkiler Kuramı*. (Çeviren: Fehmi Kuru). İstanbul: İnsan Yayınları.
- GOLDEWIJK, Berma Klein (2007). Religion, International Relations and Development Cooperation. Presentation to the Minister of Defence of the Netherlands, Mr. Eimert van Middelkoop at Conference SIP, *Netherlands Chapter Senate*, The Hague.
- PETITO, Fabio and HATZOPOULOS, Pavlos (Editörler) (2003). *Religion in International Relations: The Return From Exile*. USA: Palgrave Macmillan.
- RAHMAN, Afzalur (1996). *Sîret Ansiklopedisi*. (Çevirenler: Y. Balcı, H. Bayrak, B. Biberci, ...). Cilt 1. İstanbul: İnkılâb Yayınları.
- RIESEBRODT, Martin (2000). *Fundamentalism and the Resurgence of Religion*. *Numen*, 47/3, *Religious in the Disenchanted World* (2000), 266–287.
- PAZARCI, Hüseyin (2001). *Uluslararası Hukuk Dersleri*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- SAYIN, Yusuf (2023). *Uluslararası İlişkiler Açısından İslam'ın Dış Politika Kuramı*. Konya: NEU Press Yayınları.
- SAYIN, Yusuf (2011). “Din ve Uluslararası İlişkiler: İslam'ın Dış Politika Kuramı, Selçuk Üniversitesi”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi.
- SERAHSÎ, Muhammed b. Ahmed (2001). *İslam Devletler Hukuku, Şerhu's Siyeri'l-Kebir*. (Çevirenler: İbrahim Sarmış, Sait Şimşek, Ahmet Yaman). Konya: Eğitaş Yayınları.

AFRİKA'DA FAALİYET GÖSTEREN TERÖR ÖRGÜTLERİNİN İNCELENMESİ

Yusuf Zakir BASKIN¹

Öz

Terörizm, ulusal ve uluslararası güvenliğe yönelik önemli tehditlerden biridir. Son yıllarda terör eylemlerinde ve bu eylemlerden kaynaklı ölümlerde ciddi artışlar yaşanmaktadır. 2024 Global Terörizm Index raporunda yer alan veriler 2017'den itibaren terör kaynaklı ölümlerde artışların olduğunu ve 2023 yılı içerisinde 8352 kişinin terör eylemlerinden dolayı hayatını kaybettiğini göstermektedir. Bu veriler 2017'den itibaren %22'lik bir artışa denk gelmektedir. Terörden kaynaklı ölümlerin yarısından fazlası Sahra altı Afrika bölgesinde gerçekleşmiştir. Terörün yoğunluğu Orta Doğu'dan Afrika bölgesine kaymıştır. Bu çalışma Afrika kıtasında eylemlerde bulunan terör örgütlerini incelemektedir. Afrika kıtası tarih boyunca sömürgecilikle, iç savaşlarla, darbelerle karşı karşıya kalmıştır. Bu durumun Afrika kıtasında oluşturmuş olduğu toplumsal, ekonomik ve siyasal sorunlar terör örgütleri için uygun koşulların oluşmasına kolaylık sağlamıştır. Bunun sonucunda Lordun Direniş Ordusu (Lord's Resistance Army), Boko Haram, Eş-Şebab ve IŞİD/DAEŞ gibi terör örgütleri için uygun ortamlar oluşmuştur. Çalışmanın amacı bu terör örgütlerinin sınıflandırılmasını yapmak ve bu örgütleri ortaya çıkartan ortamı analiz etmektir. Çalışmada yöntem olarak tarihsel-betimsel araştırma yöntemi ve tarihsel sosyoloji kullanılmıştır. Yapılan analizler ve elde edilen veriler bahsi geçen terör örgütlerinin ideolojilerinin dini motivasyonlar etrafında şekillendiğini göstermektedir. Ayrıca bu örgütlerin ortaya çıkışında kıtada görülen siyasal ve ekonomik sorunlar önemli rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Afrika, Terör, Terörizm, Güvenlik, Şiddet

INVESTIGATION OF TERRORIST ORGANIZATIONS OPERATING IN AFRICA

Abstract

Terrorism is one of the major threats to national and international security. In recent years, there has been a significant increase in terrorist acts and deaths resulting from these acts. The data in the 2024 Global Terrorism Index report shows that there has been an increase in deaths caused by terrorism since 2017 and that 8352 people lost their lives due to terrorist acts in 2023. These data correspond to a 22% increase since 2017. More than half of deaths from terrorism occurred in the sub-Saharan Africa region. The intensity of terrorism has shifted from the Middle East to Africa. This study examines terrorist organizations operating on the African continent in the via of Rapoport's theories. Within the framework of this analysis, terrorist organizations are classified according to their ideologies and actions. Additionally, the conditions that gave rise to these organizations are examined. The African continent has faced colonialism, civil wars and coups throughout history. The social, economic and political problems created by this situation in the African continent have facilitated the creation of suitable conditions for terrorist organizations. Thanks to this situation, suitable environments have been occur for terrorist organizations such as the Lord's Resistance Army, Boko Haram, Al-Shabaab and ISIS/DAESH. The aim of the study is to classify these terrorist programs and analyze the emergence of these plants in the environment. Historical-descriptive research method and historical sociology were used as methods in the study. The analyzes and data obtained show that the ideologies of the mentioned terrorist organizations are shaped around religious motivations. In addition, political and economic problems on the continent play an important role in the emergence of these terrorist organizations.

Keywords: Africa, Terror, Terrorism, Security, Violence

^Dr, Öğretim Görevlisi, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Bursa Işıklar JAMYO, yusuf.zakir.baskin@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4085-4022

1. Giriş

Terörizm üzerine yapılan incelemeler uluslararası güvenliğin önemli çalışma alanlarından biri olmuştur. Ayrıca Terörizm, ulusal ve uluslararası güvenliğe yönelik önemli tehditlerden biridir. Bir yöntemin adı olan terörizm genellikle kendisine siyasal hedefler belirlemekte ve bu siyasal hedeflerin yanı sıra dinsel veya ekonomik motivasyonları da bünyesinde barındırmaktadır. Belirlenen hedeflere ulaşmak adına terörizm korku ve şiddeti bir araç olarak kullanılmaktadır. Korku ve şiddetin politik hedeflere ulaşabilmek adına bir araç olarak kullanılmasını tarihin eski zamanlarında bile görmek mümkündür. Sicariler ve Haşhaşiler bu durumun önemli örnekleri olarak görülebilir. Bu iki grubun gerçekleştirmiş olduğu eylemlerin tarzları, eylemlerini gerçekleştirmek için seçtikleri mekanlar ve eylemlerini gerçekleştirmek adına sahip oldukları motivasyonlar günümüz terör örgütleriyle benzerlik göstermektedir. Modern terörizm incelenmesinde ise David C. Rapoport'un "Modern Terörün Dört Dalgası Teorisi" literatürde kabul görmüş önemli bir çalışmadır. Rapoport'un bu çalışması ideolojiler ekseninde terörizmi bir sınıflandırmaya tabi tutmaktadır. Bu sınıflandırmada tarihsel süreç içerisinde terörizme kaynaklık eden dört temel ideoloji veya motivasyon ortaya çıkmaktadır. Bunlar; Anarşist dalga, sömürge karşıtı dalga, yeni sol dalga ve dini istismara dayalı dalga şeklindedir. 1880-1920 yılları arası anarşist dalga, 1920-1960 arası sömürge karşıtı dalga, 1960-1980 arası yeni sol dalga ve 1980'lerden günümüze olan süreç ise dini istismara dayalı dalga olarak tanımlanmaktadır. Her dalganın kendisine has özellikleri bulunmakta ve kendi dönemin özelliklerini yansıtmaktadır. Günümüzde başta Afrika ve Orta Doğu olmak üzere terör örgütleri bu bölgelere faaliyetlerini yürütmektedirler. 2024 Global Terörizm Index raporunda yer alan veriler 2017'den itibaren terör kaynaklı ölümlerde artışların olduğunu ve 2023 yılı içerisinde 8352 kişinin terör eylemlerinden dolayı hayatını kaybettiğini göstermektedir. Terörden kaynaklı ölümlerin yarısından fazlası Sahra altı Afrika bölgesinde gerçekleşmiştir. Terörün yoğunluğu Orta Doğu'dan Afrika bölgesine kaymıştır. Bu çalışma Rapoport'un teorileri ışığında Afrika kıtasında eylemlerde bulunan terör örgütlerini incelemektedir. Bu inceleme çerçevesinde terör örgütleri ideolojilerine ve eylemlerine göre sınıflandırılmakta ve bu örgütleri ortaya çıkartan koşullar araştırılmaktadır. Afrika kıtası tarih boyunca sömürgecilikle, iç savaşlarla, darbelerle karşı karşıya kalmıştır. Bu durumun Afrika kıtasında oluşturmuş olduğu toplumsal, ekonomik ve siyasal sorunlar terör örgütleri için uygun koşulların oluşmasına kolaylık sağlamıştır. Bu koşullar Lordun Direniş Ordusu (Lord's Resistance Army), Boko Haram, Eş-Şebab ve IŞİD/DAEŞ gibi terör örgütleri için uygum ortamları hazırlamıştır. Çalışmanın amacı bu terör örgütlerinin sınıflandırılmasını yapmak ve bu örgütleri ortaya çıkartan ortamı analiz etmektir. Bu analizleri gerçekleştirmek adına çalışmada yöntem olarak tarihsel-betimsel araştırma

yöntemi ve tarihsel sosyoloji kullanılmıştır. Sonuç olarak yapılan analizler ve elde edilen veriler bahsi geçen terör örgütlerinin ideolojilerinin dini motivasyonlar etrafında şekillendiğini göstermektedir. Ayrıca bu örgütlerin ortaya çıkışında kıtada görülen siyasal ve ekonomik sorunlar önemli rol oynamaktadır.

2. Afrika’da Şiddetin Kısa Tarihi

Afrika kıtası uzun yıllar sömürgecilğe, iç savaflara, darbelere, şiddet ve terör eylemlerine maruz kalmıştır. Günümüzde de bu sorunların büyük bir kısmı devam etmektedir. Uzun yıllar Batılı ülkelerin sömürgeci olan Afrika kıtasında sömürgecilğe karşı verilen mücadele sonrasında bölgeleri bağımsızlıklarını kazanmışlardır. Fakat siyasal, sosyal ve ekonomik sorunlar ülkeleri iç karışıklıklara ve hatta iç savaflara sürüklemiştir. Güçlü devlet otoritelerinin olmadığı, siyasal sistemlerin oturmadığı bölgelerde ise terör örgütleri kendilerine alanlar bulmuşlardır. Afrika’daki şiddetin tarihini anlamak için sömürge tarihine, darbelerin tarihine ve iç savaşların tarihine bakmak gerekir.

2.1. Sömürge Tarihi

Avrupa’da coğrafi keşifler ile birlikte Portekiz ve İspanya’nın sömürgecilik girişimleri başlamıştır. 15. Yüzyılın başlarında Portekizliler deniz ticaretiyle sömürgecilik faaliyetlerine başlamıştır. İlk keşiflerden itibaren Portekizliler ve İspanyollar arasında sömürge rekabeti ortaya çıkmış ve Portekiz 1479’da İspanya ile imzaladığı Alcaçovas Antlaşmasıyla Afrika’daki ticaret tekeli oluşturmuştur (Ferro, 2002: 101). Afrika’da birçok bölge Portekiz ve İspanya tarafından ele geçirilerek sömürgeleştirilmiştir. Aralarında çıkan anlaşmazlıklarda ise Papa anlaşmazlığa konu olan bölgelerin taksimini yapmıştır. Papa VI. Alexander Borgia 1493’te çıkardığı ferman ile bu iki ülkenin etki alanlarını belirlemiştir (Wikipedia, 2024). 1494 tarihinde ise Tordesillas Anlaşması ile Cape Verde Adaları’nın 370 fersah batısından çizilen çizginin doğu kısmı Portekiz’e, batı kısmı ise İspanya’ya bırakılmıştır. Bu anlaşma 1506’da Papa II. Julius tarafından da onaylanmıştır.

Afrika kıtasının Avrupalılar tarafından sömürülmesi XV. Yüzyılın başlarından itibaren başlamıştır. Avrupalılar ilk olarak Afrika’nın Batı ve Güney sahillerinde sömürge faaliyetlerine başlamışlardır. Portekiz, İspanya, Fransa, Hollanda ve İngiltere Kuzeybatı Afrika’da ticaret amacıyla koloniler kurarak özellikle köle ticaretine yönelmişlerdir. Afrika kıtasının Avrupalılar tarafından sömürülmesinin birçok nedeni bulunmaktadır. Bu nedenlerden ilki Afrika kıtasının sahip olduğu yer altı ve yerüstü zenginlikler ile ham madde kaynakları olmuştur. Ayrıca köle ticareti de bu dönemlerde başlamıştır (İnaltekin, 2023: 446). Afrika kıtası Brezilya veya Hindistan’la karşılaştırıldığında ticari değeri düşük olsa da Afrika kıtasından alınan köleler

Afrika'yı Avrupa için oldukça değerli kılmıştır. Avrupa'da sanayileşme süreci ile başlayan makineleşme, iş gücüne, hammaddeye ve pazara duyulan ihtiyaç sömürgeciliği farklı boyutlara taşımıştır. Bu durum Avrupalı devletler için Afrika'ya olan ilgili arttırmıştır. Afrika için verilen sömürge rekabetinin kaderini belirleyen önemli noktalardan biri 15 Kasım 1884-26 Şubat 1885 tarihleri arasında düzenlenen Berlin Batı Afrika Konferansı düzenlenmiştir. Konferans, Belçika Kralı II. Leopold'un isteği üzerine Almanya'nın ilk şansölyesi Otto von Bismarck tarafından düzenlenmiştir. Konferans sonucunda Afrika'nın paylaşımı konusunda anlaşılmiş ve kıtanın yeni sömürge sınırları çizilmiştir.

1. Dünya Savaşı'na kadar Avrupalıların Afrika'daki sömürgeleri kesintisiz bir biçimde devam etmiştir. Dönemin ABD Başkanı Wilson'un ortaya koymuş olduğu toplumların kendi kaderini tayin edebilme hakkı Afrikalı devletlerde bağımsızlık düşünceleri ortaya çıkmıştır. Fakat bu ülkeler manda sisteminin dışına çıkamamışlardır. 2. Dünya Savaşı'nın sonu ise Afrika kıtası için tam bir dönüm noktası olarak görülebilir. Zira o tarihten sonra Afrika kıtasında sömürge karşıtı kurtuluş mücadeleleri başlamıştır. 20 yıldan daha kısa bir sürede Afrika'nın çoğu sömürgecilikten kurtulmuş ve "Üçüncü Dünya" veya "Gelişmekte Olan Ülke" olarak ifade edilen birçok yeni ülke yeni egemen milletler topluluğunda yerini almıştır (Gilbert ve Reynolds, 2016, s. 542).

2.2. Darbeler Tarihi

2. Dünya Savaşından sonra Afrika ülkelerinin büyük bir kısmı sömürgeci ülkelere karşı bağımsızlıklarını kazanmışlardır. Fakat Afrika ülkeleri bağımsızlıklarını kazansalar da siyasi sistemleri bir türlü istikrara kavuşmamıştır. Bu siyasi istikrarsızlığın temel nedenlerinden biri Batılı sömürgeci ülkelerin Afrika'da bırakmış oldukları siyaset anlayışı ve yönetim mirası olarak görülebilir. Uluslararası bir kuruluş olan Safeworld'un hazırlamış olduğu raporlar kıtada yaşanan darbelerin her ülkenin kendi iç koşullarından kaynaklandığını söylese de yönetim başarısızlıklarının, siyasi istikrarsızlığın ve güvensizliğin darbeleri ortaya çıkarmakta temel faktör olduğunu öne sürmektedir (Safeworld, 2022: 19-24).

Afrika'da 1950'lerden itibaren 200 civarında darbe yaşanmıştır. 1990 yılından itibaren ise neredeyse dünyada gerçekleşen 40 askeri darbenin 30'u Afrika kıtasında olmuştur. Özellikle darbeler Afrika kıtasının Sahra altı bölgesindeki ülkelerde daha fazla gerçekleşmiştir. Powell ve Thyne'nın yapmış olduğu araştırmalar göre 1950'lerden itibaren dünyada 486 askeri darbe girişimi olmuştur. Bu darbelerin 214'ü Afrika ülkelerinde yaşanmıştır. Bu darbelerin 106'sı başarılı olmuştur. 1950'den itibaren Afrika kıtasındaki 54 ülkeden 45'i en az bir darbe girişimine şahit olmuştur. Bu verilere Ağustos 2020 ve Mayıs 2021'de Mali'de, Eylül 2022'de

Gine’de, 2022 Ocak ve Eylül aylarında Burkina Faso’da ve son olarak Temmuz 2023 yılında Nijer’de gerçekleşen darbeleri de eklersek Afrika’da gerçekleşen darbelerin sayıları 220’ye ulaşmaktadır (VOA, 2023).

Yoksulluk, demokratik kurumların eksikliği, sosyal ve siyasal problemler Afrika’da darbeler için zemin oluşturmuştur. Diğer coğrafyalarla kıyaslandığında en fazla darbenin ve darbe girişiminin Afrika kıtasında yaşandığını görülmektedir. Afrika’da en fazla Sudan, Burundi, Burkina Faso, Siera Leona, Gana, Nijer ve Nijerya’da olmuştur. Sudan’da 18 darbe girişimi olmuş ve bunlardan 6’sı başarılı olmuştur. Burundi’de 11 darbe girişiminin 5’i başarılı olmuştur. Burkina Faso’da 10 darbe girişiminin 9’u başarılı olmuştur. Siera Leona ve Gana’da ise 10 darbenin 5’i başarılı olmuştur. Nijerya’da 8 darbenin 6’sı ve Nijer’de is 8 darbenin 5’i başarılı olmuştur.

Afrika Birliği Barış ve Güvenlik Konseyi, 2014 yılında yapmış olduğu toplantı sonrasında kıtada yaşanan darbelerin nedenlerini ülke yönetiminden kaynaklanan eksiklikler, kötü yönetim, bazı toplumsal kesimlerin dışlanması, insan haklarının ihlallerinin olması, seçim yenilgilerinin kabul edilememesi, anayasanın işlevsiz hale getirilmesi, manipüle edilmesi, yolsuzluklar, belirli dar grupların çıkarlarına hizmet etmek gibi konular üzerinden ilişkilendirmiştir (African Union, 2014). Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Antonio Guterres 2023 yılında Gabon’da yaşanan darbenin ardından yapmış olduğu açıklamalarda Afrika’daki siyasi istikrarsızlığı, barış ve istikrar sağlamak için gerekli koşulların olmayışını, demokratik kurumların eksikliğini darbelerin nedenleri arasında görmüştür. Darbelerin önüne geçebilmek için de hem BM’nin hem de Afrika Birliğinin üstlenebileceği rollere vurgu yapmıştır (United Nations, 2023).

2.3. İç Savaşlar

Afrika kıtasının karşılaştığı şiddet ve güvenlik sorunlarından birisi de iç savaşlardır. 2. Dünya savaşı sonrasında bağımsızlığını kazanan birçok Afrika ülkesi askeri darbelerin yanı sıra iç savaşı da yaşamışlardır. BM 2003 yılında yayımlanan *İnsani Gelişme Raporu*’na göre dünyada silahlı çatışmalardan kaynaklanan ölümlerin yaklaşık %60’ı Afrika’da yaşanmıştır. 2021 yılında BM tarafından yayınlanan *Afrika’da Kalıcı Barışın ve Sürdürülebilir Kalkınmanın Desteklenmesi* adlı rapor Afrika’da yaşanan çatışmaların çoğunun devlet içi çatışmalar olduğunu belirtmektedir. Bununla birlikte bu çatışmalar giderek daha fazla karmaşık bir hale gelmektedir. Suç örgütleri, terör ile bağlantılı devlet dışı silahlı gruplar, etnik ve toplumsal şiddeti körükleyen milis güçler kıtada çatışmaların tarafları olmakta ve şiddet eylemlerini arttırmaktadırlar (United Nations, 2021, ss. 9-11). 2023 yılında yayınlanan raporda ise geçen

yıllara oranla Afrika'nın Doğu, Güney ve Batı kısımlarında çatışmalar artarken Orta ve Kuzey Afrika'da ise düşüşler görülmektedir. Batı ve Orta Afrika'daki çatışma olayları en ölümcül olaylar olmaya devam ederken, bir önceki yıllara göre şiddet olaylarından dolayı ölenlerin sayısında %22'lik bir artış gözlemlenmiştir (United Nations, 2023, ss. 5-6).

Afrika kıtasında yaşanan önemli iç çatışmaları daha iyi anlayabilmek adına iç çatışmalar ve bu çatışmaların kronolojileri aşağıda tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo:1 Afrika'da İç Savaşlar		
1.	Kongo Krizi 1960-1960	1960-1965 yılları arasında Kongo Cumhuriyetinde çıkan siyasi çatışmalar sonucunda yaşanan iç savaşta tahmini 100.000 insan hayatını kaybetmiştir (Beyhan, 2022, s. 61).
2.	Burundi Soykırımı-1972	1972'de Burundi'de ordu içinde egemen olan Tutsiler ile Hutular arasında iç savaş yaşanmıştır. Hutular soykırıma uğramıştır (Düzler, 2018).
3.	1980-1986 Uganda İç Savaşı (Luwero)	Bu iç savaş Uganda Hükümeti ve silahlı kanadı Uganda Ulusal Kurtuluş Ordusu ile hükümete karşı çıkan isyancılar arasında olmuştur.
4.	1990-1994 Ruanda İç Savaşı	Ruanda İç Savaşı, hükümeti temsil eden Ruanda Silahlı Kuvvetleri ile Ruanda Yurtsever Cephesi arasında 1990'dan 1994'e kadar sürmüştür (Baygül, 2021, s. 311).
5.	1991-1994 Cibuti İç Savaşı	Issa ve Afar grupları arasındaki mücadele ülkede 3 yıl boyunca süren iç savaşa neden olmuştur (Tüysüzöglü, 2018, ss. 129-130).
6.	1991- Somali İç Savaşı	1991'de General Mohamed Siyad Barre'nin iktidardan ardından yaşanan iç savaştan sonra ülke hala istikrara kavuşmamıştır (TRT Haber, 2021).
7.	1994 Ruanda Soykırımı	Ruanda'da yaklaşık 3 ay içerisinde neredeyse 1 milyona yakın Tutsi ve ılımlı Hutu, aşırı uç Hutular tarafından öldürülmüştür (Wikipedia, 2024).
8.	2004-2007 Orta Afrika İç Savaşı	Orta Afrika Cumhuriyeti'nde <i>Union des Forces Démocratiques pour le Rassemblement</i> (Birlik İçin Demokratik Güçler Birliği) ve hükümet arasında 2004-2007 arasında iç savaş yaşanmıştır.
9.	2005 Çad İç Savaşı	Çad'da en son iç savaş 2005 yılında yaşanmıştır. Bu iç savaşın tarafları ülkedeki Müslümanlar ile ülkenin güneyinde bulunan Hristiyanlardır. Günümüzde de ara ara çatışmalar devam etmektedir (Öztürk, 2011, s. 138-139).
10.	2011 Libya İç Savaşı	2011 yılında Libya'da hükümet ve Muammer Kaddafi'ye karşı başlatılan gösteriler, bir iç savaşa dönüşmüştür. 20 Ekim 2011'de ise Sirte'nin düşmesi ve Muammer Kaddafi'nin öldürülmesiyle kısmen iç savaş sona ermiştir (Karakaya ve Çelik, 2021, ss. 176-177).
11.	2016 Kamerun İç Savaşı (Anglofon Krizi)	Bu savaş Kamerun'un güney bölgelerinde devam eden bir iç savaştır. Yerel isyan olarak başlayan çatışma, bir yıl içinde Anglofon bölgelerinin çoğuna yayılmıştır (Anadolu Ajansı, 2020).

Afrika'da yaşanan iç savaşların temelinde birçok farklı nedenler bulunmaktadır. Fakat sömürgeciliğin Afrika kıtasında oluşturmuş olduğu yıkım, sömürge zamanından kalan yapay

sınırlar, etnik ve dini gruplar arasındaki rekabetler yaşanan iç savaşların temel nedenlerini oluşturmaktadır (Woronoff, 2008, s. 7).

3. Afrika'da Faaliyet Gösteren Terör Örgütleri

Afrika kıtası iç savaşlar, darbeler, ekonomik sorunlar, istikrarsız yönetimler ve toplumsal sorunların yanı sıra karşılaşmış olduğu en önemli problemlerden bir tanesi de terör örgütleridir. Buradaki problemlerin bir araya gelmesi terör örgütleri için uygun koşulları oluşturmaktadır. Afrika kıtasında faaliyet göstermiş ve halen faaliyetlerini yürüten terör örgütlerine baktığımızda karşımıza Tanrının Direniş Ordusu (Lord's Resistance Army), Boko Haram, Eş-Şebab ve Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD/DAEŞ) çıkmaktadır.

3.1. Tanrının Direniş Ordusu (Lord's Resistance Army)

Tanrının Direniş Ordusu, 1980'lerde Uganda'da kurulmuştur. Örgütün temel amacı Hıristiyan teolojisine göre devlet kurmaktır. Kuruluşundan itibaren Joseph Kony tarafından yönetilen örgütte Kony, kendisinin Uganda halkını günahlarından arındırmak ve Uganda'ya barış getirmek için Tanrı tarafından gönderilen bir peygamber olduğuna inanmıştır (Globalsecurity, 2017). Bu örgütün ideolojisinde Hristiyanlık inancının temelini oluşturan On Emir ile birlikte Uganda'da bulunan Acholilerin yerel inanışları bulunmaktadır (Güler, 2015, s.221). Joseph Kony, Uganda'nın Hıristiyanlığın kutsal olarak kabul ettiği Kitab-ı Mukaddeste yer alan On Emir'e göre yönetilmesini hedeflemektedir. Bu örgüt dini inanışlarla hareket eden silahlı bir yapıya sahiptir.

Bu örgüt, Uganda hükümetine karşı silahlı bir isyan içerisindedir. Bu isyan Afrika'nın en uzun süren çatışmalarından biridir. Örgüt birçok insan hakları ihlalleri, adam kaçırma, cinayet, köleleştirme, insan ticareti, çocukları zorla silahlandırma gibi suçlamalarla karşılaşmıştır. Bu durum LRA'nın terör örgütü olarak sınıflandırılmasında en önemli etkenlerden biri olmuştur. Çünkü LRA sivil halkı sistemli bir şekilde korku unsurunu kullanarak kontrol etmeye çalışmış ve halkı Uganda hükümeti ile iş birliğinden uzak tutmayı hedefleyerek şiddete ve katliamlara başvurmuştur (Karakaya, 2008, s.32). LRA'nın faaliyetleri örgütü, Afrika Birliği tarafından terör örgütü listesine alınmasına neden olmuştur (Yenişafak, 2011). Örgütün silahlı gücünü ise LRA tarafından gerçekleştirilen eylemlerde silah zoruyla kaçırılan çocuk yaştaki Ugandalı (Acholi) militanlar oluşturmaktadır

Günümüzde LRA'nın etkinliğinin azaldığını söylemek mümkün. Özellikle LRA'nın ortaya çıktığı bölgeden çok uzak bölgelere sürülmüştür. Haliyle ortaya çıktığı coğrafi alandan uzaklaşmış olması LRA'nın hedeflerini gerçekleştirmesini zorlaştırmaktadır. LRA ayrıca geçmişe kıyasla savaş gücünü kaybetmiştir. Bunda Uganda hükümeti ve bu konu ile ilgilenen

uluslararası aktörlerin etkisi büyüktür. Günümüzde LRA Uganda'nın kuzeyinde yaşayan Acholi etnik gurubuyla neredeyse bütün bağlarını yitirmiş durumdadır. Bu durum LRA'nın lojistik ve insan gücü konusunda elini zorlaştırmaktadır (Karakaya, 2018, s.70).

3.2. Boko Haram

Boko Haram, Nijerya'nın Borno Eyalesinde Muhammed Yusuf tarafından 2002ö yılında kurulmuştur. Örgüt her ne kadar dini motivasyonlara sahip olsa da kuruluşunda ekonomik faktörlerinde etkili olduğunu söylemek gerekir. Örgütün kurucu ismi olan Muhammed Yusuf, hedeflerine bölge ülkelerini de içerecek biçimde yoksul ve işsiz gençlere yönelik sosyal ve eğitim politikalarını eklemiştir. Özellikle işsizliği ve yoksulluğu azaltma konusunda hedefler koymuştur. Örgüt Boko Haram olarak bilirse de örgütün resmi adı "*Cemaat Ehlü's Sünne Li Dava ve l'Cihad ala Menheci's Selef*" şeklindedir (Kekilli vd, 2017, s. 8-10).

Boko Haram örgütünün dini yaklaşımı Selefilik ile benzeşmektedir. Selefiler İslamı radikal bir şekilde yorumlamakta ve şer'i yasalara dayalı bir İslam devleti kurmayı istemektedirler. Boko Haramın Batı değerlerine yönelik eleştirileri ve onları kabul etmemesi, insanları İslami öğreti konusunda zorlaması, şeriat devleti kurmayı amaçlaması Boko Haram'ın Selefi akımlardan etkilendiğini göstermektedir (Duman ve Çelik, 2020, s. 87). Boko Haram örgütünün temel hedefi toplumun Batı kültürü ve değerlerinden tamamen arındırılması ve toplumun İslam'ın değerlerine göre yaşamasıdır.

Örgütün Nijerya'da orta çıkmasında ülkede çok farklı etnik grupların olması, bu gruplar arasında siyasal, sosyal gelişmişlik farklılıkların bulunması, yaşanan toplumsal gerilimler, sömürge sonrası siyasal istikrarın sağlanamaması gibi etkenler önemli rol oynamıştır. Örgüt her ne kadar Nijerya'nın kuzeyinde ortaya çıkmış olsa da başta Çad, Kamerun, Nijer ve Benin'de de faaliyetlerde bulunmuştur. Boko Haram'ın Nijerya sınırlarını aşan eylemleri onu bölge için önemli bir tehdit unsuru haline getirmiştir. Boko Haram'ın 2014 yılında gerçekleştirmiş olduğu eylem okullarda eğitim gören kız çocuklarını kaçırmaları, örgütü uluslararası kamuoyunun gündemine taşımıştır. Örgüt 276 kız öğrenci kaçırmıştır (trthaber.com, 2023). Örgütün Nijer, Çad ve Sudan'da toplam 280.000 civarı üyesinin olduğu tahmin edilmektedir (Uluer, 2010, s.63).

3.3. Eş-Şebab

Orijinal adı Hareket Eş-Şebab el-Mucahidin (Mücahit Gençlik Hareketi) olan bu örgüt Somali'de kurulmuştur. Örgütün temel hedefi Somali Geçici Federal Hükümeti devirmek, ülkenin kontrolünü ele geçirmek Somalilerin yaşadığı diğer bölgeleri, Kenya ve Etiyopya'yı kapsayacak bir şekilde İslam devleti kurmaktır. Örgüt bu hedeflerini gerçekleştirmek için de

silahlı eylemlere başvurmaktadır. Eş-Şebab'ın fiili olarak ortaya çıkması, İslam Birliği Örgütü'nün 2004 yılında ABD ve Etiyopya kuvvetlerince ortadan kaldırılması üzerine ülkede bulunan İslamcı grupların 2006 yılında yeni bir oluşum çabası içerisinde girerek İslam Mahkemeleri Birliği Örgütü'nü (El- İttihadü'l-Mehakimi'l-İslamiyye) kurmasıyla gerçeklemiştir (Artokça, 2003).

Eş-Şebab bir anlamda İslam Mahkemeler Birliğinin askeri kanadı olarak ortaya çıkmıştır. Pratik amaçlar bakımından Eş-Şebab'ın ortaya çıkışını 2004-2006 yılları arasında oluşan kaos ortadan kaldırmak ve Somali yeni bir devlet yapılanması kurmak şekilde yorumlamak mümkündür. Eş-Şebab üyelerinin profillerine baktığımızda, örgütün kuruluşundan itibaren El-Kaide bağlantılı yabancı gruplardan destek aldığı görülmektedir. Selefî anlayışa yakın olan örgüt aynı zamanda Afganistan, Çeçenistan ve bazı bölge ülkelerinde tecrübeli militanları da bünyesinde barındırmaktadır. Örgütün askeri yönünün yanı sıra siyasal gündemi de oldukça belirgindir. Siyasal gündeminde yabancı işgalleri sonlandırmak, bağımsızlığa sahip egemen bir İslam devleti oluşturmak vardır. Son hedef İslam hilafeti etrafında Somali birleştirmektir (Çelenk, 2021, s.71-75).

Eş-Şebab her ne kadar El-Kaide gibi gruplardan destek almış olsa da El-Kaide'nin Afrika'daki yansıması olarak görülmemelidir. Eş-Şebab örgütünde milliyetçilik duygusu da ön plana çıkmaktadır. Bu örgüt milliyetçi duygularla beslenen grupları da bünyesinde bir araya getirmiştir. Bundan dolayı bu örgütün ortaya çıkışını yerel dinamiklerle açıklamak daha sağlıklı bir analiz gerçekleştirmeye olanak vermektedir (Jibril, 2015, s.115). Eş-Şebab hem dini hem de milliyetçilik motivasyonu ile hareket etmektedir. Somali topraklarını her türlü yabancı işgale karşı korumaya yönelik milliyetçi reflekslere sahip olan Eş-Şebab, bir yandan da dini motivasyonu en güçlü araç olarak kullanmaktadır. Bununla birlikte zor kullanarak şeriatı uygulama yöntemleri, şiddet içeren eylemleri, şiddete dayalı hareket tarzı ve sivillere yönelik bombalı eylemler halk nezdinde desteğinin de azalmasına neden olmuştur.

3.4. Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD/DAEŞ)

Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD/DAEŞ), ABD'nin Irak'ı işgalinden sonra ve Suriye iç savaşının başlamasıyla birlikte oluşan ortamdan faydalanarak ortaya çıkmış ve güçlenmiştir. Örgüt özellikle ABD'nin Irak işgalinden sonra Irak ordusundan geriye kalan silah ve cephaneleri ele geçirerek güçlenmiştir (Bilgesam, 2015, s. 16-18). Örgüt Irak ve Suriye olmak üzere Avrupa ve Afrika gibi farklı coğrafyalarda da eylemler gerçekleştirme kapasitesine sahiptir. Bu anlamda bu örgüt ortaya çıktığı coğrafyanın çok ötesinde bir etki alanı oluşturmuştur. Bu örgüt diğer radikal örgütlere ve El-Kaideye benzer şekilde Selefilik

ideolojisinden beslenmektedir. Ortaya çıktığı bölgenin, sosyal, siyasal ve ekonomik istikrarsızlıklarını kendi lehine kullanmıştır.

IŞİD'in ideolojisinde aşırı radikal Selefilik inancı yer almaktadır. Örgütün yapısı 3 temel unsur üzerinden şekillenmektedir. Bu unsurlardan ilki örgütün çekirdek kadrosunu şekillendiren yöneticilerdir. Çekirdek kadrosunda yer alan yöneticilerin büyük çoğunluğu Iraklıdır. İkincisi örgütün idari ve askeri işlerinin idaresinden sorumlu olan kadrodur. Bu grupta da Iraklılar gibi Suriyelilerde bulunmaktadır. Üçüncü grup ise 80'in üzerinde yabancı ülkeden savaşmak için IŞİD'e katılan militanlardan oluşmaktadır. Bu unsur örgütün sahada savaşan silahlı gücünün tamamına yakındır (Şenol vd, 2016, s.280).

IŞİD'in en önemli etki alanlarından birisi de Afrika kıtasıdır. Özellikle örgüt 2021'den itibaren Mali, Burkina Faso ve Nijer'de Büyük Sahra İslam Devleti adı altında eylemlerde bulunarak birçok sivili öldürmüştür (Ochab, 2021). Öyle ki bu eylemlerden sonra BM raporları IŞİD'i Batı Afrika bölgesinde en radikal örgüt olarak görülen Boko Haram'dan daha saldırgan olarak yorumlamıştır (Indepent, 2024). Örgütün bu ülkelerdeki eylemleri aynı zamanda bu ülkelere komşu bölgelerde de etkisini göstermektedir. Aynı zamanda bu bölgede yer alan Etiyopya, Somali, Eritre ve Cibuti yaşanan iç çatışmalar, ekonomik durumlar teröristlerin eylemlerini geliştirmesi için uygun ortamları oluşturmaktadır.

Sonuç

Ulusal ve uluslararası güvenliğe yönelik önemli tehditlerden terörizm ve terör eylemleri, özellikle son dönemlerde Afrika'da yükselişe geçmiştir. Nijerya, Somali ve Sahra Altı Afrika bölgesinde terör yoğunluk kazanmaktadır. Terör faaliyetlerinin yoğunlaştığı bu bölgeler aynı zamanda stratejik öneme sahip yerlerdir. Nijerya petrol üretiminde, petrol rezervinde ve petrol ihracında önemli bir ülke konumundadır. Somali coğrafi konumu nedeniyle Kızıl Deniz ve Arap Yarımadası arasında bir geçit konumundadır. Somali'nin de içinde yer aldığı, Afrika Boynuzu olarak adlandırılan bölge çok dinamik bir yapıya sahiptir.

Bu çalışmada Afrika kıtasında faaliyet gösteren önemli terör örgütleri, onların amaçları ve ortaya çıkış koşulları incelenmiştir. Afrika kıtasında özellikle Tanrı'nın Direniş Örgütü (LRA), Boko Haram, Eş-Şebab ve IŞİD gibi örgütler ön plana çıkmaktadır. Bu örgütlerden Tanrının Direniş Örgütü ve Eş-Şebab kendisine yönelik halk desteğini yitirmiş olsa da hala bir tehdit olma potansiyeline sahiptir. Aynı şekilde Boko Haram ve IŞİD sadece buldukları ülke için değil bölgenin tamamı için bir tehdit unsuru olarak görülebilir. Afrika kıtasındaki ülkelerin içinde buldukları durum, karşılaştıkları zorluklar bu ülkelerin teröre karşı zaafiyet

yaşamalarını kolaylaştırmaktadır. Aynı zamanda bu örgütler dini motivasyonla hareket etmelerinin yanı sıra ekonomik, siyasal ve toplumsal amaçlara da sahiptirler.

Afrika kıtasında terör örgütlerini ortaya çıkartan farklı koşullar bulunmaktadır. Afrika kıtasının yaşamış olduğu sömürge geçmişi temelde bütün sorunların kaynağı olarak görülebilir. Afrika kıtası neredeyse 15 yüzyıldan itibaren Avrupalıların sömürmesine maruz kalmıştır. 2. Dünya savaşı sonrasında Afrika devletleri bağımsızlıklarını kazanmış olsalar da bu süreç kolay olmamıştır. Nitekim bağımsızlık sonrası Afrika devletleri, siyasal sorunlar, başarısız devlet yapılanmaları, sınır sorunları, Avrupalı devletlerin müdahaleleri, iç savaşlar, ekonomik krizler ve darbeler gibi birçok sorunla karşı karşıya kalmıştır. Haliyle bu durum aşırılık yanlısı radikal örgütlere, terör örgütlerine uygun ortamı hazırlamıştır.

KAYNAKÇA

- Africa Union, (2014), *Press statement of the 432nd Meeting of the PSC on 'Unconstitutional Changes of Governments and Popular Uprisings in Africa*, <https://www.peaceau.org/en/article/press-statement-of-the-432nd-meeting-on-unconstitutional-changes-of-governments-and-popular-uprisings-in-africa> (E.T. 04 Mayıs 2024).
- Anadolu Ajansı. (2020). *Kamerun'da Anglofon krizi derinleşiyor* <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/kamerun-da-anglofon-krizi-derinlesiyor/2047587> (E.T. 02 Mayıs 2024).
- Artokça, İzzettin, (2003), “Eş-Şebab Terör Örgütü/Somali”, *Türkiye Stratejik Araştırmalar Merkezi*, https://tasam.org/tr-TR/Icerik/5055/es_sebab_teror_orgutu_somali (E.T. 23 Haziran, 2024).
- Baygül, Sefa, (2021), “Ruanda İç Savaşı ve Soykırımına Giden Süreçte, Meydana Gelen Olaylara Kısa Bir Bakış”, *International Journal of Humanities and Education*, C. 7, S. 15, s. 304-320.
- Beyhan, Raşid, Osman, (2022). “Post-Kolonyalizm ’in Kongo Tezahürü: Soğuk Savaş ve Sömürgecilik Kışkacında Kongo Krizi”, *Fenerbahçe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.8, S. 1, İstanbul, s.54-67.
- Bilgesam. (2015). “Terör’ün Geldiği Yeni Boyut: IŞİD Örneği.” *Bilgi Adamlar Kurulu Raporu*. *Bilgesam* <http://bilgeinsansam.com/> (E.T. 06 Haziran 2024).
- Çelenk, Mehmet, (2021), “Eş-Şebab Hareketi ve Somali’de İslam’ın Geleceği”, *İslam Akademik Dergisi*, C. 1, S. 1, s.53-83.
- Düzler, Gamze, (2018), “Sömürgeciliğin Burundi’ye Mirası: Hutu-Tutsi Çatışması”, *Afrika Araştırmacıları Derneği*, <https://afam.org.tr/somurgeciligin-burundiye-mirasi-hutu-tutsi-catismasi/> (E. T. 10 Ocak 2022).
- Ferro, Marc. (2022), *Sömürgecilik Tarihi*, (Çev: Muna Cedden), İstanbul: İmge Kitapevi.
- Gilbert, Erick. ve Reynolds, T. Jonathan, (2016), *Tarihöncesinden Günümüze Dünya Tarihinde Afrika*, (M. Demirkaya, Çev.), İstanbul: Küre Yayınları.

- Global Security, (2024) *Lord's Resistance Army (LRA)*, <https://www.globalsecurity.org/military/world/para/lra.htm> (E.T. 22 Haziran 2024).
- Gökhan, Duman ve Çelik, Mert İsmet, (2020), "Afrika'nın Bölgesel Terör Sorunu: Boko Haram Üzerine Bir İnceleme", *Bariş Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi*, C. 9, S. 1, s.78-96
- Güler, Ahmet, (2015), *Afrika'nın Ortasında Bir Terör Örgütü: Tanrının Direniş Ordusu*, Terör ve Şiddet Sarmalında Orta Doğu ve Afrika, (Ed: Bilal Sevinç ve İrfan Çiftçi), Ankara: Karınca Yayınları.
- Indepent Türkçe, (2024), *Büyük Sahra'da İslam Devleti, Sahel IŞİD'i*, <https://www.indyturk.com/node/700131/d%C3%BCnya/b%C3%BCy%C3%BCk-sahrada-%E2%80%98slam-devleti%E2%80%99-sahel-i%C5%9Fi%CC%87di> (E.T. 23 Haziran 2024).
- İnaltekin, Abdulkadir, (2023), "Afrika'da Batı Sömürgeciliği, Köle Ticareti ve Soykırım", *SDE Akademi Dergisi*, C. 3, S. 3, s.446-494.
- Jibril, Abdi, Rahman, Mohamed, (2015), *Islamic Extremism: The Untold Truth*. Partridge Publishing.
- Karakaya, B. Bayram (2018), Tanrı'nın Direniş Ordusu (LRA) ve Uganda Dış Politikasına Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karakaya, İskender ve Çelik, Tunahan, Mehmet, (2021), "Ortadoğu'da Arap Baharı Süreci ve Libya İç Savaşı", *Akademik İzdüşüm Dergisi*, C. 6, S. 1, s.175-192.
- Kekilli, Emrah; Ömer, Hayri ve Abdoulaya, İbrahim Bachir, (2017), "Bir Örgütün Anatomisi: Boko Haram", *Seta Analiz*, s 214.
- Ochab, (2021), *Daesh Threat Moves Online And Expands Across Africa And Conflict Zones Forbes*, <https://www.forbes.com/sites/ewelinaochab/2021/10/09/daesh-threat-moves-online-and-expands-across-africa-and-conflict-zones/?sh=3f15d2e86c66> (E.T. 26 Mayıs 2024).
- Öztürk, Hasan, (2011), "Darfur'da Yaşanan İç Savaşı Anlamak", *Avrasya Etüdleri*, C. 40, S. 2, s. 123-144.
- Rapoport, C, David, (2022), *Waves of Global Terrorism, From 1879 to Present*, New York. Colombia University press.
- Relifweb, (2024) Global Terrorism Index, <https://reliefweb.int/report/world/global-terrorism-index-2024> (E.T. 06 Haziran 2024).
- Safeworld, (2022), *How not to lose Sahel*, <https://www.saferworld-global.org/resources/publications/1385-how-not-to-lose-the-sahel-community-perspectives-on-insecurity-and-international-interventions-in-mali-niger-and-burkina-faso> (E.T.06.06.2024).
- Şenol, Dolunay; Erdem, Sezgin ve Erdem, Elif, (2016), "IŞİD: Küresel Bir Terör Örgütü", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 26, S. 2, s. 277-292.
- TRT Haber, (2021), *Ülke Profili: Somali*, <https://www.trthaber.com/haber/dunya/ulke-profil-somali-580003.html> (E.T. 09 Haziran 2024).

- TRT Haber, (2023), *Nijerya'da Boko Haram'ın Rehin Aldığı Kız Öğrencilerden Biri Daha Kurtarıldı*, <https://www.trthaber.com/haber/dunya/nijeryada-boko-haramin-rehin-aldigi-kiz-ogrencilerden-biri-daha-kurtarildi-790181.html> (E.T. 22 Haziran 2024).
- Tüysüzoğlu, Göktürk, (2018), “Küçük Ülke, Büyük Hesaplar: Cibuti'nin Küresel Güç Mücadelesindeki Rolü”, *Akademik Ortadoğu*, C. 13, S. 1, s.127-152.
- Uluer, Göksel, Ahmet, (2014), *Nijerya'da Silahlı Örgütler: Boko Haram ve Mend*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- United Nations, (2021), *Promotion of durable peace and sustainable development in Africa*, https://www.un.org/osaa/sites/www.un.org.osaa/files/docs/2109875_osaa_sg_report_web_new.pdf (E.T. 02 Temmuz 2024).
- United Nations, (2023), *Coups only make crises worse: Guterres, UN News Global Perspective Human Stories*, <https://news.un.org/en/story/2023/08/1140277>, (E.T. 02 Temmuz 2024).
- Voice of America, (2023), *Coups in Africa*, <https://projects.voanews.com/african-coups/>, (E.T. 04 Mayıs 2024).
- Wikipedia, (2024), *Inter Caetera*, https://en.wikipedia.org/wiki/Inter_caetera, (E.T.03 Haziran 2024).
- Wikipedia, (2024), *Ruanda Soykırımı*, https://tr.wikipedia.org/wiki/Ruanda_Soyk%C4%B1r%C4%B1m%C4%B1#:~:text=Ruanda%20Soyk%C4%B1r%C4%B1m%C4%B1%2C%20Ruanda'da%201994,h%C3%BCk%C3%BBmetin%20d%C3%BC%C5%9F%C3%BCr%C3%BClmesi%20ile%20son%20buldu. (E.T. Haziran 2024).
- Wikipedia, (2024). *Tordesillas Antlaşması*, https://tr.wikipedia.org/wiki/Tordesillas_Antla%C5%9Fmas%C4%B1. (E.T.02 Haziran 2024).
- Woronoff, John, (2008), *Historical Dictionary of Civil Wars in Africa*, G. Arnold (Ed.), Toronto, Scarecrow Press
- Yenişafak, (2011), *Afrika Birliği, LRA'yı Terör Örgütü İlan Etti*, <https://www.yenisafak.com/dunya/afrika-birligi-lrayi-teror-orgutu-ilan-etti-352576> (E.T. 21 Haziran 2024).

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ İLE ALMANYA GÜVENLİK POLİTİKALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: İKİ ALMANYA'NIN YENİDEN BİRLEŞMESİ (DEUTSCHE WIEDERVEREINIGUNG) SÜRECİ ÖRNEĞİ

Bedri ŞAHİN¹

Öz

1990'ın ilk yarısında gerçekleşen Alman birleşme müzakereleri Almanya Federal Cumhuriyeti (Bundesrepublik Deutschland-BD) ve Doğu Almanya Demokratik Cumhuriyeti (Deutsche Demokratische Republik - DDR), ABD, Sovyetler Birliği, Fransa ve İngiltere tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu sürecin ana görevi, birleşik bir Almanya'nın askeri bir ittifaka katılıp katılmayacağını ve şayet katılım gerçekleşirse bunun hangi ittifak olacağını belirlemektir. Bu söz konusu müzakerelerin ilk safhalarında ABD ve BD yetkililerinin Sovyet delegelerine yönelik NATO'nun doğuya doğru genişlemeyeceği hususunda herhangi bir "NATO vaadinde" buldukları birçok kez ve çeşitli ifadelerle iddia edilmiştir. 'NATO vaadi' o zamandan beri son derece politik ve canlı bir şekilde tartışılan bir araştırma konusu olmuştur. Bu çalışmada, her ne kadar bir NATO vaadinde bulunulup bulunulmadığına kesin ve net bir yanıt bulunamasa da, İki Almanya'nın Birleşmesi (Deutsche Wiedervereinigung) sürecinde ABD ve Almanya ilişkilerinin ışığında bu bağlamda geniş bir hâlde bilgilerin sunulması amaçlanmıştır. İlk olarak, bu bildiri çalışmasında Sovyet karar vericilerinin ağırlıklı olarak iç ve ülkeler arası krizlerle meşgul oldukları açıklığa kavuşturulmuştur. Bu sebeple, iki Almanya'nın birleşme müzakerelerine yeterince dikkat edemedikleri veya Batılı ülkelerce yöneltilen önerileri doğru şekilde değerlendiremedikleri anlaşılmıştır. İkincisi, ABD ve BD, Sovyet heyetinin birleşik bir Almanya için NATO üyeliği lehine ikna edilebilmesini amaçlayarak, Sovyet heyetinin kaygılarına, zayıflıklarına ve isteklerine ustaca cevap veren ortak bir müzakere stratejisi kullanmışlardır. BD'nin temel amacı, NATO çerçevesi içinde demirlenmiş olan Almanya'nın yeniden birleşmesiydi, ABD'nin birincil hedefleri ise Avrupa'daki stratejik konumunu güçlendirmek ve Doğu Avrupa'daki Sovyet egemenliğini sona erdirmektir. 9 Kasım 1989 tarihinde Berlin Duvarı yıkılmasının yarattığı büyük etki nedeniyle, zıt askeri ittifakların üyeleri olan iki Almanya'nın yeniden birleşmesini de içeren bir dizi dönüştürücü süreç harekete geçirilmiştir. BD bir NATO üyesiydi, DDR ise Varşova Paketi'ne dâhil edilmiş durumdaydı. BD Şansölyesi Helmut Kohl, Kasım ayı sonunda zaten yeniden birleşme için on maddelik bir plan sunmuştur. Gelecekteki Avrupa güvenliği hususunda ise, Kohl, Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Komisyonu'nun (AGİK), NATO'yu bu planın dışında tutarak, "pan-Avrupa mimarisinin kalbinin bir parçası" olarak kalmasını öngörmüştür. Aynı hafta içerisinde, Batılı ülkeler ile iş birliği yaparak Soğuk Savaş'ın üstesinden gelmeyi taahhüt eden Sovyetler Birliği Komünist Partisi Genel Sekreteri ve Sovyetler Birliği Cumhurbaşkanı Mikhail Gorbaçov, Avrupa'nın geleceği için 'ortak bir Avrupa evi' hakkındaki görüşleri çerçevesinde kendi planını önermiştir. Bu önemli vizyon, askeri örgütlerden siyasi örgütlere dönüşmeleri suretiyle Varşova Paketi ve NATO arasında daha sıkı bir iş birliği olabileceği fikrini de içermektedir. Bütün bunlar, esas olarak Sovyetler Birliği'ni sosyal demokrasiye dönüştürmeyi amaçlayan glasnost (açıklık) ve perestroika (reformlar) iç politikalarını da içeren daha büyük bir 'Gorbaçov devrimi' dâhilinde gerçekleşmiştir. 2 - 3 Aralık 1989 tarihleri arasında gerçekleştirilen Malta Konferansı'nda ABD Başkanı George H.W. Bush, askeri gerilimlerin ve Avrupa'nın bölünmesinin üstesinden gelme taahhüdünü beyan ederek yakınlaşmaya açık olduğunu beyan etmiştir. BD ve ABD, müzakere süreci boyunca sürdürdükleri ortak bir konuma karar vermiştir. İki taraf da birbirlerinin çıkarları ve hedefleri için çok önemliydi ve bu nedenle müzakere sürecinde yakın iş birliği içinde bulunmuşlardır. ABD, BD'deki askeri üslerini korumak ve onların aracılığıyla Avrupa kıtasındaki askeri varlığını sürdürmek amacıyla Batı Almanlar'ın desteğine ihtiyaç duyuyordu. Öte yandan BD, birleşik bir Almanya açısından tam NATO üyeliğini güvence altına almak amacıyla güçlü ABD'ye ihtiyaç duymaktaydı. Bu, ABD için de önemliydi, çünkü askeri üslerini orada meşrulaştırmak için NATO'nun çerçevesi içinde Almanya'ya ihtiyaç duyuyordu. Karşılıklı bağımlılıklarına ve çakışan hedeflerine rağmen, ABD ve BD'nin konumları önemli ölçüde farklıydı. Her şeyden önce ABD, Avrupa'daki stratejik konumunu güçlendirmek ve Doğu Avrupa'daki Sovyet egemenliğini sona erdirmek için gizli hedeflere sahipti. Soğuk Savaş sona yaklaşırken ve Sovyetler Birliği hızla bu savaşı kaybederken, ABD delegeleri hedeflerine ulaşmak için bir ivme algılamıştır. Sovyetler Birliği'ndeki değişiklikleri teşvik ederek ABD, stratejik dengeyi Washington lehine ileriye götürebilecekti. Ancak, fiziki müzakereler sırasında ABD yetkilileri farklı teşviklerde bulunmuştur. ABD'nin müzakere sürecine katılımını

¹ Dr, Bağımsız Akademisyen, sahinbedri40@googlemail.com, 0000-0002-6923-760X

destekleyen önemli bir tarihsel argüman, 21.yy'da Avrupa'daki aşırı şiddetin ABD'nin tecrit politikasının tehlikelerine tanıklık etmesiydi. Bildiri çalışmasında, İki Almanya'nın yeniden birleşmesi çerçevesinde şekillenen Soğuk Savaş sonrası dönemdeki BD ve ABD ilişkilerine siyasi ve askeri boyutlarıyla ışık tutmak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Doğu Almanya, Batı Almanya, Soğuk Savaş, İki Almanya'nın Yeniden Birleşmesi, Amerika Birleşik Devletleri.

EVALUATION OF SECURITY POLICIES OF THE UNITED STATES OF AMERICA AND GERMANY: AN EXAMPLE OF THE REUNIFICATION OF THE TWO GERMANIES (*DEUTSCHE WIEDERVEREINIGUNG*) PROCESS

Abstract

German unification negotiations, which took place in the first half of 1990, were carried out by the Federal Republic of Germany (Bundesrepublik Deutschland-BD) and the East German Democratic Republic (Deutsche Demokratische Republik - DDR), the USA, the Soviet Union, France and the United Kingdom. The main task of this process was to determine whether a united Germany would join a military alliance and, if so, which alliance it would be. It has been claimed many times and in various expressions that in the early stages of these negotiations, the US and US officials made any "NATO promise" to the Soviet delegates that NATO would not expand eastward. The "NATO promise" has been a highly political and lively debated topic ever since. In this study, although a definitive and clear answer cannot be found as to whether a NATO promise was made or not, it is aimed to provide comprehensive information in this context in the light of the relations between the USA and Germany during the Unification of the Two Germanys (Deutsche Wiedervereinigung). First, this paper clarifies that Soviet decision-makers were predominantly preoccupied with domestic and international crises. For this reason, it was understood that the two Germanys could not pay enough attention to the unification negotiations or could not properly evaluate the proposals made by Western countries. Second, the United States and the United States used a common negotiation strategy that skillfully responded to the Soviet delegation's concerns, weaknesses, and desires, aiming to persuade the Soviet delegation in favor of NATO membership for a united Germany. The US's primary goal was the reunification of Germany, anchored within the NATO framework, while the US's primary goals were to strengthen its strategic position in Europe and end Soviet domination in Eastern Europe.

Due to the massive impact of the fall of the Berlin Wall on November 9, 1989, a series of transformative processes were set in motion, including the reunification of two Germanys that were members of opposing military alliances. The US was a NATO member, while the GDR was included in the Warsaw Pact. US Chancellor Helmut Kohl had already presented a ten-point plan for reunification at the end of November. As for future European security, Kohl envisaged the Commission for Security and Co-operation in Europe (CSCE) remaining "part of the heart of the pan-European architecture", excluding NATO from this plan. In the same week, General Secretary of the Communist Party of the Soviet Union and President of the Soviet Union, Mikhail Gorbachev, who committed himself to overcoming the Cold War by cooperating with Western countries, proposed his own plan for the future of Europe, within the framework of his views on a "common European home". This important vision also included the idea that there could be closer cooperation between the Warsaw Pact and NATO by transforming them from military organizations into political organizations. All of this took place within a larger "Gorbachev revolution", which included domestic policies of glasnost (openness) and perestroika (reforms) aimed primarily at transforming the Soviet Union into a social democracy. At the Malta Conference held between 2 and 3 December 1989, US President George H.W. Bush has declared that he is open to rapprochement, declaring his commitment to overcoming military tensions and the division of Europe.

The US and the US agreed to a common position, which they maintained throughout the negotiation process. Both parties were very important to each other's interests and goals, and therefore they cooperated closely during the negotiation process. The USA needed the support of the West Germans in order to protect its military bases in the USA and to maintain its military presence on the European continent through them. On the other hand, the US needed a strong US to secure full NATO membership for a united Germany. This was also important for the United States because it needed Germany within the framework of NATO to legitimize its military bases there. Despite their interdependence and overlapping goals, the positions of the United States and the United States were significantly different. First of all, the United States had hidden goals to strengthen its strategic position in Europe and end Soviet domination in Eastern Europe. As the Cold War drew to a close and the Soviet Union was rapidly losing it, U.S. delegates perceived momentum to achieve their goals. By encouraging changes in the Soviet Union, the United States would be able to shift the strategic balance in favor of Washington. However, during physical negotiations, US officials gave different incentives. An important historical argument supporting US participation

in the negotiation process was that extreme violence in Europe in the 21st century testified to the dangers of the US policy of isolationism. The paper aims to shed light on the political and military dimensions of the US and US relations in the post-Cold War period, which were shaped within the framework of the reunification of the two Germanys.

Keywords: East Germany, West Germany, Cold War, Reunification of the Two Germanys, United States of America.

1. Giriş

Resmi olarak 3 Ekim 1990’da tamamlanan Doğu ve Batı Almanya’nın yeniden birleşmesine giden tarihsel süreç, Soğuk Savaş’ın kapsadığı on yıllarca süren jeopolitik gerilimlerin sonunu işaret ederek, Avrupa tarihinde ufuk açıcı bir olay olmaya devam etmektedir. Almanya tarihinin bu dönemi sadece Avrupa’nın siyasi manzarasını yeniden şekillendirmekle kalmadı, aynı zamanda hem Amerika Birleşik Devletleri (ABD) hem de Almanya tarafından güvenlik politikalarının yeniden değerlendirilmesine yol açtı. Yaygın olarak “*Deutsche Wiedervereinigung*” olarak adlandırılan yeniden birleşme, karmaşık uluslararası müzakereler ve değişen ittifaklar zemininde gerçekleşmiş ve hem ulusal hem de uluslararası düzeyde güvenlik stratejilerinin karşılıklı etkileşimini analiz etmek için benzersiz bir vaka çalışması sunmuştur.

İkinci Dünya Savaşı’nın ardından Almanya, Doğu Almanya (Demokratik Alman Cumhuriyeti veya DAC) ve Batı Almanya (Federal Almanya Cumhuriyeti veya FRG) olarak ikiye bölünmüş ve her iki taraf da Sovyet etkisi altındaki Doğu Bloğu ile ABD’nin yanında yer alan Batı ülkeleri arasındaki daha geniş çaplı çatışmanın sembolü hâline gelmiştir (Gaddis, 2006). Bu bölünme, komünist ve kapitalist dünyaları birbirinden ayıran “Demir Perde’yi” temsil eden ve 1961 yılında inşa edilen Berlin Duvarı ile fiziksel olarak özetlenmiştir (Sarotte, 2014). Bu duvarın Kasım 1989’da yıkılması, sadece yeniden birleşmeye giden gerçek yolu değil, aynı zamanda Doğu Avrupa’daki komünist hegemonyanın mecazi çöküşünü de simgeleyen ikonik bir an olmuştur (Fulbrook, 1991).

Berlin Duvarı’nın yıkılmasından 1990’da Almanya’nın resmen yeniden birleşmesine uzanan hızlı olaylar dizisi, güvenlik politikaları ve jeopolitik stratejilerdeki önemli değişikliklerle desteklenmiştir. Bu değişiklikler Sovyetler Birliği’nin dağılmasından ve buna bağlı olarak Soğuk Savaş gerilimlerinin azalmasından etkilenmiştir. Bu kritik aşamada başta ABD ve Almanya olmak üzere kilit paydaşların güvenlik politikalarını analiz etmek, ülkelerin dinamik küresel değişimlere yanıt olarak dış ve iç stratejilerini nasıl uyarladıklarına dair içgörü sağlamaktadır.

Bölünmeden yeniden birleşmeye geçiş, NATO'nun rolü, Sovyet birliklerinin Doğu Almanya'dan çekilmesi ve Almanya'nın Avrupa ve küresel politikadaki geleceği gibi karmaşık güvenlik konularını içeriyordu (Kramer, 2004). ABD ve Almanya sadece ikili ilişkilerini değil, aynı zamanda daha geniş uluslararası çerçeveler içindeki stratejilerini de yönlendirmek zorundaydı. Soğuk Savaş'ın sona ermesi, yeniden birleşme sürecinde benimsenen politikaların gelecekteki uluslararası ilişkileri ve güvenlik politikalarını etkilediği yeni bir dünya düzenine yol açtı (Sarotte, 2001).

Bu politikaları anlamak birkaç nedenden ötürü çok önemlidir. İlk olarak, bu politikalar ilgili hükûmetlerin stratejik önceliklerini ve kaygılarını yansıtmakta ve önemli siyasi dönüşümlerin ortasında jeopolitik hedeflerin nasıl takip edildiğini ortaya koymaktadır.

İkinci olarak, bu politikalar hızlı değişim dönemlerinde uluslararası ilişkilerin ve iç güvenliğin yönetilmesi konusunda dersler vermektedir ki bu da günümüz küresel siyaseti için özellikle önemli bir konudur.

Bu çalışmanın temel amacı, 1980'lerin sonundan 1990'daki resmi birleşmeye kadar ABD ve Almanya'nın güvenlik politikalarını değerlendirmek ve karşılaştırmaktır. Bunu yaparak, her iki ülkenin de Almanya'nın yeniden birleşmesinin ortaya çıkardığı zorluklara ve fırsatlara nasıl yaklaştığını ortaya çıkarmayı ve özellikle de kendi güvenlik stratejileri ile daha geniş uluslararası zorunluluklar arasındaki etkileşimlere odaklanmayı amaçlamaktadır. Bu analiz, yoğun ve hızlı jeopolitik gelişmelerle karakterize edilen 1980'lerin sonundan 1990'a kadar olan döneme odaklanacaktır. ABD ve Almanya tarafından gelişen Avrupa güvenlik ortamına yanıt olarak formüle edilen ve uygulanan jeopolitik ve ulusal güvenlik politikalarının incelenmesine odaklanılacaktır. Bu yıllarda alınan stratejik kararları inceleyerek, bu ülkelerin Soğuk Savaş sonrası dönemin şekillenmesinde, özellikle de Almanya'nın yeniden birleşmesi merceğinden oynadıkları rolleri vurgulayacaktır.

Çalışmada, gizliliği kaldırılmış hükûmet belgeleri, siyasi liderlerin konuşmaları, güncel haber makaleleri ve akademik çalışmalar gibi çeşitli kaynaklardan yararlanılacaktır. Bu sayede, tarihsel bağlamın ve bu dönüştürücü dönemde benimsenen güvenlik politikalarının sonuçlarının kapsamlı bir şekilde anlaşılması sağlanacaktır. Sonuç olarak, Almanya'nın yeniden birleşmesi sırasındaki güvenlik politikalarını inceleyen bu çalışma, Soğuk Savaş'ın sonundaki uluslararası ilişkiler ve güvenlik stratejisinin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunacaktır. Bu analiz sadece tarih bilimi için önemli olmakla kalmayıp, aynı zamanda hızla değişen bir dünyada mevcut ve gelecekteki diplomatik angajmanlar için kalıcı dersler sunmaktadır.

2. Amerika Birleşik Devletleri'nde Güvenlik Politikaları

ABD Güvenlik Stratejisine Genel Bakış

Soğuk Savaş boyunca ABD'nin Avrupa'daki stratejik çıkarları öncelikle komünizmin yayılmasını engellemeye ve Batılı demokratik devletler lehine bir güç dengesini korumaya odaklandı. Bu jeopolitik duruş, Amerikan dış politikası için hem önemli fırsatlar hem de zorluklar sunan bir senaryo olan Almanya'nın yeniden birleşmesi ihtimaline karşı ABD'nin tepkisini şekillendirmede çok önemliydi (Daddow & Gaskarth, 2011).

Mikhail Gorbacov'un Perestroyka ve Glasnost politikalarının ortaya çıkması ve ardından Doğu Avrupa'da liberalleşmenin başlamasıyla birlikte, ABD büyük bir jeopolitik değişim potansiyelinin farkına vardı. Almanya'nın yeniden birleşme olasılığı merkezi bir konu olarak ortaya çıktı ve uzun süredir devam eden politikaların yeniden değerlendirilmesine yol açtı. ABD'nin Almanya'nın yeniden birleşmesine bakış açısı 1980'lerin sonlarında önemli ölçüde değişti. Başlangıçta NATO'nun ve daha geniş Batı güvenlik mimarisinin yeniden şekillenme potansiyeli nedeniyle temkinli yaklaşılan tutum, istikrarlı ve demokratik bir Almanya'nın faydalarının ABD'nin Soğuk Savaş sonrası Avrupa'daki daha geniş stratejik hedefleriyle uyumlu hâle gelmesiyle aktif desteğe doğru kaymıştır (Smith & Oleszczuk, 1992; Pond, 2010).

Temel Politikalar ve Eylemler

Diplomatik Girişimler

Amerika Birleşik Devletleri'nin diplomatik çabaları yeniden birleşme sürecinin kolaylaştırılmasında etkili oldu. Başta Dışişleri Bakanı James Baker ve Başkan George H.W. Bush tarafından diplomatik kanallar aracılığıyla yürütülen üst düzey müzakereler, yeniden birleşmenin istikrarlı ve kabul edilebilir bir çerçevede gerçekleşmesini sağlamak için hem Sovyetler Birliği hem de Avrupalı müttefiklerle temas kurmaya odaklandı. Müzakereler, Almanya'nın gelecekteki askeri statüsü ve NATO'nun Doğu Avrupa'daki varlığının niteliği hakkında Sovyetler Birliği'ne çok sayıda güvence verilmesini içeren karmaşık bir süreçti (Sarotte, 2009).

Askeri Hususlar

Askeri değerlendirmeler arasında Avrupa'daki asker seviyelerinin azaltılması ve NATO'nun geleceğine ilişkin ayrıntılı tartışmalar yer alıyordu. ABD, Sovyetlerin NATO içinde potansiyel olarak güçlü bir birleşik Almanya'ya ilişkin endişeleri ile Avrupa'da güçlü bir NATO varlığını sürdürmeye yönelik kendi stratejik çıkarları arasında dikkatli bir denge kurmak zorundaydı. Bu

durum, NATO kuvvetlerinin eski Doğu Almanya topraklarına doğru genişlememesini öngören ve böylece Sovyet güvenlik endişelerine önemli bir taviz veren “İki Artı Dört Antlaşması” ile ele alındı (Zelikow & Rice, 1995).

Ekonomik Hususlar

Ekonomik olarak ABD, yeniden birleşmiş bir Almanya'nın ekonomik istikrarını sağlayacak önlemleri destekledi. Bu önlemler arasında Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası gibi uluslararası kurumlar aracılığıyla mâli yardım programlarının desteklenmesi ve Avrupa Topluluğu'nun Doğu Alman ekonomisini daha geniş Batı ekonomik sistemine entegre etme çabalarının desteklenmesi yer alıyordu. Bu önlemler, Avrupa'da daha geniş güvenlik sorunlarına yol açabilecek ekonomik istikrarsızlığın önlenmesi için hayati önemde görülüyordu (Ash, 2009).

Etki Analizi

Yeniden Birleşme Süreci Üzerindeki Sonuçlar

Amerika Birleşik Devletleri tarafından benimsenen politikaların yeniden birleşme süreci üzerinde derin bir etkisi olmuştur. ABD, hem Sovyetler Birliği'nin hem de Avrupalı müttefiklerinin güvenlik endişelerini gideren bir çerçevede Almanya'nın yeniden birleşmesini aktif olarak destekleyerek, önemli bir çatışma potansiyelinden kaçınan yumuşak bir geçişin kolaylaştırılmasına yardımcı oldu. Özellikle diplomatik girişimler, kilit uluslararası aktörler arasında sürecin meşrulaştırılması ve başarıya ulaşması için hayati önem taşıyan bir fikir birliği oluşturulmasına yardımcı oldu (Mushaben, 2000).

ABD-Almanya İlişkileri Üzerindeki Uzun Vâdeli Etkiler

ABD'nin Almanya'nın yeniden birleşmesini desteklemedeki rolünün iki ülke arasındaki ikili ilişkiler üzerinde kalıcı etkileri olmuştur. Birleşme sonrasında Almanya, NATO'da önemli bir rol oynayarak ve büyük bir ekonomik ortak olarak hizmet vererek ABD'nin Avrupa'daki kilit müttefiki olarak ortaya çıktı. Yeniden birleşme sürecinin başarılı bir şekilde yürütülmesi, ABD ve Almanya arasındaki bağları güçlendirmiş ve günümüze kadar devam eden bir iş birliği temeli oluşturmuştur. Bu ortaklık, ekonomik sorunlardan güvenlik tehditlerine kadar, Avrupa'da ve küresel ölçekte daha sonra karşılaşılan güçlüklerin ele alınmasında hayati önem taşımıştır (Paterson, 1996).

Sonuç olarak, Almanya'nın yeniden birleşmesi sırasında ABD'nin güvenlik politikaları diplomatik, askeri ve ekonomik stratejilerin sofistike bir karışımını yansıtmaktadır. Bu

politikalar sadece Almanya'nın barışçıl bir şekilde yeniden birleşmesini kolaylaştırmakla kalmamış, aynı zamanda Avrupa'da Soğuk Savaş sonrası düzenin şekillenmesine yardımcı olmuş, ABD'nin lider bir küresel güç olarak konumunu güçlendirirken Almanya'da istikrarlı ve müreffeh bir ortağı güvence altına almıştır. Bu politikaların başarılı sonuçları, küresel jeopolitik değişimlere yanıt vermede tutarlı ve uyarlanabilir dış politika stratejilerinin önemini vurgulamaktadır.

3. Almanya'da Güvenlik Politikaları

Alman Güvenlik Stratejisine Genel Bakış

Almanya'nın yeniden birleşme sürecindeki güvenlik stratejisi, hem Doğu hem de Batı Almanya'yı etkileyen benzersiz bir dizi koşul tarafından şekillendirildi. Batı Almanya için öncelikli kaygı, Doğu Almanya'nın istikrara kavuşturulması ve hâlihazırda kurulu olan Batı Alman sistemini istikrarsızlaştırmayacak şekilde nüfusunun ve altyapısının entegrasyonuydu. Şansölye Helmut Kohl liderliğindeki Batı Alman hükûmeti, sadece bölünmenin barışçıl bir şekilde sona ermesini sağlamakla kalmayıp aynı zamanda Almanya'nın Avrupa ve NATO içindeki konumunu güçlendirecek diplomatik çabalara öncelik vermiştir.

Sovyetler Birliği'nin azalan etkisi altındaki Doğu Almanya istikrarsız bir konumdaydı. Güvenlik kaygıları ağırlıklı olarak Sovyetler Birliği'ne bağlı bir güvenlik aygıtından Batı Almanya'nın daha demokratik ve Batı yönelimli sistemiyle bütünleşmeye geçişin yönetilmesiyle ilgiliydi. Yeniden birleşmeye yönelik diplomatik strateji, hem Doğu Almanya'daki çökmekte olan yönetimle hem de Sovyet yetkililerle karmaşık müzakereleri içeriyordu ve olası sivil huzursuzlukları veya ekonomik çöküşü önleyecek yumuşak bir geçiş garantisi altına alıyordu.

Temel Politikalar ve Eylemler

İç Güvenlik Önlemleri

İç güvenlik stratejisi istikrarlı bir geçişin sağlanması açısından hayati önem taşıyordu. Bu, Sovyet istihbarat sistemleriyle derinden iç içe geçmiş olan Doğu Alman güvenlik servislerinin yeniden yapılandırılmasını içeriyordu. Doğu Almanya'nın gizli polisi Stasi dağıtıldı ve gözetleme aygıtı lağvedildi. Bu adımlar halkın güvenini yeniden tesis etmek ve Doğu Almanya'yı Batı Almanya'nın demokratik ve yasal standartlarıyla uyumlu hâle getirmek için gerekliydi. Aynı zamanda Batı Almanya, Doğu Alman nüfusunu entegre etmek ve sosyo-ekonomik eşitsizliklerin iç çekişmelere veya güvensizliğe neden olmasını önlemek için

tasarlanmış çok sayıda sosyal ve ekonomik program uygulamıştır (Maercker & Guski-Leinwand, 2018).

Uluslararası Güçlerle İş Birliği

Almanya'nın yeniden birleşmesi sadece ulusal bir proje değil, aynı zamanda önemli bir uluslararası olaydı. Alman hükûmeti, "İki Artı Dört Görüşmeleri" olarak bilinen ve her iki Alman devletinin yanı sıra ABD, SSCB, Birleşik Krallık ve Fransa'nın da katıldığı görüşmeler aracılığıyla kilit küresel güçlerle yoğun bir diplomasi yürüttü. Bu müzakereler, yeniden birleşme için uluslararası onay alınmasında ve Almanya'nın Avrupa'daki gelecekteki askeri ve siyasi statüsünün şartlarının belirlenmesinde kritik öneme sahipti. Müzakereler, Almanya'nın nükleer kapasiteye sahip olmasını engelleyecek ve özellikle eski Doğu Alman topraklarında ordusunun büyüklüğünü ve erişimini sınırlayacak şartları resmen dâhil ederek Almanya'nın komşuları arasındaki korkuların yatıştırılmasına yardımcı olmuştur (Gallis, 1990).

Etki Analizi

Yeniden Birleşmenin Kolaylaştırılması

Hem Doğu hem de Batı Almanya tarafından benimsenen güvenlik politikaları, ülkenin barışçıl bir şekilde yeniden birleşmesini kolaylaştırmada etkili olmuştur. Stratejik iç güvenlik önlemleri, Doğu Almanya'nın entegrasyonunun önemli bir huzursuzluk ya da şiddet olmadan gerçekleşmesini sağlamış ve bu durum Doğu Avrupa'nın diğer bölgelerine yansımamıştır. Ayrıca, Batı Almanya'nın uyguladığı diplomatik stratejiler hem Doğu Alman vatandaşları hem de uluslararası toplum tarafından kabul edilebilir bir yeniden birleşme sürecinin şekillenmesine yardımcı olarak birleşik Almanya'nın istikrarlı olmasını ve uluslararası alanda tanınmasını sağlamıştır.

Almanya'nın Uluslararası Politikadaki Rolü Üzerindeki Uzun Vâdeli Etkiler

Birleşme sonrasında Almanya, Avrupa'da önemli bir ekonomik ve siyasi güç olarak ortaya çıkmıştır. Yeniden birleşme sürecinde uygulanan stratejiler Almanya'nın uluslararası sahnedeki konumunu yükseltmesini sağladı. Soğuk Savaş'ın ön cephesindeki bölünmüş bir ülkeden Avrupa Birliği'nin kilit bir üyesine ve NATO'nun kritik bir oyuncusuna dönüştü. Bu yükselen statü, Almanya'nın küresel meselelerde daha aktif ve etkili bir rol oynamasına, uluslararası barışı koruma misyonlarına katkıda bulunmasına, Avrupa'nın mâli krizlere verdiği tepkilere öncülük etmesine ve kapsamlı çevre politikalarını savunmasına olanak sağlamıştır (Kappel, 2014).

Almanya'nın yeniden birleşme sürecinde titiz iç tedbirler ve stratejik uluslararası müzakerelerle şekillendirdiği güvenlik politikası, sadece potansiyel olarak çalkantılı zamanlardan yumuşak bir geçişi kolaylaştırmakla kalmamış, aynı zamanda ülkenin uluslararası forumlarda daha büyük sorumluluklar üstlenmesine zemin hazırlamıştır. Yeniden birleşme sürecinde iç ve dış güvenlik kaygılarının etkin bir şekilde yönetilmesi, liderlerinin öngörüsünün bir kanıtı olmuş ve Almanya'nın küresel sahnede gelecekte karşılaşılabilecek zorluklarla başa çıkabilmesi için sağlam bir temel oluşturmuştur.

Almanya'nın yeniden birleşme dönemindeki güvenlik politikaları dikkatli bir dengeleme hareketiyle karakterize edilmiştir yani iç güvenlik ve istikrarı yönetirken, uluslararası sistemde birleşik bir Almanya'nın yerini güvence altına almak için etkili bir diplomasi yürütmektir. Bu politikalar sadece barışçıl ve başarılı bir yeniden birleşmeyi sağlamakla kalmamış, aynı zamanda Almanya'nın küresel politikadaki rolünün yeniden tanımlanmasına yardımcı olmuş ve onu Avrupa'da önemli bir lider ve önemli bir küresel güç olarak konumlandırmıştır.

4. Karşılaştırmalı Analiz

Almanya'nın 1990'da yeniden birleşmesi, uluslararası ilişkiler ve güvenlik politikaları açısından önemli bir vaka çalışmasıdır ve günümüz politika yapımı için kritik dersler sunmaktadır. Bu analiz, stratejik hedefleri karşılaştırmakta, hem ABD hem de Almanya'nın politikalarının başarı ve başarısızlıklarını değerlendirmekte ve mevcut politika yapıcılara rehberlik edebilecek dersleri damıtmaktadır.

Stratejik Hedefler Uyumu

Amerika Birleşik Devletleri ve Almanya'nın stratejik hedefleri, istikrarlı ve birleşik bir Almanya'yı desteklemek gibi en geniş anlamda uyumlu olsa da, nüanslar ve âcil öncelikler açısından farklılık gösteriyordu. Amerika Birleşik Devletleri, Soğuk Savaş stratejisinin temel taşı olan Sovyet hâkimiyetini önlemek için öncelikle Avrupa'daki güç dengesini korumakla ilgileniyordu. Sovyetler Birliği'nin etkisinin azalmasıyla birlikte ABD, Doğu Avrupa ülkelerini demokratik ve ekonomik olarak liberal bir Batı bloğuna entegre etmeyi amaçladı ve Almanya'nın yeniden birleşmesini bu stratejinin kilit taşı olarak görmüştür.

Almanya'nın hedefleri daha çok ulusal çıkarlara, özellikle de Doğu Almanya'nın ekonomik, sosyal ve siyasi istikrara kavuşturulması ve nüfusunun Federal Almanya Cumhuriyeti'ne entegrasyonuna odaklanmıştır. Batı Alman hükûmetinin, aynı zamanda hem Doğulu hem de Batılı müttefikleriyle iyi ilişkiler sürdürmek için birleşmenin uluslararası etkilerini dikkatle yönetmesi gerekiyordu.

Bu farklı vurgulara rağmen, her iki ülke de başarılı bir yeniden birleşmenin karşılıklı yararlarının farkındaydı. Diplomatik kanallar ve uluslararası müzakereler aracılığıyla sürecin sadece Almanya'yı değil, daha geniş Avrupa bölgesini de istikrara kavuşturmasını sağlamak için birlikte çalıştılar. "İki Artı Dört Antlaşması" bu çabaların önemli bir sonucuydu ve Doğu ve Batı Almanya'nın hem ABD hem de Sovyetler Birliği'nin endişelerini gideren, üzerinde anlaşılmış parametreler dâhilinde yeniden birleşmesine olanak tanıyarak stratejik hedefler arasında önemli bir uyum olduğunu göstermiştir (Bülbül, 2020).

Politika Başarıları ve Başarısızlıkları

Başarılar

En başarılı politikalardan biri, ABD'nin Dışişleri Bakanı James Baker ve Başkan George H.W. Bush'un önderliğinde SSCB'ye güvence vermeye ve NATO'nun varlığını sürdürmesine ve Almanya'nın üyeliğine rıza göstermesini sağlamaya yardımcı olan diplomatik girişimdi. Bunu Almanya'nın diplomatik manevraları, özellikle de Şansölye Helmut Kohl'un ulusal isteklerle uluslararası gerçekleri dikkatle dengeleyen on maddelik planı tamamlamıştır. Stasi'nin dağıtılması ve Doğu Alman idari aygıtının Federal sisteme entegre edilmesi de dâhil olmak üzere Almanya'nın iç güvenlik önlemleri de kayda değer ölçüde başarılı olmuştur. Bu adımlar potansiyel sivil huzursuzlukları önledi ve diğer eski Sovyet bloğu ülkelerinde görülenden daha yumuşak bir toplumsal entegrasyonu kolaylaştırmıştır (Lichter vd., 2021).

Başarısızlıklar

Ancak tüm politikalar bu kadar başarılı olmamıştır. Ekonomik entegrasyon önemli engellerle karşılaştı; Doğu ve Batı Almanya arasındaki ekonomik farklılıkların başlangıçta hafife alınması, yeniden birleşmenin ilk yıllarında büyük kamu harcamalarına ve ekonomik zorlanmaya yol açtı. Ayrıca, ABD stratejik hedeflerini etkili bir şekilde yönetirken, Rusya'nın NATO'nun genişlemesinden duyduğu rahatsızlığın ABD-Rusya ilişkilerini etkilemeye devam eden uzun vâdeli zorluklarını hafife almıştır (Wilhelmsen & Hjermann, 2022).

Çıkarılan Dersler

Çok Taraflı Katılımın Uygunluğu

Almanya'nın yeniden birleşmesi sürecinden çıkarılacak başlıca derslerden biri çok taraflı angajmanın önemidir. Çeşitli uluslararası güçler arasında müzakereler ve anlaşmalar yoluyla sağlanan koordinasyon, barışçıl bir yeniden birleşme sürecinin sağlanmasında önemli bir rol oynamıştır. Günümüz politika yapıcıları, çatışmaların çözümünde ve önemli jeopolitik

değişimlerin yönetilmesinde diplomasi ve uluslararası iş birliğinin önemini vurgulayarak bu yaklaşımdan ders çıkarabilirler (Hofhansel, 2005).

Ulusal ve Uluslararası Beklentilerin Yönetilmesi

Yeniden birleşme süreci aynı zamanda hem ulusal istekleri hem de uluslararası kaygıları etkili bir şekilde yönetme ihtiyacını vurgulamaktadır. Almanya'nın yeniden birleşme hedefleri ile komşu ülkelerin jeopolitik kaygıları arasında kurduğu dikkatli denge, günümüzde, özellikle ulusal hırsların uluslararası barışı bozma potansiyeli taşıdığı bölgelerde, karmaşık uluslararası ilişkileri yönetmek için bir model sunmaktadır (İnat, 2009).

Entegrasyon Zorlukları

Doğu ve Batı Almanya'nın karşılaştığı ekonomik ve sosyal entegrasyon zorlukları, bu tür süreçlerin doğasında var olan zorluklara ilişkin kapsamlı planlama ve gerçekçi değerlendirmelere duyulan ihtiyacın altını çizmektedir. Politika yapıcılar bu içgörülerini, farklı nüfusların entegrasyonunun önemli sosyo-ekonomik zorluklar ortaya çıkardığı göç gibi güncel konulara uygulayabilirler.

Deutsche Wiedervereinigung sürecinde Amerika Birleşik Devletleri ve Almanya'nın güvenlik politikalarının karşılaştırmalı analizi sadece uluslararası diplomasi ve ulusal stratejinin karmaşıklıklarını aydınlatmakla kalmıyor, aynı zamanda ulusal birleşme, ittifak siyaseti ve uluslararası güvenlik stratejisi konularıyla ilgilenen günümüz politika yapıcıları için de kalıcı dersler sunuyor. Dikkatli diplomasi, stratejik uyum ve proaktif önlemlerle karakterize edilen bu dönemde uygulanan stratejiler, Soğuk Savaş'ın sonunda olduğu gibi bugün de geçerliliğini korumaktadır (Junker vd., 2004).

Sonuç

Almanya'nın yeniden birleşmesi, 20. yüzyılın sonlarındaki en önemli jeopolitik olaylardan birini temsil etmekte olup, yalnızca Avrupa siyasetinin manzarasını değiştirmekle kalmamış, aynı zamanda Amerika Birleşik Devletleri ve Almanya'nın güvenlik politikaları için de önemli bir test örneği teşkil etmiştir. Bu çalışma, her iki ülkeye de yeniden birleşme sürecinde rehberlik eden stratejik hususlara derinlemesine bir bakış sunarak bu politikalar arasındaki karmaşık etkileşimi incelemiştir. Sonuç bölümünde temel bulgular sentezlenmekte, bunların mevcut güvenlik politikaları üzerindeki etkileri tartışılmakta ve gelecekteki araştırmalar için yönler önerilmektedir.

Deutsche Wiedervereinigung döneminde ABD ve Almanya'nın güvenlik politikalarının karşılaştırmalı analizi bazı önemli tespitler ortaya koymuştur:

Stratejik Hedeflerin Uyumu: Farklı ulusal çıkarlara rağmen - ABD'nin daha geniş Soğuk Savaş dinamiklerine, Almanya'nın ise ulusal birleşmeye odaklanmasıyla - her iki ülkenin stratejik hedefleri, istikrarlı ve müreffeh bir Avrupa kıtasının güvence altına alınması söz konusu olduğunda dikkate değer bir uyum göstermiştir.

Etkili Diplomasi: Yeniden birleşme süreci, uluslararası ilişkilerde diplomatik angajmanların etkinliğinin altını çizmiştir. ABD ve Almanya'nın Sovyetler Birliği de dâhil olmak üzere çok sayıda uluslararası paydaşla müzakere etmedeki başarısı, yeniden birleşme sürecinin barışçıl olmasını ve geniş çapta desteklenmesini sağlamıştır.

Dengeli Güvenlik Önlemleri: Almanya'nın iç güvenlik önlemleri, özellikle Doğu Alman kurumlarının Federal sisteme entegrasyonu ve ABD'nin NATO ile ilgili stratejik askeri değerlendirmeleri, sadece Almanya'nın değil Avrupa'nın da istikrarının sağlanmasında çok önemli olmuştur.

Ekonomik Entegrasyon Zorlukları: Siyasi ve askeri stratejiler genel olarak başarılı olsa da, Doğu ve Batı Almanya'nın ekonomik entegrasyonu, jeopolitik geçişler sırasında ekonomi politikalarında kapsamlı planlamanın önemini vurgulayan önemli zorluklar ortaya çıkarmıştır.

Bu analizden elde edilen bulgular, mevcut jeopolitik zorluklar açısından önemli sonuçlar doğurmaktadır:

Çok Taraflılığın Rolü: İki Artı Dört Antlaşmasının da gösterdiği gibi, çok taraflı müzakereler ve anlaşmalar karmaşık güvenlik durumlarının yönetilmesinde etkili araçlar olabilir. Doğu Avrupa ve Güney Çin Denizi'ndeki gerilimler gibi güncel bağlamlarda, çok taraflılığın benimsenmesi daha sürdürülebilir ve barışçıl çözümlere yol açabilecektir.

Ulusal ve Uluslararası Çıkarların Dengelenmesi: Almanya'nın yeniden birleşme süreci, ulusal hırsların uluslararası güvenlik kaygılarıyla dengelenmesinin önemini göstermektedir. Bu ders, günümüz küresel güçleri için, özellikle de bölgesel hegemonyalarını ve uluslararası sorumluluklarını nasıl yönettikleri konusunda hayati önemde olacaktır.

Güvenlik Politikasında Ekonomik Hususlar: Almanya'nın yeniden birleşmesinin ekonomik boyutları uzun vadeli başarısında kritik bir rol oynamıştır. Mevcut politika yapıcılar, özellikle Orta Doğu ve Afrika'daki çatışma sonrası toplumlar gibi önemli siyasi geçişlerin yaşandığı bölgelerde güvenlik politikasının ekonomik boyutlarını göz önünde bulunduracaktır.

Ele alınan konuların karmaşıklığı göz önüne alındığında, daha fazla araştırmanın ilave içgörüler sağlayabileceği birkaç alan bulunmaktadır:

Diğer Yeniden Birleşme Süreçleri Üzerine Karşılaştırmalı Çalışmalar: Araştırma, farklı stratejik yaklaşımları ve sonuçları karşılaştırmak için Kore, Yemen veya Vietnam'daki gibi diğer siyasi yeniden birleşme veya bölünme örneklerini literatürde gündeme getirecektir.

Ekonomi Politikalarının Güvenlik Üzerindeki Uzun Vadeli Etkisi: Daha ileri çalışmalar, Almanya'nın yeniden birleşmesini bir ölçüt olarak kullanarak, ekonomik entegrasyon politikalarının bölgesel güvenlik üzerindeki uzun vadeli etkilerini özellikle analiz edecektir.

Jeopolitik Geçişlerde Devlet Dışı Aktörlerin Rolü: Gelecekteki araştırmalar, Almanya'nın yeniden birleşmesi sırasında görülenlere benzer jeopolitik geçişlerde çok uluslu şirketler ve sivil toplum kuruluşları da dâhil olmak üzere devlet dışı aktörlerin rolünü inceleyecektir.

Teknolojik Gelişmeler ve Güvenlik Politikası: Soğuk Savaş'tan bu yana teknolojik ilerlemelerin güvenlik politikasını nasıl değiştirdiğine dair derinlemesine bir analiz, günümüz güvenlik zorlukları ve stratejileri hakkında değerli bilgiler sağlayacaktır.

Sonuç olarak, Almanya'nın yeniden birleşmesi, günümüz güvenlik politikası ve uluslararası ilişkiler için değerli dersler sunan ufuk açıcı bir olaydır. Amerika Birleşik Devletleri ve Almanya tarafından atılan stratejik adımlar sadece barışçıl ve etkili bir yeniden birleşme sürecini kolaylaştırmakla kalmamış, aynı zamanda Soğuk Savaş sonrası uluslararası düzenin şekillenmesine de yardımcı olmuştur.

KAYNAKÇA

- Ash, T. G. (2009). *History of the Present: Essays, Sketches, and Dispatches from Europe in the 1990s*. Vintage.
- Bülbül, A. (2020). Asgari egemenlik azami istihbarat: Soğuk savaşta Federal Almanya Cumhuriyeti dış istihbarat servisi'nin (BND) Ortadoğu'daki faaliyetleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (50), 321-352.
- Daddow, O., & Gaskarth, J. (2011). Introduction: Blair, Brown and New Labour's Foreign Policy, 1997-2010. In *British foreign policy: the New Labour years* (pp. 1-27). London: Palgrave Macmillan UK.
- Fulbrook, M. (2017). *Interpretations of the two Germanies, 1945-1990*. Bloomsbury Publishing.
- Gaddis, J. L. (2006). *The Cold War: A New History*. Penguin Press.
- Gallis, P. E. (1990, April). The Unification of Germany: Background and Analysis of the Two-Plus-Four Talks. Congressional Research Service, Library of Congress.

- Hofhansel, C. (2005). *Multilateralism, German foreign policy and central Europe*. Routledge.
- İnat, K. (2009). Birleşme Sonrasında Almanya'nın Dış Politikası: Normalleşmenin Son Adımları. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 1-37.
- Junker, D., Gassert, P., Mausbach, W., & Morris, D. B. (Eds.). (2004). *The United States and Germany in the era of the Cold War, 1945-1990: a handbook* (Vol. 1). Cambridge University Press.
- Kappel, R. (2014). Global power shifts and Germany's new foreign policy agenda. *Strategic Analysis*, 38(3), 341-352.
- Kramer, M. (2004). The collapse of East European communism and the repercussions within the Soviet Union (Part 2). *Journal of Cold War Studies*, 6(4), 3-64.
- Lichter, A., Löffler, M., & Sieglach, S. (2021). The long-term costs of government surveillance: Insights from Stasi spying in East Germany. *Journal of the European Economic Association*, 19(2), 741-789.
- Maercker, A., & Guski-Leinwand, S. (2018). Psychologists involvement in repressive "Stasi" secret police activities in former East Germany. *International Perspectives in Psychology*, 7(2), 107-119.
- Mushaben, J. M. (2000). The German Problem Transformed: Institutions, Politics and Foreign Policy, 1945–1995. By Thomas Banchoff. Ann Arbor: University of Michigan Press, 1999, 217p. \$44.50. *American Political Science Review*, 94(4), 985-986.
- Paterson, W. E. (1996). Beyond Semi-sovereignty: The new Germany in the new Europe. *German Politics*, 5(2), 167-184.
- Pond, E. (2010). *Beyond the Wall: Germany's Road to Unification*. Brookings Institution Press.
- Sarotte, M. E. (2001). *Dealing with the devil: East Germany, détente, and Ostpolitik, 1969-1973*. University of North Carolina Press.
- Sarotte, M. E. (2009). *Seduced by Secrets: Inside the Stasi's Spy-Tech World*. By Kristie Macrakis. Cambridge: Cambridge University Press. 2008. Pp. xv+ 370. Cloth \$28.00. ISBN 978-0-521-88747-2. *Central European History*, 42(4), 794-795.
- Sarotte, M. E. (2014). *The collapse: The accidental opening of the Berlin Wall*. Basic Books.
- Smith, T. C., & Oleszczuk, T. A. (1992). The Brezhnev legacy: nationalities and Gorbachev. In *The Politics of Nationality and the Erosion of the USSR: Selected Papers from the Fourth World Congress for Soviet and East European Studies, Harrogate, 1990* (pp. 26-49). London: Palgrave Macmillan UK.
- Wilhelmsen, J., & Hjermann, A. R. (2022). Russian Certainty of NATO Hostility. *Arctic Review on Law and Politics*, 13, 114-142.
- Zelikow, P., Rice, C., & Kuhn, E. (1995). The USSR and the Reunification of Germany, 1989-90. *Internationale Geschichte/International History*, 28(1), 321.

CHALLENGES OF TRANSCULTURAL SECURITY IN SOUTH ASIA AND THE IDEA OF RESPONSIBLE IRREDENTA

Houma Siddiqi¹

Abstract

Focusing on the non-traditional security issues of South Asia the paper uses process tracing to look into the desecration of Babari Masjid to understand the complex nature of transcultural security phenomenon confronting the region. The research finds that the problem is not new but existed for centuries between the diverse Hindu and Muslim community of South Asia despite shared history and memories. The Babari Masjid conflict first presented itself during the the colonial rule but the sensitivities and complexities surrounding the heritage site shared left it unresolved. It re-emergence in the post-cold war era as the Indian state reoriented itself challenging its ability to address the complexities of its diverse polity. This research finds that, overall, the staunch nationalistic orientation and the narrow approaches of the present BJP government, and irredentism of the public and elites from across the borders are the two factors aggravating the risk for the Indian Muslims and transnational regional security. While the research understands the utility of irredentism for vulnerable co-ethnics it brings attention to the need for “responsible irredentism” from across the border and use of creative means and strategic communication to build networks for a more inclusive, pluralistic, and peaceful environment at both regional and global levels, that can contribute positively to transcultural security.

Keywords: South Asia, Transcultural Security, Irredenta, Pakistan, India.

1. Introduction

This paper attempts to understand the factor behind transcultural security issues in the South Asian Region, especially between Pakistan and India, for its adverse implications on the region.

Transcultural security implies the protection and promotion of large collective identities, i.e., cultural identities, both within and without. The core premise of the transcultural security hypothesis centre on human dignity as a fundamental element essential for fostering successful interactions among diverse peoples, cultures, and nations. This is rooted in the understanding that human dignity is a basic human need, and without it, engagements with other individuals, cultures, or nations are unlikely to thrive or succeed. Drawing upon the epistemological principle of arithmetic, which asserts the superiority of the whole over the sum of its parts, mutual respect among cultures significantly contributes to the attainment of cultural synergy. This synergy represents a state in which the cumulative impact of the richness, creativity, and resilience of each diverse culture transcends the contributions of any singular culture, irrespective of its prominence or achievements. Extending the idea of cultural synergy to the global level can play an effective role in shaping global security and the setting the trajectory of humanity right.

¹ Assistant Professor, FCS- National Defence University, Islamabad , Pakistan, houmasiddiqi@ndu.edu.pk

However, advancement of this paradigm entails recognition of the cultural rights as well as measures taken to protect them from ignominy and coercion and at all levels of interaction. One approach to achieving this objective at the meso (state) and macro (international) levels is through the implementation of legal instruments such as laws, treaties, agreements, and conventions. These mechanisms are designed to safeguard communities' rights to preserve, practice, and express their cultural identities, including linguistic diversity and religious freedoms, without facing discrimination or repression. Furthermore, the development and enforcement of legal frameworks can extend beyond mere recognition of these rights to actively protecting cultural heritage and identity. This would also require enacting laws aimed at curbing cultural property theft and illicit trafficking of cultural artifacts across borders and responsible tourism practices. Treaties are binding on the contracting states, but does not automatically guarantee what it promises always. Albeit the popularity and demand for laws at the macro and meso level, numerous other complex and less discussed factors introduce multifaceted challenges to transcultural security and implementation of related laws. One such factor is Irredenta which basically denotes that a large minority living within the territorial limits of the state is, or could be, considered by a neighbouring state as their citizen or irredents, by virtue of premordial sentiments, descent, shared culture, or birth (Linz and Stepan 1996). The term was first used by Matteo Imbriani, founder of the 'Associazione pro Italia irredenta,' also called the "Association for the Unredeemed Italy," which was established in 1877. Imbriani used the term 'unredeemed' to bring attention to the kin living under the former Austro-Hungarian Empire, in territories such as Istria, Dalmatia, Trentino, and the cities of Tyrol and Trieste. These territories and their Italian inhabitants, according to Imbriani, were an absolute and undisputed part of the newly formed Kingdom of Italy (Malbašić and Trbojević 2020). Thus, Irredentism originally represent a doctrine envisioned with the goal to unify geographically and historically distributed territories and ethnic and cultural groups into one common political frame (Chazan 1991). It carries the perception that the ethnic kinsmen are “stranded on the wrong side of the border” (Horowitz 2003, 10).

Irredentist ideologies are often fuelled by nationalism and identity politics, emphasising exclusive cultural or historical narratives. This can lead to a narrow focus on one's own identity at the expense of recognizing and respecting the identities of others, undermining efforts to build mutual understanding and cooperation among diverse cultures.

Tension between cultural groups can hit on state legitimacy and capacity to deal with its minority. According to Robert Dahl 'If any segments of population, comprising the state, stand

in confrontation with the authority of the state the very legitimacy of the state and its authority gets questioned' (1989, 207). If taken to extreme competition between identity groups create sensitive political dynamics and analytically a state cannot be taken as an irreducible entity (Brubaker 1994). Expression of irredenta sentiments from across the border can be inferred as interference in state's internal affairs. Irredentist claims from outside if get endorsed and reciprocated by the representative of the minority within the troubled state they can easily exacerbate ethnic and cultural tensions within a state. The transnational implication stems from the point that the loci of irredenta sentiments is mostly with the elites of some external state, who closely monitor the behaviour of their co-ethnics from across the border. These elites vigorously protest alleged violation of their coethnic rights, and assert their obligation to defend their interests. This behaviour, no matter how justified, can also result in further discrimination, marginalization, and erosion of cultural rights. It can also complicate efforts in cultural diplomacy, hindering cooperation between nations on cultural initiatives which may prove detrimental to transcultural security and is not without implication for transnational security. Avoiding direct support for vulnerable co-ethnics should be a strategic consideration in contexts where such support might exacerbate irredenta-related tensions and impede transcultural security. Irredentist activities can also be carried out through the legal forms of manufacturing and cultural societies, sports associations, etc. instead (Cattaruzza 2017, 32). Overall, building trust and partnerships for promoting transnational cultural security becomes more challenging in environments marked by irredentism and identity-based conflicts.

2. Methodology and Methods

This analytical research paper is using process tracing ,which is a form of historical institutionalism, to look into the incident of Babari Masjid to unveil the domestic and transnational factors impacting national and transnational cultural security. The method used include public reports, archived papers, repots, news paper articles, etc. The research revealed the problem is not new but existed even during the time of colonial rule. What stops the problem from being solved even after independence is the undisputed sensitivity surrounding the cultural heritage site, the nationalistic political orientation of the nationalist BJP government and the constant exchange of irredenta sentiments from across the borders.

The rest of the paper is structured to give a brief history of the Bbari Mosque and the RECENT dynmaics of the desecration of the Babri Masjid. It discussed the actions of the Modi government ignoring the demands of cultural security domestically. It is followed by a section

discussing the nature of Irrdealism coming from Pakistan. The conclusion comes in the end where the author also gives her suggestion for problem resolution driven from case study.

3. Case Study of Babri Masjid from South Asia

The two great nations of South Asia, Pakistan and India, which share a common history and overlapping culture, are unable to develop transcultural synergy in south Asia so far. It is almost impossible to bring them to negotiation tables to draft any transcultural security laws.

The conflict between the two is traced back to the massive decolonization movement of the mid to late 20th century, which resulted in disputed territorial divisions and massive human casualties at that time. However, it is also true that the rationale for the territorial division of the South Asian subcontinent came from the wide acceptance of the two-nation theory, which highlighted the conflicting religious and cultural distinctions of Hindus and Muslims, making peaceful coexistence difficult for the two groups. However, the process of demarcation of state boundaries, which was indeed a daunting exercise considering the two nations co-existed for centuries, could not be achieved for the satisfaction of all concerned and remained a contested issue. This set the seeds for irredenta sentiments on both side of the border, which obstinately strengthened under modernisation and industrialisation and any incident that called out to it. Industrialisation and modernization work as the driver for cultural security due to their inherent structure which tends to alienate social groups and aggravate class differences (Beer 1955). Unequal distribution ends up highlighting economic disparities among social groups and classes. Economic problems run into political problems which run into philosophical problems and which in turn run indissolubly into religious problems - at times giving rise to radical fundamentalism as counter measure and conflicts (Irving Babbitt ,).

Apart from past history, the continuation of the transcultural security crisis in South Asia can be attributed to an event that occurred in 1992 when a Hindu mob attacked a Muslim heritage site – the Babri Masjid. The Babri mosque which was constructed in 1528 during Emperor Babar’s reign was claimed by the NirmohiAkhara sect of Hindus and Ramlila Virajmam and the Muslim group of UP namely the Sunni Wakf Board. In 1859 the British tried to resolve the conflict by dividing the site between the two communities. In 1990 Hindu nationalist launched a nation-wide campaign to build a temple on all of the disputed site. In 1994 it faced desecration by a mob of 75,000 Hindus. Indian Muslims, who make up only 12% of India’s total population, were deeply hurt by the savagery witnessed against their cultural and religious heritage during the mob attack. However, at the domestic level, the Indian Muslims failed to

find any solace under the Bharatiya Janata Party (BJP) governments. Although the first two BJP governments, that is, of Atal Bihari Vajpayee (1998–2004) and Manmohan Singh (2004–2014) professed substantive commitment to secularism and a pluralist democracy. Public level reaction were also impacted by India's simultaneous shift to a free-market economy under the control of Hindu nationalist governments. The capitalist rather than the ideational focus resulted in further aggravating the disparities between Hindus and Muslims. The Indian Muslims felt excluded from the transformative stage, and more vulnerable resulting in outbreak of ethno-conflicts in various regions of India, for example, Ahmadabad, Gujrat, Bihar etc (Jefferlote 2007, Chatterjee 2009). Official statistics showing the precise number of Indian Muslims killed since the demolition of Babari Masjid in 1992 till the present date throughout India is not readily available. The lack of transparency is explained as a result of the sensitivity of the issue.

In 2010, the Allahabad High Court bench finally gave its verdict on Babri masjid. In essence it echoed the colonial verdict which instructed both the communal groups to share the cultural and religious site between them (Amin 2024)². However, the verdict failed to redeem the desecration of the masjid and loss suffered by the vulnerable Muslim minority of India. At the governmental level, after 2014, the Modi government showed no reservation in supporting Hindu nationalists and their demand for building the Ram temple on the site of demolished Babari masjid. The policies it adopted overall show a narrower focus prioritising political interests rather than respecting the sensitivities related to the issue to ensure cultural security for even the vulnerable Muslim minority of India (Hall and Ganguly 2022).

4. Cross Border Irredentism

These events also resulted in activating irredenta support from Pakistan. The vast majority of Muslims in neighbouring Pakistan (96% of the total population) felt obligated to voice their concern for the violation of rights of marginalized Indian Muslims as well as their own religious sentiments. It was misconstrued by Hindu nationalist and extremists political groups who reacted in an organised manner targeting the Muslims of India at various levels. The irredenta support also came from Pakistani political elite, who in the transforming post-cold war world were experiencing what Brubaker has called the shrinking of space in world politics. This included Pakistan losing its cold war status of the most favoured state for direct foreign

² Babri Masjid issue should not be compared to Hajia Sufia which is shared between two monotheists religion, taken as two sides of the same coin. The court verdict demanded sharing the site between monotheists and polytheists ignoring the complexities of the issue.

investments in the region to India. In these dynamics irredentism also became a strategic consideration of the Pakistani elites. Notwithstanding, the show of irredenta from both the public and government level exacerbated ethnic tensions in India and transcultural tension in the region. The question arises if irredenta has helped resolve the issue for the Indian Muslims or made them more vulnerable. This research believes that Pakistan should have worked on improving relations with India through more creative paths like cultural societies, sporting events etc. Irredentism fuelled diplomatic tension between the two sovereign states as India closed all doors instead of acknowledging the need for improving transcultural security.

Conclusion

Despite centuries of shared history and common memories, tensions between Hindus and Muslims continue to define the security landscape of South Asia. This is a problem that even the eventual partition of the South Asian subcontinent in 1947 failed to amicably resolve. The inherent tension between these two distinct groups now manifests itself in both traditional and non-traditional security issues between Pakistan and India. Among the latter are transcultural issues that easily transcend borders of the two sovereign states. This paper selected the case of 'Babri Masjid' to understand the factors impacting transcultural security in the region. Babri Masjid is one heritage site which has become the source of contention between the Hindus and Muslims of India since the colonial rule. The issue re-emerged in the post-cold war era, this time challenging sovereign and democratic India's capacity to manage its rich cultural and historic diversity. The case is significant because, in addition to unfolding the many domestic factors that impinge on a sovereign state as it works to ensure the cultural security of its diverse population, it also highlights the complex transcultural security challenges in the South Asian region. The case study show creation of sovereign states based on their unique identities could not erase the common culture, history, and memories. This commonality gives way to the expression of irredenta in the region not as a territorial claim but as a sense of responsibility towards the co-ethnics residing in the other side of the border.

Process tracing the incident of Babri Masjid shows that, in addition to the BJP government's inability to resolve the sensitive issue amicably, the irredenta of the public (guided by the it's underlying value system) and that of the elites (guided by their strategic interests) of proximate Pakistan did little to help the Indian Muslim minority. There is a good chance that the expression of raw irredenta sentiments adversely impacted the vulnerable minority, exacerbating strife and discord between the Indian Muslims and Indian state. Critical review of the findings allow this research to conclude that in a globalized modern world, the relentless

expression of irredenta sentiments directly conflicts with the sovereignty of other states and draws negative attention to a state's ability to manage cultural security within and beyond its borders. Since it can aggravate risks for the vulnerable minority culture there is a need for 'responsible irredentism' that monitor but reflect on future outcomes while making decisions for present action. Better results can be achieved by employing creative means and strategic communication to build networks for a more inclusive, pluralistic, and peaceful environment at both regional and global levels, duly contributing to transcultural security. The paper believes that the political elites should invest in creative efforts focused on promoting inclusive dialogue, conflict resolution mechanisms, and initiatives that promote respect for culture, peace, inclusivity, and cooperation across borders. At the public level, individuals should recognize their dual nationality, one to the state and the other to the world. This notion of dual citizenship places pressure on every individual to avoid expression of raw sentiments and choose actions and expressions that protect vulnerable co-ethnics and their cultural identity. In this way both elite and public levels can address underlying grievances, encourage reciprocation, and promote peaceful coexistence without inadvertently fuelling nationalist sentiments or territorial disputes.

BIBLIOGRAPHY

- Amin, Sheherazade. 2024. *Deliberate Acts of Destruction of Islamic Cultural and Religious Heritage in Non-Muslim Countries*. . uncategorised, Diplomat .
- Beer, Samuel H. 1955. *Marx and Engels: The Communist Manifesto*. New York: Appleton-Century Crofts Classics.
- Brubaker, Roger. 1994. "National Minorities, Nationalising States, and External Homelands in the New Europe." American Sociological Association Annual Meeting. Miami: ASSA.
- Cattaruzza, M. 2017. *Italy and its Eastern border 1866–2016*. New York: Routledge.
- Chatterjee, Ipsita. 2009. "Social conflict and the neoliberal city: a case of Hindu–Muslim violence in India." *Transactions of the Institute of British Geographers* 34 (2): 143-160.
- Chazan, N. 1991. "Approaches to the study of irredentism." In *Irredentism and international politics*, by N. Chazan, 1-8. Boulder Colorado: Lynne Reiner Publications.
- Dahl, Robert A. 1989. *Democracy and its Critics*. Yale University Press.
- Hall, Ian, and Sumit Ganguly. 2022. "Narendra Modi and India's foreign policy." *International Politics* 59: 1-8.
- Horowitz, D. L. 2003. "The cracked foundations of the right to secede." *Journal of Democracy* 14 (2): 5-17.
- Jefferlote. 2007. *Hindu Nationalism*. Ranikhet Uttarakhand: Permanent Black.
- Linz, Juan, and Alfred Stepan. 1996. *Problems of Democratic Transition and Consolidation. Southern Europe, South America and Post Communist Europe*. Baltimore and London: John Hopkins University Press.
- Malbašić, Zoran, and Milovan Trbojević. 2020. "DEFINING IRREDENTISM AS A SECURITY PHENOMENON." *Journal of Criminology and Law* 25 (2): 39-51.
- Parasad, Bimla. 1960. *The Origin of Indian Foreign Policy: The Indian National Congress and World Affairs (1885 -1947)*. Mumbai: Bookland.

EPISTEMOLOGICAL CLASSIFICATION OF SECURITY STUDIES AND CRITIQUE OF ONTOLOGICAL SECURITY

Fikret Birdiřli³

Abstract

In security studies, classical approaches have begun to be overcome by the constructivist approach, and newly ontological epistemology. In this way, new concepts such as fear, anxiety, and individuality were introduced to the security literature. This article aims to develop a new typology to overcome the probable confusion caused by the widening and deepening of security approaches. So, security approaches have been classified regarding protection aims covering physical and ontological areas and divided into realist security and ontological security. Secondly, the Ontological security approach has been examined and some problematic areas identified in theory, and concepts of "unheimlich" and "frustration" are suggested which were used by psychoanalysts such as Jentsch and Freud, instead of the "routine" in ontological security approaches.

And last one, the social and political constructivist role of security is explained by emphasizing the central role of "fear" and "identity", and defining the body-self and identity relationship in ontological security.

Keywords: Security, threat, realist security, ontological security, unheimlich, frustration

Introduction

We witness an increasing volume of security studies and the development of their relevant concepts and perceptions. So, while early studies in this field addressed security as a real-political concept, critical and constructivist approaches have also provided different insights into security. However, the central theme of these developments seems to revolve around protection areas. So, pioneering works divided security into two state-centered and human-centered. However, ontological security approaches take protection aims beyond the physical area by opening a new window.

Because, the protection of the State and relevance such as sovereignty, borders; and human-centered approaches which include basic rights and promotion of life conditions are mostly related to physical and concrete conditions. But Ontological Security is more than both state-centered and human-centered approaches because of the mention of more abstract and psychological values such as ego, identity, and body relations.(Kinnvall, 217 C.E.) So, security approaches may be divided into two sections with regard to protection aims and contents: Realist Security and Ontological Security. We offer to cover all physical protection aims and areas of security studies under the Realist Security category, and all beyond physical requirements should be summed up under the ontological security approaches.

Besides, because of criticism and categorization of security approaches, it has been claimed that the words "fear" and "anxiety" are used as metaphors and a kind of anthropomorphism in

³ Prof.Dr. İnönü University, Department of Political Science and International Relations,
fikret.birdisli@inonu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-3832-7749

the state-centered realist approach, and it offered that keywords should be "threats" and "interest" in Realist Security Studies (RSS).

In criticism of the Ontological Security approach, the concepts of "unheimlich" and "frustration" which were used by psychoanalysts such as Jentsh and Freud offer instead of the word "routine" which is used to explain insecurity which appears by disturbing the stable relationship between identity, self, and body.(Freud, 1917) Besides, it is also argued that ontological insecurity is not a result of the loss of stability and balance among "identity", "self", and "body", but is a consequence of the blocking of the basic will and instincts of humans such as the will of superiority, the will of power, and the will to meaning. The final section of this manuscript focuses on the concepts of fear and identity to explain how security is used as a constructive concept.

1. Theoretical Criticism of Security Approaches and New Classification

Security Studies are relatively new in the field of International Relations. Therefore, security has been deepened over time, which was initially seen by some academics as a less advanced concept. Today, the center of security work has expanded from state-centered to human-centered; the areas of protection have developed to include different areas from the environment to the economy. This expansion and development was achieved as a result of the full interaction of the main theories of international relations with security issues.

By introducing ontological security approaches, and considering the goal of "protection" in the essence of security, it is possible to divide the functional area of security into both physical and ontological ones. In this case, from national borders to the international system, from environmental problems to the economy, and even from social security to individual security, a wide area of protection can be incorporated into physical security.

When the epistemological beginning of security is considered, those beyond physical security are the basic instinctive security areas such as body, self, and identity which are covered by Ontological Security.(Rumelili, Bahar; Adısönmez, 2020)

When this distinction is considered, physical security may be related to realism with all connections and its relevance. So, it is possible to say that beyond physical security may be categorized under the heading of ontological security. The other mainstream theories of IR are actually derivative of physical security. Therefore, all relevant security is connected with realist approaches.

2.1 The Criticism of Realist Security for New Typology

As a matter of fact, I considered that the realistic approach to Security or realistic security is often deliberately misused in security studies. In philosophy, realism is contrary to Plato's thought by accepting that an object has an independent existence of perception about that. Thus the idea that there is a reality independent of the "knowing" subject and "consciousness" constitutes the essence of realism. Secure is an abstract concept and does not exist in the real world. Therefore, the inconsistency of the concept of security with realism is attempted to overcome by adding the word security.

Philosophical realism in politics focuses on what is more than what should be. The prevalent reality in international relations is that states try to keep their existence in an anarchical environment. Therefore, security is considered one of the basic concepts of realism. According to realism, states should rely on their efforts, not on others, and should always be prepared for any threat, this is called a "state of war". Hence, realism comments that "insecurity" is widespread, while peace is the exception. In this case, the basic concept of realism should be insecurity, not "security."

Actually, in the realist doctrine, conflict because of the desire for power and pursuit of interest has been observed in a level of management and among political or economic elites, not among ordinary peoples. But, theorists have generalized this finding by associating it with human nature. In fact, ordinary people living in a city or village need to solidarize to overcome the difficulties of life. So, the generalization of realism about human nature is wrong. But ordinary people have limited ability or chance to direct politics. Therefore, the world defined and generalized by realistic thinkers is the world of the elite who engage in a power struggle between them.

The basic concepts of realism in Security Studies are threat, fear, and interests (national interests).(Booth, 2002) "Realistic security" uses the state as a reference entity while explaining these concepts. But, actually, the sense of anxiety and fear requires a real personality. Because the state is a legal personality and can't have humanistic feelings, or reflexes, such as threats, fear, and interests. As a matter of fact, the feelings represented by these concepts belong to a group of people who rule the state. It means that the state can be an instrument that moves in the direction of this feeling and perception perceived/ followed by the elected rulers. In other words, the state represents a developed sense of ownership. These feelings are used as if shared sense for society by ruling elites. This "covered reality" has not been interrogated by people over the centuries and the states has been accepted as independent object of those who make or rule the state.

Therefore, it is possible to say that the correct use of security concepts according to the its semantic meaning is in human-centric security. Therefore the security concept in realism is indirect and tacit.

Again, in realistic security studies, the depth of its meaning is overlooked or superficial because it is a rather difficult concept to associate fear with the state. Thus, in the general sense, fear is used to describe the impact of the threat on the substance. But when realistic security studies recognize the subject as a state, the meaningful use of fear in security studies is only possible in ontological security studies. Therefore, the use of fear outside of ontological security can again be a mistake. For example, Wolfers defined subjective and objective security for the state by starting with fear and anxiety about a threat. In this case, according to Wolfers, anxiety or fear is a dependent variable that is indirectly associated with the existence of a threat.(Wolfers, 1952) That is, even though it is a threat, fear or anxiety may not be felt. This definition is contrary to the semantic nature of the concept. Without fear, there is no threat. Nothing in itself carries a threat element. It is not a threat to be threatened. Fear is a constructivist concept, while anxiety is a psych-political concept.

As a result, the semantic meaning of fear for the state has not been defined in the realistic security studies at the heart of the state. If there is something to fear, who is afraid? What is the reward for the state? The answers to these questions have not been given. Answers to such questions only find a consistent answer in critical security approaches. For example, according to Marxism, threats and interests are class. Thus, the threats “perceived by the state” are threats perceived to the interests of the economic and political elite.

In any case, what is done in realism is to materialize the collective identity of perceptions belonging to a narrow community (economic and managerial elites) through a normal personality (state), and then to attribute human feelings and attributes to this normal person (anthropomorphism) by humanizing this normal individuality. Between fear, anxiety, threat, and interest, which are considered the fundamental concepts of a realistic security approach in this context, only threat and interest concepts are associated with realism. The concepts of fear and anxiety are related to ontological security.

2.2. Criticism of Ontological Security

Outside and beyond the areas of protection we define as physical security, the safety category relating to the very existence of a person is ontological security. Ontological security has given psychological and philosophical depth to its security studies by covering the core instinctual field defined as body, self, and identity. But because ontological security is a relatively new

definition, the relationships between these concepts and their meanings must still be discussed in the context of security studies. In this context, this chapter primarily examines the relationship between identity, self, and body in ontological security with the definition of security through fear and anxiety. Then different suggestions are made, addressing the concept of "routine" considered as the source of uncertainty in ontological security studies.

2.2.1. Fear and Anxiety in Ontological Security

Fear and anxiety are concepts used as often but more consistently in ontological security studies in a realistic approach. While sometimes used as referring to different things, the relationship between fear and anxiety is hierarchical. That is to say, it also covers what happens during fear, anxiety, and worry. Fear is the name of an emotion and is triggered by anxiety. Anxiety is a situation in which a thought of danger or danger arises.(Füredi, 2006) The real function of anxiety before fear is to establish the relationship between what is felt with reality. A clear distinction is made between whether what causes fear with another expression is a phenomenon or a perception, and whether it is "anxiety". Therefore, anxiety refers to a psychological disorder in which this emotion becomes inactive or does not work healthily. In short, anxiety is an inner feeling that needs to be triggered by an external cause.(Füredi, 2006) Without any external cause indicate neurotic problems. With another expression, anxiety is a defense mechanism that acts against a potentially dangerous stimulus, while fear is a response to a tangible danger. Therefore, we can say that if fear develops depending on a real external cause, it is a healthy functioning psychological mechanism, a defense mechanism. Thus, it is an expression of a situation where the feelings of security, anxiety, and fear are not active, and there is no potential and real sense of an external alarm that will trigger them. From this point of view, it is possible to say that security is a natural situation that exists without a cause, and uncertainty is an exceptional and relative situation that arises with external warnings. The fact that these external warners have multiplied in a certain period does not harm its exceptional character. In this case, the semantic opening of the word security makes the proposition of the Offensive Realists that security is an exception meaningless, while the Defensive Realism, which advocates the opposite, supports it.

When it comes to worry, the first place where anxiety affects our thoughts. Both indigenous and non-indigenous concerns, based on one cause or not, with another expression, engage thought. (Krickel-Choi, 2022) Expressed anxiety as a more common emotion that does not necessarily have a clear cause. But this definition is not consistent with our findings about anxiety and with the findings we have made. Thus, anxiety can be conceived as "a global

structure that includes physical sensations (distraction, shortness of breath), cognitive elements (e.g. restlessness), and behavioral components (exclusion, avoidance).”

Constant intrusions into the human mind in a way that arouses anxiety turn into a feeling of fear or trigger it to move the body. So what causes fear, escape, and avoidance behavior is the behavioral expression of anxiety.

In this context, we can say that is based on negative thoughts that annoy the person. The sources of these negative thoughts can be sorted out in this way. (Krickel-Choi, 2022)

- a. Exaggerating the probability
- b. Exaggeration of violence
- c. Excessively insufficient assessment of their resources in dealing with the event
- d. Excessive insufficiency of external support in dealing with the incident

Looking at the characteristics of these sources associated with negative thoughts, it appears that anxiety is a phenomenon quite prone to sociopolitical construction. This can be done through speech or exaggeration (speech act). Speaking aims to cause a series of changes in the world of the interlocutor’s feelings and thoughts without being bound by the value of truth. The term used in the construction of security, in a way, calls for a phenomenon of emotional value that can be associated with anxiety rather than pointing to a factual fact. Emotional value (connotation) is called the impressive component added to the meaning of the word by.(Lyons, 2009) Thus, these expressions, called “perlocutionary acts,” aim at a change in feelings, thoughts, and movements. Searle describes it as being a “direct guide” using these characteristics. In fact, in the Securitization Theory developed by the Copenhagen School, it is often stated that contract acquisition is a central concept used by security actors.(Buzan, Barry and Hansen, 2009).

2.2.2. Identity, Self, Body Relationship in Ontological Security

The areas where the concepts of “fear” are frequently used in security studies and “anxiety” less often used consistently are human-focused security studies. Among them, what makes more room for fear and anxiety are ontological security studies that conduct the debate through self and identity. Indeed, while Laing, the first user of this concept, as a psychoanalytic, took advantage of ontological security to point out the identity degradation caused by modernity, Giddens, a sociologist, has further expanded the concept by adding globalization. (Laing, 1990) Another contribution to ontological security work came from Kinnvall and Mitzen. These authors stood on violence buried in daily “routines” and dealt with ontological security again, accompanied by concepts of anxiety and threat.(Kinnvall, 2017 C.E.) Rumelili, referring to

Kinnvall in his article translating ontological security to Turkish Literature, defined ontological safety as the continuity of a relationship based on separation defined in the context of identity.(Rumelili, Bahar: Adısönmez, 2017)

When examining these articles, which formed the first studies on ontological safety, it is clear that there were some uncertainties and confusion about the content of the concept. For example, ontological certainty must argue whether it encompasses the body, the self, some of them, or all of them. According to Kinnvall & Mitzen and Rumelili, ontological uncertainty arises from a break of continuity (routine) in an intersubject-defined identity narrative. Therefore, these authors emphasize that the purpose of ontological security is the preservation of the self.

The second uncertainty is whether ontological security is internal or external. Kinnvall and Mitzen define ontological security through the continuity of the relationship established between the self and the physical environment.(Kinnvall, 2018) But Rumelili argues that ontological security is internal and does not necessarily have to be based on an explicit, identified threat.(Rumelili, Bahar; Adısönmez, 2020)

In this study, considering the relationship and continuity between fear and anxiety, such a distinction is not believed to be successful. Because it also covers what happens during fear, worry, and anxiety. Fear is the name of an emotion and is triggered by anxiety. Anxiety is a situation in which a thought of danger or danger arises.

The third uncertainty in the context of ontological security is the relationship between identity, body, and self. Mitzen increasingly separated the ontological security between the body and the self.(Kinnvall, 2018) Steele argued that ontological security was associated with existence, while Kinnvall associated it with an identity based on higher narratives such as nationalism and religion. What distinguishes ontological security from other security approaches is that it is fed by internal anxiety rather than fear of external threats. In this article, it was expressed in previous paragraphs that anxiety that is not based on an external cause is a neurotic state disorder. When defining ontological security, Rumelili made an explanation in the form of a distortion of a routine-based self-explanation associated with the continuity of the social and physical environment, it is necessary to state that the cause of the concern is always based on an external cause. (Rumelili, Bahar: Adısönmez, 2017)

Thus, all this study of ontological security is believed to have arisen from the fact that the relationship between the uncertainty of identity, body, and self is not fully revealed. It was also noted that anxiety is “a global structure that covers physical sensations (disturbance, shortness of breath), cognitive elements (e.g. restlessness) and behavioral components (exclusion,

avoidance). Therefore, putting only one of the identity, body, or self at the center of the subject in ontological security breaks the relationship and integrity between these three.

Finally, according to the findings of this research, ontological security is related to the being, and the being – depending on the condition of the subject – includes identity, self, and body. What is called “self” by another expression is a third “thing” that arises from the composition of “identity” and “body”. When one is separated from the other, the “self” disappears. Therefore, ontological security is an existential concept relating to the self. Anxiety works as an interface between self and fear. The feeling of anxiety that appears to be active without an external stimulus is based on fears experienced before. The task of psychoanalysis is to reveal this relationship.

2.2.3. Routine or Uncertainty in Ontological Security?

The “routine” concept that researchers like Kinnvall and Rumelili use to define ontological security/insecurity remains insufficient to define a security problem.(Kinnvall, 2018) According to Freud, everything that disrupts a routine is not disturbing, or frightening, but it can easily be frightful. Another concept that could explain the cause of ontological uncertainty instead of the concept of routine is the “unheimlich” concept used by and Freud. (Freud, 2020) According to Jentsh, the primary factor that triggers impotence can be explained by mental uncertainty, a sense of alienation, a feeling of belonging, or a loss of sense of affiliation. Freud, however, found it inadequate to explain uncertainty merely as mental insecurity, adding to it as a second factor the fear and anxiety faced by the return of the subconscious being suppressed. The authors who use the concept of routine point to the continuity between the person and the social and physical environment as the source of ontological security. It is believed that the breakup or worsening of this relationship leads to feelings of uncertainty that cause fear and anxiety. But from the point of view of psychological science, what causes fear and anxiety are negative developments in the basic desires of man, such as supremacy desire, power desire, and meaning desire. With another expression, ontological security is a concept relating not to itself, but to drinking willfulness in itself. Therefore, it is possible to express the sense of ontological uncertainty in the form of a state of unheimlich (unheimlich) which arises as a result of the willfulness (will) and the blocking of impulses.

This approach contains a clearer translation of the ontological security contained in Kinnvall’s work than the definition of the degradation of a superior narrative through identity, self, or body. Because, according to Kinnvall and Rumelili’s work, in the name of ontological security, action is expected to be consistent with continuity and a self-explanation of this continuity.

Losing the ground of authenticity and meaning is defined as a disturbance of routine and is thought to reveal a state of ontological insecurity. But this kind of expectation does not overlap with the dynamism that is drunk in human nature and therefore in society. It's an acceptable situation where routines alleviate the anxiety caused by uncertainty, encourage healthy habits, and help cope with stress and exhaustion. But to describe any distortion of the routine as ontological insecurity makes it overly meaningful. Uncertainty is caused by more severe causes. This requires a reason for the person to feel that he has lost control of his/her life. Frustration creates a sense of self-impotence. Frustration arises when the individual thinks that the manageability of the new situation he faces exceeds his capabilities.

It is therefore more explicit to put the concepts of discontent and frustration at the center of ontological uncertainty, not the routine. Furthermore, the sense of uncertainty (unheimlich) arises from the feeling that individuals are frustrated by their ontological desires (extremism desires, power desires, and meaning desires) due to an external and actual cause, i.e. that a person can no longer provide them. Insolvency is a mental uncertainty that involves the feeling of alienation, the factor of feeling belonging, and the result of being alone and hopeless in the world of meaning. This feeling of indifference triggers anxiety and fear.

In this context, the assumption that ontological security requires not only a physical but also a stable self is open to debate due to the dynamic characteristics of self-perception. Because the personal and general view of the self can change and develop depending on the cognitive context such as perception, knowledge, and attitude in interaction with society.

3. Construction Tools of Security: Fear and Identity

Threat, interest, fear, anxiety, identity, self, and body concepts are used as key concepts in security studies. Among these concepts, fear and identity are concepts favorable to social and political construction. This means that fear- and identity-based security definitions may be perceptual rather than factual. The open nature of these concepts makes it open to questioning the security policies formulated based on them.

3.1. "Fear" as an emotional expression and a constructive concept

While fear is an important key concept in security studies, the place of fear in its safety philosophy and ontology has not been cleared. In most studies in this field, fear has often been treated as an impact and a root cause of uncertainty caused by threats, and has focused on the security concept instead of the concept of fear. In security work, the concept of fear is used as a constancy. For example, Barry Buzan, in his book *People, State, and Fear*, describes security

in the form of environments and situations in which there are no fears or where they are solved but does not also focus on fear.(Buzan, 1983) In his article “National Security as an Ambiguous Symbol”, Arnold Wolfers described security as the absence of fear in the context of a security-fear relationship.(Wolfers, 1952) Ken Booth used fear to describe life in uncertainty(Booth, 2002), and Michael did not hesitate to attribute his fear to the state as a personality. (Smith, 2010) Because this widespread misuse, as expressed in the previous lines, is an analog use of fear based on anthropomorphism from a state point of view.

The reason I have argued that the use of fear in this way is an illusion is first and foremost that it is an expression of an emotion that is caused by a thought of danger within the fear and which drives the person to react. Therefore, the fear attributed to the state is the individual or collective fear of those involved in the decision-making process. It is a widely accepted reality in political science that this anthropomorphism is used for constructive reasons. In addition, the direct use of fear for construction purposes is because it has a favorable position for it. A real fear must be triggered by an external cause. Whether or not this external cause carries a potential danger is another issue to be discussed. Fears are often open to learning because fears are based on external causes. This also makes fear flexible and functional enough to take on constructor roles. The external reason for this is not clear. Therefore, in this article, fear is given as a dichotomy of the concept of “confidence” rather than “security”. These two concepts exclude each other, fear and security, meaning that when one is there, the other is not there.

From a philosophical point of view, fear is defined as “the digestive feeling aroused by a supposed evil.” From a psychological point of view, fear is the transformation of anxiety triggered by the survival instinct into a tangible source. Thus, anxiety is a fundamental emotion that is innate, while fear is an emotion learned due to an external cause. Fear is more intense, anxiety is weak but wider. Fear lasts shorter, while anxiety has longer and deeper effects. In political science, fear has not been defined, although it is a concept associated with threats and interests considered a reference for state policies. The beginning of Turkey’s national march with the expression “Do not fear” is an example of the fact that fear is treated as a collective feeling and thought in political science and that the state has an active function to protect the values associated with its causes of existence. (Füredi, 2006)

Another prominent feature of fear is that it is generally gained through learning. However, there is also fear through inheritance or reflection. For example, fear of other beings (including humans) that are dangerous to animals can be given as an example of hereditary fears, and fear of a violent noise from the sky. But for humans, for example, being afraid of beetles is a way of learning, and the potential to harm a snake is acquired through experience. But although not

every serpent brings about danger, learned emotions generally cause them to be afraid. For example, if a serpent standing behind a glass wall in a zoo cannot hurt when seen, it arouses a sense of fear in a person. Those who do not see the serpent, and do not speak, are in fear. In this context, fear from a psychological point of view is an emotional reaction warned by the thought of danger. While anxiety triggers a feeling of fear, fear leads to behaviors of protection and avoidance. (Staszak, 2022)

Many studies have shown that fear is based on an external cause. For example, Johnston argues that the source of the fear associated with the state is anarchy, while Tannenwald refers to more concrete deterrent elements such as nuclear capacity. The most distinctive and striking description of this is made by Jepperson, Katzenstein, and Wendt. These writers refer to the “culture of fear and hostility” in their works.(Jepperson, Ronald L.; Wendt, Alexander; Katzenstein, 1996)

There are few detailed studies on fear culture. One of them, Frank Furedi, points out in his book *Culture of Fear* that the culture of fear sometimes drives people into inaction and sometimes serves to direct their actions.(Füredi, 2006) Researchers have noted that, for example, the culture of fear in reporting to criminals discourages individuals, while the Bush administration after September 11, 2001, used the fear culture for propaganda purposes to obtain public support for the operation against Iraq.

The horror culture is processed mostly using branches such as art, literature, and history. The effort to raise awareness by promoting fear in cultural and artistic circles is considered harmless by many directors, artists, and activists. However, such approaches provide a mental readiness to deepen radicalism. According to a Pew Research Center survey, 29% of Americans believe the coronavirus is a deliberately created biological weapon. 48% of those surveyed said they saw the news in the media on this subject. (Schaeffer, 2020)

Furedi’s climate expert Prof. David Vinner says that although many of the details in the film “*The Day After Tomorrow*” are incorrect, he believes it shouldn’t matter because of his contribution to climate change awareness.(Füredi, 2006)

Technological advances in the field of cinema have also caused a renaissance in the area of horror films. Among the horror films carrying psychological tensions is a very famous film winning an Academy Award. These kinds of film and literary works educate people in ways that can easily guide their feelings of fear.

Experts argue that the negative emotional stimuli provided by the fear media based on the simulation of threat scenarios provide a kind of benevolent masochism, adrenaline dependence

linked to physiological stimulation, or the curiosity of change, directing people to extreme sports and a variety of activities, not only to the fears.

Despite those who regard fear culture as innocent for such reasons, studies have also shown that there is a relationship between fear, belief in conspiracy theories, and closed-mindedness.

3.2. “Identity” as a Social Constructive Concept

While ontological safety studies study the relationship between identity and security, it is suggested that ontological security focuses more on the search for a “stable sense of self” and the emerging situations such as uncertainty, trauma, anxiety, and political consequences associated with it. But in literature, this “insistent sense or quest for self” is a rather controversial topic. Because first of all, what is identity and self, are the two the same or different? The question is among the fundamental arguments of sociology and psychology. In addition, when explaining both concepts, it is difficult to determine where the semantic distinction of concepts begins and ends, since the references to psychology are inherent in sociology. While the concept of identity is often used in classical sociology, it is difficult to determine why someone prefers to use which concept, but among symbolic interlocutors, the use of the notion of self is more prominent. But with the addition of the concepts of “Role Theory” and “Mediation” to the debate, a common attitude has emerged for both concepts. This unity of ideas is that the formation of identity or self involves a process and therefore there is no firm and given integrity.

Starting from this point, we can say that identity and self refer to the same thing while each has different starting points, so different preferences are made in use. Thus, when identity and/or self arise from the interaction between the individual and the society surrounding him, the beginning of this process of interaction in identity is true from society to individual, and in itself from individual to society. With another expression, for example, those who thought that this process of interaction was directed from society to individual, such as Berger, preferred to use the concept of identity, while Erickson and Freud, who argued that individual personality began with internal development by the id-ego-super-ego model, used the self-concept that included the approach. Similarly, we can say that sociologists and political scientists are more inclined to use the concept of identity, while psychologists and symbolic interlocutors often refer to the notion of self. (Freud, 2020)

In this regard, while the approach of Erikson's psychology considers innerness and continuity as components of identity, the Freudian approach argues that identity is shaped and changed by the interaction between the individual and the society surrounding him. Berger, on the other

hand, suggests that when identity is given socially, it must also be sustained socially and that it should continue stably. According to Berger, the self is not a firmly given integrity, but rather a process that is constantly created and held together with the weak thread of memory in every social situation in which a person enters.

When these explanations are taken into account, the “continuity of identity narratives despite changing circumstances” included in ontological security studies must be understood as having/bearing a relative consistency with identity and self-being changing. But it may be exaggerated to describe this variation as a security problem for a person. Otherwise, each stage of individual development should be defined as an ontological security problem.

After accepting identity or self as a phenomenon open to change in interaction with the environment, it turns out that they are open to social construction. According to developmental psychology, the change of identity from childhood is a healthy process, while according to sociology, identity should be a relatively stable structure. In terms of political science, identity is a generic concept for the construction of a nation-state. It may need to be rebuilt by the government from time to time. For example, during the conversion from the Ottoman Empire to the Republic of Turkey, the collective identity of the Turkish nation was rebuilt.

The nuance and flexibility between identity and self have caused the literature to add concepts such as self-identity, collective identity, state identity, or national identity. When the concept of identity refers to a situation relating to the individual in its essence, it is referred to as collective identity, based on a society formed by individual individuals, and as a national identity in political science.

In social sciences, identity is seen as a cultural contribution that is functional in building an individual’s life. As identity points to a social category, it also refers to characteristic traits that distinguish a person from others. As a social category, identity covers race, ethnicity, religion, language, and culture, while in the individual sense identity is the set of features that define a person’s relationship with himself and others.

The consideration of identity beyond the individual meaning is related to the social cognitive framework of domestic politics. Identity behaviors are thought of as a link between motivating norms and interests and are addressed in the context of regulatory or constructive attributes. In his book chapter on the changes in Soviet foreign policy toward the end of the Cold War as a revolution, Herman argues that this revolution first began with the regulatory function of identity and then became a constitutive character. The functionality of the identity in terms of construction reveals the following classification from the point of view of identity: (Castells, 2006)

- a. Legitimate IDs: Entities and IDs usually built by the government
- b. Resistant Identity: Identity that resists the assimilation exposed by Sovereign Identity
- c. Generic identity: project-based identity such as feminist, ecological, revolutionary
- d. Dressed identity: identity-based on religion and national feelings, realistic, liberal identity

When it comes to identity, the individual is always passive. When the society in which the individual lives passes through, the conditions under which he is exposed leave a basic identity to the person. For example, an individual who adopts ecological revolutionism does not do so because he does not like his existing identity.

According to Melucci, they are the result of collective action produced by collective identity actors through interaction, negotiation, and the opposite of different directions.(Melucci, 2014) The founding elements of this construction process are organizational forms, leadership models, communication channels, and communication technologies. Collective identity is more a concept and an analytical tool than an ontological entity as it is in individuals. Collective identity is a system of relationships and representations rather than being a “thing” as individuals have. It serves to shape the empirical actor, which can be called a social movement, and to maintain its relationship with the environment stably, but also plays a constructive role in the formation of individual identities. Collective actors act according to the process of building “we” and exist with it. Therefore, if the collective identity falls into tension and conflict from time to time due to the inconsistency that occurs during its relationships with the environment, it is assured by strengthening the identity as this situation increases the solidarity within the group.

Conclusion

As the number of security operations increases every day, the subject of security and the nature of the targeted areas of protection also varies. Classical security studies are divided into two basic classes in the context of human-centric and government-centered values, defined as providing physical security within the framework of realism as well as protection from threats and realization of interests. Key concepts of security, defined in the form of threats and interests, have led to a more realistic association of security work with realism, which is highly compatible with the concept of self-help and state of war. But in the work carried out after 1990 the areas of protection of security, such as the environment, property, social rights, and social values, were also added to the fields of protection compatible with liberalism and idealism, and

in the period after 2000 the new conceptualizations with constructive approaches further deepened the security work on the horizontal and vertical axis.

Despite the development of security work in this way over time, conceptual and theoretical explanations appear to repeat themselves when they remain superficial. The Ontological Security approach, which has recently been added to security studies, has moved security beyond physical protection to an area that includes philosophical and psychological debates such as being, self, and identity. All these advancements in security studies require a philosophical analysis and metaphor for security.

Given all these developments in the field of security, it is more likely to divide the theoretical typology into realistic and ontological security. In this context, the security understanding associated with threats and interest concepts that we can define as physical security can be gathered under the heading of realism, while the body-self-identity-oriented security understanding connected with concepts of fear and anxiety that include more than physical security is gathering under the head of ontological security. The relations of security with idealism, liberalism, and constructivism are considered to be eclectic approaches.

In security studies, security is generally treated as a concept associated with survival (security as survival), while in ontological security studies, it is treated as security as being. Therefore, identity as a part of the asset is also an important part of ontological security work.

In this context, it can be mentioned that in ontological security studies, identity is treated as a rather flexible and transitory concept. This transition from the individual to the society, i.e. to the collective being, is also observed in other identity studies. For instance, according to Milan Kundera, where a person's existence is injured, there is his identity. Therefore, it is impossible to speak of many problem areas such as ontology, immigration, ethnicity, and individuality without the use of the word identity.

The leading thinkers of political science, John Locke, and David Hume, have defined identity as "the unity of self" and have placed it in the context of the mind-body problem. This definition is consistent with the definition of identity in the English etymological dictionary in the form of "the identity of a person or thing at all times."

So the identity "Who am I?" It can be thought of as a mental search and physical identification behind the question. In this case, identity stability refers to the continuity on which the answer to this question is based, while identity problems reflect the loss of meaning or meaninglessness. So identity first and foremost requires awareness and questioning and makes identity itself an open phenomenon to construct.

In ontological security studies, an autobiographical narrative is thought to be a linear narrative, where the autobiographic narrative plays a stabilizing anchor in intersubjective relationships, having the character of answering questions about who they are, what to do, and how to do it. This linear narrative and balance is defined as routine. In the case of a state of destruction of this linear narrative, ontological uncertainty arises.

However the concept of “routine” used as the key in Ontological Security studies remains insufficient to associate with fear and anxiety. In terms of developmental psychology, the relationship between “identity”, “self” and “body” does not remain in a steady balance throughout a person’s life. From a sociological point of view, this relationship will vary depending on the environment in which a person enters, the environment, and the perception of life. In terms of political science, as collective identity is a generic concept, individual identities are related to bio-identity. Therefore, this study suggests the concepts of indifference and frustration used by psychoanalysts such as Jentsh and Freud instead of “routine” as the key concepts in ontological safety studies. It is also argued that the sense of ontological uncertainty arises not as a result of the disturbance of an established balance between identity, self, and body, but as a consequence of the blocking of the basic desires and impulses of man, such as the desire for superiority, the desiring for power and the desirable for meaning.

Bibliography

- Booth, K. (2002). Security and Self: Reflection of a Fallen Realist. In K.Krause and M.C.Williams (Ed.), *Critical Security Studies Concepts and Cases*. University of Minneapolis Press.
- Buzan, Barry and Hansen, L. (2009). *Evaluation of International Security Studies*. Cambridge University Press.
- Buzan, B. (1983). *People, State and Fear* (1st ed.). Wheatsheaf Book Ltd.
- Castells, M. (2006). Globalisation and identity. *Transfer*, 01, 56–67.
- Freud, S. (1917). The “Uncanny.” *Imago*, 5(5–6), 297–325. <https://pep-web.org/browse/imago/volumes/5>
- Freud, S. (2020). *Kendini Koruma İçgüdüüsü* (Gökçe Metin (çev) (ed.)). Gece Kitaplığı.
- Füredi, F. (2006). *Culture of Fear Revisited : Risk-taking and the Morality of Low Expectation* (4th ed.). Continuum.
- Jepperson, Ronald L.; Wendt, Alexander; Katzenstein, P. J. (1996). Norms, Identity, and Culture in National Security. In P. J. Katzenstein (Ed.), *The Culture of National Security*. Columbia University Press.

- Kinnvall, C. and M. J. (2017 C.E.). An introduction to the special issue: Ontological securities in world politics. *Cooperation and Conflict*, 52(1), 3–11.
- Kinnvall, C. and M. J. (2018). Ontological security and conflict: the dynamics of crisis and the constitution of community. *Journal of International Relations and Development*, 21(3).
- Krickel-Choi, N. C. (2022). The Concept of Anxiety in Ontological Security Studies. *International Studies Review*, 1–21.
- Laing, R. . (1990). *The Divided Self*. Penguins Book.
- Lyons, J. (2009). *Semantic*. Cambridge University Press.
- Melucci, A. (2014). Süreç Olarak Kolektif Kimlik. In F. Mollaer (Ed.), *Kimlik Politikaları* (pp. 81–104). Doğu Batı Yayınları.
- Rumelili, Bahar; Adısönmez, U. C. (2020). A New Paradigm on the Identity-Security Nexus in International Relations: Ontological Security Theory. *Uluslararası İlişkiler*, 17(66).
- Rumelili, Bahar; Adısönmez, U. C. (2017). Uluslararası İlişkilerde Kimlik-Güvenlik İlişisine Dair Yeni bir Paradigma: Ontolojik Güvenlik Teorisi. *Uluslararası İlişkiler*, 17(66), 23–39.
- Schaeffer, K. (2020). *Nearly three-in-ten Americans believe COVID-19 was made in a lab*. Pew Research Center. <https://www.pewresearch.org/short-reads/2020/04/08/nearly-three-in-ten-americans-believe-covid-19-was-made-in-a-lab/>
- Smith, E. M. (2010). *International Security*. Palgrave Macmillian Publication.
- Staszak, S. and others. (2022). The Relationship between the Need for Closure and Coronavirus Fear: The Mediating Effect of Beliefs in Conspiracy Theories about COVID-19. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(22), 2–18.
- Wolfers, A. (1952). “National Security” as an Ambiguous Symbol. *Political Science Quarterly*, 67(4), 481–502.

ULUSLARARASI BİR RİSK UNSURU OLARAK GIDA GÜVENLİĞİ, BAZI ÜRÜNLER AÇISINDAN TÜRKİYE’NİN DURUMU VE UYGULANAN BÜROKRATİK TEDBİRLER

Murat KARAKOYUNLU¹
Betül KARAKOYUNLU²

Öz

Farklı disiplinler açısından ele alındığında çok boyutlu bir konu haline gelen gıda güvenliği, devletlerin var oluşunu meşru kılan en önemli unsur olan toplumun ihtiyaçlarını giderme aşamasının en önemli merhalesidir. Son dönemde yaşanan gelişmeler güvenlik kavramının bir alt kırılımı olan gıda güvenliğini, üzerinde çalışılması gereken önemli konulardan biri haline getirmiştir. Ekolojik riskler, artan nüfus, değişen talepler, Covid-19 salgını ve Ukrayna-Rusya Savaşı gibi örnekler gıda güvenliğinin her an tehlike altında olabileceğini göstermektedir. Bu doğrultuda Türkiye, bulunduğu coğrafyanın izin verdiği ölçüde, gıda güvenliğine ilişkin pek çok tedbiri ortaya koymakta, aldığı bürokratik tedbirlerle ulusal gıda güvenliğini sağlamak açısından kendine yeten bir ülke olma çabasını sürdürmektedir. Bu çalışmada Türkiye'nin kendine yeterli boyutunu ele alan verilerle gıda güvenliğine ilişkin geldiği nokta ele alınmakta, et, süt gibi hayvansal ürünlerle birlikte buğday, mısır, şeker pancarı ve ayçiçeği nohut ve patates gibi ürünler üzerinden Türkiye'nin durumu ortaya koyulmaya çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gıda Güvenliği, Türkiye, Tarım, Üretim

FOOD SAFETY AS AN INTERNATIONAL RISK FACTOR, TURKEY’S SITUATION WITH RESPECT TO SOME PRODUCTS AND IMPLEMENTED BUREAUCRATIC MEASURES

Abstract

When it is considered from different disciplines; food security, which has become a multidimensional issue, is the most important stage of fulfilling the needs of society that is the most important element that legitimizes the existence of states. The recent developments have made food security, which is a sub-section of the concept of security, one of the important issues to need to be worked on. Such examples as ecological risks, increasing population, changing demands, the Covid-19 pandemic, and the Ukraine-Russia War show that food security can be under threat at any time. In this direction, Türkiye, -to the extent permitted by its geography-, puts forward many measures regarding food security and it continues its efforts to become a self-sufficient Country for ensuring national food security with the bureaucratic measures that it has taken. This study discusses the point reached by Türkiye regarding food security by the data addressing the self-sufficiency dimension, and it tries to be revealed Türkiye's situation through such animal products as meat and milk, as well as some products like wheat, corn, sugar beet, sunflower, chickpeas, and potatoes.

Keywords: Agriculture, Food Safety, Production, Türkiye.

1. Giriş

Beslenme, tüm canlılar için en başta gelen fizyolojik bir ihtiyaç olsa da bugünün dünyasında bu ihtiyacın ötesinde bir anlam taşır. İnsanoğlu beslenmeyi, ihtiyacın ötesinde bir hale dönüştürerek bir statü göstergesi, sınıfsal bir araç ve ciddi bir endüstri metası olarak bakmaktadır. Baudrillard’a göre kullanım değeri ve gereksinimlerden çok daha ötede bir boyuta gelmiş olan beslenme, sosyal yapı içerisinde ayrı bir gösterge değerine sahiptir (Baudrillard, 2009). Toplumsal anlamdaki bu dönüşüm ile beslenme, temel ihtiyaçların ötesinde bir misyona

¹ Dr., Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı

² Dr., Gençlik ve Spor Bakanlığı Kredi ve Yurtlar Kurumu

sahiptir. Öyle ki bu misyon beslenmeyi, Maslow'un ihtiyaçlar piramidindeki en alt kademedan daha yukarıya taşımak için bir geçiş aracı haline getirmiştir. Toplumsal eşitsizlikten yoksulluk ölçeğine, gelişmişlik seviyesinden kalite standardına kadar pek çok kriter, beslenmenin anlamına dair bir izah aracı olabilir. Bu sebeple beslenmeyi çok çeşitli alternatifleri olan, farklı damak tadı ve lezzetlerin gelişmesine yardım eden gıdalar açısından değerlendirdiğimizde geniş bir ürünler listesi oluşturulabilir. Nitekim bu yönüyle gıda, beslenme eyleminin gerçekleşeceği, besin haline dönüşme ihtimali olan tüm unsurları kapsar.

Beslenme ihtiyacının ne şekilde karşılandığı, hangi besin maddeleri ile bu ihtiyacın giderildiği hususundan bağımsız olarak gıdanın yeteri ölçüde karşılanamaması toplumsal boyutları ön görülemeyen pek çok problemin oluşmasına karşılık gelir. Bu sebeple gıdanın, ne'inden bağımsız olarak erişilebilir olması bir zaruret halidir.

Günümüz toplumlarının geliştirdiği en büyük idari yapı olan devlet, gıdaya erişim konusunda ana sorumludur. Devlet, yaşam hakkının korunması meselesini sıradan bir tedarik ölçeğinden daha geniş bir boyutta ele almak ve toplumsal beklentileri bu geniş kriterler üzerinden sağlamak zorundadır. Elbette ki bu zorunluluk, asgari koşulları sağlamak ölçeğinden başlamakta ve gelişmişlik seviyesine bağlı olarak daha nitelikli hale gelmektedir.

Nüfusun gereksinim duyduğu gıda ihtiyacının; kolay ve tüketilebilir niteliğe dönüştürülmesi, bir ülkede gıda güvenliğinin sağlanabilir olduğu anlamına gelir. Ne var ki pek çok değişken, gıdanın her zaman için yeterli ölçüde karşılanabilir olmasını engelleyebilmektedir. Coğrafyadan beşerî sermayenin gücüne, üretim potansiyelinden iklim değişikliğine kadar türlü etmen, gıda güvenliğini sağlamaya yönelik plan ve programların sonuca ulaşmasını etkiler. Bu sebeple, yoksulluğu azaltmak ve toplumun gıda ölçeğindeki refahını azami ölçüde korumak adına, devletler, gıda güvenliğini riskini asgariye indirmek için bürokratik, siyasi, sosyal pek çok tedbirin alınmasına yönelik adımlar atar. Gıdaya erişim süreçlerini kolaylaştırarak tarladan sofraya kadar geçen süreci takip etmek, gıda üretimi yapmaktan bağımsız olarak devletin, vatandaşlarının ihtiyaç duyduğu besin maddelerini kolay, ucuz ve kaliteli bir biçimde tedarik edebiliyor olmasını sağlamak gıda güvenliğine ilişkin bir devlet sorumluluğudur.

Gıda talebini karşılayan üretim koşullarının ülkeler özelinde dengeli dağılamamış olması, mecburi bir iş birliği ihtiyacı doğurmaktadır. Zira tedarik zincirini zaruri kılan gıda güvenliği ihtiyaç fazlasının arz eksikliği olan bölgelere aktarılmasını gerekli kılar. Nitekim bu denge dünya ölçeğinde gerektiği şekli ile sağlanamıyor olması, gıda yetersizliği ve buna bağlı güvenlik sorunlarını ciddi boyutlara ulaştırmıştır. Arz ve talep dengesinin korunamaması, fiyat

dalgalanmaları, tarım ve hayvancılık gibi sektörlerde yaşanan bölgesel, ulusal, küresel sorunlar ve ekolojik riskler gibi mevcut şartlarda yönetilmesi zor olan koşullar; açlık, yoksulluk ve yetersiz beslenme olarak ele alınabilecek pek çok küresel nitelikli probleme zemin teşkil etmektedir (Gallegos, Eivers, Soldergeld, & Pattinson, 2021, s. 5). FAO'nun 2023 yılında yayınladığı “*Dünya’da Gıda Güvenliği ve Beslenmenin Durumu*” raporuna göre küresel açlıkla mücadele eden 690 milyon civarında insan bulunmaktadır. Açlıkla karşı karşıya olan insanların sayısı ise 122 milyonun üzerinde tahmin edilmektedir (FAO, 2023, s. VII).

Devletlerin gıda güvenliğine ilişkin sorumlulukları, artan nüfus, toplumsal alışkanlıklar, değişen yaşam standartları ve yeterli üretim kabiliyetlerine ilişkin kısıtlılıklar yanında doğal afetler, savaş, ekonomik, sosyal ve siyasal nitelikli krizler gibi pek çok hesap edilemez gelişmeleri de dikkate almayı gerektirir. Nitekim 2022 yılı şubat ayında başlayan Ukrayna ve Rusya Savaşı ile ortaya çıkan buğday tedariği riski bu duruma bir örnektir (Bayazıt & Gürbüz, 2023, s. 2223). Ayrıca savaş sebebiyle ortaya çıkan enerji riskinin oluşturduğu üretim maliyetlerindeki artış, gıda ürünlerinde ilave enflasyon meydana getirmiş ve dünyanın pek çok yerinde gıdaya erişim bu nedenle zorlaşmıştır. Artan üretim maliyetleri, Almanya, Fransa ve Hollanda gibi ülkelerde çiftçi protestolarına sebep olmuş ve gıda güvenliği riskinin ortaya çıkaracağı sosyal riskler bir kere daha gündeme gelmiştir (Hassenstab, 2024).

Bu çalışma, artık bir gösterge değeri de olan beslenmeyi asgari ölçülerde karşılamak adına ihtiyaç duyulan gıdanın güvenliğine odaklanmakta ve gıda güvenliği ifadesi ile anlatılmak istenen hususlarda Türkiye'nin geldiği noktaya ilişkin bir kısım veriler sunmaktadır. Temel besin maddeleri olarak ifade edilen Buğday, Mısır, Ay çiçeği, Şeker Pancarı, Nohut ve Patates örneği Türkiye'nin kendine yeterlik bağlamındaki durumunu ele almak üzere bu çalışmanın öncelikli konusudur. Araştırmanın kavramsal çerçevesi gıda güvenliğini merkeze alır. Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman araştırması tekniğinin kullanıldığı çalışmada konuya ilişkin bilgi kaynakları incelenmiş ve yorumlanmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte gıda güvenliği kavramını açıklayan muhtelif rapor ve kaynaklardan yararlanılmış, Türkiye'nin gıda güvenliği açısından geldiği noktaya ilişkin bazı verilerin detaylı incelemesine yer verilmiştir. Konuya ilişkin kitap, dergi, makale, rapor, internet ve mevzuatlar gibi çeşitli bilgi kaynaklarından yararlanılmıştır. Toplumsal talebe bağlı ihtiyaçlar ölçeğinde Türkiye'nin gıda güvenliği değerlendirilmiş, seçili ürünler üzerinden üretim potansiyeli grafiklerle desteklenmiştir.

2. Gıda Güvenliği Kavramına Bir Bakış

Gıda güvenliği, herhangi bir canlı ve çevresi arasında temel bir ilişki oluşturur. Gıdanın yoğunluğuna bağlı olarak canlıların popülasyonu artış veya azalış gösterir. Bu durum insan için de geçerlidir. İnsanın yaşamsal döngüsünü devam ettirebilmesinin zaruri bir gereği olan beslenme, protein karbonhidrat, yağ, vitamin ve mineral gibi besin öğelerinin karşılanmasını sağlayacak olanaklara erişimi konu alır. Nitekim geçtiğimiz son iki yüzyılda meydana gelen tarımsal ve hayvansal üretime dayalı gelişmeler erişimi kolaylaştırmış ve bu durum insan nüfusunun artış hızını etkilemiştir (Harris & Roach, 2018).

Farklı boyutlara sahip olan ve bu sebeple farklı disiplinler açısından, o disiplinin kendi perspektifinin el verdiği ölçüde değerlendirilebilen bir konu haline gelen gıda güvenliği, üretim koşullarının sağlanması, yeterli ve nitelikli üretim, değer zinciri süreçlerinin güvenliği, hammadde ve pazarlara erişim, sağlıklı katkı maddelerinin oluşturulması ve raf ömrü gibi hususlardan başlayarak, bireysel ve toplumsal gelişimin önündeki zaruretler, yoksulluk ve inanışlara kadar pek çok konunun merkezindedir. Bu yönüyle ulusal ve uluslararası boyutları da dikkatle incelenmesi gereken bağlamlara da sahiptir (Koç, 2013, s. 28-36).

Genel ifadesiyle gıdanın üretiminden tüketime (tarladan çatala) kadar fiziksel, kimyasal, biyolojik ve duysal özelliklerinin korunarak son tüketiciye güvenilir ve sağlıklı bir biçimde sunulmasını kapsayan önlem paketlerinin tamamı gıda güvenliğinin kapsamına girer (Türker, 2011, s. 35). Sosyal, ekonomik ve fiziksel olarak gıdaya erişim; tohumdan başlayarak, fizyolojik olarak öğünlere dönüştürülebilecek nitelikteki kullanıma uygun kaynak varlığını ifade etmektedir. Öte yandan tüketim için yeterli besin kalitesine sahip gıdaların bulunabilir, yetiştirilebilir, takas edilebilir veya satın alınabilir olması; karışıklık ve doğal afetler gibi çoklu etkenlerden arınmışlık ile insan onuruna uygun ve özgür bir biçimde neyin, nasıl yeneceği ve nasıl üretilene ilişkin hususların tamamı gıda güvenliği konusunun kapsamına girer (Gallegos, Eivers, Soldergeld, & Pattinson, 2021, s. 4).

Toplumlar, temel beslenme alışkanlıkları çerçevesinde çeşitli gıdalara ihtiyaç duyar. Bu ihtiyaç, dönemsel, bölgesel ve ulusal anlamda farklılıklar arz etse de söz konusu ihtiyacın karşılanamıyor olması, bu sorumluluğu birincil anlamda üstlenmek durumunda olan devletleri hem içeride hem de dışarıda pek çok zorlukla karşı karşıya bırakabilir. Her ne kadar güvenliğin temel unsuru, savunmaya dayalı güçlü bir askeri ve siyasi yapılanma olarak görülse de gıdaya erişimi olmayan ve ihtiyaçların karşılanamadığı bir ortam, uzun vadede güçlü olan bir toplum ve buna dayalı devlet yapısının kurulmasını engelleyecektir. Kale savaşları örneğinden fetih

süreçlerine kadar pek çok toplumsal olayı başarıya götüren meselenin gıdaya erişim ve buna bağlı lojistik olduğu dikkate alınmalıdır.

Genel boyutu ile kırdan kente göçten, kaynakların verimli kullanımına, üretim koşullarının sağlanabilmesinden gıda da bulunacak katkı maddelerine ve hatta okul kantinlerinde satılacak ürünlerin niteliğine kadar geniş bir yelpazeyi içine alan gıda güvenliği İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 25 inci Maddesinde *“kişinin kendisi ve ailesi için ihtiyaç duyduğu giyim, barınma, tıbbi bakım ve gerekli sosyal hizmetler* başlıkları ile birlikte ele alınmakta ve *kişinin sağlık ve refahını temin edecek yaşam koşullarına erişim* kapsamında ele alınmaktadır. FAO’ya göre, ülke vatandaşlarının sağlığını tehdit edebilecek bütün tehlikeler gıda güvenliğinin konusunu oluşturur (FAO, 2003, s. 107). Diğer yandan üretim, işleme, depolama, dağıtım ve hazırlama aşamalarının her biri için güvenilir, sağlıklı ve insan tüketimine uygun koşullar da gıda güvenliği ile birlikte de değerlendirilmelidir. Büyüyen dünya nüfusu, bozulan iklim dengesi ve buna bağlı olarak rezervlerin hızlı bir ölçekte azalmaya başlamasıyla birlikte, başta tarım arazileri olmak üzere su kaynaklarındaki kıtlık, ürün verimi ve sağlıklı erişim gibi sorunların yekûnu de bu kapsama girer (Brown, 2009, s. 81). İnsanlık için ortak bir tehdit olarak değerlendirilen gıdaya erişim riski Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda ele alınmış ve *“herkesin sorumluluğu”* teması ile 7 Haziran günü, 2019 tarihinden beridir Dünya Gıda Güvenliği Günü olarak kabul edilmiştir³ (UN, 2019).

Gıda güvenliğinin önemi son dönemde gittikçe artış gösteren bir gerçek olarak ele alınmaktadır. Bu noktada Gıda güvenliğinin uluslararası boyutunu ele almak üzere Ekonomist Dergisi tarafından her yıl yayınlanan ve gıda güvenliği ve çevre, satın alınabilirlik, kullanılabilirlik, kalite ve güvenlik, sürdürülebilirlik ve uyum verileri üzerinden ölçümlenen Küresel Gıda Güvenliği İndeksinin 2022 yılı verileri, Türkiye’nin durumunu ortaya koymaktadır. 113 ülkenin değerlendirmeye alındığı bu indekste Türkiye 65,5 puan ile 49’uncu sırada yer almaktadır. Türkiye, indeksin parametrelerine göre en yüksek puanı 78,5 ile kalite ve güvenlik başlığında almakta ve bu alanda aldığı puanla 26. sırada bulunmaktadır. En düşük puanı aldığı satın alınabilirlik başlığında ise Türkiye 58,4 puan ile 81’inci sırada yer almaktadır. İndekse göre Türkiye’nin en zayıf olduğu alanlar genel anlamda gıda güvenliği ortamını iyileştirecek olan uygun fiyatlı ve istikrarlı gıdaya erişim meselesidir. İndeks bu alanda elde edilen verilerin daha iyi noktalara getirilmesi için okyanus, göl ve nehirler gibi doğal su kaynaklarının korunması, su stresi ve kirlilik seviyesi açısından daha iyi konuma gelmesi gibi gereklilikleri ortaya koyar

³ <https://www.un.org/en/observances/food-safety-day> Erişim Tarihi: 28.07.2024

(Economist, 2002, s. 28). Bu veriler Türkiye'nin gıdaya erişim açısından zorluklar yaşayabilen bir ülke olduğu ve yoksullaşma gibi toplumsal bir risk taşıdığını ortaya koyar niteliktedir.

3. Stratejik Ürün Bağlamında Gıda Güvenliği ve Türkiye

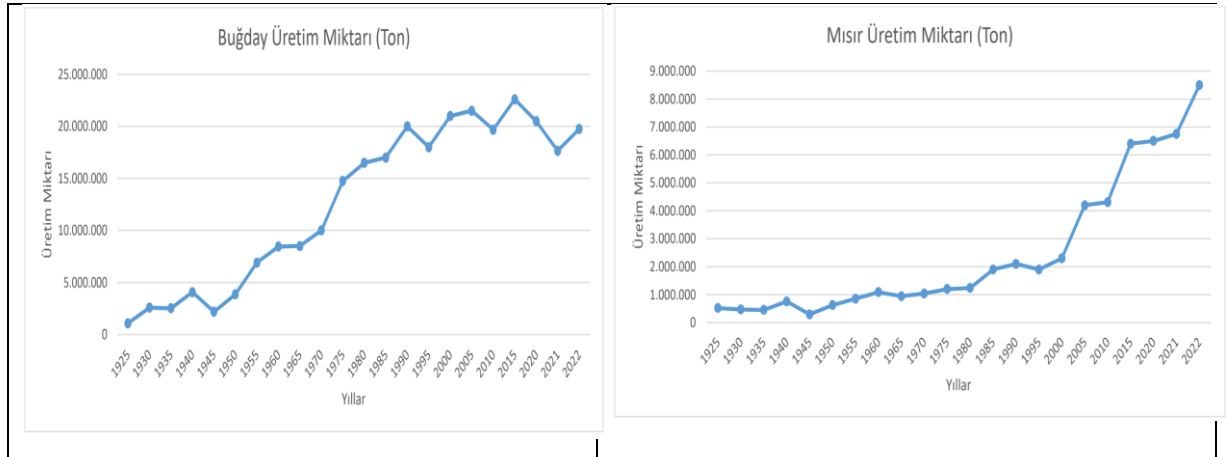
Dünyanın son iki yüzyılda geldiği nokta, gıdaya erişimi her geçen gün daha da kıymetli hale getirmektedir. Kuraklık, savaş, salgın ve buna benzer faktörler, gıdaların arz güvenliğinin kontrol alınmasını gerekli kılar, bu bağlamda bazı ürünleri de stratejik hale dönüştürmektedir. Toplumsal talep, bu ürünlerin belirlenmesinde en önemli etmendir. Coğrafyanın izin verdiği ölçüde, tarihsel bir süreçte ortaya çıkan alışkanlıklar, bir yeme ve içme kültürü oluşturmuştur. Bu kültür sosyal kimliklerin yönlendirmesine dayalı gıda çeşitlerinin belirlenmesini ve bu anlamda bir gıda bağımsızlığı oluşturulmasını da gerekli kılar. Gıdaya ilişkin tüm süreçlerin yerelleştirilmesi, üretim ve tüketim ağlarının kuvvetli ve sürdürülebilir niteliğe dönüştürülmesi, geleneksel alışkanlıkların nitelikli ve teknolojik kabiliyete sahip hale getirilmesi, sürdürülebilir kaynak verimliliğinin oluşturulması ve kaliteli gıdaya erişim gibi hususlar, toplumsal talebin karşılığı olan bir gıda kümesinin oluşturulmasını ve bu alanda bir gıda bağımsızlığını zaruri kılar (Prato, 2015, s. 316).

Bu noktada dikkate alınması gereken husus önceliktir. Zira bir ürünün üretilme potansiyeli onu küresel anlamda önemli kılabilir de her toplum için zorunluluk arz edecek nitelikte olmayabilir. Bu sebeple öncelik toplumların elde ettiği beslenme kültürü açısından ehemmiyet arz eden ürünler olup, bu ürünlerin gıdaya erişim kabiliyetinin inşası o toplumun oluşturduğu devlet açısından stratejik kabul edilebilir. Zira toplumsal talep, inanışlar, alışkanlıklar erişilebilirlik ve kültür gibi hususlar, ürünün stratejilik boyutunu belirler. Örneğin dini kaideler gereği, domuz eti tüketmek yahut kurbağa ve benzeri hayvan, bitki ve böcek cinsi ürünleri tüketmek konusunda mesafeli toplumlar için bu ürünlerin varlığı, gıda güvenliği namına bir anlam ifade etmeyeceği gibi, ticarete konu olmanın dışında stratejik olarak değerlendirilemez. Bu sebeple stratejik gıda kavramı doğrudan toplumsal yapıdan etkilenen bir niteliğe sahiptir.

Nitekim aynı ülkenin farklı coğrafyalarında dahi toplumsal gıda ihtiyaçlarına ilişkin farklı talepler oluşabilmektedir. Bu doğrultuda sosyo kültürel yapı, ülkelerin güvenli gıda planlamalarına ilişkin çözümler üretirken ele almaları gereken önemli bir hususdur. Örneğin tropik bir meyve cinsi olan Dorian, Güneydoğu Asya ülkelerinde yaygın olarak tüketilirken, Türkiye gibi ülkelerin gıda kültüründe yer almıyor olması bugün için bu ürünün kritiklik boyutunu etkiler. Bu sebeple ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçların hangi besin maddeleri üzerinden karşılanabileceği meselesi, ülkeler bazında değişiklik gösterebilecek bir nitelik taşır.

Türkiye, coğrafi konumu ve toplumsal yatkınlıkları açısından değerlendirildiğinde kendi toplumsal yapısına uygun pek çok besin maddesinin doğrudan üreticisi konumundadır. Bu ürünler, küresel tedarik zinciri açısından önem arz ettiği gibi Türkiye'nin toplumsal tüketim alışkanlıkları bağlamında da değerlidir. Hali hazırda mutlak manada bulundurulması gerekli olan ve “stratejik” niteliği taşıyan bir ürünler listesinden bahsedilmese de devletin çeşitli kurumları aracılığıyla sağladığı teşvikler bu amaca hizmet edebilir. Ürün bazında alan bazlı destekler, biyolojik ve biyoteknik mücadele yöntemleri, fark ödemeleri, kırsal kalkınma destekleri, faizsiz kredi ve hibe destekleri gibi destek kalemleri bu kapsamda ele alınmaktadır. Nitekim Tarım ve Orman Bakanlığı'nın bitkisel üretim, hayvansal üretim, kırsal kalkınma, su ürünleri üretimi, tarımsal araştırma ve geliştirme gibi başlıklar üzerinden sağladığı destekler bu kapsamda değerlendirilebilir (Bülten, 2024). Söz konusu desteklerin, üreticiler nezdinde bulunduğu karşılık, üretim kabiliyetlerinin artışına hizmet ettiği ölçüde gıda güvenliğinin korunmasına katkı sağlamaktadır. Çalışmaya konu gıda ürünleri Türkiye'nin uzun dönemli olarak, farklı kalemlerle üretimine destek verdiği ürünler arasında yer almaktadır. Bu bağlamda Türkiye'nin destekleme kalemleri içerisinde yer alan çalışmaya konu ürünlerin yüzyıllık serüveni şu şekildedir (TÜİK, 2023a):

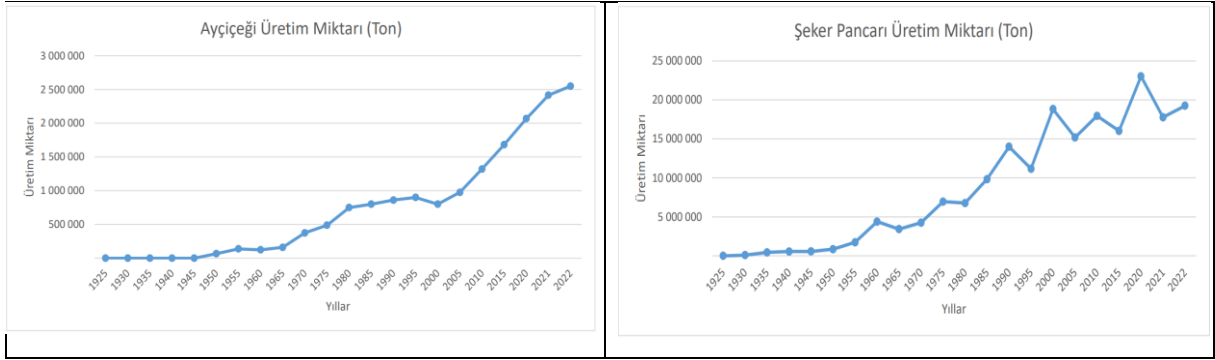
Grafik 1: Buğday ve Mısır Üretimi

Kaynak: TÜİK

Buğday ve Mısır, Türkiye'nin tahıl bazlı gıda tüketiminin önemli kalemleri arasında yer almaktadır. Söz konusu ürünlerin üreticileri, gübre ve mazot desteği, hububat prim desteği, taban fiyat desteği gibi temel destek kalemlerinden yararlanmaktadır.

Grafik 2: Ayçiçeği ve Şeker Pancarı Üretimi

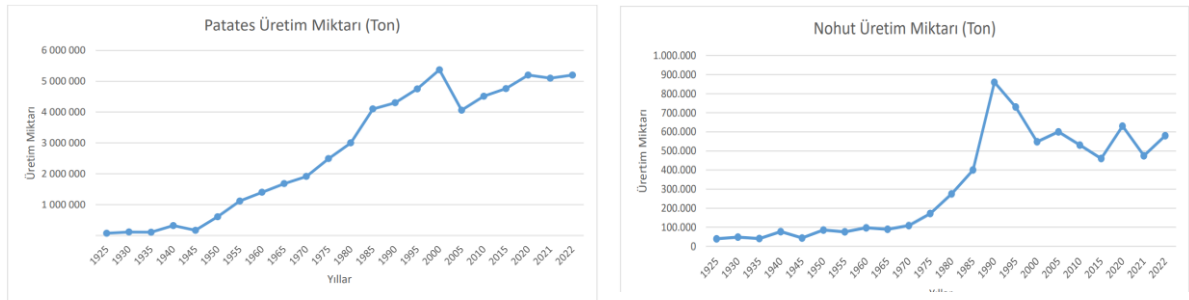

Kaynak: TÜİK

Endüstriyel bitkiler arasında yer alan ve bitkisel yağ ve şeker ihtiyacını karşılamak amacı ile üretilen ay çiçeği ve şeker pancarı üretimi tarımsal üretim desteklerinden yararlanmaktadır. Mazot ve gübre desteği, havza bazlı destek, sertifikalı tohum desteği gibi destek kalemleri bu ürünlerde geçerlidir.

Her iki ürün de Türkiye'nin sanayileşme süreçleri ile paralel bir biçimde artan bir üretim potansiyeline sahip olmuştur. Endüstriyel niteliği ile söz konusu iki bitki, aynı zamanda tarım kaynaklı sanayinin gelişmesini de sağlamış olup, güvenli üretim olanaklarını oluşmasına imkân tanımaktadır. Öte yandan üretim potansiyeli artmış olmasına karşın yeterlilik konusu ayrıca değerlendirilmelidir.

Grafik 3: Patates ve Nohut Üretimi

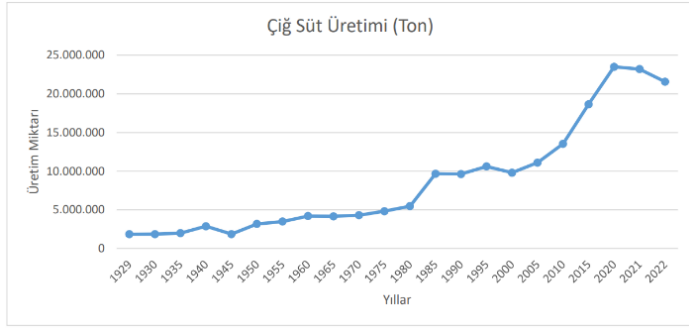

Kaynak: TÜİK

Bir başka tahıl ürünü olan nohut ve yumru bitkiler kapsamında yer alan patates üretimi de destekleme kalemlerinden yararlanan ürünler arasındadır. Geleneksel yeme alışkanlıkları içerisinde yer bulan bu ürünlerin üretimi çiftçi alışkanlıklarının da bu ürünler üzerine yoğunlaşmasına sebep olmaktadır.

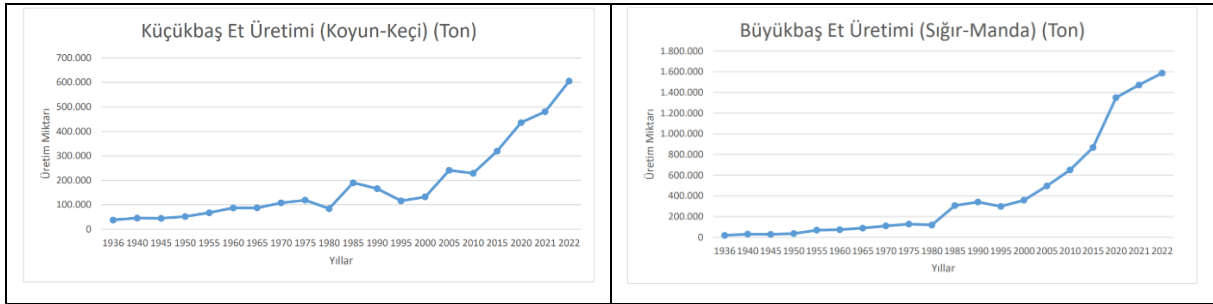
Hayvansal ürünlerin üretimi de gıda güvenliğinin sağlanmasını destekleyecek önemli ürünler arasındadır. Türkiye'nin et ve süt üretim kabiliyetlerinin seyrini gösteren grafikler aşağıda yer almaktadır.

Grafik 5: Çiğ Süt Üretimi

Kaynak: TÜİK

Grafik 4: Küçükbaş ve Büyükbaş Et Üretimi

Kaynak: TÜİK

Bu noktada Türkiye'de sıkça gündeme konu olan bir hususu da dikkate almak gerekir. Toplumun genel kabulü olarak görülen kendine yeterlilik konusu, aslında Türkiye açısından geçmişten bugüne sürekli olarak ivme katetmektedir. Türkiye seçili ürünlerin tamamında üretim kabiliyetlerini artırmış ve tarımsal faaliyetlerini bu kapsamda geliştirmiş görünmektedir. Ne var ki bugün için yapılan değerlendirmelerde konunun üretim dışında ele alınması gereken, nüfus, turizm gibi değişkenlerinin olduğu da dikkate alınmalıdır.

Elbette ki tarımsal üretime ilişkin destekler, bu ürünlerin tercih edilmesinde tek başına yeterli değildir. Söz konusu üretimlerin tamamı, tarım ve hayvancılık faaliyetlerini yürüten geniş toplum kesimlerinin üretim kabiliyetleri, toplumsal kültürleri, alışkanlıkları, beklentileri gibi pek çok etmenin bir arada değerlendirilmesi ile sağlanır.

Türkiye'nin 24 milyon hektar büyüklüğündeki tarımsal alanı, arazi potansiyeline bağlı olarak çok çeşitli ürünlerin üretilmesine imkân tanımaktadır. Buna karşın tarımsal üretim kültürü, ürün

tercihlerini belirlemekte ve bu tercih daha çok toplumsal talebe bağılı olarak şekillenmektedir. Söz konusu üretim, dönemselsel olarak ihtiyacı karşılamakla birlikte Türkiye'nin nüfus artışı, turizm potansiyeli ve sınırlı tarım arazilerinin verimlilik kabiliyetlerine bakıldığında uzun vadede gıda güvenliğine ilişkin riskler doğabileceğini göstermektedir.

Yukarıdaki grafiklerde, üretim seyri gösterilen ürünlerin yeterlilik durumları ve son üretim rakamlarına bakıldığında 2023 yılı için Türkiye açısından şöyle bir durum ortaya çıkmaktadır: Buğday yeterlilik seviyesi %95,4, Mısır yeterlilik seviyesi %85,8, Nohut yeterlilik seviyesi %117,8, Patates yeterlilik seviyesi %103,6 Şeker Pancarı yeterlilik seviyesi %100 Ayçiçeği Yeterlilik seviyesi %51,3 (TUIK, 2023b).

Türkiye üretim bazında ele alınan rakamlar açısından bakıldığında kısmı bir kendine yeterli seviyesine sahip olduğu görünmektedir. Her ne kadar uzun dönemli veriler Türkiye'nin üretim imkanlarını artıran bir ülke olduğu görünümü verse de uzun vadede gıda güvenliği ile ilgili riskler taşıma ihtimali görülmektedir. Bu sebeple uzun soluklu bir üretim planlaması gerçekleştirme zorunluluğu ortadadır.

4. Sonuç

Gıda güvenliği meselesi güvenlik meselesinin en önünde yer alır. Toplumsal talebin karşılanması, gıdaya erişim kabiliyetlerinde toplumsal eşitsizliğin giderilmesi, yoksulluk, açlık ve yoksunluk gibi asgari düzeye çekilmesi ve yetersiz beslenmeye dayalı gelecek kaygıları, gıda güvenliğinin sağlanmasının gerekliliğini gösteren önemli hususlar arasındadır. Ekonomist Dergisine ait rapor, Türkiye'nin gıdaya erişimde uygun maliyetlere ulaşması gerektiğini göstermektedir. Nitekim değer zinciri olarak ifade edilen ve "tarladan sofraya" ulaşıncaya geçen sürenin tamamında etkin bir yönetim sergilenmesi, bürokratik tedbirlerin yanında sosyal tedbirlerin de alınması gerektirmektedir. Bu anlamda üretim maliyetlerinin azaltılmasının yanında lojistik gibi maliyet artırıcı kalemlerin gözetilmesi ve yerinde üretim yerinde tüketim gibi koşulların dikkatlice planlanması gerekmektedir.

Türkiye'nin üretim potansiyeli açısından seçili ürünlerdeki yeterliliği (ayçiçeği hariç) bugün için büyük oranda sağlanmış görünse de uzun vadede bu yetkinliğin sürdürülebilmesi gereklidir. Tarım ve hayvancılık alanında üretim yapan kesimin kabiliyetlerinin artırılması, gelecek nesillerin bu alandaki üretim süreçlerini devam ettirmesine yönelik tedbirler büyük önem arz etmektedir. Zira tarımsal faaliyetler, bir anda başlanabilecek iş kalemleri arasında görülmemelidir. Bu alanlarda hizmet veren beşeri sermayenin gücü, uzun vade de korunmak zorundadır.

Gıda güvenliğinin sağlanmasına ilişkin bir diğer önemli husus ise, tarım alanlarının niteliğidir. Değişen iklim koşulları, yağış miktarlarındaki azalış, toprak erozyonları ve çölleşme gibi riskler, gıda güvenliğine ilişkin bugünkü koşulların devamını tehdit eder niteliktedir.

Devletin üreticiyi destekleyici uygulamalarının yalnızca üretim aşamasını kapsamaması, üretimin önceki ve sonraki süreçlerin bir bütün halinde yönetilmesi gerekir. Söz konusu iyileştirme çalışmaları yalnızca destekleme modellerinin oluşturulması ile kalmayıp, üretim maliyetlerinin azaltılması ve emeğin sermayeye dönüşümünün sağlanmasına kadar geçen sürecin yönetilmesi, gerekli alt yapısal sorunların giderilmesi gereklidir.

Büyük tarım işletmelerinin üretim kabiliyetlerinin artırılmasının yanında aile tipi işletmelerde de üretim koşullarının iyileştirilmesi, yaşam standartlarının geliştirilmesi gereklidir. Tarımsal faaliyetleri kolaylaştırıcı uygulamalar yaygınlaştırılmalı, örneğin ortak kullanıma ilişkin makineleşme süreçleri desteklenmelidir. Makine ve ekipman kolaylıklarının yanında teknolojik gelişmelerin gıda güvenliğine ilişkin alanlarda daha etkin kullanımı hususunda hassas davranılmalı, iklim koşulları ve sair ekolojik risklere karşı erken uyarı modellerinin uygulanmasına dikkat edilmelidir. Diğer taraftan üretilen ürünlerdeki muhafaza kabiliyetlerinin artırılması ve bu sayede üreticilerin fiyat politikalarının belirlenmesinde daha esnek davranabilmeleri sağlanmalıdır. Her ne kadar bazı ürünlerde oluşan taban fiyat uygulaması gibi tedbirler önleyici nitelikte olsa da uygulama esnasında üreticinin mağduriyetine neden olacak durumlar yerinde tespit edilmelidir. Özellikle aile tipi üreticiler için sağlanan desteklerin ürün ve sezon bazlı olarak planlanması önem arz etmektedir.

Saklama koşullarının yanında ticaret aşaması ve gıdaya erişimde kalite standartlarının gözetilmesi gibi hususlar da bütünün bir parçası olarak değerlendirilmelidir. Her ne kadar çalışma gıda güvenliğini üretim kabiliyetleri açısından ürün bazlı olarak ele almış olsa da söz konusu ürünlerin tüketilebilir hale gelmesi için gereken sair aşamaların da kontrol altına alınması önemlidir.

Bu çalışmada Türkiye'nin temel besin maddelerine kendi imkanları ile erişebilme koşulları ele alınmış ve bir güvenlik sorunu olarak gıda güvenliği konusunu, ürün bazlı olarak irdelenmiştir. Bu çalışma Türkiye'nin seçili ürünlerdeki durumunu göstermekle birlikte sonraki çalışmalarla tamamlanması gereken bir kısım eksiklikler de barındırmaktadır. Konunun tarım ekonomisini ilgilendiren boyutlarının dışında, iktisadi, sosyal ve siyasi boyutları da mevcuttur. Özellikle ürün bazında yapılacak detay çalışmalarda, tarımsal nitelikli incelemelerin dışında toplumsal yapıyı ortaya koyan çalışmalara da ihtiyaç duyulmaktadır. Nitelikli beşeri

sermayenin önemi, bu çalışma sırasında fazlası ile göze çarpmıştır. Bu itibarla özellikle kırsal yaşamda, söz konusu ürün desenlerinin üretilmesinin önündeki rengellerin giderilmesine yönelik alınabilecek tedbirlere odaklanılmalıdır. Zira gıda güvenliği konusu bir bütün olarak tarım, sağlık, ticaret, ulaştırma, eğitim ve gümrük politikaları gibi öncelikli alanlarla birlikte değerlendirilmeli, eş zamanlı yapılacak çalışmalarla birlikte, Türkiye'nin gelecekte yaşanacak gıda krizi risklerine karşı hazırlıklı olması için oluşturulacak öneriler serisi, bu tür çalışmalarla gündeme getirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Baudrillard, J. (2009). *Gösterge Ekonomi Politikası Hakkında Bir Eleştiri*. (A. B. Oğuz Adanır, Çev.) İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Bayazıt, A., & Gürbüz, G. B. (2023, 12 25). Karadeniz Tahıl Koridoru Antlaşmasının Uluslararası Ticaret Açısından Değerlendirilmesi. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, s. 2215-2235.
- Brown, L. (2009). *Dünyayı Nasıl Tükettik?* (3 b.). (M. F. İmre, Çev.) İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Bülten. (2024, Temmuz 25). *İstatistik Bülteni*. Temmuz 24, 2024 tarihinde Tarım ve Orman Bakanlığı: <https://istatistik.tarimorman.gov.tr/Sayfa/Detay/1889> adresinden alındı
- Economist. (2002). *Global Food Security Index 2002*. The Economist Group.
- FAO. (2003). *Summary of Food and Agricultural Statistics*. Rome: Food And Agriculture Organization of The United Nations.
- FAO. (2022). *The State of Food Security And Nutrition In The World 2022*. Rome: Food and Agriculture Organisation of the United Nations.
- FAO. (2023). *The State Of Food Security And Nutrition In The World* . Rome: Food And Agriculture Organisation of The United Nations.
- Gallegos, D., Eivers, A., Soldergeld, P., & Pattinson, C. (2021, September 18). Food Insecurity and Child Development: A State-of-the-Art Review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, s. 1-17.
- Harris, J., & Roach, B. (2018). *Environmental and Natural Resource Economics* (Cilt 4). London: Routledge Taylor and Francis Group.
- Hassenstab, N. (2024, March 5). *American University*. Temmuz 23, 2024 tarihinde american.edu: <https://www.american.edu/sis/news/20240305-farmer-protets-take-root-in-europe-and-beyond.cfm> adresinden alındı
- Hobbes, T. (1993). *Leviathan*. (S. Lim, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Koç, M. (2013). *Küresel Gıda Düzeni - Kriz Derinleşirken*. Ankara: Notabene Yayınları.
- Prato, S. (2015). The Struggle for Equity: Rights, food. *Society for International Development*, s. 311-319.

- TOB. (2024 a). *Tarımsal Destekler*. Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Destekler: <https://www.tarimorman.gov.tr/Konular/Tarimsal-Destekler> adresinden alındı
- TOB. (2024 b). *Tarım Reformu Genel Müdürlüğü İstatistik Bülteni*. Tarım Reformu Genel Müdürlüğü: <https://istatistik.tarimorman.gov.tr/Sayfa/Detay/1889> adresinden alındı
- TÜİK. (2023b). *Bitkisel Ürün Denge Tabloları*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.
- TÜİK. (2023a). *Yüzyılın Göstergeleri*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Yayınları.
- Türker, S. (2011). Türkiye’de gıda güvenliği. s. 34-37.
- UN. (2019). *World Food Safety Day 7 June*. United Nations: <https://www.un.org/en/observances/food-safety-day> adresinden alındı